

REPUBLIKA E ALBANIËS
MINISTRIA E ZHVILLIMIT URBAN

MINISTRIA E ZHVILLIMIT URBAN

AGJENCIA KOMBËTARE E PLANIFIKIMIT TË TERRITORIT

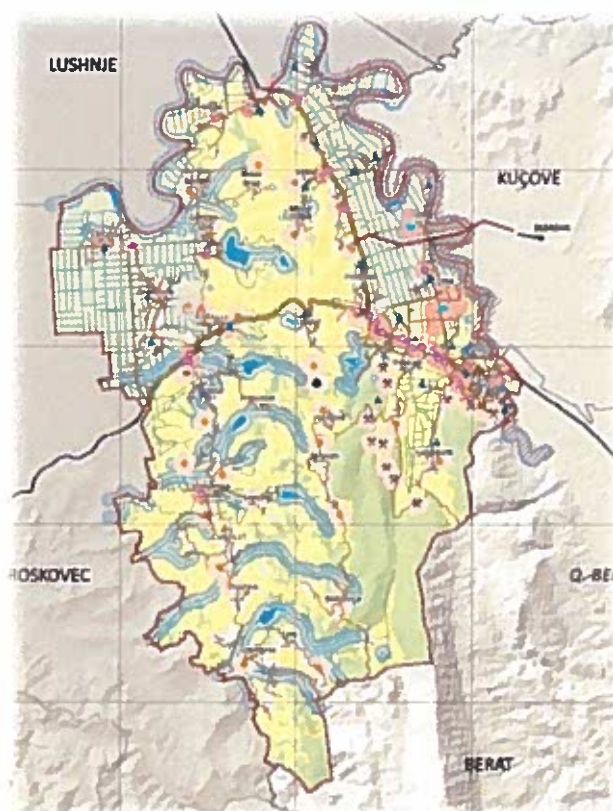

BASHKIA URA VAJGUORE

HARTIMI I PLANIT TË PËRGJITHSHËM VENDOR (PPV)

Bashkia Ura Vajguore

VLERËSIM STRATEGJIK MJEDISOR

SHTATOR 2016

FAZA IV - rt

AUTORITETI KONTRAKTOR:

MIRATOHET:

KONTRAKTUESI:

MINISTRIA E ZHVILLIMIT URBAN

OPERATORIT EKONOMIK GAIA S.A.

REPUBLIKA E SHqipërisë
MINISTRIA E ZHVILLIMIT URBAN

MINISTRIA E ZHVILLIMIT URBAN

AGJENCIA KOMBËTARE E PLANIFIKIMIT TË TERRITORIT

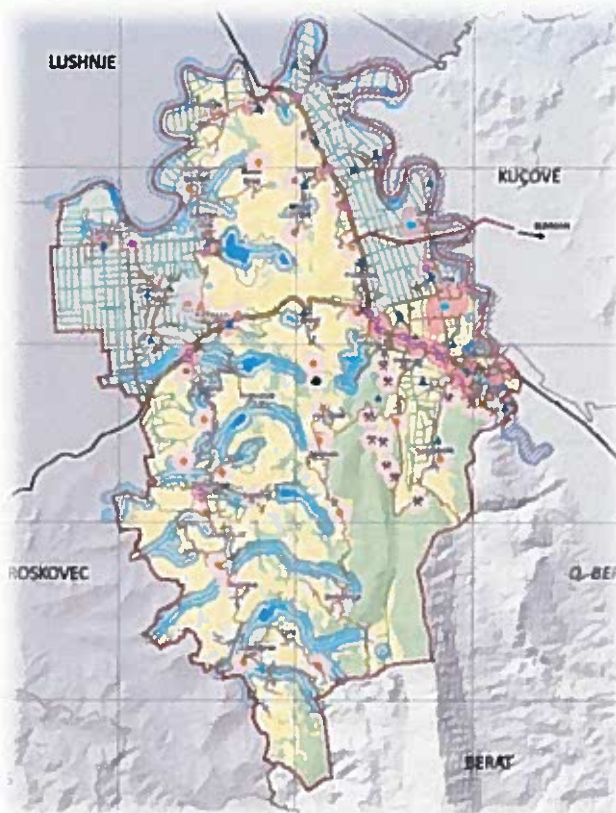

BASHKIA URA VAJGURORE

HARTIMI I PLANIT TË PËRGJITHSHËM VENDOR (PPV)

Bashkia Ura Vajgurore

VLERËSIM STRATEGJIK MJEDISOR

SHTATOR 2016

FAZA IV - rt

AUTORITETI KONTRAKTOR:

MINISTRIA E ZHVILLIMIT URBAN

MIRATOHET:

KONTRAKTUESI:

OPERATORIT EKONOMIK GAIA S.A.

TABELA E PËRMBAJTJES

1. PËRMBLEDHJE JO-TEKNIKE	5
2. HYRJE	19
2.1. Hyrje dhe procedura VSM	19
2.2. Informacion i përgjithshëm i VSM	19
2.2.1. Përkufizime për VSM	19
2.2.2. Rëndësia e VSM.....	21
2.2.3. Problemet në zbatimin e VSM	23
3. PËRSHKRIM I PËRGJITHSHËM I PLANIT	25
3.1. Qëllimi dhe objektivat e Planit	25
3.1.1. Qëllimi i Planit	25
3.1.2. Vizioni – Objektivat Strategjike – Boshtet e Prioriteteve sipas Planit të propozuar ...	26
3.2. Objektivat Europiane.....	33
3.2.1. Programi i Shtatë i Veprimit për Mjedisin.....	33
3.2.2. Politika e Përbashkët Bujqësore 2014-2020	38
3.2.3. Harta Leipzig për Zhvillimin e Qendrueshëm Urban	39
3.2.4. Axhenda Territoriale e B.E.-së 2020	40
3.3. Objektivat kombëtare	41
3.4. Lidhja ndërmjet Planit të Përgjithshëm Vendor me Strategji, Plane dhe Programe të tjera	43
3.4.1. Plani i Përgjithshëm Kombëtar	43
3.4.2. Strategji dhe direktiva të planifikimit sektorial.....	47
4. SEKSIONI 4: PËRSHKRIM I GJENDJES AKTUALE	57
4.1. Toka.....	57
4.1.1. Morfologjia	57
4.1.2. Karakteristikat e tokës.....	58
4.1.3. Gjeologjia.....	66
4.1.4. Erozioni i tokës dhe Shkretëzimi	71
4.1.5. Sizmiciteti	75
4.2. Ajri.....	76
4.2.1. Shkaqet kryesore të ndotjes së ajrit.....	76
4.2.2. Ndotësit e ajrit.....	77
4.3. Faktorët Klimatike.....	78
4.4. Përmbytjet	82

4.4.1.	Rreziku i Përmblyjes nga lumi kryesor	84
4.4.2.	Kërkesat e Katastrofës së Përmblyjes dhe Elementët DPP	86
4.5.	Uji	89
4.5.1.	Burimet e ujit	89
4.5.2.	Cilesia e burimeve ujore	94
4.5.3.	Perdorimi i ujit	104
4.6.	Biodiversiteti	105
4.7.	Mbetjet	108
4.8.	Zhurma	113
4.9.	Popullsia dhe asetet material	117
4.9.1.	Analiza e vlerësimeve demografike	117
4.9.2.	Analiza dhe problem për gjendjen e strehimit	125
4.10.	Trashegimia Kulturore	138
4.11.	Peisazhi	140
5.	TENDENCAT E MUNDSHME NË TË ARDHMEN, PA PLANIN (ALTERNATIVA “0”).	146
5.1.	Hyrje	146
5.2.	Toka	146
5.3.	Ajri	147
5.4.	Faktorët klimatike	147
5.5.	Uji	148
5.6.	Biodeversiteti	148
5.7.	Mbetjet	149
5.8.	Zhurma	150
5.9.	Popullsia dhe asetet materiale	150
5.10.	Trashëgimia Kulturore	150
5.11.	Peisazhi	151
5.12.	Konkluzion	151
6.	NJOHJA DHE PARASHIKIMI I PASOJAVE MJEDISORE	152
6.1.	Hyrje	152
6.2.	Njohja e pasojave mjedisore të Planit	152
6.3.	Parashikimi i pasojave mjedisore të Planit	161
7.	VLERËSIMI I NDIKIMEVE MJEDISORE	173
7.1.	Hyrje – Metodologjia	173

7.2.	Vlerësimi i ndikimeve mjedisore të Planit	174
7.2.1.	Ndikime në terren.....	174
7.2.2.	Ndikime në ajër	175
7.2.3.	Ndikime në faktorët klimaterikë	176
7.2.4.	Ndikimet në ujëra.....	177
7.2.5.	Ndikime në biodiversitet.....	178
7.2.6.	Ndikimet në mbetjet.....	179
7.2.7.	Ndikime në mjedisin akustik/zhurma	181
7.2.8.	Ndikime në popullsi dhe në asetet aktive.....	182
7.2.9.	Ndikimet mbi trashëgiminë kulturore	184
7.2.10.	Ndikime mbi peisazhin	185
7.3.	Propozime, drejtimet dhe masat për trajtimin e ndikimeve në mjedis të Planit.....	187
7.3.1.	Hyrje.....	187
7.3.2.	Trajtimi i ndikimeve në terren	187
7.3.3.	Trajtimi ndikimeve në ajër dhe tek faktorët klimatikë.....	188
7.3.4.	Trajtimi i ndikimeve në ujëra.....	188
7.3.5.	Trajtimi i ndikimeve në biodiversitet.....	189
7.3.6.	Trajtimi i ndikimeve mbi mbetjet	190
7.3.7.	Trajtimi i ndikimeve në mjedisin akustik-zhurmat	190
7.3.8.	Trajtimi i ndikimeve në popullsi dhe në asetet aktive	191
7.3.9.	Trajtimi i ndikimeve mbi trashëgiminë kulturore	191
7.3.10.	Trajtimi i ndikimeve mbi Peisazhin.....	191
7.3.11.	Konkluzion për trajtimin e ndikimeve mjedisore të propozimeve të Planit	192
7.4.	Program Monitorimi i Ndikimit në Mjedis	192
7.5.	Konkluzione	198
8.	RAPORTI I KONSULTIMIT.....	200
	ANNEX.....	205
	BIBLIOGRAFIA	208

1. PËRMBLEDHJE JO-TEKNIKE

Proçesit të Vlerësimi Strategjik Mjedisor i nënshtrohet hartimi i Planit të Përgjithshëm vendor të Bashkisë Ura Vajgurore, në zbatim të ligjit 91/2013 "Për Vlerësimin Strategjik Mjedisor", i cili është hartuar si pjesë e Direktivës Evropiane 2001/42 KE. Vlerësimi Strategjik Mjedisor është një studim mjedisor, i cili vlerëson ndikimet e Planit të propozuar (PPV) në mjedis dhe në veçanti, në tokë, ajër, ujë, klimë, florë dhe faunë, në mbeturina, mjedisin akustik / zhurmat, në popullsi dhe asete, kulturë (qendrat arkeologjike, monumentet, etj.) dhe në peisazh. Por megjëse studimi VSM ka karakter strategjik dhe vlerëson Objektivat Strategjike dhe Boshtet Prioritare të Planit të propozuar, nuk i referohet detajeve apo projekteve të veçanta, të cilat janë vlerësuar për ndikimin e tyre në mjedis në studimet e tjera të Vlerësimit të Ndikimeve në Mjedis.

Vlerësimi i ndikimeve të Projektit të propozuar në mjedis realizohet në tre hapa, me ndihmën e tabelave: Njohja e ndikimeve mjedisore ka të bëjë me studimin se cilat propozime të Planit kanë ndikim ose jo në mjedis dhe në faktorët e mjedisit të përmendura më lart; parashikimi i ndikimeve mjedisore, merret me studimin nëse ky ndikim do të jetë negativ apo pozitiv dhe do të vlerësojë me përafërsi sa negativ apo pozitiv do të jetë ndikimi dhe vlerësimi i ndikimeve mjedisore, i cili vlerëson shkallën e ndikimeve, sa shpesh shfaqen ato, nëse mund të trajtohen ose jo me disa masa, nëse ndikojnë në shtetet e tjera, nëse ndikojnë veprime të tjera dhe faktorë të tjerë të mjedisit, nëse akumulohet si ndotje në mjedis, etj.

Për ndikimet mjedisore, vlerësuar si negative, propozohen masat e duhura për përballimin e tyre, mundësisht parandaluese, në mënyrë që të mos shkaktojnë dëme nga shfaqja e tyre, por të parandalohet shfaqja e ndikimeve, dhe së fundi, për këto ndikime negative dhe masat e përballimit të tyre propozohet një plan monitorimi, në të cilin propozohen disa tregues që duhet të regjistrohen nga disa shërbime dhe agjenci, në mënyrë që të hartojë një raport p.sh. një herë në vit, për të treguar se Projekti po zbatohet dhe ndikimet mjedisore po monitorohen.

Në Bashki, propozimet e Planit, përmbledhen si më poshtë: rritja e prodhimit bujqësor; zhvillimi i përpunimit të produkteve bujqësore; zhvillimi i turizmit rural; përmirësimi i prodhimit bujqësor me qellim prodhimin e produkteve cilësore dhe të shëndetshme; menaxhimi efikas i ujit për ujtitje; ndërtimi i rrjeteve të furnizimit me ujë, kanalizimit dhe veprave të trajtimit të ujërave të zeza dhe landfillleve; përmirësimi i infrastrukturave të arsimit dhe shëndetësisë; rigjenerimi i zonave të banuara (hapja e rrugëve, trotuareve, shtigjeve për biçikletat, përmirësimi i ndërtesave, etj), përmirësimi i transportit publik; zhvillimi i infrastrukturës elektronike dhe shërbimeve komunale; zhvillimi i Burimeve të Ripërtëritshme të Energjisë dhe përmirësimi i infrastrukturës së transportit ndërkomunal. Këto propozime janë paraqitur në Plan si Boshte Prioritare.

Tabela e mëposhtme tregon lidhjen midis Boshteve të Prioriteit dhe Parametrave të Mjedisit:

	Toka	Ajri	Faktorët klimatike	Uji	Biodeversiteti
Objektivi strategjik 1 "Zhvillimi i qëndrueshëm ekonomik"					
Prioriteti 1: Forcimi i ekonomisë lokale nëpërmjet mundësisë për të punuar në sektorin primar dhe në prodhimin e kulturave vendase, duke siguruar	√	X	X	√	X

	Toka	Ajri	Faktorët klimatike	Uji	Biodeversiteti
stimuj, veçanërisht për fermerët e rinj, për të lehtësuar vendosjen e tyre fillestare dhe rregullimin strukturor të pronave të tyre					
Prioriteti 2: Fuqizimi i sektorit të punimit të produkteve primare	X	X	X	√	X
Prioritet 3: Shfrytëzimin i avantazheve krahasuese të Bashkisë për të nxitur sektorin e prodhimit terciar	X	X	X	√	X
Objektivi strategjik 2 "Mbrotja dhe shfrytëzimi i qëndrueshëm i bujqësisë"					
Prioritet 4: Përmirësimi i prodhimit bujqësor, me qëllim harmonizimin me standardet evropiane dhe përmbushjen e kërkesave të tregut ndërkombëtar	√	X	X	√	X
Prioriteti 5: Menaxhimi efektiv i ujit për vaditje	√	X	X	√	√
Objektivi strategjik 3 "Përmirësimi i standardeve të jetesës të banorëve"					
Prioriteti 6: "Përmirësimi / modernizimi i rrjeteve urbane të shërbimeve (furnizimi me ujë, kanalizimet, energjia, menaxhimi i mbeturinave) në qytet dhe në vendbanimet e tjera	√	√	X	√	√
Prioriteti 7: Përmirësimi i infrastrukturës sociale (arsim dhe shëndetësi)	X	X	X	X	X
Prioriteti 8: Ndërhyrjet urbane dhe planifikimit – Konsolidimi zonave urbane	√	√	√	√	X
Prioriteti 9: Përmirësimi lëvizshmërisë dhe të transportit publik në nivel Bashkie	X	√	√	X	X
Prioriteti 10: Qeverisja elektronike dhe përmirësimi i infrastrukturës elektronike	X	√	X	X	X
Prioriteti 11: Shfrytëzimi i Burimeve të Ripërtëritshme të Energjisë	√	√	√	√	√
Objektivi Strategjik 4: "Shfrytëzimi i pozitës gjeografike kyçe të Bashkisë"					
Prioriteti 12: Përmirësimi dhe forcimi i infrastrukturës së transportit ndërbashkiak	X	√	√	X	X
Prioriteti 13: Promovimi i partneriteteve me bashkitë fqinje të Qarkut Berat për të zhvilluar veprimtari të përbashkëta	√/X	√/X	√/X	√/X	√/X

Tabela 1.1: Tabela e Identifikimit të Ndikimeve Mjedisore për çdo Boshit Prioriteti dhe Faktori Mjedisor (√: Ndikim i Boshitit të Prioritetit në faktorin mjedisor, X: nuk ka efekt të Boshitit të Prioritetit në faktorin mjedisor √ / X: nëse ka apo jo ndikim nga parametra të tjerë).

	Mbetjet	Zhurma	Popullsia dhe asetet materiale	Trashëgimia Kulturore	Peisazhi
Objektivi strategjik 1 "Zhvillimi i qëndrueshëm ekonomik"					
Prioriteti 1: Forcimi i ekonomisë lokale nëpërmjet mundësisë për të punuar në	√	X	√	X	√

	Mbetjet	Zhurma	Popullsia dhe asetet materiale	Trashëgimia Kulturore	Peisazhi
sektorin primar dhe në prodhimin e kulturave vendase, duke siguruar stimuj, veçanërisht për fermerët e rinj, për të lehtësuar vendosjen e tyre fillestare dhe rregullimin strukturor të pronave të tyre					
Prioriteti 2: Fuqizimi i sektorit të punimit të produkteve primare	√	√	√	X	√
Prioritet 3: Shfrytëzimin i avantazheve krahasuese të Bashkisë për të nxitur sektorin e prodhimit terciar	√	X	√	√	√
Objektivi strategjik 2 “Mbrotjtja dhe shfrytëzimi i qëndrueshëm i bujqësisë”					
Prioritet 4: Përmirësimi i prodhimit bujqësor, me qëllim harmonizimin me standardet evropiane dhe përmbushjen e kërkesave të tregut ndërkombëtar	X	X	√	X	X
Prioriteti 5: Menaxhimi efektiv i ujit për vaditje	X	X	√	X	√
Objektivi strategjik 3 “Përmirësimi i standardeve të jetesës të banorëve”					
Prioriteti 6: “Përmirësimi / modernizimi i rrjeteve urbane të shërbimeve (furnizimi me ujë, kanalizimet, energjia, menaxhimi i mbeturinave) në qytet dhe në vendbanimet e tjera.	√	X	√	X	X
Prioriteti 7: Përmirësimi i infrastrukturës sociale (arsim dhe shëndetësi)	X	X	√	X	X
Prioriteti 8: Ndërrhyrjet urbane dhe planifikimit –Konsolidimi zonave urbane	X	√	√	√	√
Prioriteti 9: Përmirësimi lëvizshmërisë dhe të transportit publik në nivel Bashkie	X	√	√	√	√
Prioriteti 10: Qeverisja elektronike dhe përmirësimi i infrastrukturës elektronike	√	√	√	√	X
Prioriteti 11: Shfrytëzimi i Burimeve të Ripërtëritshme të Energjisë	X	√	√	X	√
Objektivi Strategjik 4: “Shfrytëzimi i pozitës gjeografike kyçe të Bashkisë”					
Prioriteti 12: Përmirësimi dhe forcimi i infrastrukturës së transportit ndërbashkiak	X	√	√	√	X
Prioriteti 13: Promovimi i partneriteteve me bashkitë fqinje të Qarkut Berat për të zhvilluar veprimtari të përbashkëta	√/X	√/X	√/X	√/X	√/X

Tabela 1.1.b: Njësoj si Tabela 1.1.a.

Në tabelat e mëposhtme është përcaktuar parashikimi i ndikimeve mjedisore të Boshteve të Prioritetit në faktorët e mjedisit, dmth, në qoftë se ndikimi i paraqitur në dy tabelat më sipër, pritet të jetë pozitiv apo negativ dhe sa do të afektojë:

	Toka	Ajri	Faktorët klimatike	Uji	Biodeversiteti
Objektivi strategjik 1 "Zhvillimi i qëndrueshëm ekonomik"					
Prioriteti 1: Forcimi i ekonomisë lokale nëpërmjet mundësisë për të punuar në sektorin primar dhe në prodhimin e kulturave vendase, duke siguruar stimuj, veçanërisht për fermerët e rinj, për të lehtësuar vendosjen e tyre fillestare dhe rregullimin strukturor të pronave të tyre					
Prioriteti 2: Fuqizimi i sektorit të punimit të produkteve primare					
Prioriteti 3: Shfrytëzimin i avantazheve krahasuese të Bashkisë për të nxitur sektorin e prodhimit terciar					
Objektivi strategjik 2 "Mbrotjtja dhe shfrytëzimi i qëndrueshëm i bujqësisë"					
Prioriteti 4: Përmirësimi i prodhimit bujqësor, me qëllim harmonizimin me standardet evropiane dhe përmbushjen e kërkesave të tregut ndërkombëtar					
Prioriteti 5: Menaxhimi efektiv i ujit për vaditje					
Objektivi strategjik 3 "Përmirësimi i standardeve të jetesës të banorëve"					
Prioriteti 6: "Përmirësimi / modernizimi i rrjeteve urbane të shërbimeve (furnizimi me ujë, kanalizimet, energjia, menaxhimi i mbeturinave) në qytet dhe në vendbanimet e tjera					
Prioriteti 7: Përmirësimi i infrastrukturës sociale (arsim dhe shëndetësi)					
Prioriteti 8: Ndërhjertje urbane dhe planifikimit – Konsolidimi zonave urbane					
Prioriteti 9: Përmirësimi lëvizshmërisë dhe të transportit publik në nivel Bashkie					
Prioriteti 10: Qeverisja elektronike dhe përmirësimi i infrastrukturës elektronike					
Prioriteti 11: Shfrytëzimi i Burimeve të Ripërtëritshme të Energjisë					
Objektivi Strategjik 4: "Shfrytëzimi i pozitës gjeografike kyçe të Bashkisë"					
Prioriteti 12: Përmirësimi dhe forcimi i infrastrukturës së transportit ndërbashkiak					
Prioriteti 13: Promovimi i partneriteteve me bashkitë fqinje të Qarkut Berat për të zhvilluar veprimtari të përbashkëta					

Tabela 1.2.a: Tabela e Parashikimeve të Ndikimeve Mjedisore për çdo Bosht Prioriteti dhe Faktori Mjedisor, sipas deklaratës së mëposhtme.

	<i>Ndikimi i Boshtit të Prioritetit në faktorin mjedisor do të jetë shumë pozitiv.</i>
	<i>Ndikimi i Boshtit të Prioritetit në faktorin mjedisor do të jetë pak pozitiv.</i>
	<i>Ndikimi i Boshtit të Prioritetit në faktorin mjedisor do të jetë pak negativ.</i>
	<i>Ndikimi i Boshtit të Prioritetit në faktorin mjedisor do të jetë shumë negativ.</i>
	<i>Sipas Stadit të Identifikimit të Ndikimeve në Mjedis , Boshti i Prioritetit nuk lidhet me faktorin mjedisor.</i>
	<i>Sipas Stadit të Identifikimit të Ndikimeve në Mjedis , Boshti i Prioritetit përfshin veprimet në bashkëpunim me Bashki të tjera dhe për këtë arsye ndikimi i këtyre veprimeve mbi faktorët e mjedisit tashmë është vlerësuar nga një prej dymbëdhjetë Boshteve të tjerë të Prioriteteve.</i>

	Mbetjet	Zhurma	Popullsia dhe asetet materiale	Trashëgimia Kulturore	Peisazhi
Objektivi strategjik 1 "Zhvillimi i qëndrueshëm ekonomik"					
Prioriteti 1: Forcimi i ekonomisë lokale nëpërmjet mundësisë për të punuar në sektorin primar dhe në prodhimin e kulturave vendase, duke siguruar stimuj, veçanërisht për fermerët e rinj, për të lehtësuar vendosjen e tyre fillestare dhe rregullimin strukturor të pronave të tyre					
Prioriteti 2: Fuqizimi i sektorit të punimit të produkteve primare					
Prioritet 3: Shfrytëzimin i avantazheve krahasuese të Bashkisë për të nxitur sektorin e prodhimit terciar					
Objektivi strategjik 2 "Mbrotjtja dhe shfrytëzimi i qëndrueshëm i bujqësisë"					
Prioritet 4: Përmirësimi i prodhimit bujqësor, me qëllim harmonizimin me standardet evropiane dhe përmbushjen e kërkesave të tregut ndërkombëtar					
Prioriteti 5: Menaxhimi efektiv i ujit për vaditje					
Objektivi strategjik 3 "Përmirësimi i standardeve të jetesës të banorëve"					
Prioriteti 6: "Përmirësimi / modernizimi i rrjeteve urbane të shërbimeve (furnizimi me ujë, kanalizimet, energjia, menaxhimi i mbeturinave) në qytet dhe në vendbanimet e tjera					
Prioriteti 7: Përmirësimi i infrastrukturës sociale (arsim dhe shëndetësi)					

	Mbetjet	Zhurma	Popullsia dhe asetet materiale	Trashëgimia Kulturore	Peisazhi
Prioriteti 8: Ndërhijet urbane dhe planifikimit –Konsolidimi zonave urbane					
Prioriteti 9: Përmirësimi lëvizshmërisë dhe të transportit publik në nivel Bashkie					
Prioriteti 10: Qeverisja elektronike dhe përmirësimi i infrastrukturës elektronike					
Prioriteti 11: Shfrytëzimi i Burimeve të Ripërtëritshme të Energjisë					
Objektivi Strategjik 4: "Shfrytëzimi i pozitës gjeografike kyçe të Bashkisë"					
Prioriteti 12: Përmirësimi dhe forcimi i infrastrukturës së transportit ndërbashkiak					
Prioriteti 13: Promovimi i partneriteteve me bashkitë fqinje të Qarkut Berat për të zhvilluar veprimtari të përbashkëta					

Tabela 1.2.b: Njësoj si Tabela 1.2.a..

Vlerësimi i ndikimeve realizohet nëpërmjet karakteristikave të ndikimeve mjedisore të pritshme , me ndihmën e tabelës 1.3:

Karakteristika të ndikimit	Simbole	Shpjegime
Probabiliteti	!!	Shumë i mundur
	!	I mundur
	0	Asnjë mundësi
Shkalla	++	Jashtzakonisht pozitive
	+	Pozitive
	0	Asnjë
	-	Negative
	--	Jashtëzakonisht negative
Frekuenca/Kohëzgjatja	>>	Zakonisht si e qëndrueshme/afatgjatë si e përhershme
	>	E rastësishme/Afatshkurtër
	0	Asnjë ndikim
Reversibiliteti	IR	E pa kthyeshme
	R*	E kthyeshme me kushte
	R	E kthyeshme
Dimensioni Nderkufitar	TR	Ndikime të mundshme kufitare
	0	Asnjë mundësi ndikimesh kufitare
Pasiguria	?	Ndikimi i mundshëm varet nga zbatimi i PPV
Sekuenca	P	Ndikim parësor
	S	Ndikimi dytësor
Ndërveprimi	C	Ndikim grumbullues

Karakteristika të ndikimit	Simbole	Shpjegime
	SI	Ndikimi sinergjik
	0	Asnjë ndikim me parametra të tjerë

Tabela 1.3: Vlerësimi përmes simboleve të karakteristikave të ndikimeve mjedisore (burimi: Helander and Grant, 2006 dhe përpunimi – pasurim nga studimi).

Kështu, ndikimet mjedisore të propozimeve të Planit, në faktorët mjedisore në të cilët do të ndikojnë, paraqiten në tabelat e mëposhtme:

Boshtet e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilat pritet të ndikojnë në terren	Karakteristika të ndikimit të parashikuar							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Shpeshësia	Nderveprimet
Prioriteti 4: Përmirësimi i prodhimit bujqësor, me qëllim harmonizimin me standardet evropiane dhe përmbushjen e kërkesave të tregut ndërkombëtar	!!	++	>>				P	
Prioriteti 5: Menaxhimi efektiv i ujit për ujitje	!!	++	>>				P	
Prioriteti 6: “Përmirësimi / modernizimi i rrjeteve urbane të shërbimeve (furnizimi me ujë, kanalizimet, energjia, menaxhimi i mbeturinave) në qytet dhe në vendbanimet e tjera	!!	+	>>				P	
Prioriteti 8: Ndërhyrjet urbane dhe planifikimit – Konsolidimi zonave urbane	!!	+	>>				S	
Prioriteti 11: Shfrytëzimi i Burimeve të Ripërtëritshme të Energjisë	!	-	>>	IR	0		P	0
Prioriteti 1: Forcimi i ekonomisë lokale nëpërmjet mundësisë për të punuar në sektorin primar dhe në prodhimin e kulturave vendase, duke siguruar stimuj, veçanërisht për fermerët e rinj, për të lehtësuar vendosjen e tyre fillestare dhe rregullimin strukturor të pronave të tyre	!	+/-	>	R	0	?	P	C

Tabela 1.4: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore në terren të propozimeve të PPV, për çdo Bosht Prioriteti.

Boshtet e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilat pritet të ndikojnë në ajër	Karakteristika të ndikimit të parashikuar							
	Probabiliteti	Shkalla	Shpeshësia / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuenca	Nderveprimet
Prioriteti 6: “Përmirësimi / modernizimi i rrjeteve urbane të shërbimeve (furnizimi me ujë, kanalizimet, energjia, menaxhimi i mbeturinave) në qytet dhe në vendbanimet e tjera	!!	+	>>				P	

Boshtet e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilat pritet të ndikojnë në ajër	Karakteristika të ndikimit të parashikuar							
	Probabiliteti	Shkalla	Shpeshtësia / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuena	Nderveprimet
Prioriteti 8: Ndërhjyret urbane dhe planifikimit – Konsolidimi zonave urbane	!!	+	>>				P	
Prioriteti 9: Përmirësimi lëvizshmërisë dhe të transportit publik në nivel Bashkie	!!	+	>>				P	
Prioriteti 10: Qeverisja elektronike dhe përmirësimi i infrastrukturës elektronike	!!	+	>>				S	
Prioriteti 11: Shfrytëzimi i Burimeve të Ripërtëritshme të Energjisë	!	+	>>				P	
Prioriteti 12: Përmirësimi dhe forcimi i infrastrukturës së transportit ndërbashkiak	!	+	>				P	

Tabela 1.5: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore në ajër të propozimeve të PPV, për çdo Bosht Prioriteti.

Boshtet e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilat pritet të ndikojnë në faktorët klimaterikë	Karakteristika të ndikimit të parashikuar							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuena	Nderveprimet
Prioriteti 8: Ndërhjyret urbane dhe planifikimit – Konsolidimi zonave urbane	!!	+	>>				P	
Prioriteti 9: Përmirësimi lëvizshmërisë dhe të transportit publik në nivel Bashkie	!!	+	>>				P	
Prioriteti 11: Shfrytëzimi i Burimeve të Ripërtëritshme të Energjisë	!!	+	>>				P	
Prioriteti 12: Përmirësimi dhe forcimi i infrastrukturës së transportit ndërbashkiak	!!	+	>>				S	

Tabela 1.6: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore tek faktorët klimaterikë të propozimeve të PPV, për çdo Bosht Prioriteti.

Boshtet e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilat pritet të ndikojnë në ujërat	Karakteristika të ndikimit të parashikuar							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuena	Nderveprimet
Prioriteti 4: Përmirësimi i prodhimit bujqësor, me qëllim harmonizimin me standardet evropiane dhe	!!	++	>>				P	

Boshtet e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilat pritet të ndikojnë në ujërat	Karakteristika të ndikimit të parashikuar							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuena	Nderveprimet
përmbushjen e kërkesave të tregut ndërkombëtar								
Prioriteti 5: Menaxhimi efektiv i ujit për vaditje	!!	++	>>				P	
Prioriteti 6: “Përmirësimi / modernizimi i rrjeteve urbane të shërbimeve (furnizimi me ujë, kanalizimet, energjia, menaxhimi i mbeturinave) në qytet dhe në vendbanimet e tjera	!!	++	>>				P	
Prioriteti 8: Ndërhijet urbane dhe planifikimit – Konsolidimi zonave urbane	!!	+	>>				P	
Prioriteti 1: Forcimi i ekonomisë lokale nëpërmjet mundësisë për të punuar në sektorin primar dhe në prodhimin e kulturave vendase, duke siguruar stimuj, veçanërisht për fermerët e rinj, për të lehtësuar vendosjen e tyre fillestare dhe rregullimin strukturor të pronave të tyre	!	--	>	R	0		P	C
Prioriteti 2: Fuqizimi i sektorit të punimit të produkteve primare	!	-	>	R	0		P	0
Prioriteti 3: Shfrytëzimin i avantazheve krahasuese të Bashkisë për të nxitur sektorin e prodhimit terciar	!	-	>	R	0		P	0
Prioriteti 11: Shfrytëzimi i Burimeve të Ripërtëritshme të Energjisë	!	+/-	>	R	0	?	P	0

Tabela 1.7: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore tek ujrat të propozimeve të PPV, për çdo Bosht Prioriteti.

Boshtet e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilat pritet të ndikojnë në biodiversitet	Karakteristika të ndikimit të parashikuar							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuena	Nderveprimet
Prioriteti 5: Menaxhimi efektiv i ujit për vaditje	!!	+	>>				S	
Prioriteti 6: “Përmirësimi / modernizimi i rrjeteve urbane të shërbimeve (furnizimi me ujë, kanalizimet, energjia, menaxhimi i mbeturinave) në qytet dhe në vendbanimet e tjera	!!	++	>>				P	
Prioriteti 11: Shfrytëzimi i Burimeve të Ripërtëritshme të Energjisë	!	+/-	>	R	0	?	P	0

Tabela 1.8: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore tek biodiversiteti i propozimeve të PPV, për çdo Bosht Prioriteti.

Boshtet e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilët pritët të ndikojnë mbi mbetjet	Karakteristika të ndikimit të parashikuar							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuenca	Nderveprimet
Prioriteti 1: Forcimi i ekonomisë lokale nëpërmjet mundësisë për të punuar në sektorin primar dhe në prodhimin e kulturave vendase, duke siguruar stimuj, veçanërisht për fermerët e rinj, për të lehtësuar vendosjen e tyre fillestare dhe rregullimin strukturor të pronave të tyre	!!	+	>>				P	
Prioriteti 6: “Përmirësimi / modernizimi i rrjeteve urbane të shërbimeve (furnizimi me ujë, kanalizimet, energjia, menaxhimi i mbeturinave) në qytet dhe në vendbanimet e tjera	!!	++	>>				P	
Prioriteti 10: Qeverisja elektronike dhe përmirësimi i infrastrukturës elektronike	!	+	>>				P	
Prioriteti 2: Fuqizimi i sektorit të punimit të produkteve primare	!	–	>	R	0		P	0
Prioriteti 3: Shfrytëzimin i avantazheve krahasuese të Bashkisë për të nxitur sektorin e prodhimit terciar	!	–	>	R	0		P	0

Tabela 1.9: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore mbi mbetjet i propozimeve të PPV, për çdo Bosht Prioriteti.

Boshtet e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilët pritët të ndikojnë mbi mjedisin akustik/zhurmat	Karakteristika të ndikimeve të parashikuara							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuenca	Nderveprimet
Prioriteti 8: Ndërhjyret urbane dhe planifikimit – Konsolidimi zonave urbane	!!	+	>>				P	
Prioriteti 9: Përmirësimi lëvizshmërisë dhe të transportit publik në nivel Bashkie	!!	+	>>				S	
Prioriteti 10: Qeverisja elektronike dhe përmirësimi i infrastrukturës elektronike	!	+	>>				S	
Prioriteti 12: Përmirësimi dhe forcimi i infrastrukturës së transportit ndërbashkiak	!	+	>>				P	
Prioriteti 2: Fuqizimi i sektorit të punimit të produkteve primare	!	–	>	R	0		P	0
Prioriteti 11: Shfrytëzimi i Burimeve të Ripërtëritshme të Energjisë	!	–	>	R	0		P	0

Tabela 1.10: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore mbi mjedisin akustik/zhurmat i propozimeve të PPV, për çdo Bosht Prioriteti.

Boshtet e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilët pritet të ndikojnë mbi popullsinë dhe asetet aktive	Karakteristika të ndikimit të parashikuar							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuenca	Nderveprimet
Prioriteti 1: Forcimi i ekonomisë lokale nëpërmjet mundësisë për të punuar në sektorin primar dhe në prodhimin e kulturave vendase, duke siguruar stimuj, veçanërisht për fermerët e rinj, për të lehtësuar vendosjen e tyre fillestare dhe rregullimin strukturor të pronave të tyre	!!	++	>>				P	
Prioriteti 2: Fuqizimi i sektorit të punimit të produkteve primare	!!	+	>>				P	
Prioriteti 3: Shfrytëzimin i avantazheve krahasuese të Bashkisë për të nxitur sektorin e prodhimit terciar	!	+	>>				P	
Prioriteti 4: Përmirësimi i prodhimit bujqësor, me qëllim harmonizimin me standardet evropiane dhe përbushjen e kërkesave të tregut ndërkombëtar	!	+	>>				S	
Prioriteti 5: Menaxhimi efektiv i ujit për vaditje	!!	++	>>				S	
Prioriteti 6: “Përmirësimi / modernizimi i rrjeteve urbane të shërbimeve (furnizimi me ujë, kanalizimet, energjia, menaxhimi i mbeturinave) në qytet dhe në vendbanimet e tjera	!!	+	>>				S	
Prioriteti 7: Përmirësimi i infrastrukturës sociale (arsim dhe shëndetësi)	!	+	>>				S	
Prioriteti 8: Ndërhjertje urbane dhe planifikimit – Konsolidimi zonave urbane	!	+	>>				S	
Prioriteti 9: Përmirësimi lëvizshmërisë dhe të transportit publik në nivel Bashkie	!!	+	>>				P	
Prioriteti 10: Qeverisja elektronike dhe përmirësimi i infrastrukturës elektronike	!	+	>>				S	
Prioriteti 11: Shfrytëzimi i Burimeve të Ripërtëritshme të Energjisë	!!	++	>>				P	
Prioriteti 12: Përmirësimi dhe forcimi i infrastrukturës së transportit ndërbashkiak	!!	+	>>				P	

Tabela 1.11: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore mbi popullsinë dhe në asetet aktive i propozimeve të PPV, për çdo Bosht Prioriteti.

Boshtet e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilët pritet të ndikojnë mbi trashëgiminë kulturore	Karakteristike të ndikimeve të parashikuara							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuena	Nderveprimet
Prioriteti 3: Shfrytëzimin i avantazheve krahasuese të Bashkisë për të nxitur sektorin e prodhimit terciar	!	+	>>				S	
Prioriteti 8: Ndërhjert urbane dhe planifikimit – Konsolidimi zonave urbane	!!	++	>>				P	
Prioriteti 9: Përmirësimi lëvizshmërisë dhe të transportit publik në nivel Bashkie	!	+	>>				S	0
Prioriteti 10: Qeverisja elektronike dhe përmirësimi i infrastrukturës elektronike	!!	++	>>				P	0
Prioriteti 12: Përmirësimi dhe forcimi i infrastrukturës së transportit ndërbashkiak	!	+	>>				P	0

Tabela 1.12: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore tek trashëgimia kulturore i propozimeve të PPV, për çdo Bosht Prioriteti.

Boshtet e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilët pritet të ndikojnë mbi peisazhin	Karakteristika të ndikimeve të parashikuara							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuena	Nderveprimet
Prioriteti 3: Shfrytëzimin i avantazheve krahasuese të Bashkisë për të nxitur sektorin e prodhimit terciar	!	+	>>				P	
Prioriteti 5: Menaxhimi efektiv i ujit për vaditje	!!	+	>>				P	
Prioriteti 8: Ndërhjert urbane dhe planifikimit – Konsolidimi zonave urbane	!!	++	>>				P	
Prioriteti 9: Përmirësimi lëvizshmërisë dhe të transportit publik në nivel Bashkie	!	+	>>				S	
Prioriteti 2: Fuqizimi i sektorit të punimit të produkteve primare	!!	-	>>	IR	0		P	0
Prioriteti 11: Shfrytëzimi i Burimeve të Ripërtëritshme të Energjisë	!!	-	>>	IR	0		P	0
Prioriteti 1: Forcimi i ekonomisë lokale nëpërmjet mundësisë për të punuar në sektorin primar dhe në prodhimin e kulturave vendase, duke siguruar stimuj, veçanërisht për fermerët e rinj, për të lehtësuar vendosjen e tyre fillestare dhe rregullimin strukturor të pronave të tyre	!!	+/-	>>	R	0	?	P	0

Tabela 1.13: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore tek peisazhi i propozimeve të PPV, për çdo Bosht Prioriteti.

Për ndikimet mjedisore identifikuar si negative, Studimi i Vleresimit Strategjik të Ndikimeve Mjedisore propozohen masat për perballimin e tyre, të cilat janë kryesisht parandaluese dhe kanë të bëjnë me masat strategjike dhe jo me masa të hollësishme, pasi ato janë subjekt i Studimeve të Ndikimit në Mjedis. Shënohet se Studimet e Ndikimit në Mjedis që do të përgatiten në të ardhmen për projekte të ndryshme të propozuara të infrastrukturës teknike apo projekte të zhvillimit në zonën e Bashkisë, duhet të marrin parasysh Vleresimin Strategjik të Ndikimeve Mjedisore (VSM), për të qenë më efektiv në identifikimin, parashikimin dhe vlerësimin e ndikimeve mjedisore të projekteve si dhe formulimin e masave për të trajtuar këto ndikime mjedisore. Masat për trajtimin e ndikimeve mjedisore janë përmbledhur më poshtë në Tabelën 1.14:

Faktorë mjedisorë	Ndikime të parashikueshme negative	Masa të propozuara të trajtimit
Terren	Promovim të Burimeve të Rinovueshme të Energjisë (hidrocentralet) Ndotje të terrenit nga pesticidet dhe plehrat kimike në kuadër të fuqizimit të sektorit primar	Hartimi i studimeve hidrogeologjike dhe gjeologjike për pozicionet e përzgjedhjes së ndërtimit të digës, për minimizimin e rrezikut nga erozioni ose dështimit të digave Mbështetje shkencore i fermerëve – krijimi i kooperativave bujqësore – adaptimi i praktikave dhe rregullave të drejta nga Udhëzimet e Bashkimit Evropian
Ujëra	Ndotje dhe ndikim në sasinë e ujërave nëntokësore nga intensifikimi dhe forcimi i prodhimit primar Përdorim u ujë për promovimin e përpunimit të produkteve bujqësore Përdorim të ujë për zhvillimin dhe promovimin e agroturizmit	Zbatim i një plani të qëndrueshëm të menaxhimit të ujit për ujitje - mbështetje shkencore të fermerëve - ndërtim i rrjeteve moderne kolektive të ujitjes - ndërtim të rezervuareve dhe digave - kontrolli i shpimeve të shpërndara të fermerëve Ushtrim i politikës së përshtatshme të faturimit për ujin - organizim hapësinor dhe përqendrim i njësive prodhuese në rajonet ekonomike me qëllim menaxhimin kolektiv të ujit - kontroll i njësive individuale të shpimeve për ujë - përdorim të makinerive bashkëkohore tek njësitë prodhuese - adaptim nga njësitë prodhuese të Sistemeve të Menaxhimit Mjedisor Reduktim të konsumit të ujit për ujitje, përmes zbatimit të sistemeve të kursimit – përmes informimit dhe ndërgjegjësimit të vizitorëve
Biodiversiteti	Promovim të Burimeve të Rinovueshme të Energjisë (parqe eolike)	Hartim të Planit Kombëtar për Energjinë e Ripërtëritshme në Shqipëri - përcaktim të zonave të përshtatshme për zhvillimin e energjisë gjeotermale, shfrytëzimin e energjisë së erës dhe energjisë diellore - hartim të studimeve ornitologjike në zonat me potencial eolik - përcaktim i kriterëve për zhvillimin e energjisë eolike në të gjithë vendin
Mbetje	Shtim të mbetjeve nga përpunimi i	Ndërtim i landfillit - promovim i riciklimit të

Faktorë mjedisorë	Ndikime të parashikueshme negative	Masa të propozuara të trajtimit
	produkteve bujqësore Shtim të mbetjeve nga aktivitetet agroturistike	materialeve të ndryshme - promovim i bio-kompostimit dhe mbetjeve të " gjelbërta" - informim të banorëve në lidhje me çështjet e menaxhimit të mbetjeve të ngurta Informim dhe ndërgjegjësim i vizitorëve për menaxhimin e mbetjeve dhe ndarja e tyre për përpunimin e tyre optimal dhe shfrytëzimin e tyre
Mjedisi akustik/zhurma	Zhurma nga aktivitetet e përpunimit të produkteve bujqësore Zhurma nga parqet eolike (Burimet e Ripërtësitshme të Energjisë)	Izolim akustik i ndërtesave - organozim hapësinor i njësive të përpunimit në zonat ekonomike Përdorim të teknologjisë optimale dhe moderne të turbinave të erës - vendosje të parqeve eolike në një distancë më të madhe se 500 metra nga kufiri i zonave të banuara
Peisazhi	Ndryshime në peizazh nga aktivitetet e përpunimit të produkteve bujqësore Ndryshime në peizazh nga fuqizimi i sektorit primar të prodhimit (serat) Ndryshime nga parqet eolike (Burimet e Ripërtëritshme të Energjisë)	Organizim hapësinor i njësive të përpunimit në zonat ekonomike – zona perimetrike të gjelbërta në çdo zonë ekonomike Distancë minimale prej të paktën 5 metra nga kufijtë e secilës parcelë për serat në zonat bujqësore me densitet të lartë Vendosje të parqeve eolike me preferencë në kreshtat të largëta të zonave malore, pa qasje rrugore - respektim i Planit Kombëtar për Burimet e Ripërtëritshme të Energjisë në Shqipëri

Tabela 1.14: Përmbledhje e ndikimeve mjedisorë të parashikuara negative tek faktorët mjedisorë dhe të masave të propozuara të trajtimit të tyre.

Së fundi, paraqitet programi i monitorimit të ndikimeve në mjedis, i cili përcakton treguesit e monitorimit, nevojën e përpilimit të një raporti me rezultatet dhe subjektin përgjegjes për zbatimin e programit të monitorimit.

Konkluzioni i Studimit të Vlerësimit Strategjik të Ndikimeve në Mjedis është se ndikimet negative janë të kufizuara në faktorë të veçantë të mjedisit (tokës, ujit, biodiversitetit, mbeturinave, mjedisit akustike / zhurmave dhe peisazhit), ndërsa ndikimet pozitive të Projektit të propozuar janë të rëndësishme dhe kanë të bëjnë me të gjithë faktorët e mjedisit. Kjo është një e vërtetë që pritet pasi nga fillimi i draftimit të propozimeve të tij, Plani ka marrë parasysh kriteret e zhvillimit të qëndrueshëm, duke integruar dimensionin mjedisor dhe parametrin e mbrojtjes dhe përmirësimit të mjedisit natyror, kulturor dhe njerëzor në çdo objektiv strategjik në secilin prioritet. Pra, që nga fillimi, Plani kishte orientim miqësor me mjedisin, dhe për këtë arsye nuk është për t'u habitur që në vlerësimin e ndikimeve mjedisore të tij, shumë ndikime pozitive dhe shumë negative shpesh varen nga mënyra e zbatimit të Planit dhe jo direkt nga rekomandimet e Planit, siç zbulohet nga Boshtet Prioritare të propozuara.

2. HYRJE

2.1. Hyrje dhe procedura VSM

Ky studim VSM përgatitet me qëllim vlerësimin e mjedisit të PPV të Urës Vajgurore. Hartohet në zbatim të ligjit 91/2013 "Për Vlerësimin Strategjik Mjedor", i cili trupëzoi në ligjin e Republikës së Shqipërisë Direktivën Evropiane 2001/42 KE. Struktura e këtij studimi ndjek gjithçka që propozohet në Ligjin 91/2013 "Për Vlerësimin Strategjik Mjedor". Sipas Ligjit 91/2013, ndiqet procedura e mëposhtme:

- Së pari realizohet një konsultim paraprak me grupet e interesit (stakeholders), ku paraqiten a) koncepti i Vlerësimit Strategjik të Ndikimit në Mjedis, b) procedurat për aplikimin e Vlerësimit Strategjik Mjedor, c) faktorët e rëndësishëm mjedorë të Bashkisë që pritet të preken nga propozimet e PPV dhe d) realizohet diskutim me qëllim që palët e interesit të shprehin pikëpamjet e tyre mbi ndikimin mjedor të PPV dhe të regjistrohen shqetësimet e tyre në lidhje me çështjet e mjedisit.
- Në vazhdim përgatitet dhe dorëzohet Vlerësimi Strategjik i Ndikimeve në Mjedis (buletini dhe harta shoqëruese), me strukturën dhe përmbajtjen, në pajtim me Ligjin 91/2013 "Për Vlerësimin Strategjik Mjedor".
- Realizohet konsultim në lidhje me gjetjet e Vlerësimit Strategjik të Ndikimit në Mjedis, në lidhje me ndikimin mjedor të PPV të Bashkisë Ura Vajgurore, e cila në mënyrë procedurale realizohet paralelisht me konsultimet mbi propozimet e fazës C të PPV të Bashkisë Ura Vajgurore.
- Së fundi, duke marrë parasysh gjetjet dhe rezultatet e dy konsultimeve - të VSM dhe të PPV - hartohet Vlerësimi përfundimtar Strategjik i Ndikimit në Mjedis, miratimi i të cilit përbën një parakusht për miratimin përkatës të PPV të Bashkisë Ura Vajgurore.

2.2. Informacion i përgjithshëm i VSM

2.2.1. Përkufizime për VSM

Një nga vizionet më moderne për vlerësimin e ndikimit në mjedis është institucioni i Vlerësimit Strategjik Mjedor, i cili zbatohet përmes hartimit të një studimi mjedor, në fazën primare të një plani strategjik zhvillimi, në nivel politike ("policy"), plani ("plan"), programi ("program"). Ky studim mjedor quhet Vlerësim Strategjik Mjedor (VSM) dhe në Evropë gjen zbatim vetëm në plane dhe programe - dhe jo në politika - në përputhje me Direktivën 2001/42 KE. Në literaturën ndërkombëtare referimi i parë për Vlerësimin Strategjik Mjedor, sipas Noble (2010), kryhet nga Eood& Djeddour në vitin 1989, të cilët e përmendin si vlerësim mjedor të politikave, planeve dhe programeve, i cili ka një karakter strategjik në lidhje me atë të projekteve individuale.

VSM merr parasysh objektivat e përgjithshme të zhvillimit të një vendi apo rajoni, efektet kumulative të planifikimit strategjik të propozuar, problemet globale mjedisorë, duke lidhur planifikimin strategjik me to (p.sh. efekti serë), por edhe gjithë çështjet e tjera të zhvillimit të

qëndrueshëm, për të cilat janë zhvilluar strategji evropiane dhe kombëtare dhe janë vendosur objektiva konkrete p.sh. reduktim të ndotësve serë, menaxhim të integruar të burimeve ujore në nivel baseni, menaxhim të qëndrueshëm të mbetjeve të ngurta dhe të lëngshme, etj.

Vlerësimi Strategjik Mjedisor është një proces sistematik dhe gjithëpërfshirës i vlerësimit të ndikimeve mjedisore të një politike, të një plani apo programi, duke përfshirë një raport me rezultatet e konsultimeve me grupet e interesit dhe me konkluzionet e studimit, me qëllim për të ndihmuar në vendimmarrje të një planifikimi strategjik (Therivel dhe Partidario, 1996). Përkufizime të tjera të rëndësishme që janë dhënë në literaturën ndërkombëtare po paraqiten si më poshtë:

- VSM është një vlerësim i parë i skenarëve alternativë dhe i propozimeve që kanë lidhje me planet e propozuara apo tashmë të miratuara, me programe dhe politika, në kuadër të një vizioni më të gjerë strategjik mjedisor dhe të një sërë objektivash që duhen plotësuar. Qëllimi është që ky vlerësim të drejtojë për nga përzgjedhja e alternativave më të mira, me qëllim që në planifikim të arrihet efekti i dëshiruar (Noble, 2000).
- VSM përbën një proces kompleks dhe të strukturuar, që ka si qëllim vlerësimin e ndikimit në mjedis të propozimeve strategjike (të politikave, planeve, programeve) dhe propozimin e masave të mundshme për të trajtuar ose ndaluar efektet apo masat të karakterit parandalues për shmangien e shfaqjes së ndikimeve apo nxitjen e ndikimeve/efekteve pozitive të propozimeve strategjike në mjedis. Ky proces përfshin edhe një raport me shkrim me rezultatet e konsultimeve. Rezultatet e këtij procesi përdoren nga autoritetet kompetente gjatë vendimmarrjes për zbatimin e planifikimit strategjik (Risse et al., 2003).
- VSM përbën një proces sistematik për vlerësimin e ndikimeve mjedisore nga politikat, planet dhe programet e propozuara, me qëllim për tu siguruar se merren parasysh, qysh në një fazë të hershme të procedurës së vendimmarrjes, çështjet mjedisore të propozimeve të tyre, në kombinim me parametra ekonomike dhe sociale (Sadler dhe Verheem, 1996). Ky përkufizim thekson se VSM përbën një proces të tërë - merr pjesë paralelisht me procesin e planifikimit strategjik - dhe nënvizon se rezultatet e VSM merren parasysh në vendimet përfundimtare mbi planifikimin strategjik (Glasson et al, 2012.). Theksohet se ky përkufizim është një nga të parët që është dhënë për VSM dhe mbulon plotësisht objektin e tij, dhe referohet në pjesën më të madhe të punimeve dhe artikujve shkencorë që kanë si objekt VSM.
- VSM përbën një mjet të rëndësishëm i cili ndihmon që faktorët mjedisorë të përfshihen në marrjen e vendimeve në nivel strategjik dhe për rrjedhim, ofron një përpjekje efikase në arritjen e qëllimit për një zhvillim të qëndrueshëm (Therivel dhe Partidario, 1996). Siguron integrimin e çështjeve mjedisore që nga fillimi i procesit të vendimmarrjes, siguron një kuadër për vazhdimësinë e veprimeve në nivel të propozimeve strategjike, kontribuon në politikën e zgjeruar të planifikimit dhe ka potencial të identifikojë ndikime të mundshme mjedisore që në fazat e hershme, para se të zhvillohen planet strategjike dhe programet (Desmond, 2007).

VSM vlerëson ndikimin e politikave, planeve dhe programeve në nivel strategjik, si rrjedhim, kërkon metodologji të ndryshme të vlerësimit mjedisor të ndikimeve në lidhje me ato të Studimeve të Ndikimeve Mjedisore të projekteve individuale dhe ka shumë vështirësi, pasi p.sh. nga një plan apo një program mund të gjenerojnë shumë projekte të ndryshme në zbatim të tyre (Dalal-Clayton dhe Sadler, 2003). Gjithashtu, ndarja ndërmjet politikave, planeve dhe programeve është shpeshherë fluide dhe e paqartë, pasi nuk ka kufijë të qarta ndarës ndërmjet tyre dhe në lidhje me propozimet që ato bëjnë. Në qoftë se merret parasysh akoma edhe ekzistenca e një numri të

madh projektesh dhe programesh mbi tema të ndryshme p.sh. energjia, transporti, turizmi, akuakultura, industria etj dhe shpesh herë ka mbivendosje në propozimet e tyre, atëhere është e kuptueshme se po zhvillohet një kompleksitet edhe në vlerësimin përkatës të ndikimit të tyre në mjedis përmes VSM (Fischer, 2003). Së fundi, VSM, në varësi të fushës së tyre të zbatimit, ndahen në VSM të bazuara në politika ("Policy-based SEA"), domethënë në thelb në politika qeveritare, VSM sektoriale për planet dhe programet përkatëse p.sh. për turizmin, zhvillimin industrial, menaxhimin e zonave bregdetare apo zonat malore, promovimin e burimeve të ripërtëritshme të energjisë, etj, dhe VSM hapësinore që kanë lidhje me nivele të ndryshme të planeve ose programeve hapësinore që kanë referencë në zona të veçanta gjeografike në të cilat zbatohen planet dhe programet në fjalë (Noble, 2010).

2.2.2. Rëndësia e VSM

VSM është e rëndësishme që të mbulojë një "boshllëk" të institucionit të Vlerësimit të Ndikimit në Mjedis lidhur me projektet dhe aktivitete e parashikuara në PPV. VSM krijon mundësinë të ketë një spektër me gjithëpërfshirës krahasuar me atë të Vlerësimeve të Ndikimit në Mjedis. (Therivel dhe Partidario, 1996):

- VSM janë të dobishme për shkak se ato kontribuojnë në konfigurimin e një kuadri strategjik - plani ose programi – më miqësor për mjedisin, brenda të cilit do të ndërtohen në të ardhmen projektet e ndryshme zhvillimore dhe projektet e infrastrukturës (Wood, 2003). Është karakteristike se, ndërsa në Vlerësimet e Ndikimit në Mjedis shqyrtohen ndikimet mjedisore të një veprimi të planifikuar zhvillimi, me qëllim minimizimin e tyre, me VSM ngihen pyetje me karakter parandalues, në lidhje me cila alternativë zhvillimi është më e mirë dhe cilat objektiva duhet të plotësohen në të ardhmen (Noble, 2010).
- Vlerësimi i Ndikimit në Mjedis nuk marrin parasysh efektet kumulative që rezultojnë nga projekte të tjera dhe aktivitetet në zonën e studimit, të cilat mund të jenë në fazën e ndërtimit apo funksionimit (Glasson et al., 2012), ndërsa VSM kanë mundësinë të vlerësojnë ndikimet kumulative.
- VSM kanë mundësi për të vlerësuar në mënyrë mjedisore propozimet alternative të planeve dhe programeve, në mënyrë që zgjidhet për çdo herë ajo që është më miqësore me mjedisin, ndërsa Vlerësimet e Ndikimit në Mjedis shpesh herë nuk mund të merren me projekte alternative apo masa alternative për trajtimin e ndikimeve, sepse variantet e skenarëve alternativë kufizohen nga hartimi i projektit në nivel strategjik, i cili është paraprirë në kohë (Glasson et al., 2012).
- Vlerësimi i Ndikimit në Mjedis shumë herë është i nevojshëm të hartohet në një periudhë kohore të shkurtër, ose për shkak të kufizimeve financiare, ose që të mos vonohet ndërtimi i projektit të propozuar. Kjo ndihmon për të reduktuar materialin e mbledhur të informacionit dhe cilësisë së analizës së tij. Përkatësisht e reduktuar dhe e dobët mund të jetë edhe përfshirja e qytetarëve në procesin e Vlerësimit të Ndikimit në Mjedis (Glasson et al., 2012). Përkundrazi, VSM për shkak se shqyrtojnë planet dhe programet që kanë natyrë strategjike, paraqesin plotësi në paraqitjen e të dhënave mbi mjedisin ekzistues.

Nga ana tjetër, kur një VSM është hartuar në statet fillestare të procedurës së vendimmarrjes dhe i cili përshkruan gjithë potencialin e mundshëm të zhvillimit të një rajoni, përmes planifikimit strategjik të tij, sigurohen zgjidhje alternative, merren në konsideratë ndikimet e shumta, sigurohet

përfshirja e qytetarëve në këto procedura dhe vendimet për projekte të veçuara merren përmes një mjedisi parandalues, i cili është paracaktuar përmes VSM (Therivel, 2004). VSM mund të kontribuojë në mënyrë të konsiderueshme në zhvillimin e qëndrueshëm, pasi shtrin parimet dhe teknikat e Vlerësimit të Ndikimit në Mjedis në një nivel më strategjik. Kjo do të nënkuptonte adaptimin e problematikës së parametrave mjedisorë në proceset e vendimmarrjes në të gjitha nivelet: të politikave, të planeve dhe të programeve (Arce dhe Gullon, 2000). Si rrjedhim, studiohen pasojat mjedisore dhe masat për ti përballuar ato në nivel strategjik, ndërsa ka dhe transparencë më të madhe në procesin e vendimmarrjes dhe një përfshirje më efektive të qytetarëve. Por që një VSM të mund të përshkruhet si "i qëndrueshëm", duhet të mos ketë si qëllim të vetëm minimizimin e ndikimeve të një plani apo programi në mjedis, por të formësojë veprimet dhe objektivat e tyre, në mënyrë të tillë që ato të plotësojnë kriteret e objektivat afatmesme të zhvillimit të qëndrueshëm.

Gjithashtu, VSM merr në konsideratë projektet afat-gjatë dhe të një shkalle më të madhe, kështu ai mund të përqendrohet në rrugë të ndryshme ose alternative që çojnë në arritjen e objektiveve specifike mjedisore të planeve ose programeve. Për më tepër, shqyrtimi i zgjidhjeve alternative nga VSM, sipas Noble (2000), përbën kusht kyç për arritjen e zhvillimit të qëndrueshëm, pasi gjatë njohjes së zgjidhjeve alternative, kërkohet përfshirja e elementëve socioekonomike dhe biofizike, por edhe mirëkuptimi i lidhjes së tyre të ndërsjelltë dhe të ndërvarur. Për të përcaktuar se cilat nga zgjidhjet alternative kanë më shumë gjasa për të kontribuar në qëndrueshmërinë, është e nevojshme të përcaktohen kriteret në bazë të të cilave merren vendimet e zbatimit të planifikimit strategjik. Këto kritere janë të lidhura kryesisht me besueshmërinë e procesit të VSM p.sh. në çështjet e konsultimit, por dhe të materialeve të informimit që përdoren. Përveç kësaj, VSM inkurajon konsultimet në mes të palëve të përfshira dhe institucioneve, dhe forcon pjesëmarrjen publike akoma edhe në konsultimin e vet projektit ose programit të propozuar. Përmes konsultimeve të kryera me palët e interesuara, si pjesë e procesit të VSM, është e mundur të identifikohen çështje, nevoja, shqetësime, vlera dhe ide nga ato grupe dhe pjesë të shoqërisë që mund të preken nga një politikë e veçantë, një plan ose një program (Dalal-Clayton dhe Sadler, 1999).

Përveç sa më sipër, von Seht (1999) thekson përfitime edhe më konkrete nga zbatimi i VSM të cilat kanë lidhje me sa më poshtë:

- Rrit ndjeshëm promovimin e parimit parandalues në lidhje me Vlerësimin e Ndikimit në Mjedis të projekteve dhe aktiviteteve.
- Detyron planet dhe programet strategjike për të shqyrtuar akoma edhe më shumë zgjidhje alternative, skenarë dhe propozime.
- Rrit shanset për vlerësimin e efekteve kumulative, ndikimeve sinergjike dhe indirekte, në krahasim me Vlerësimin e Ndikimit në Mjedis të projekteve.
- Lidh ndikimet e pritura me problemet rajonale dhe globale të mjedisit.
- Forcon transparencën dhe besueshmërinë e proceseve vendimmarrëse, pasi nxit konsultimet dhe kontribuon në ndërgjegjësimin social.
- Ofron më shumë besim tek investitorët e mundshëm dhe të kushtëzuar, kontribuon në hartimin e Studimeve më të mira të Ndikimeve në Mjedis, ndërsa njëkohësisht në disa raste është i mundur edhe reduktimi i kohës së nevojshme për lejen mjedisore të disa projekteve dhe aktiviteteve.

2.2.3. Problemet në zbatimin e VSM

VSM përballlet me një numër çështjesh teknike dhe procedurale, probleme të natyrave të ndryshme. Në lidhje me çështjet teknike, projektet e ardhshme të zhvillimit të një zone, të cilat do të rezultojnë nga zbatimi i një plani ose programi, mund të jenë të shumta dhe për këtë arsye, vlerësimi i ndikimit në mjedis krijon një kompleksitet analitik. Informacioni mbi kushtet mjedisore aktuale dhe sidomos të ardhmen - pasi hetohet evolucioni i mjedisit të zonës së studimit, pa miratimin e planit ose programit të propozuar - është zakonisht i kufizuar, siç edhe informacioni mbi natyrën, shkallën dhe pozicionimin e saktë të projekteve të ardhshme të propozuara, të cilat do të rezultojnë nga zbatimi i planeve dhe programeve (von Seht, 1999). Shpesh, numri i madh i alternativave në projektet e propozuara kontribuon negativisht në kompleksitetin e VSM. Përveç kësaj, VSM përbën një institucion relativisht të ri, në mënyrë të veçantë në Shqipëri, fakt që do të thotë se nuk ka përvojë të veçantë për adresimin e çdo problemi apo zhvillimin e metodologjisë së përshtatshme për përgatitjen e VSM.

Përveç problemeve teknike, të rëndësishme, dhe në veçanti të vështira, paraqiten aspektet procedurale të proceseve vendimmarrëse. Politikat, planet dhe programet paraqiten përgjithësisht me një mënyrë relativisht abstrakte dhe evoluohen vazhdimisht. Për shkak të kësaj dinamike të tyre, është i domosdoshëm studimi i vazhdueshëm i ndikimeve të tyre në mjedis, gjatë gjithë rrjedhës së proceseve vendimmarrëse, fakt i cili e bën Strategjinë e Studimit të Ndikimeve në Mjedis akoma edhe më të vështirë. Përveç kësaj, nuk ka kufijë të qartë për ndarjen e politikave të ndryshme, planeve dhe programeve, domethënë, nuk mund të ketë ndarje të plotë të objekteve midis tre planeve, për transportin, për energjinë dhe për përdorimin e tokës, pasi ekzistojnë marrëdhënie të ndikimit të ndërsjellë midis tyre. Gjithashtu, vihet re se efektet e një politike varen në mënyrë të drejtpërdrejtë nga mënyra me të cilën u dha interpretimi në politikë, me qëllim zbatimin e saj, realizimin e saj. Në fund të fundit vendimi është një proces politikë, fakt që do të thotë se palët e vendimmarrjes nuk do të marrin parasysh vetëm efektet mjedisore nga zbatimi i një politike, i një plani apo një programi, por do të përlllogarisin dhe interesat e tyre, si edhe ndikimet në nivel politike (Glasson et al., 2012).

Përveç çështjeve të mësipërme, Noble (2003) argumenton se është veçanërisht e vështirë për tu studiuar efektiviteti i një VSM, pasi ai, në një masë të madhe, varet jo vetëm nga efektet e tij dhe nga mënyra se si ai ndikon vendimmarrjen me mbrojtjen e mjedisit, por edhe nga cilësia e procesit të përgjithshëm, siç përcaktohet nga proceset e pjesëmarrjes dhe konsultimet. Akoma edhe sistemet e ndryshme dhe kuadri institucional i VSM në çdo vend, formësojnë kritere të ndryshme për vlerësimin e efektivitetit të tij, të cilat përcaktohen nga direktivat përkatëse dhe kuadri ligjor (Noble, 2003).

Si rrjedhim krahasimi midis VSM të ndryshme të vendeve të ndryshme nuk është menjëherë i mundshëm dhe kjo krijon ngatërresë/komplikim në shkëmbimin e pikëpamjeve dhe përvojave, në mënyrë që të realizohet zhvillimi i tyre shkencor. Le të theksohet në këtë pikë se në rastet kur ka çështje të ndotjes ndërkufitare dhe menaxhimit të burimeve natyrore, krijohet nevoja e zbatimit të një VSM ndërkufitare, me gjithë vështirësitë që ai përfshin (Morrison-Saunders dhe Arteve, 2004).

Një pikëpamje e ngjashme shprehet edhe nga Fischer (2002a, 2002b), i cili pas një kërkimi dhe studimi në 25 VSM të përgatitura në Britaninë e Madhe dhe Gjermani për politika, plane dhe

programe, arrin në përfundimin se kërkojnë një kërkim dhe studim të mëtejshëm çështjet e mëposhtme:

- Referenca në lidhje me çështje socio-ekonomike në VSM te projekteve.
- Aftësia që VSM për plane dhe programe të kërkojnë skenarë alternativë që të kenë lidhje me zhvillimin dhe rritjen e sektorëve të tjerë përveç atij që po studiohet.
- Mënyra e integritit të plotë të VSM në projektin për të cilin po përgatitet.
- Nevoja e pjesëmarrjes së publikut në VSM për programet - për projekte.

Së fundi, sipas Therivel (2004), ka disa çështje në Direktivën Evropiane 2001/42 që kanë nevojë për sqarime p.sh. i referohen faktorëve mjedisor të biodiversitetit, të florës dhe faunës, por cilat janë dallimi i qartë midis këtyre tre faktorëve të mjedisit? Gjithashtu, çfarë saktësisht nënkupton me shprehjen "asete"? Për më tepër, shkalla e detajimit në përshkrimin e projektit apo programit të propozuar, në situatën ekzistuese mjedisore, në objektivat dhe fizibilitetin e projektit ose programit, e kombinuar me referencën e nevojshme në projekte dhe programe të tjera me të cilat ka lidhje, mbetet të përcaktohet nga përvoja e ardhshme e studiuesve dhe ndoshta në varësi të llojit të projektit apo programit të propozuar dhe shkallën e aplikimit të tij. Për më tepër, edhe detaje të tjera të tilla si p.sh. cilat organizma dhe institucione duhet të marrin pjesë në konsultime, por edhe se ku me saktësi ndalon referimi i skenarëve alternativë, mbetet të përcaktohet përsëri nga aplikimi i VSM në praktikë¹.

¹ Therivel, 2004.

3. PËRSHKRIM I PËRGJITHSHËM I PLANIT

3.1. Qëllimi dhe objektivat e Planit

3.1.1. Qëllimi i Planit

Qëllimi i Planit të propozuar dëshmohej nga përfitimet që pritet të shkaktojë si në shoqëritë lokale, ashtu edhe në mjedisin natyror, kulturor dhe infrastrukturor. Qëllimi bazë i Planit të propozuar lidhet me zhvillimin territorial dhe organizimin e Bashkisë, me ndihmën e mjeteve të planifikimit territorial, urban dhe arkitektonik. Mjetet do të përdoren, duke ndjekur përzgjedhjet bazë strategjike të Planit Kombëtar Territorial të Shqipërisë, dhe do të kenë si standart:

- Vlerat e zhvillimit të qendrueshëm si akse të përmirësimit të ekuilibruar të nivelit të jetesës, nëpërmjet vlerësimit të mjeteve natyrore dhe njerëzore që janë në dispozicion.
- Forcimin e kohezionit social.
- Mbrojtjen e trashëgimisë natyrore dhe kulturore.

Propozimet e Planit pritet të kontribuojnë në përmirësimin e përgjithshëm të zonës, por edhe në mbrojtjen e mjedisit, ndërsa paralelisht do të kontribuojnë në zhvillimin lokal. Më konkretisht, Plani i propozuar është një plan territorial me rëndësi lokale, i cili mund të rregullojë çështje si brenda vendbanimeve, ashtu edhe jashtë vendbanimeve të Bashkisë. Paralelisht plani synon të përmirësojë cilësinë e shërbimeve sociale të ofruara, si edhe të infrastrukturave teknike të Bashkisë. Gjithashtu, nëpërmjet organizimit hapësinor të Bashkisë, bëhet përpjekja për përballjen e konflikteve ekzistuese të përdorimeve të tokës, të cilat rezultojnë nga afërsia e drejtëpërdrejtë e përdorimeve dhe aktiviteteve të papajtueshmërive ndërmjet tyre. Njëkohësisht, si mjet zhvillimor, Plani thekson veprat e nevojshme të infrastrukturave që do të duhet të realizohen, me qëllimin që të arrihet zhvillimi në nivel lokal, ndërsa jep orientime për iniciativa, që synohet të ndërmerren në të tre sektorët e prodhimit, gjithmonë duke patur si kriter zhvillimin e qendrueshëm të Bashkisë, fakt që sipas kushteve siguron mbrojtjen efikase të mjedisit. Së fundmi, konstaton dhe propozon:

- Burimet më të rëndësishme të ndotjes dhe përpikët t'i kufizojë me ndihmën e mjeteve të planifikimit territorial.
- Zonat e ndjeshme ekologjike dhe elementët e interesit kulturor.
- Masat për mbrojtjen dhe promovimin e zonave të ndjeshme ekologjike dhe të zonave me interes kulturor.

Si përfundim, Plani formulon modelin zhvillimor të zonës, i cili do të mbështetet në aktivitetet ekonomike të organizuara, të bazuara në kriteret e qendrueshme territoriale, duke çuar në mbrojtjen dhe promovimin e mjedisit, dhe në forcimin e kohezionit social.

Referimi ndaj objektivave mjedisore të politikave, strategjive dhe planeve, në nivel evropian dhe kombëtar, lidhet me njohjen e kërkesave dhe të angazhimeve që rezultojnë nga këto dhe që ndikojnë në objektivat e Planit të propozuar. Kështu, më poshtë paraqitetet në mënyrë të përmbledhur kuadri ligjor dhe rregullues evropian dhe kombëtar, në të cilin paraqiten objektivat për mbrojtjen e mjedisit dhe të cilat kanë të bëjnë me Planin e propozuar, me qëllim që të theksohet rëndësia e mbrojtjes së mjedisit. Paraqitja e kuadrit që përcakton objektivat mjedisore bëhet sipas parametrave mjedisore,

siç përcaktohen në Direktivën Europiane 2001/42 KE për Vlerësimin Strategjik Mjedisor dhe në Ligjin përkatës 91/2013. Për më tepër, përmenden objektivat e politikës mjedisore siç shprehen nga strategjitë dhe programet e veprimit. Parametrat kryesorë mjedisorë janë si vijon: bioshumëllojshmëria, popullisa, shëndeti i njeriut, flora, fauna, toka, ujërat, ajri, faktorët klimaterikë, elementët pasurorë materialë, trashëgimia kulturore, përfshi edhe trashëgiminë arkitekturore dhe arkeologjike si edhe peisazhin.

Para se t'i referohemi objektivave të sipërpërmendura, paraqiten propozimet e Fazës së Dytë, të cilat kanë të bëjnë me vizionin, objektivat strategjike dhe akset e prioritetit për zhvillimin territorial të Bashkisë.

3.1.2. Vizioni – Objektivat Strategjike – Boshtet e Prioriteteve sipas Planit të propozuar

3.1.2.1. *Vizioni i zhvillimit*

Vizioni i Zhvillimit të Bashkisë së Ura Vajgurore për vitin 2030 paraqitet si më poshtë:

Bashkia Ura Vajgurore, e ndodhur mes qendrave të rëndësishme urbane si Fieri, Elbasani e Berati, do të funksionojë si një qendër bujqësore moderne e konkurese, duke prodhuar produkte konkurese, duke respektuar mjedisin dhe mbrojtur burimet natyrore. Duke u bazuar në pozicionin kyç lidhës e kalimtar të bashkisë, logoja e saj mund të jetë “Ne jemi URA”.

Propozohet menaxhimi i plotë i hapësirës bujqësore, me theks të veçantë nxitjen e aktiviteteve bujqësore me drejtim prodhimin dhe përpunimin e produkteve cilësore, dhe paralelisht menaxhimin e qëndrueshëm të burimeve natyrore, dhe në mënyrë të veçantë menaxhimin efikas të ujit për ujitje dhe sipërfaqes së kultivueshme të tokës. Nxitja e aktiviteteve bujqësore do të mbështetet në metodat miqësore mjedisore të prodhimit, të mbrojtjes së tokës bujqësore nga aktivitetet ndotëse, si edhe në veprat e infrastrukturës, me theks të veçantë në projektet për sektorin bujqësor. Zhvillimi i mëtejshëm i veprave të infrastrukturës dhe i shërbimeve sociale do të kontribuojë maksimalisht në përmirësimin e nivelit të jetesës së banorëve. Bashkia Ura Vajgurore do të duhet të nxisë më tej dhe të mbështetet në zhvillimin ekonomik të sektorit bujqësor, përmes menaxhimit të qëndrueshëm të përdorimeve të tokës, eliminimin e çdo konflikti të mundshëm të tokës dhe mbrojtjes së tokës bujqësore, por edhe të mjedisit. Për prodhimin bujqësor, tipar kryesor i tij duhet të jetë prodhimi i produkteve cilësore bujqësore, me drejtim kultivimin organik të tyre, standardizimin dhe gjurmueshmërinë e tyre, si edhe përdorimin e qëndrueshëm të tokës dhe të burimeve ujore që do të mbështesin prodhimin bujqësor. Për më tepër, mbështetje duhet të jepet edhe për sektorin e përpunimit, paketimit dhe standardizimit të prodhimeve bujqësore me qëllim prodhimin dhe sigurimin e tyre në mënyrë të organizuar. Drejt këtij objektiivi synon edhe siguri i projekteve të nevojshme të infrastrukturës dhe menaxhimi i integruar i tyre, me qëllim që të ketë rritje të cilësisë së jetës së banorëve, përmirësim të standardeve të jetesës së tyre dhe njëkohësisht, respekt për mjedisin. Në të njëjtën kohë, pozicioni kyç i Bashkisë, i cili përbën një nga përparësitë krahësore të tij, duhet të ruhet dhe të forcohet me projektet e nevojshme të transportit, me qëllim që Bashkia të përbëjë element kyç të rajonit funksional urban Berat - Kuçovë - Ura Vajgurore.

3.1.2.2. Strategjia e Zhvillimit dhe Objektivat

Objektivi Strategjik 1:

Zhvillim i qëndrueshëm ekonomik. Qëndrueshmëria e mëtejshme e zhvillimit ekonomik të zonës do të mbështetet në një model vlerësimi të prioriteteve krahasuese të Bashkisë në tre sektorët e prodhimit, në ekuilibër dhe sinergji me Bashkitë fqinje.

Kështu, në lidhje me sektorin parësor, do t'i jepet vëmendje e veçantë forcimit të aktiviteteve bujqësore me rritje të performancave bujqësore dhe blegtorale të zonave bujqësore, e cila do të vijë: nga vlerësimi më i mirë i shfrytëzimeve bujqësore, tendenca drejt teknologjive bashkëkohore, mbështetjes shkencore të sektorit bujqësor, sigurimit të cilësisë së tokave dhe kufizimit të ndotjes së tyre, mbështetjes së aktiviteteve nga vepra të domosdoshme teknike, psh. rezervuare dhe vepra ujitjeje, instalime bashkëkohore serash, si edhe nga tendenca e dëshirueshme drejt kultivimeve cilësore organike, të paktën për lloje të caktuara kultivimesh. Në nivel fshatar, do të duhet të bëhet përpjekje për të minimizuar konfliktet e përdorimeve të tokës, kryesisht përdorime shtëpiake dhe tregtare, në kurriz të sipërfaqeve bujqësore.

Sektori dytësor do të mbështesë sektorin parësor nëpërmjet promovimit të standartizimit dhe kërkimit të produkteve bujqësore, me veprime të përshtatshme përpunimi, ambalazhimi, standartizimi dhe të formave alternative të turizmit, me synim kthimin dhe ruajtjen e popullsisë së migruar drejt qendrave të mëdha urbane. Sektori dytësor përfshin edhe vlerësimin e vendburimeve të naftës në zonë, fakt i cili sigurisht është me rëndësi kombëtare, dhe jo lokale, dhe atëherë në sektorin në fjalë, strategjia kombëtare e vendit për vlerësimin e burimeve minerale do të përcaktojë zhvillimin e sektorit konkret dhe Bashkia do të marrë përfitimet e saj.

Sektori terciar do të mbështetet nga tregtimi i produkteve bujqësore lokale, në kombinim me zhvillimin e sektorit të transporteve, si edhe gjithashtu me promovimin e formave alternative të turizmit që do të vlerësojnë burimet mjedisore dhe kulturore, si edhe produktet lokale dhe do të tregojnë elementët e traditës. Në këtë drejtim, do të duhet të ekzistojë informim i përshtatshëm dhe trajnimi i profesionistëve, me qëllim që të promovohet më tej sektori i turizmit, por edhe të zhvillohen sinergji ndërmjet tij, sektorit parësor dhe tregtimit të produkteve bujqësore.

Objektivi Strategjik 2:

Promovim i veprave dhe veprimeve të zhvillimit bujqësor. Veprat e propozuara dhe veprimet përkatëse të këtij qëllimi strategjik lidhen me ç'ka mund të mbrojë tokën bujqësore, të inkurajojë prodhimin bujqësor, të mbrojë dhe të sigurojë cilësinë e tokave që përdoren për kultivime, të forcojë administrimin e drejtë të ujit për ujitje, të kontribuojë në prodhimin e produkteve bujqësore cilësore, etj.

Meqë sektori parësor është veçanërisht i rëndësishëm për Bashkinë, nevojitet të inkuadrohet nga një tërësi veprash dhe veprimesh që do ta mbrojnë dhe do ta promovojnë më tej. Në këtë kuadër, janë të nevojshme: (a) zbatimi i programeve dhe veprave të administrimit të qëndrueshëm, të ujit për ujitje, me krijimin e rezervuarëve të vegjël, por edhe të rrjeteve të përshtatshme të ujitjes nëpërmjet të cilave do të minimizohet shpërdorimi i ujit, (b) përfundimi i veprave të rindarjes së tokave, (c) promovimi i kompostimit i plehrave organike (me ose pa krimbat e tokës) të mbetjeve organike dhe urbane, të mbetjeve «të gjelbra» plehrave dhe të mbetjeve bujqësore, që të prodhohet një kompost cilësor që do të kontribuojë në rigjallërimin e tokave të përpunuara dhe në minimizimin e

përdorimit të plehrave kimikë, (d) organizimi i fermerëve në kooperativa të shëndetshme për përballimin e përbashkët të problemeve të tyre, ekonomizimin e investimeve të nevojshme në pajisje teknologjike, si edhe forcimin e ndërhyrjeve shkencore me këshillime dhe udhëheqje nga agronomë, dhe (e) informimi i të rinjve për të gjitha çështjet në lidhje me sektorin parësor të prodhimit dhe shanset që shfaq për zhvillimin e punësimit dhe të sipërmarrjes.

Objektivi Strategjik 3:

Përmirësim i nivelit të jetësës së banorëve.

Ky qëllim do të arrihet nëpërmjet krijimit të hapësirave të organizuara të gjelbërimit dhe të infrastrukturave të tjera sociale të domosdoshme (qendrave kulturore, atletike, të kujdesit, etj.), të vlerësimit të hapësirave arkeologjike (qyteti i lashtë Dimale, kështjella e Mvjeshovës) për promovimin e formave alternative të turizmit që do të kontribuojnë në zhvillimin ekonomik të zonës dhe nëpërmjet zhvillimit të veprave të nevojshme të infrastrukturës teknike. Paralelisht, është i nevojshëm krijimi i shanseve për pjesëmarrjen e të gjithë qytetarëve në aktivitetet ekonomike, nëpërmjet informimit dhe formimit profesional të të gjithë profesionistëve, nëpërmjet kultivimit të bashkëpunimit dhe të solidaritetit, si të enteve prodhuese, edhe të të gjithë qytetarëve ndërmjet tyre, me qëllim që të ekzistojë zhvillim ekonomik në zonë me përfitim të përbashkët për të gjithë qytetarët, por edhe promovim i veprave të nevojshme të infrastrukturës dhe shërbimeve sociale. Kështu, propozohet të krijohen shanset e përshtatshme për të gjithë qytetarët që të mund të marrin pjesë në aktivitetet ekonomike në zonën e Bashkisë. Do të duhet të ekzistojë formimi i duhur profesional dhe informimi i të gjithë qytetarëve për teknologjitë e reja dhe veprimet novatore të mundshme, që të jenë në gjendje të aktivizohen në shanset ekonomike që paraqiten, por edhe t'u jepet rasti të zhvillojnë ata vetë këto raste. Paralelisht promovimi i infrastrukturave të përshtatshme, si sociale ashtu edhe teknike, për përmirësimin e cilësisë së jetës dhe kushteve të mbijetesës së banorëve, kultivimi i ndjenjës së solidaritetit dhe i pjesëmarrjes aktive të të gjithë qytetarëve në veprime të përbashkëta për përballimin e problemeve dhe forcimin e zhvillimit ekonomik të zonës, konsiderohen veçanërisht një faktor të rëndësishëm për formimin e komuniteteve të qëndrueshme dhe sigurisht varet edhe nga faktorë të tjerë që lidhen me arsimimin e qytetarëve dhe veçanërisht të të rinjve, por edhe mentalitetet që kultivohen dhe promovohen.

Objektivi Strategjik 4:

Vlerësim i pozicionit kyç gjeografik të Bashkisë.

Bashkia është pranë qendrave të mëdha urbane në zonë, psh. Fier, Lushnje dhe Vlorë, rrjedhimisht, me përmirësimin edhe të infrastrukturave rrugore, është efikas promovimi i mëtejshëm i lidhjeve tregtare të bashkive të sipërpërmendura. Kjo do të forcohet nga zhvillimi i mëtejshëm i sektorit bujqësor dhe aktiviteteve transformuese në Bashki, si edhe nga instalimi i një parku sipërmarrës. Por edhe anasjelltas, lëvizshmëria e sigurt dhe aksesit i shpejtë në tregjet periferike, shërbimet dhe në qendrat e mëdha urbane si Berat dhe Fier do të nxisë më tej sektorët prodhuesë të zhvillimit të Bashkisë.

3.1.2.3. Parimet dhe politikat kryesore

Objektivi strategjik 1 "Zhvillimi i qëndrueshëm ekonomik" përfshin prioritetet dhe politikat për arritjen e këtyre objektivave në vijim:

Boshti i Prioritetit 1: Forcimi i ekonomisë lokale nëpërmjet mundësisë për të punuar në sektorin primar dhe në prodhimin e kulturave vendase, duke siguruar stimuj, veçanërisht për fermerët e rinj, për të lehtësuar vendosjen e tyre fillestare dhe rregullimin strukturor të pronave të tyre.

Politikat kryesore që mbështesin Boshtin Prioritar 1 kanë të bëjnë me:

- Prodhimin e produkteve bujqësore, konkurruese në tregjet brenda dhe jashtë vendit, përmes nismave investuese. Rritja e të ardhurave nga fermat arrihet kryesisht duke ulur kostot e prodhimit, rritjen e konkurrencës dhe tregtueshmërinë e produkteve.
- Fokusimin në alternativa të reja të produkteve bujqësore organike, me bimë të pamodifikuara që prodhojnë produkte me vlera të larta ushqyese; si edhe tregtimin e atyre medicinale vendase.
- Ruajtja dhe përkujdesja për shumëlloshmërinë e produkteve lokale (bimë foragjere, bimë terapeutike dhe aromatike, etj).
- Zhvillimi i kulturave të reja dinamike, të organizuara në biznese dhe baza bashkëpunuese, duke aplikuar teknologji bashkëkohore si në prodhim dhe në aspektin e trajtimit, përpunimit dhe tregtimit të produkteve.
- Krijimi i kooperativave për të përballuar bashkërisht problemet e fermerëve, ekonomizimin në menaxhimin e tyre, si dhe porositë për pajisjet, plehrat, pesticidet, etj, por dhe për informimin dhe trajnimin e përbashkët të tyre.
- Mbështetja e prodhuesve nga institucionet shkencore / kërkimore (p.sh. eksplorimi i kulturave të reja me rendimet të lartë, cilësisë të tokës, përdorimit të qëndrueshëm të ujit, masave për përmirësimin e cilësisë të produkteve).

Boshti i Prioritetit 2: Fuqizimi i sektorit të punimit të produkteve primare.

Ky prioritet mbështetet nga këto veprime:

- Krijimi i njërive të përpunimit, standardizimit dhe paketimit do të ndjekë standardet specifike të cilësisë dhe për pasojë do të mundësojë çertifikimin e produkteve vendase ("Made in Albania").
- Promovimi i produkteve të tyre në bizneset vendase (p.sh. restorante, hotele, dyqane), por edhe në tregjet vendore fqinje dhe në bashkitë e rajonit më të gjerë.

Boshti i Prioritetit 3: Shfrytëzimin i avantazheve krahasuese të Bashkisë për të nxitur sektorin e prodhimit terciar.

Ky prioritet mbështetet nga këto veprime:

- Shfrytëzimi turistik i burimeve kulturore (p.sh. vendbanimi i lashtë Dimale) dhe natyrore (ekziston një shteg natyror që lidh bregdetin perëndimor me rethinat rurale i cili duhet të promovohet më tej dhe të bëhet pjesë e itinerareve këmbësore turistike), kryesisht me veprime dhe forma në kuadër të turizmit alternativ.
- Fuqizimi i agroturizmit, krijimi i strukturave komplekse me funksione shtesë p.sh. fermë që prodhon, përpunon, shet dhe që mund të vizitohet nga turistët, etj.
- Zhvillimi i mëtejshëm i sektorit të përpunimit të gurit, një material ndërtimi lokal, duke respektuar mjedisin dhe kriteret për vendosjen racionale të guroreve.
- Konfigurimi i programeve të bashkëpunimit ekonomik me Bashkitë fqinje për zhvillimin e aktiviteteve të përbashkëta në fushën e agroturizmit dhe bashkëveprimi për promovimin e projekteve të përbashkëta me bashkitë e Qarkut të Beratit, bazuar edhe në përcaktimin e Gjirokastrës si porta veriore e Qarkut.

Objektivi strategjik 2 “Mbrotjtja dhe shfrytëzimi i qëndrueshëm i bujqësisë” përfshin prioritetet e mëposhtme:

Boshti i Prioritetit 4: Përmirësimi i prodhimit bujqësor, me qëllim harmonizimin me standardet evropiane dhe përmbushjen e kërkesave të tregut ndërkombëtar.

Bujqësia, përveç funksionit të saj themelor (prodhimi i ushqimit dhe produkteve të tjera) është multi-funksionale dhe ndikon në shumë nivele, të tilla si mundësitë e punësimit dhe mbështetjen e popullatës lokale, në formulimin e Peisazhit, mbrojtjen e burimeve natyrore, etj. Propozohet adaptimi i një modeli të prodhimit bujqësor që do të sigurojë mbrojtjen dhe menaxhimin racional të burimeve natyrore. Për më tepër, propozohen veprimet e mëposhtme:

- Mbrotjtja e tokës nga erozioni në faqet e kodrave dhe në sipërfaqet e kultivueshme.
- Mbrotjtja nga përmytjet dhe veprat ndërtimore për rregullimin e përrrenjve.
- Mënjanimi i problemeve që bien në kundërshtim me përdorime urbane ose industriale (p.sh. përgjatë rrugëve kryesore).
- Riformulimi i ndarjes së parcelave dhe konsolidimi i tyre duke synuar bashkimin e parcelave të vogla të disa pronarëve. Kjo skemë do të rrisë mundësinë mundësitë e përdorimit të tokës në mënyrë më productive dhe ka mundësi më të mirë menazhimi.
- Përmirësimi i aksesit në ferma duke ndërtuar rrugët e nevojshëm rurale.
- Përdorimi i burimeve të ripërtëritshme të energjisë në bujqësi p.sh. për ngrohjen e paneleve diellore gjatë muajve të dimrit.
- Minimizimi i përdorimit të plehrave kimike dhe pesticideve, përdorimi për një kohë të gjatë i të cilave ndikon jo vetëm në ndotjen e burimeve ujore, por edhe në uljen e cilësisë së tokave, të cilat bëhen më pak produktive.

Boshti i Prioritetit 5: Menaxhimi efektiv i ujit për vaditje.

Për menaxhimin efikas të ujit për vaditje propozohen:

- Shfrytëzimi racional i burimeve ujore, si nëpërmjet projekteve të përmirësimit për kursimin e ujit për vaditje, edhe duke zbatuar praktikën bujqësore që synojnë përdorimin e reduktuar të ujit.
- Aplikimi i teknikave bashkëkohore të ujitjes, për të reduktuar sasinë e ujit për vaditje që humbet nga avullimi ose nuk përfundon direkt në rrënjën e bimëve të kultivuara.
- Ndërtimi i rezervuarëve për depozitim të ujit, me qëllim përdorimin e reduktuar të ujit nga burime sipërfaqësore apo nëntokësore.
- Kontrolli i puseve private për të shmangur përdorimin e tepruar të ujërave nëntokësore dhe respektimi i rregullave të një praktike të drejtë.
- Krijimi i regjistrit të kulturave dhe vlerësimi i nevojave totale të tyre për ujë, në mënyrë që të njihet nevoja e tokave të kultivuara për ujitje.

Objektivi strategjik 3 “Përmirësimi i standardeve të jetesës të banorëve” përfshin prioritetet e mëposhtme:

Boshti i Prioritetit 6: “Përmirësimi / modernizimi i rrjeteve urbane të shërbimeve (furnizimi me ujë, kanalizimet, energjia, menaxhimi i mbeturinave) në qytet dhe në vendbanimet e tjera.

Në lidhje me rrjetet e shërbimeve urbane, propozohen si më poshtë:

- Përmirësimi / modernizimi i rrjeteve urbane të shërbimeve (furnizimi me ujë, kanalizimet, energjia, menaxhimi i mbeturinave) në qytet dhe në vendbanimet e tjera të Bashkisë. Studimet Rajonale të Menaxhimi të Mbetjeve do të bëjnë vlerësimin e sasisë së prodhimit të mbeturinave nga të dhëna të besueshme (e cila është shumë e rëndësishme) dhe do të zbatojnë objektivat strategjike të Planit Kombëtar të Mbetjeve për landfill-et, riciklimin dhe kompostimin. Për këtë arsye, do të përcaktojnë numrin dhe vendndodhjen e landfill-eve të nevojshme që do të ndërtohen dhe do të përcaktojnë objektivat për parandalimin e mbetjeve, minimizimin e mbetjeve, riciklimin dhe kompostimin e tyre. Theksohet se bashkitë duhet të bashkëpunojnë në procesin e Studimit Rajonal të Menaxhimit të Mbetjeve për disa arsye: ky studim rajonal duhet të pranohet nga shoqëria, duke mbuluar në mënyrë të qëndrueshme nevojat e të gjitha qyteteve për administrimin e mbetjeve dhe studimi rajonal do të zbatohet duke ndërtuar të gjithë infrastrukturën e nevojshme për të mirën e bashkive dhe komuniteteve vendase. Prandaj, është propozuar që duhet të bëhen pështatjet e nevojshme ligjore në mënyrë që bashkitë të mund të formojnë ndërmarrjet bashkiake për menaxhimin e mbetjeve në nivel vendor.
- Projektimi dhe ndërtimi i rrjeteve të furnizimit me ujë për të plotësuar nevojat e tanishme dhe të ardhshme të të gjitha vendbanimeve të Bashkisë dhe për të siguruar 24 orë furnizim me ujë.
- Projektimi dhe ndërtimi i rrjeteve të kanalizimeve, atje ku është ekonomikisht e lejueshme. Pjesa tjetër mund të funksionojnë me gropa septike, të cilat duhet patjetër të mirëmbahen dhe hidroizolohen.
- Projektimi dhe ndërtimi i veprave kulluese drenuese, në bazë të intensitetit dhe kohëzgjatjes së reshjeve, frekuenca e rimëkëmbjes nga përmytjet dhe koeficienti balotazhit të sipërfaqeve. Është e nevojshme të merren parasysh kushtet ekstreme të motit të paraqitura në vitet e fundit si rezultat i ndryshimeve klimatike globale dhe në rast të të dhënave të mangëta të reshjeve, propozohet përdorimi i metodave të logjikës së paqartë (fuzzy logic), për të vlerësuar me besueshmëri balotazhin e ujrave të shiut.
- Sistemet bashkëkohore të trajtimit të ujërave të zeza të përshtatshme për të shërbyer vendbanime me popullsi të vogël.

Boshti i Prioritetit 7: Përmirësimi i infrastrukturës sociale (arsim dhe shëndetësi).

Objektiva për të përmbushur Aksin e Prioritetit 7 janë:

- Përmirësimi i infrastrukturës arsimore dhe infrastrukturës teknike ekzistuese në mënyrë që të sigurojnë mundësi të mëtejshme zhvillimi në fushën e arsimit dhe akses më të mirë në arsim.
- Ofrimi i nivelit të lartë të shërbimeve publike, bashkiake dhe private.
- Sigurimi i drejtësisë dhe mundësive të barabarta për qytetarët në punësim, arsim, shëndetësi, siguri, rekreacion, kontaktet me natyrën.
- Organizimi i mirë i infrastrukturës sociale, si rezultat i cilësisë së lartë të ndërtimeve dhe mjedisit natyror.
- Zhvillimi i ekonomisë lokale dhe nxitja e inovacionit.

Arritja e prosperitetit në kuptimin e ekonomisë lokale të lulëzuar dhe inovative.

Boshti i Prioritetit 8: Ndërhyrjet urbane dhe planifikimit –Konsolidimi zonave urbane.

Objektivat për të përmbushur Aksin të Prioritetit 8 janë:

- Rehabilitimi i hapësirave të lira duke krijuar sheshe të reja dhe mjedise të përbashkëta të organizuara (p.sh. parqe urbane, trotuare, rrugë për biçikleta, mjedise parkimi, rigjenerimi i bregut të lumit në qytetin e Urës Vajgurore).
- Përmirësimi dhe rivlerësimi (estetik dhe energjetik) i stokut të ndërtesave ekzistuese.
- Forcimi i ndjenjës së fqinjësisë dhe sigurimi i kohezionit social e solidaritetit të banorëve të Bashkisë, të cilët do të aktivizohen për të marrë pjesë në mënyrë aktive në konsultime për hartimin e projekteve të zhvillimit dhe do të zhvillojnë ndjenjat e ndërsjellta të ndihmës, besimit, në shërbim të qëllimit të përbashkët për formësimin e qëndrueshëm të komuniteteve.

Boshti i Prioritetit 9: Përmirësimi lëvizshmërisë dhe të transportit publik në nivel Bashkie.

Objektivat për të përmbushur Aksin 8 të Prioritetit janë:

- Përmirësimi i rrjetit rrugor primar me vepra asfaltimi, ndërtimi dhe mirëmbajtja e rrugëve për të lehtësuar lëvizjen e njerëzve e mallrave dhe për të përmbushur kërkesat e qytetarëve për të punuar, për të pasur akses në shërbime, arsim, argëtim.
- Përmirësimi i komunikimit të vendbanimeve midis tyre duke përmirësuar infrastrukturën rrugore që lidh vendbanimet.
- Përmirësimi dhe modernizimi i sistemit të Mjeteve të Transportit Publik me orare të shpeshta, për lidhjen e vendbanimeve midis tyre madje edhe me zonat më të largëta.
- Përmirësimi i rrjetit rrugor për akses më të shpejtë, më të lehtë dhe më të sigurtë nga nxënësit në shkolla.
- Përdorimi i sistemeve inteligjente për të lejuar qytetarët të planifikojnë më mirë lëvizjet e tyre.
- Ofrimi i stimujve për përdorimin brenda qytetit, të mjeteve alternative të transportit të tilla si biçikleta dhe mjetet që përdorin lëndë djegëse alternative (p.sh. hidrogjen, biokarburante).

Boshti i Prioritetit 10: Qeverisja elektronike dhe përmirësimi i infrastrukturës elektronike.

Qeverisja elektronike i referohet futjes të teknologjive të informacionit në administratën publike me qëllim që trajtimi, menaxhimi dhe arkivimi i dokumenteve të bëhet në mënyrë elektronike. Nëpërmjet këtij procesi do të minimizohen kostot dhe koha e dërgimit dhe marrjes së dokumentave midis organeve publike, në mënyrë që të luftohet burokracia, të rritet transparenca, ndërsa qytetarët dhe bizneset do të shërbehen më mirë dhe më lehtë, sidomos në zonat e largëta të Urës Vajgurore dhe vendbanimet përrth. Për këtë qëllim, duhet:

- Ofrimi i infrastrukturës së internetit në të gjitha vendbanimet e Bashkisë.
- Forcimi i infrastrukturës logjistike në çështje të teknologjisë dhe kompjuterave në shërbimet Bashkiake dhe të Qarkut.
- Zhvillimi i programeve softëare të përshtatshme për zbatimin e qeverisjes elektronike.
- Trajnimi i personelit të Bashkisë dhe Qarkut për të përdorur softëaret.
- Modifikimi i kuadrit ligjor të Shqipërisë, për të lejuar dhe për të inkurajuar përdorimin e teknologjive të reja në shërbimet publike midis tyre dhe me qytetarët dhe investitorët.
- Formimi në çdo seli të ish bashkive të vjetra të Bashkisë të re të Urës Vajgurore të një shërbimi publik për t'i shërbyer qytetarëve, për tu siguruar që të gjithë qytetarët dhe banorët e zonave të largëta të kenë qasje në sistemet e qeverisjes elektronike, pavarësisht nga mosha dhe niveli i arsimimit të tyre.

- Shfrytëzimi i zyrave postare të shpërndara nëpër vendbanime të largëta për të mundësuar marrjen e vërtetimeve të ndryshme apo kryerjen e pagesave shtetërore nëpërmjet zyrave postare.

Boshti i Prioritetit 11: Shfrytëzimi i Burimeve të Ripërtëritshme të Energjisë.

Një prioritet i rëndësishëm për Bashkinë është shfrytëzimi i burimeve të ripërtëritshme të energjisë. Ky është një sistem për të cilin nevojitet një ndërhyrje aktive , ndërkohë që është një metodë miqësore me mjedisin. Përveç kësaj, pajisjet që përdoren mund të jenë thjesht në ndërtim dhe mirëmbajtje dhe kanë një jetëgjatësi të madhe. Në bashkinë Ura Vajgurore është i mundshëm shfrytëzimi i energjisë diellore, për shembull, nëpërmjet parqeve fotovoltaike të shkallës të vogël dhe të madhe. Gjithashtu, menaxhimi i qëndrueshëm i përpunimit të mbeturinave blegtorale dhe shfrytëzimi i tyre nëpërmjet tretjes anaerobe, është efektiv për të prodhuar biogaz për ngrohje apo energji.

Objektivi Strategjik 4: "Shfrytëzimi i pozitës gjeografike kyçe të Bashkisë" përfshin prioritetet e mëposhtme:

Boshti i Prioritetit 12: Përmirësimi dhe forcimi i infrastrukturës së transportit ndërbashkiak.

Bashkia Ura Vajgurore kufizohet me qendra të mëdha urbane të tilla si Berati, në jug të Bashkisë, Fieri në veriperëndim (përmes rrugës SH73) por edhe me zonën bregdetare të Vlorës si dhe me Lushnjen në veri. Rekomandohet:

- Përmirësimi i infrastrukturës rrugore ndërbashkiake në mënyrë që të lejojë qasje(akses) të shpejtë në qendrat e mëdha urbane të Beratit dhe Fierit, dhe më tej të promovojë marrëdhëniet tregtare me këto rajone.
- Përmirësimi i karakteristikave gjeometrike të rrugëve për të krijuar kushte për lëvizshmëri të sigurtë.

Boshti i Prioritetit 13: Promovimi i partneriteteve me bashkitë fqinje të Qarkut Berat për të zhvilluar veprimtari të përbashkëta.

Ura Vajgurore konsiderohet si portë për lidhjen e Beratit me Shqipërinë Qendrore e Veriore si dhe me kryeqytetin, Tiranën. Duhet të ketë bashkëpunim të ngushtë me bashkitë fqinje të Qarkut të Beratit si në nivel planifikimi (studime të planifikimit që aktualisht përpilohen), por edhe për zhvillimin e veprimtarive të përbashkëta, për të vepruar si një njësi e vetme zhvillimi, me sinergji, elemente dhe veprime plotësuese.

3.2. Objektivat Europiane

3.2.1. Programi i Shtatë i Veprimit për Mjedisin

3.2.1.1. *Në përgjithësi*

Që në fillimet e dhjetëvjeçarit të 1970, në Europë ekziston angazhimi për çështjet që lidhen me mbrojtjen e mjedisit. Kështu, për çështjet që kanë të bëjnë me mbrojtjen e cilësisë së ajrit atmosferik dhe të ujërave, me mirëmbajtjen e burimeve natyrore dhe të bioshumëllojshmërisë, me menaxhimin e mbetjeve dhe në përgjithësi me aktivitete që kanë pasoja të pafavorshme dhe përbëjnë sektorë bazë veprimi si në nivel europian ashtu edhe kombëtar, ndeshen angazhime nga politika europiane,

me qëllim që të minimizohen pasojat mjedisore dhe të sigurohet zhvillimi i qendrueshëm i modelit social europian. Objektivi i Bashkimit Europian është promovimi i zhvillimit të qendrueshëm me qëllim afatgjatë zhvillimin e barabartë që të sigurohet zhvillimi ekonomik dhe progresi social, ndërsa paralelisht të ekzistojnë masa edhe për mbrojtjen e mjedisit.

Zhvillimi i legjislationit europian mjedisor fokusohet në ndryshimin mbarëbotëror klimaterik, në reduktimin e pasojave mjedisore të transporteve, në promovimin e modeleve të qendrueshme prodhuese dhe konsumatore, në menaxhimin e qendrueshëm të burimeve natyrore, në reduktimin e kërcënimeve ndaj shëndetit publik, në luftimin e varfërisë dhe të izolimit social, si edhe në masat që lidhen me shoqërinë e dijes, mjetet financiaro-ekonomike, komunikimin, si edhe me politikat e nevojshme. Në bazë të strategjisë së re që u propozua për Europën e vitit 2020, Europa mund t'ia dalë mbanë nëse vepron në mënyrë kolektive, si "Bashkim" dhe ta shndërrojë ekonominë e saj në një ekonomi të zgjuar, të qendrueshme dhe pa përjashtime, ku do të ekzistojnë nivele të larta punësimi, prodhueshmërie dhe kohezioni social. Koordinimin e politikës mjedisore do ta marrë përsipër iniciativa emblematike «Një Europë që përdor në mënyrë efikase burimet», propozime bazë të së cilës janë reformimi i politikës së përbashkët bujqësore, i politikës së përbashkët të peshkimit, i politikës për kohezionin, rishikimi i rrjeteve ndëreuropiane të transporteve, rishikimi i legjislationit për ndjekjen dhe paraqitjen e raporteve në lidhje me emetimet e gazrave serë, ecuria për një ekonomi me emetime të ulëta të karbonit deri në vitin 2050, rishqyrtimi i lëndëve të prioritetit që përmenden në direktivën – kuadër për ujërat, etj.

Deri më sot janë zbatuar shtatë Programe Veprimi për Mjedisin, të cilat kanë përcaktuar formulimin e politikës europiane për mjedisin. Programi i Shtatë i Veprimit për Mjedisin është konsideruar si kuadri bazë politik për zbatimin e politikës mjedisore dhe përcakton prioritetet e Bashkimit Europian (B.E.-së.), deri më 31 Dhjetor 2020 (2013-2020). Programi i Shtatë i Veprimit për Mjedisin theksonte nëntë objektiva prioriteti që duhet të arrijë B.E.-ja dhe shtetet anëtare. Këto objektiva paraqiten në mënyrë të përmbledhur si më poshtë vijon (Vendimi 1386/2013/B.E., 2013):

- Mbrojtja, ruajtja dhe forcimi i kapitalit natyror të Bashkimit.
- Shndërrimi i Bashkimit në një ekonomi të gjelbër dhe konkurruese me nivele të ulëta të emetimeve të gazrave karbonikë dhe përdorimit efikas të burimeve.
- Mbrojtja e qytetarëve të Bashkimit nga presionet mjedisore dhe rreziqet për shëndetin dhe mirëqenien.
- Maksimizimi i përfitimeve të legjislationit mjedisor të Bashkimit nëpërmjet përmirësimit të zbatimit.
- Përmirësimi i bazës së dijeve dhe dëshmive për politikën mjedisore të Bashkimit.
- Sigurimi i investimeve në politikën mjedisore dhe klimaterike si edhe përballja e kostos së jashtme mjedisore.
- Përmirësimi i inkuadrimin të distancës mjedisore dhe të kohezionit të politikave.
- Forcimi i qendrueshëm i qyteteve të Bashkimit.
- Rritja e efikasitetit të Bashkimit përsa i përket përballjes së sfidave ndërkombëtare mjedisore dhe klimaterike.

3.2.1.2. Mbrojtja, ruajtja dhe forcimi i kapitalit natyror

Për mbrojtjen, ruajtjen dhe forcimin e kapitalit natyror të Bashkimit, Programi i Shtatë i Veprimit për Mjedisin deri në vitin 2020 ka si objektiv mbrojtjen e bioshumëllojshmërisë dhe të ekosistemeve të ndjeshme. Synon zëvendësimin e të paktën 15% të ekosistemeve të nënvlerësuar. Për më tepër, në përputhje me Direktivën – Kuadër 2000/60/E.K. për ujërat, do të duhet të mbrohen edhe ujërat e brendshëm sipërfaqësorë, kalimtarë, bregdetarë dhe nëntokësorë, me qëllim që të ekzistojë ujë i mjaftueshëm sipërfaqësor dhe nëntokësor me cilësi të mirë. Një parametër tjetër, i cili është i rëndësishëm për kapitalin natyror të B.E.-së, është reduktimi i presioneve që kanë ujërat detarë. Dhe për ujërat detarë, objektivi përbën ruajtja e gjendjes së mirë mjedisore, duke marrë masa për mbrojtjen dhe ruajtjen e mjedisit detar, për zëvendësimin, aty ku është e mundur, të ekosistemeve detare, për bashkëpunimin ndërshtetëror etj. Së fundmi, në lidhje me forcimin e kapitalit natyror, në vazhdim i referohemi reduktimit të ndotjes atmosferike dhe të pasojave që kjo ka në ekosisteme, mbrojtjes së mjaftueshme të tokave të B.E.-së; përballjes së ndotjes me elementë ushqyes dhe në veçanti me azot dhe fosfor; dhe së fundmi, menaxhimit të drejtë të sipërfaqeve pyjore, nëpërmjet mbrojtjes së tyre nga zjarret, fenomenet natyrore, etj.

3.2.1.3. Shndërrimi i Bashkimit në një ekonomi “të gjelbër” dhe konkurruese

Për shndërrimin i Bashkimit në një ekonomi “të gjelbër” dhe konkurruese me nivele të ulëta të emetimeve të gazrave karbonikë dhe përdorimit efikas të burimeve, Programi i Shtatë i Veprimit për Mjedisin siguron se deri në vitin 2020, do të jenë arritur objektivat që ka vënë Bashkimi Europian në lidhje me klimën dhe energjinë, ndërsa do të jenë bërë përpjekje të rëndësishme për të përkthyer reduktimin e emetimit të gazrave serë me synim ruajtjen e rritjes së temperaturës mesatare të planetit; do të jenë reduktuar pasojat mjedisore të sektorëve të mëdhenj të ekonomisë dhe do të jetë rritur efikasiteti gjatë përdorimit të burimeve natyrore, ndërsa do të jepen stimuj në nivel tregu, me qëllim që të inkurajohen investimet e sipërmarrjeve dhe të novacionit dhe të theksohet zhvillimi i gjelbër; do të jenë reduktuar ndërhyrjet totale mjedisore të prodhimit dhe të konsumimit, kryesisht në sektorët e ushqimit, të strehimit, por edhe të lëvizshmërisë, nëpërmjet ndryshimeve strukturore në prodhim, në teknologji, në novacion; dhe së fundmi, do të bëhet menaxhimi i sigurt i mbetjeve, me qëllim reduktimin e pasojave në shëndet dhe në mjedis, nëpërmjet reduktimit të prodhimit të mbetjeve (si për frymë, ashtu edhe në çmime absolute) dhe të kufizimit të gruposjes së lëndëve jo të riciklueshme, ndërsa, nëse zbatohen kërkesat e Direktivave të Bashkimit Europian, në lidhje me mbetjet dhe hapësirat e gruposjes së tyre, do të reduktohet edhe ndotja e ujërave sipërfaqësorë dhe nëntokësorë, e tokës dhe e atmosferës.

3.2.1.4. Presione mjedisore dhe rreziqe për shëndetin dhe mirëqënien

Me qëllim që qytetarët e Bashkimit Europian të mbrohen nga presionet mjedisore dhe rreziqet për shëndetin dhe mirëqënien, Programi i Shtatë i Veprimit për Mjedisin siguron (deri në vitin 2020) përmirësim të rëndësishëm në mbrojtjen si të ajrit të jashtëm në B.E., me qëllim që të ekzistojë përjasje e niveleve që propozon Organizata Botërore e Shëndetësisë (O.B.SH.), ashtu edhe në atë brendshëm në përputhje me orientimet e kësaj organizate; reduktim i rëndësishëm i ndotjes akustike

dhe sërish duke patur synimin për t'iu afruar niveleve të O.B.SH.-së; ekzistenca e standarteve të rrepta për ujin e sigurt të pijshëm dhe ujëra të sigurt a notimi për qytetarët e B.E.-së; përballje efikase përsa i përket minimizimit të rreziqeve si për mjedisin, ashtu edhe për shëndetin, nga përdorimi i lëndëve të rrezikshme kimike që përmbajnë produktet, ato që përmenden më sipër sigurohen me legjislacionin përkatës të B.E.-së dhe kanë si synim një mjedisi jo toksik; mungesa e pasojave të dëmshme në shëndetin e njeriut, por edhe në mjedis, nga përdorimi i produkteve për mbrojtjen e bimëve; përballje efikase e shqetësimeve që lidhen me nanomateriale por edhe të tilla; dhe së fundmi, progres i rëndësishëm përsa i përket përshtatjes ndaj pasojave të ndryshimit klimaterik.

3.2.1.5. Përfitimet e legjislacionit mjedisor

Me qëllim që të maksimalizohen përfitimet e legjislacionit mjedisor të Bashkimit, nëpërmjet përmirësimeve të rëndësishme për zbatimin e tij, Programi i Shtatë i Veprimit për Mjedisin siguron (deri në vitin 2020) akses të thjeshtë të publikut në informacionet që kanë të bëjnë me mënyrën e zbatimit të legjislacionit mjedisor të B.E.-së; rritje të pajtueshmërisë me veprime konkrete legjislative përsa i përket mjedisit; imponim të legjislacionit mjedisor të B.E.-së në të gjitha nivelet e administratës dhe sigurim të konkurrencës së barabartë në tregun e brendshëm të Europës; krijim të marrëdhëniesve të besimit të qytetarëve përsa i përket të drejtës mjedisore të B.E.-së dhe të zbatimit të saj; dhe së fundmi, lehtësim të ruajtjes së parimit të mbrojtjes efikase të qytetarëve të B.E.-së.

3.2.1.6. Përmirësimi i bazës së dijeve dhe të dëshmive për politikën mjedisore

Me qëllim që të përmirësohet baza e dijeve dhe e dëshmive për politikën mjedisore të B.E.-së, Programi i Shtatë i Veprimit për Mjedisin synon (deri në vitin 2020), krijimin e politikave dhe të interesuarve të tjerë, të cilët kanë në dispozicionin e tyre më shumë të dhëna për hartimin dhe zbatimin e politikave në lidhje me mjedisin dhe klimën, ndërsa do të duhet të kenë kuptuar tashmë pasojat mjedisore nga aktivitetet e njeriut; ekzistencën e mirëkuptimit të madh për problemet e ndryshme mjedisore dhe për rreziqet klimaterike dhe këto të mund të vlerësohen dhe të menaxhohen në mënyrë të përshtatshme; forcimin e kontaktit ndërmjet shkencës dhe politikës në sektorin e mjedisit, ndërsa do të duhet të përfshihen edhe qytetarët për të patur akses në të dhënat dhe të jenë pjesëmarrës në veprën shkencore; dhe forcimin e ndikimit të B.E.-së në komunitetin ndërkombëtar, përsa i përket lidhjes shkencë – politikë, me qëllim përmirësimin e dijes rreth çështjeve të politikës ndërkombëtare mjedisore.

3.2.1.7. Investime në politikën mjedisore dhe klimaterike

Për sigurimin e investimeve në politikën mjedisore dhe klimaterike dhe përballjen e kostos së jashtme mjedisore, Programi i Shtatë i Veprimit për Mjedisin propozon arritjen e objektivave të politikës për mjedisin dhe klimën, deri në vitin 2020, në mënyrë efikase nga ana ekonomike dhe me mbështetje analoge nga financimi i mjaftueshëm; kërkon rritjen si të financimit publik ashtu edhe atij privat, në shpenzime që kanë të bëjnë me mjedisin dhe parametrat klimaterikë; dhe siguron

vlerësim të saktë në vlerën e kapitalit natyror dhe të shërbimeve që kanë të bëjnë me ekosistemet, ndërsa përllogarit edhe koston e përkeqësimit të tyre, faktorë që ndikojnë në hartimin e politikës.

3.2.1.8. Inkuadrimi i distancës mjedisore në politika

Për përmirësimin e inkuadrimin të distancës mjedisore në politika, Programi i Shtatë i Veprimit për Mjedisin ka si objektiv, deri në vitin 2020 të zbatohen politika sektoriale në nivelin e Bashkimit Europian dhe të shteteve anëtare, që t'u shërbejnë objektivave mjedisore dhe klimaterike që lidhen me to. Kështu, propozon inkuadrimin e kushteve dhe stimuljeve që lidhen me klimën dhe mjedisin, me rishqyrtim paralel edhe të politikave tashmë ekzistuese; kërkon kryerjen e vlerësimeve për pasojat mjedisore, sociale dhe ekonomike si në nivelin e B.E.-së, ashtu edhe në nivel kombëtar, për të siguruar kohezionin dhe efikasitetin e tyre; kërkon zbatimin e plotë të Direktivave për Vlerësimin Strategjik të Mjedisit dhe për Vlerësimin e Pasojave në Mjedis; kërkon vlerësimin e informacioneve që nxirren nga vlerësimi i zbatimit të planit mjedisor, me qëllim përmirësimin e pasojës dhe të kohezionit të tij; dhe dëshiron menaxhimin e kompromiseve që mund të rezultojnë në të gjitha politikat, me qëllim që të maksimalizohen sinergjitë dhe të reduktohen, sa më shumë të jetë e mundur, pasojat negative në mjedis.

3.2.1.9. Forcimi i qendrueshëm i qyteteve

Për forcimin e qendrueshëm të qyteteve, Programi i Bashkimit, Plani i Shtatë i Veprimit për Mjedisin siguron (deri në vitin 2020), zbatimin e politikave të programit dhe planifikimit të qendrueshëm urban në pjesën më të madhe të qyteteve të Bashkimit, të cilat nënkuptojnë pastrimin e ndërtesave për vlerësimin e performancave mjedisore të qyteteve, duke marrë parasysh pasojat ekonomike dhe sociale, si edhe kujdesin, me qëllim që qytetet të informohen në lidhje me financimin për masat e mbrojtjes së qendrueshmërisë urbane dhe të kenë akses në të. Është i nevojshëm zgjerimi i iniciativave ekzistuese që mbështesin novacionin dhe praktikën me të mira në qytete, si edhe gjithashtu krijimi i rrjetit dhe shkëmbimet ndërmjet tyre, me qëllim që të inkurajohen qytetet të promovojnë pozicionin e tyre lider në zhvillimin urban të qendrueshëm.

3.2.1.10. Përballja e sfidave ndërkombëtare mjedisore dhe klimaterike

Me qëllim që të rritet efikasiteti i Bashkimit, përsa i përket përballjes së sfidave ndërkombëtare mjedisore dhe klimaterike, Programi i Shtatë i Veprimit për Mjedisin duhet (deri në vitin 2020) të sigurojë inkuadrim të plotë të rezultateve të Konferencës së Rios në politikat e B.E.-së dhe kontributin efikas të B.E.-së në përpjekjet dhe iniciativat botërore, që kanë si objektiv krijimin e një ekonomie «të gjelbër» dhe pa përjashtime, në kuadër të zhvillimit të qendrueshëm; mbështetje efikase e përpjekjeve kombëtare, rajonale dhe ndërkombëtare që bëhen për përballjen e problemeve mjedisore dhe klimaterike, me objektiv zhvillimin e qendrueshëm; dhe reduktim i pasojave të konsumimit në mjedis, nëpërmjet zhvillimit të përpjekjeve për një përqsasje botërore drejt zhvillimit të qendrueshëm. Për këtë qëllim, kërkohet miratimi i objektivave të zhvillimit të qendrueshëm, të cilat mbulojnë sektorët e prioritetit pa përjashtime të ekonomisë së «gjelbër» dhe të kenë si kusht të domosdoshëm ratifikimin e marrëveshjeve bazë shumëpalëshe mjedisore shumë më përpara se viti 2020, me qëllim që të ruhen angazhimet për vitin 2020. Për më tepër kërkohet bashkëpunimi me

shtetet-partnere në mënyrë më strategjike, me qëllim që të promovohen praktikat më të mira në legjislacionin e brendshëm mjedisor dhe në konvergjencë të vendeve gjatë negociatave shumëpalëshe mjedisore.

3.2.2. Politika e Përbashkët Bujqësore 2014-2020

Politika e Përbashkët Bujqësore (P.P.B.), e cila u themelua në vitin 1962, lidh sektorin e bujqësisë me Europën. P.P.B. e re (pas vitit 2013) duhet të përballlet me më shumë probleme, si rritja e rëndësishme e popullsisë së tokës në lidhje me prodhimin e ushqimeve, ndryshimi klimaterik dhe nevoja për menaxhim të qendrueshëm të burimeve natyrore, mbrojtja e natyrës dhe ruajtja e qendrueshmërisë në ekonominë bujqësore. Kështu, reforma e P.P.B. duhet të përballlet me tre probleme serioze, forcimin e sigurisë ushqimore, luftimin e ndryshimit klimaterik dhe krijimin e vendeve të punës në zonat agrare me synim zhvillimin e tyre.

P.P.B., në kuadrin më të gjerë të mbështetjes së zhvillimit agrar, duhet të kontribuojë në arritjen e objektivave të mëposhtëm: në forcimin e konkurrencës në sektorin e bujqësisë; në sigurimin e menaxhimit të qendrueshëm të burimeve natyrore; në promovimin e veprimeve në lidhje me luftimin e ndryshimit klimaterik; dhe në arritjen e zhvillimit të ekuilibruar në ekonominë agrare, në të cilin përfshihet edhe krijimi dhe ruajtja e vendeve të punësimit. Për arritjen e objektivave të sipërpërmendur, P.P.B. propozon veprimet e mëposhtme:

- Provovimin e kalimit të dijeve dhe novacionit në bujqësi, në pyllëtarë dhe në zonat agare. Propozohet forcimi i lidhjeve ndërmjet bujqësisë, pyllëtarisë, kërkimit dhe novacionit, menaxhimit të përmirësuar mjedisor dhe efikasitetit të sektorëve të sipërpërmendur të ekonomisë, trajnimit dhe formimit profesional të fermerëve.
- Forcimin e qendrueshmërisë së shfrytëzimeve bujqësore dhe të konkurrencës në të gjithë sektorët e bujqësisë, nëpërmjet përmirësimit të efikasitetit ekonomik të shfrytëzimeve bujqësore, ristrukturimit të shfrytëzimeve bujqësore, modernizimit të metodave të bujqësisë, trajnimit të përshtatshëm të fermerëve në objekte të specializuara.
- Promovimin e organizimit të rrjetit të ushqimeve, nëpërmjet përmirësimit të konkurrencës së produkteve me krijimin e sistemeve të cilësisë dhe promovimin e tyre të përshtatshëm; dhe menaxhimin e rreziqeve që paraqesin shfrytëzimet bujqësore.
- Zëvendësimin dhe ruajtjen e ekosistemeve që lidhen me sektorët e bujqësisë dhe të pyllëtarisë, si zonat në rrjetin Natura 2000 dhe zona të tjera me vlerë të lartë natyrore, përmirësimin e menaxhimit të ujërave, nëpërmjet menaxhimit të duhur të ilaçeve për mbrojtjen e bimëve etj. dhe parandalimin e erozionit të tokës.
- Promovimin e efikasitetit të burimeve (ujë, energji) dhe marrjen e masave, me qëllim që të reduktohen emetimet e dioksidit të karbonit dhe të gazrave të tjerë serë, me qëllim që të kufizohet fenomeni i ndryshimit klimaterik, i cili ndikon edhe në sektorët e bujqësisë dhe të ushqimeve.
- Promovimin e zhvillimit ekonomik në zonat agrare dhe në veçanti krijimin e sipërmarrjeve të vogla dhe vendeve të punës, promovimin e zhvillimit lokal, forcimin e përdorimit të teknologjive të reja të informacionit dhe telekomunikacioneve në zonat agrare.

3.2.3. Harta Leipzig për Zhvillimin e Qendrueshëm Urban

Në kuadrin e politikës europiane për qytetet, ndër dokumentat e rëndësishëm janë Strategjia Tematike për Mjedisin Urban e vitit 2006 dhe Harta Leipzig për Qytetet e Qendrueshme Europiane e vitit 2007. Drejtimet e dy teksteve të sipërpërmendura, në mënyrë të përmbledhur i referohen politikave dhe programave të plota të zhvillimit urban; parimit të qytetit «kompakt» (compact city); dhe kthimit të planifikimit urban të qyteteve, me qëllim ristrukturimin e rrjetit infrastrukturor të tyre, të hapësirave publike dhe të rezervës ndërtimore, përmirësimin e disa fenomeneve të rëndësishme sociale, parandalimit të « konflikteve » të përdorimit të tokës, etj.

Në Hartën Leipzig për Qytetet e Qendrueshme Europiane të vitit 2007 propozohet politika e zhvillimit të plotë urban. Bëhet fjalë për një proces, në kuadrin e të cilit duhet të ekzistojë koordinim ndërmjet enteve territoriale, sektoriale dhe hapësimore të politikës urbane. Një rëndësi e veçantë duhet t'i jepet pjesëmarrjes së të interesuarve dhe faktorëve ekonomikë, por edhe publikut të gjerë. Për zhvillimin e plotë urban, mund të hartohen programe, të cilat mund të:

- Përshkruajnë cilat janë pikat e dobëta dhe të forta në një qytet dhe cilat janë objektivat zhvillimore që mund t'i japin një shtysë zonës urbane.
- Koordinojnë planet e ndryshme komunale, sektoriale dhe teknike dhe politikat, me synim të sigurojnë investimet përkatëse që do të ndihmojnë në zhvillimin e zonës urbane.
- Koordinojnë përdorimin e burimeve.
- Koordinojnë barazinë ndërmjet zonave urbane dhe agrare, ndërmjet qyteteve të vogla dhe mesatare dhe qyteteve të tjera brenda zonave mitropolitane.

Që të arrihen objektivat e sipërpërmendur, propozohen tri veprime konkrete: sigurimi i hapësirave tërheqëse publike me cilësi të lartë, me theks ruajtjen e trashëgimisë arkitektonike, por edhe planifikimin e saktë të infrastrukturave të ndryshme; modernizimi i rrjeteve të infrastrukturave, si të furnizimit me ujë, të përpunimit të ujërave të zeza, të transporteve, por edhe përdorimi i drejtë i burimeve natyrore; dhe promovimi i metodave të novacionit dhe më konkretisht, të teknologjive të mëparshme të informacionit dhe komunikimit, me synim instalimin e sipërmarrjeve të reja, por edhe përmirësimin e sektorëve të arsimit, të punësimit, të shërbimeve sociale të shëndetit.

Vëmendje e veçantë do të duhet t'u jepet lagjeve të qyteteve që përballen me probleme ekonomike (papunësi, përjashtim social, etj.), nëpërmjet zbutjes së pabarazive, e cila do të arrihet me promovimin e kohezionit social, dhe me përmirësimin e mjedisit të tyre natyror dhe të infrastrukturave të tyre. Më konkretisht, për theksimin e dizavantazheve të zonave urbane, propozohet zbatimi i masave të përmirësimit të mjedisit, nëpërmjet:

- Përmirësimit të rrjetit ekzistues të banesave në lagjet “e varfëra” përsa i përket planifikimit, kushteve natyrore dhe performancës energjike.
- Forcimit të ekonomisë lokale nëpërmjet vlerësimit të produkteve lokale dhe sigurimit të vendeve të punës me krijimin e sipërmarrjeve të reja.
- Promovimit të mjeteve dhe mënyrave të trajnimit për të rinjtë, nëpërmjet organizimit të programeve dhe seminareve të trajnimit, me qëllim që të jenë në gjendje të kërkojnë vende të reja pune.
- Promovimit të transporteve urbane në aspektin ekonomik të përballueshëm, të cilat do të jenë edhe më efikase, me qëllim që t'u jepet e drejta banorëve të zonave në fjalë të kenë shanse të

barabarta aksesit – kjo propozohet të arrihet nëpërmjet planifikimit dhe menaxhimit të qarkullimit në këto zona, ndërsa do të propozohen edhe rrjete të përshtatshme për qarkullimin e këmbësorëve dhe të biçikletistëve.

3.2.4. Axhenda Territoriale e B.E.-së 2020

“Axhenda Territoriale e Bashkimit Europian e vitit 2020”, në vazhdim të Axhendës Territoriale që filloi në vitin 2007, është diskutuar në vitin 2011 në Hungari dhe i përket planifikimit të zhvillimit hapësinor. Ka marrë parasysh zhvillimet e fundit të cilat përshkruhen në raportin “Territorial State and Perspectives of the European Union”, si edhe raportin e pestë të Komisionit Europian “Kohezioni Ekonomik, Social dhe Territorial” dhe për “Europën Strategjike 2020” dhe kishte si fokus objektivin e ri të Bashkimit Europian, që është Kohezioni Territorial. Në bazë të Axhendës në fjalë, ofrohen orientime strategjike për zhvillimin hapësinor, për promovimin e inkuadrimin të dimensionit hapësinor në politika të ndryshme dhe në të gjitha nivelet e qeverisjes, dhe për sigurimin e zbatimit të “Europës Strategjike 2020”, në përputhje me parimet e kohezionit hapësinor. Objektivat që përcaktohen (nga B.E.-ja) për “Europën Strategjike 2020”, janë promovimi i një zhvillimi të zgjuar, të aftë dhe pa përjashtime, i cili do të arrihet dhe do të duhet të përlllogaritet edhe dimensionin e tyre hapësinor, sepse ekzistojnë mundësi të shumta zhvillimi, në analogji me çdo zonë.

Për më tepër, kohezioni territorial forcon parimin e solidaritetit duke patur si objektiv konvergjencën e ekonomive ndërmjet tyre të zonave më të frytshme me zonat në të cilat zhvillimi është i vonuar. Diversiteti i territoreve konsiderohet se çon drejt zhvillimit, ndërsa territoret me mundësi plotësuese mund të bashkojnë forcat dhe përparësitë e tyre krahasimore, duke krijuar në këtë mënyrë kushtet për zhvillim të mëtejshëm. Që të arrihet objektivi i B.E.-së për një zhvillim «të zgjuar» dhe pa përjashtime, do të duhet të ekzistojë bashkëpunim ndërmjet zonave të ndryshme të B.E.-së në të gjitha nivelet përkatëse hapësinore. Nëpërmjet zhvillimit të plotë territorial, mund të realizohet kohezioni social, qendrueshmëria dhe konkurrenca. Nëpërmjet kohezionit territorial, mund të arrihet zhvillimi i qendrueshëm ekonomik dhe të ekzistojë kohezioni si ekonomik ashtu edhe social. Për këtë arsye, është e nevojshme të zhvillohen kushtet e përshtatshme, me qëllim që të sigurohen shanse të barabarta për qytetarët e B.E.-së.

Me qëllim që të realizohet “Europa Strategjike 2020” për zhvillimin dhe punësimin, e cila filloi në vitin 2010 në nivelin e B.E.-së, janë vënë pesë objektiva bazë që i përkasin: punësimin të grupmoshave 20-64, afërsisht rreth 75%; kërkimit dhe zhvillimit për të cilin propozohet B.E.-ja të investojë 3% të GDP së saj; veprimin kundrejt ndryshimit klimaterik, nëpërmjet reduktimit të emetimeve të gazrave serë, të sigurimit të energjisë nga burime të rinovueshme dhe të rritjes së efikasitetit energjik rreth 20%; dhe së fundmi, trajnimit dhe më konkretisht, reduktimit të përqindjeve të braktisjes së parakohshme të shkollës (nën 10%) dhe plotësimit të përqindjes më të madhe (të klasës prej 40%) për kategorinë e grupmoshës 30-34 dhe luftimit të varfërisë dhe të përjashtimit social, me synim reduktimin e përqindjes.

Përveç objektivave të sipërpërmendura, për më tepër, janë vënë edhe disa prioritetet territoriale për B.E.-në, me qëllim zhvillimin territorial, kështu që propozohet:

- Promovimi i një zhvillimi policentrik dhe të barabartë territorial të B.E.-së, nëpërmjet reduktimit të pabarazive të mëdha rajonale në territorin europian, me përballjen e atyre

pengesave që ndeshen në zhvillim, fakt i cili inkurajohet edhe nga qytetet e zhvilluara të Europës, të cilat mund të bashkëpunojnë me qytetet e tjera, duke krijuar rrjete me mënyrë novative, për promovimin e mirëqenies ekonomike.

- Inkurajimi i zhvillimit të plotë ndërmjet qyteteve dhe fshatrave, i cili promovon edhe përpjekjet e qyteteve për të qënë mekanizma zhvillimi, duke krijuar mjedise tërheqëse, që të tërheqin investime dhe për pasojë, edhe njerëzit që do të jetojnë në to do të kenë më shumë mundësi. propozohet bashkëpunimi i qyteteve që do të kontribuojë në zhvillimin e periferive të qyteteve, por edhe përmirësimi i kalueshmërisë së qendrave urbane nga zonat agrare.
- Plotësimi territorial i funksioneve ndërkufitare dhe ndërshtetërore në Periferi mund të përbëjë faktor të rëndësishëm për forcimin e konkurrencës mbarëbotërore. Kështu, do të promovohen peisazhet natyrore dhe zonat me bukuri të veçantë, elementët e trashëgimisë kulturore, ndërsa rrjetet e qyteteve dhe për pasojë, edhe tregjet e punës do të mund të përdoren lirshëm pa ndarjen e rreptë të kufijve brenda dhe jashtë zonave.
- Sigurimi i konkurrencës mbarëbotërore, e cila mund të forcohet me ekzistencën e ekonomive të forta lokale, por edhe me zhvillimin e sektorëve të plotë mbarëbotërorë të ekonomisë, synon në forcimin si të tregut mbarëbotëror ashtu edhe të atij lokal (zhvillimi i produkteve lokale, përmirësimi i ekonomive lokale, etj.), me vlerësimin paralel të kapitalit social, zhvillimin e novacionit dhe të strategjive të tjera të rëndësishme që shkojnë drejt këtij drejtimi.
- Përmirësimi i lidhshmërisë territoriale ndërmjet personave, komuniteteve, sipërmarrjeve synon nevojën për akses të thjeshtë në transportet rrugore, hekurudhore dhe ajrore, por edhe në infrastrukturat dhe rrjetet e tjera teknike, ndërsa mbështetet përdorimi i burimeve të rinovueshme të energjisë dhe reduktimi efikas i emetimeve të dioksidit të karbonit.
- Menaxhimi dhe lidhja ndërmjet periferive të elementëve të rëndësishëm ekologjikë, lokalë dhe kulturorë është një element i domosdoshëm për zhvillimin e qendrueshëm dhe mund të arrihet me mbrojtjen dhe promovimin e elementëve të mjedisit, por edhe të trashëgimisë kulturore, duke marrë parasysh veçantitë gjeografike të çdo zone.

3.3. Objektivat kombëtare

Objektivat kombëtare kryesore të Shqipërisë për pesëmbëdhjetë vjetet e ardhshme janë si më poshtë:

- Zhvillimi i infrastrukturës kombëtare të transportit për lidhjen e Shqipërisë me korridoret Paneuropiane të transportit.
- Zhvillimi i Shqipërisë si qendër infrastrukturash dhe energjie për të gjithë rajonin e Ballkanit.
- Promovimi i zhvillimit nëpërmjet një sistemi të zhvillimit urban policentrik dhe të decentralizuar.
- Promovimi dhe aksesueshmëria e zonave me mjedis të shquar natyror dhe peizazh, e kombinuar me menaxhimin inteligjent të burimeve natyrore dhe kulturore me qëllim ruajtjen dhe mbrojtjen e tyre në kuadër të zhvillimit dhe globalizimit. Shfrytëzimi i njëkohshëm i tyre nëpërmjet përmirësimit të aksesueshmërisë të tyre me qëllim zhvillimin ekonomik.

- Zhvillimi i sistemeve të transportit multimodal, miqësor ndaj mjedisit (transporti multimodal) për të mbështetur zhvillimin rural policentrik, së bashku me përmirësimin e infrastrukturës dhe zhvillimin ekonomik.
- Nxitja e burimeve të energjisë të rinovueshme në sektorin e energjisë.
- Dizajni dhe zhvillimi i shërbimeve të integruara në fushën e komunikimit, transportit, bujqësisë dhe energjisë.
- Organizimi hierarkik, specializimi dhe grupimi funksional i qyteteve shqiptare.
- Urbanizimi dhe formalizimi i zonave informale të ndërtimit.

Këto objektiva kombëtare i shërbejnë vizionit të vendit për krijimin e një demokracie vibruese në procesin e anëtarësimit në Bashkimin Evropian, me një ekonomi të qëndrueshme dhe konkurruese, e cila garanton lirinë dhe të drejtat e njeriut. Pozicioni i Shqipërisë, në mes të Evropës, Azisë dhe Afrikës, favorizon pjesëmarrjen e vendit në një rrjet ndërkombëtar të transportit rrugor, detar, intermodal dhe sot, 25 vjet pas liberalizimit politik dhe ekonomik të vendit, është koha e duhur që Shqipëria të jetë pjesë e këtij rrjeti ndërkombëtar. Dhjetë korridore të transportit multimodal të interesit European, krijojnë një bazë për zhvillim në degen e transportit për ne Evropën Lindore, me portet e Shqipërisë në Adriatik dhe detin Jon të jenë një parametër i rëndësishëm. Për këto arsye, është veçanërisht e rëndësishme për vendin perfundimi i rrugëve / korridoreve kombëtare, perfundimi i koridorit hekurudhor, zgjerimi dhe fuqizimi i aeroportit të Tiranës dhe aeroporteve rajonale, ndërtimi i terminaleve në porte dhe qytete, që do të inkurajojnë transportin multimodal dhe forcimin e shërbimeve në portet e vendit.

Në të njëjtën kohë, kërkohet një përpjekje për të transformuar shoqërinë në shoqëri të të mësuarit dhe informacionit, përmes integritetit të infrastrukturës dixhitale në të gjithë vendin, përmirësimin e shërbimeve elektronike publike dhe krijimin e transparencës në qeverisjen e vendit. Për më tepër, nga pikpamja administrative, Shqipëria synon të forcojë qeverisjen lokale dhe decentralizimin, të përmirësojë efikasitetin e qeverisjes në përputhje me parimet evropiane të vetëqeverisjes vendore dhe vlerat e modelit të Menaxhimit të Decentralizuar Evropian.

Në sektorin e mjedisit, qëllimi është zhvillimi i qëndrueshëm social dhe ekonomik me mbrojtjen e burimeve natyrore nga ndotja dhe degradimi përmes menaxhimit të integruar dhe përmirësimin e vlerave mjedisore që kontribuojnë për prosperitetin ekonomik. Qëllimi është i bazuar në parimin e zhvillimit të integruar, mbrojtjen dhe rritjen e burimeve mjedisore, si dhe sigurimin e rritjes ekonomike dhe prosperitet social dhe kohezionit. Sot, zonat e mbrojtura në Shqipëri përbëjnë 15% të sipërfaqes së vendit dhe janë pjesë e Brezit të Gjellbër Evropian, por gjithsesi shumë zona të mbrojtura nuk janë të vizituara dhe nuk kontribuojnë financiarisht në vend. Gjithashtu, është e njohur që mjedisi është pjesë e pasurisë kombëtare dhe ndikohet si nga proceset natyrore edhe nga ndërhyrja e njeriut. Kështu, objektivat kryesore për menaxhimin e qëndrueshëm të mjedisit janë:

- Mbrojtja e zonave ekologjike të ndjeshme dhe siguri i një funksionimi të vazhdueshëm të mirë në të ardhmen.
- Krijimi i një sistemi informacioni për mbrojtjen e burimeve natyrore.
- Zhvillimi i rolit të burimeve mjedisore dhe natyrës në zhvillimin ekonomik të vendit, por edhe për të përmirësuar cilësinë e jetës së banorëve të qendrave urbane, duke lidhur qytetet me zonat natyrore.

- Menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve natyrore për të mbështetur zhvillimin ekonomik në të gjitha fushat, p.sh. bujqësi, pylltari, peshkim, gurorë, energji, industri, shërbime, turizëm etj
- Krijimi i rrjetit evropian Natura 2000 për mbrojtjen e zonave ekologjikisht të ndjeshme dhe ruajtjen e peisazheve të vlefshme natyrore.
- Rritja e pjesëmarrjes së publikut në proceset e vendimmarrjes dhe integrimi i planifikimit hapësinor në vend.

Zhvillimi rural ka nevojë për të promovuar zhvillimin e sektorit të bujqësisë, me ndihmën e një kornize për të siguruar sektorin agro-ushqimor, inovativ dhe të qëndrueshëm, të aftë për të përballuar presionet e tregut dhe kriteret e cilësisë të Bashkimit Evropian. Rezultati do të jetë vende të reja pune, rritje ekonomike, kohezion social dhe mbrojtje e cilësisë së jetës për banorët e zonave rurale. 40% e sipërfaqes së vendit përbëhet nga tokë bujqësore dhe gjysma e saj është e vendosur në pjesën perëndimore të vendit dhe në zonën bregdetare të saj. Pjesëmarrja e bujqësisë në Produktin Kombëtar Bruto është 20%, me 50% të punësuarve i perkasin veprimtaritë primare. Objektivi kryesor është përmirësimi i bilancit ushqimor të importeve - eksporteve, pasi eksportet janë rritur ndjeshëm në dekadën e fundit, por balanca mbetet negative. Gjithashtu thelbësore është ripyllëzimi i zonave të degraduara dhe testimi i kulturave të reja fitimprurëse në zonat rurale, paralelisht me krijimin e një rrjeti të suksesshëm të zinxhirit rural- ekonomik. Reduktimi i kostove të prodhimit, investimeve në teknologji për zonat rurale, menaxhimi i ujit për ujtime dhe ndërtimi i infrastrukturës përkatëse, bashkëpunimi në sektorin e bujqësisë me sektorët e tjerë si p.sh. agroturizmi cilësor, futja e burimeve të ripërtëritshme të energjisë në aktivitetet rurale dhe krijimi i qendrave dhe poleve të prodhimit bujqësor, në varësi të karakteristikave të produkteve, janë faktorët kryesor për zhvillimin rural.

Qëllimi për turizmin parashikon njohjen e Shqipërisë si një destinacion tërheqës turistik në Evropë, autentik dhe mikpritës, bazuar në shfrytëzimin e qëndrueshëm të burimeve natyrore dhe burimeve kulturore, të cilat do të jenë të qasshme në tregjet ndërkombëtare.

Për sektorin e energjisë, objektivi kryesor është pavarësia energjetike e Shqipërisë dhe zhvillimi i një ekonomie me karbon të ulët, me përdorimin e burimeve të energjisë të rinovueshme, futjen e teknologjive të reja në energjetikë dhe zhvillimi i kërkimeve përkatëse për këtë qëllim. Objektivat e politikës energjetike janë përdorimi i energjisë me 20% nga Burimet e Rinovueshme të Energjisë, përmirësimi i efikasitetit të energjisë në masën 20% dhe duke reduktuar emetimet e CO₂ me 20%. Në të njëjtën kohë, është i domosdoshëm zhvillimi i mëtejshëm të hidrocentraleve, pasi Shqipëria ka burime të mjaftueshme të ujit, forcimi i rrjeteve të transmetimit dhe shpërndarjes dhe integrimi i tyre në planifikimin hapësinor, përdorimi i energjisë diellore dhe zhvillimi i fushave ekzistuese gjeotermale. Me rëndësi strategjike është edhe gazsjellesi që do të kalojë përmes Shqipërisë.

3.4. Lidhja ndërmjet Planit të Përgjithshëm Vendor me Strategji, Plane dhe Programe të tjera

3.4.1. Plani i Përgjithshëm Kombëtar

Planifikimi i Përgjithshëm Kombëtar është hartuar dhe pritët së shpejti të hartohet në instancat përkatëse. Ky plan përbën përpjekjen e parë të organizimit hapësinor të territorit kombëtar, bazuar në zhvillimin e qëndrueshëm afatgjatë dhe integrimin në BE me kushte konkurruese. Aktualisht

draft-i² që kemi në dispozicion paraqet vizionin e Shqipërisë për vitin 2030 me synimet strategjike si edhe politikat përkatëse. Edhe pse ende nuk është përfunduar dhe miratuar, është e nevojshme t'ju referohemi propozimeve të tij si edhe parashikimeve për zonat në studim. Ai përbën bazën për nivelin më të ulët të organizimit territorial dhe jep drejtime strategjike.

PPK ndikon zonën e studimit në dy nivele:

Jep drejtime kryesore (direktiva dhe dispozita) për çdo sistem hapësinor, që përbën aks referimi për organizimin e sistemeve hapësinore në brendësi të zonës së studimit.

Për sistemin territorial urban sygjerohe:

- Sygjerohet konsolidimi i zonave qendrore dhe diversifikimi i atyre urbane e suburbane në mënyrë që të frenohet e kontrollohet shpërhapja e ndërtimet informale.
- Synohet që qytet Shqiptare të jenë dinamike (ecja në kohë me zhvillimet e reja, përkrahja e inovacionit), atraktive (cilësi më e mirë jetese dhe vlerësim i aseteve natyrore vendase) dhe konkuresuese në rajon (fokusimi në potencialet kryesore dhe investime në infrastrukturë e shërbime).
- Kontrolli i shtrirjes natyrore të zonave urbane dhe kufizimi i shpërnhapjes urbane
- Reduktimi i fenomenit të braktisjes së vendbanimeve duke lidhur infrastrukturën me aktivitetet ekonomike dhe shtimin e atraksioneve vendase.
- Përmirësimi i qasjes në sistemet multimodale dhe ekologjikisht miqësore të infrastrukturës.
- Nxitja i funksioneve mikse dhe plotësuese.
- Administrimi i zgjuar i ekosistemeve urbane: ujra, energji, mbetje.
- Mbrojtja dhe përmirësimi i burimeve natyrore dhe kulturore, integrimi dhe aktivizimi i tyre në jetën urbane. Krijimi i Korridoreve Natyrore përgjatë luginave të lumenjve.

Politikat e PPK për sistemin bujqësor parashikojnë ruajtjen, konsolidimin dhe modernizimin, si më poshtë:

- Mbrojtjen maksimale të tokës bujqësore duke propozuar densifikimin e zonave urbane.
- Krijimi i një zinxhiri ekonomik bujqësor që nga prodhimi, grumbullimi, përpunimi e tregtimi (treg rajonal bujqësor). Nevojitet bashkëpunimi i fermerëve.
- Uja e koston së produkteve dhe shtimi i investimeve për modernizimin e teknologjisë dhe infrastrukturat përkatëse. Krijimi i rrjetit të kanaleve vaditëse e kulluese për tokat bujqësore.
- Sinergjia me sektorë të tjerë, si psh turizmi, transporti, energjia.
- Krijimi i Poleve Bujqësore dhe specializimi sipas rastit.
- Çertifikimi i produkteve karakteristike vendase dhe specializimi në prodhimi dhe përpunim (si bimët mjekësore, pemët frutore, ullishtet, vreshtat, produkte bujqësore). Prodhimi i produkteve bio (organike) dhe nxitja e funksionimit të fermave do të rrishte konkureshmërinë e këtyre produkteve në rajon.

Për sistemin ujqor propozohen politikat për:

- Përdorimin racional dhe i qëndrueshëm i burimeve ujore.
- Përmirësimi i teknologjive dhe jo përdorim intensive i burimeve ujore.
- Uljen e mbetjeve të prodhuara.

² Drafti është paraqitur nga autoritetet kombëtare dhe lokale dhe postuar në faqen zyrtare të AKPT (www.planifikimi.org).

- Ruajtjen e biodiversitetit dhe ekosistemeve natyrore.
- Plotësimin e nevojave për përdorimin e ujit të pishëm, në bujqësi dhe për prodhim energjie. Menaxhimin e qëndrueshëm të këtyre kërkesave. Hartimi i planeve të menaxhimit të trupave ujorë (veçanërisht baseni i lumit Vjosa).
- Mbrojtjen e burimeve ujore përmes përcaktimit të Vijës Blu nga përdorimet e ndaluara dhe shfrytëzimi privat (200 m nga bregdeti, 100 m nga lumi, 1 km nga korridoret natyrore). Të trajtohet si zone e mbrojtur dhe mbi të të respektohet legjislacioni në fuqi.
- Pajisjen me impiant të trajtimit të ujërave të ndotur të qendrave parësore e dytësore (minimalisht 1).
- Mbulimi i plotë i zonave turistike e suburbane me shërbimin e ujësjellës-kanalizimeve.
- Krijimin e itinerareve lumore-liqenore.

Për sistemin natyror synohen politikat për:

- Mbrojtjen e mjedisit natyror në mënyrë të qëndrueshme.
- Rritjen e sipërfaqes së zonave të mbrojtura në nivel kombëtar duke u bërë pjesë e Korridorit të Gjellbër European dhe Harkut Dinarik Ekorajonal. Aktualisht sipërfaqja e zonave të mbrojtura në Shqipëri është 15% dhe synohet të shkohet në 20 % në tokë e 15% në det. Gjithashtu integrimi në rrjetin “Natura 2000” do të rrisje shkallën e ruajtjes së peisazhit natyror dhe biodiversitetit.
- Integrimin e sistemit natyror në zinxhirin e ekonomisë vendase si aset me vlerë. Kështu do të mund të përthitheshin më mire burimet financiare vendase dhe të huaja. Gjithashtu mund të nxitet pyllëzimi aty ku tokat bujqësore nuk janë pjellore, apo krijimi i parqeve eolike ose fotovoltaike në rastin e tokave jo të mira bujqësore.
- Përmirësimin e cilësisë së jetës përmes rritjes së aksesueshmërisë ndaj zonave natyrore, por gjithmonë në mënyrë të qëndrueshme.
- Krijimin e hapësirave rekreative përgjatë luginave të lumenjve dhe krijimin e Korridoreve Natyrore përgjatë tyre.
- Krijimin e rrjetit kombëtar për biçikleta dhe krijimin e itinerarit duke lidhur qendrat me rëndësi kombëtare.
- Përmirësimin e sistemeve të ujësjellësit dhe kanalizimeve për kufizimin e ndotjes së ujërave.
- Hartimin dhe zbatimin me rigorozitet i planeve të menaxhimit të ujërave, pyjeve, ajrit dhe mbetjeve (riciklimi).
- Mundësi për prodhimin e energjisë së rinovueshme.

Për sa i përket sistemit të infrastrukturës, drejtimi kryesor që jepet ka të bëjë me:

- Zhvillimin e një sistemi transporti të plotë dhe miqësor ndaj mjedisit, i cili do të sigurojë qasje dhe lidhje me brendësinë e vendit dhe lidhje me rajonin Ballkanik dhe atë Evropian. Këtu listohen transporti publik, hekurudhor, detar e ajror.
- Zhvillimin e rrjetit të komunikimit përmes përmirësimit të telekomunikacionit.
- Përzgjidhet gjithashtu pavarësia energjetike dhe siguri i kushteve të sigurisë dhe të konkurrencës. Shqipëria shikohet si një Hub Energjetik me rëndësi në rajonin e Europës Jug-Lindore.
- Ndërtimin e aeroportit për të plotësuar mangësitë lidhëse në jug, fuqizimin e bregdetit dhe qendrave urbane në brendësi të vendit.

- Rigjenerimin e rrjetit hekurudhor dhe ofrimin e këtij transporti sipas standardeve europiane (nxitjen e përdorimit nga qytetarët dhe për mallrat). Gjithashtu nevojitet krijimi i stacioneve multimodale që lidhin linjat hekurudhore me transportin ajror, tokësor e detar.
- Nxitjen e përdorimit të teknologjive miqësore me mjedisin, uljen e emetimit të gazrave në ambient.
- Krijimi i itinerareve alternative për rrugë këmbësore e biçikleta.
- Shfrytëzimin e rrjetit TAP dhe IAP të gazit për përdorim vendas.
- Mundësia e diversifikimit të energjisë përmes përdorimit të energjisë së rinovueshme apo alternativave të tjera.
- Bashkia Ura Vajguore është pjesë e Boshtit rrugor Qëndror Elbasan-Berat-Gjirokastrë, i cili konsiderohet si projekt strategjik me prioritet parësor.

Në vija të përgjithshme, kuptime dhe synime të përbashkëta në shumicën e sistemeve dhe niveleve janë: Integrimi hapësinor, policentrizmi, shpërndarja e balancuar, qasja, lidhja, menaxhimi i qëndrueshëm, konkurrenca dhe integrimi në rajonin e Ballkanit dhe të Evropian me kushte konkurruese.

Krijon një kuadër kombëtar, një rrjet kombëtar polesh, aksesesh dhe rajonesh ku integrohet dhe ndikohet rajoni i studimit (6 pole ekonomike parësore, 12 qendra primare urbane, 9 qendra sekondare urbane, 39 qendra terciare urbane dhe 61 qendra lokale të specializuara) . Në mënyrë të veçantë:

- Bashkia Ura Vajguore gjendet afër dhe ka lidhje të mirë me qendrën e specializuar Berat. Gjithashtu, gjendet afër qendrës primare Fier. Qëllimi i qendrave primare është tu shërbejnë zonave urbane/rezidenciale në një distancë prej max 45 minutash. Krijimi i lidhjes Elbasan-Berat dhe Berat-Korçë do të shtonte mundësitë e zhvillimit ekonomik të Bashkisë Ura Vajguore.
- Bashkia Ura Vajguore ka qasje në rrjetin kombëtar rrugor dhe lidhet me të tre qendrat urbane pjesë e Poleve Ekonomike (Berat, Fier, Vlorë). Gjendet shumë afër me qendrat e specializuara Beratin (qendra e Qarkut) dhe Lushnje, afër Korridorit Tërthor Mbështetës Berat-Gramsh-Pogradec, afër Boshtit Qëndror Tiranë-Elbasan-Berat-Gjirokastrë, pjesë e Korridorit Blu (Velipojë deri Butrint) dhe Korridorit Veri-Jug (lidhja me Greqinë e Malin e Zi). Me përfundimin e Aksit Qëndror Jugor pritet që të përmirësohet lidhja e saj me pjesën jugore të vendit dhe me Gjirokastrën.
- Nga Bashkia do të kalojë gazsjellësi TAP, si edhe nëndegë të gazsjellësit Jonian-Adriatik IAP ose Unaza e Ballkanit Perëndimor (ËBR) në pjesën Veriore, fakti i cili përcakton pozicionin e saj kyç në rrjetin kombëtar energjetik dhe në planifikimin përkatës të tij.

Dy planet e tjera hapësinore në shkallë kombëtare, të cilat gjenden në stadin e hartimit janë:

- Plani i Integruar Ndërsektorial i Bregdetit (PINS_Bregdeti), i cili ka të bëjë me zbatimin e një modeli të plotë planifikimi në zonën bregdetare të vendit, me qëllim zhvillimin turistik polimorfik dhe integrimin në rrjetin e rajoneve mesdhetare me kushte konkurruese. Plani përcakton synime dhe politika për sistemet urbane, infrastrukturën, turizmin, energjinë, ekonominë, bujqësinë dhe mjedisin natyror. Bashkia Skrapar nuk përfshihet në rajonin e ndikimit të PINS_Bregdeti, pasi është pjesë e trungut të brendshëm të vendit.

- Bashkia Ura Vajgurore bën pjesë në brezin e tretë që ndodhet në brendësi të territorit (PINS_Bregdeti bën ndarjen e territorit në katër breza) dhe destinohet për shpërndarjen e aktiviteteve turistike me forma të buta duke vlerësuar maksimalisht perisazhin e mrekullueshëm vendas. Bashkia mund të përfitojë nga afërsia me polet turistike bashkëpunuese Berat-Tepelenë-Gjirokastrë si edhe me atë ekonomik të Fierit përmes të cilit del edhe në plazhin e Semanit.
- Bashkia Ura Vajgurore gjendet në kufijtë lindorë të zonës së studimit të PINS_Bregdeti me drejtim për nga brendësia e vendit. Trajtohet si pjesa e brendshme e vendit e cila vjen menjëherë pas zonës bregdetare dhe përbën «pjesën lidhëse» në zinxhirin e propozuar të ndërlidhjes së turizmit bregdetar me pjesën e brendshme të vendit dhe me burimet turistike të tij (agrarë, kulturorë, mjedisorë); si pjesë e zonës 4 të propozuar për itinerare ndërlidhëse mes zonës bregdetare e brendësisë së vendit.
- Plani i Integruar Ndërsektorial i zonës ekonomike Tiranë-Durrës (PINS_Durana), që po kryhet për rajonin ekonomik Tiranë-Durrës me vizion për tu bërë një pol konkurrues ekonomik në nivel Ballkanik dhe atë ndërkombëtar nuk ndikon drejtpërdrejt zonën e studimit.
- Në lidhje me Planin Kombëtar Sektorial (PKS) që duhet të merret parasysh, në 2013 u miratua Plani Kombëtar Sektorial për Gazsjellësin Trans Adriatik³, në zbatim të Ligjit Nr. 10119/2009 dhe të VKM 481/2011. Tubacioni TAP do të kalojë nga rajoni i Bashkisë.
- Më 20 Dhjetor 2012, AKPT karakterizoi rajonin, i cili shtrihet në gjerësi 250 m në të dyja anët e tubacionit (500 m gjerësia totale) si «rajon kombëtar» dhe gjithë sipërmarrjen si një vepër me rëndësi kombëtare, nisur nga fakti i ndikimit shumë nivelësh të tij në vend. Në nivel kombëtar, vepra nxit zhvillimin e infrastrukturës energjetike, nxit investimet, sipërmarrjen vendase, nxit punësimin dhe të ardhurat e gjeneruara, përgjigjet për krijimin e infrastrukturës shtesë dhe nxit rolin gjeostrategjik të rajonit.
- PKS kontrollon politika kombëtare, ndërkombëtare dhe rajonale, programe zhvillimi dhe kuadrin ligjor, si dhe analizon fakte për rajonin ndikues – korridor të 500 m, që kanë të bëjnë me përdorime të tokës, industri, sipërfaqe bujqësore, infrastruktura publike, burime natyrore dhe kulturore, zona të mbrojtura, zona ushtarake, etj.

Në vitin 2016 u miratua VKM 62/27-1-2016 "Për miratimin e zbatimit të procedurës së thjeshtuar për ndryshimin e Planit Kombëtar Sektorial Për Gazsjellësin Trans Adriatik".

Vendimi shoqërohet nga Urdhëri 63/16-2-2016 "Për procedurat e hartimit të ndryshimeve të Planit Kombëtar Sektorial për Gazsjellësin Trans Adriatik, Projekti (TAP) në VKM Nr. 62, datë 27.01.2016". Rrugëtimi i TAP dhe i rrugëve të qasjes u ndryshuan lokalisht me qëllim që të përshtatet/të shmanget zona minierë i licencuar me Liçensën me Nr. L1577 në zonën veriperëndimore të qytetit të Beratit.

3.4.2. Strategji dhe direktiva të planifikimit sektorial

Kuadri ligjor, i cili ndikon indirekt në planifikimin territorial kombëtar është:

- Kuadri ligjor për zhvillimin dhe integrimin.

³ VKM nr. 1, datë 07.04.2013 të Këshillit Kombëtar të Territorit "Për miratimin e Planit Kombëtar Sektorial për Gazsjellësin Trans Adriatik (Projekti TAP)".

- Kuadri ligjor i bujqësisë dhe zhvillimit rural.
- Kuadri ligjor mjedisor.
- Kuadri ligjor për turism.
- Kuadri ligjor për trashëgiminë kulturore.
- Kuadri ligjor për mbrojtjen sociale.
- Kuadri ligjor për energjinë.
- Kuadri ligjor për transportin.
- Kuadri ligjor për furnizimin me ujë, kanalizime dhe mbetje.
- Legjislacion tjetër (miniera, teknologji, etj).

Strategjia e dytë Kombëtare për Zhvillimin⁴ (Strategjia Kombëtare për Zhvillimin dhe Integrimin 2014 - 2020) paraqet vizionin kombëtar për zhvillimin ekonomik dhe social të vendit për periudhën 2014- 2020 dhe përbën një nga komponentët kyç të Sistemit të Integruar të Planifikimit në Shqipëri (SIP)⁵ Bazuar në vizionin e përmirësimit të nivelit të jetesës në një shoqëri ligjore dhe kohezioni, dhe në integrimin në Bashkimin Evropian, përcaktohen synimet për secilen fushë politike. Paraqiten prgramet sektoriale në mënyrë të detajuar për arritjen e objektivave. Në përputhje me vizionin evropian përcaktohen përparësitë kryesor kombëtare në fushën e energjisë, të infrastrukturës së transportit, infrastruktura të tjera teknike (ujë, kanalizime etj), të zhvillimit rajonal, të fushës së bujqësisë, të turizmit, të mjedisit dhe të planifikimit territorial.

Në nivel zhvillimi rajonal, problemet ekzistuese janë rezultat kryesisht i migracionit të brendshëm në masë. Lidhen me fenomene si mbipopullimi, përdorimi i paqëndrueshëm i burimeve dhe pabarazi rajonale (midis komunave, zonave rurale- urbane, zonave bregdetare dhe malore).

Me qëllim zhvillimin e qëndrueshëm dhe të ballancuar dallohen:

- Forcimi i aftësive konkurruese të rajoneve.
- Forcimi i kohezionit rajonal (reduktimi i pabarazive).
- Menaxhimi efikas dhe real i zhvillimit rajonal.

Në kuadër të adoptimit të standarteve evropiane, territori i vendit u nda në tre rajone statistikore bazuar në klasifikimin evropian NUTS II, në rajonin e Durrësit dhe zonat veriore, Tiranë dhe Elbasan, dhe zonat jugore.

Prioritetet strategjike në fushën e prodhimit bujqësor lidhen me modernizimin e sektorit agro-ushqimor dhe me zbatimin e metodave ekologjike, miqësore në prodhim. Gjithashtu, lidhen me menaxhimin e qëndrueshëm të burimeve dhe me zhvillimin e balancuar territorial të zonave rurale. Objektivat specifikohen dhe politikat përkatëse propozohen në kuadër të Strategjisë Kombëtare Ndërsektoriale për Zhvillimin Rural, 2014-2020.

Sektori i turizmit, vitet e fundit ka rritur kontributin e tij në ekonominë e vendit, kjo është rezultat i përmirësimit të infrastrukturës dhe shërbimeve. Objektivat strategjike lidhen me reklamimin e vendit në nivel ndërkombëtar, si një destinacion turistik dhe në shumëllojshmërinë e produktit turistik. Gjithashtu, lidhen me zgjatjen e sezonit turistik, shfrytëzimin turistik të pasurive natyrore

⁴ Strategjia e parë Kombëtare mbulonte periudhën 2007- 2013.

⁵ Me miratimin e VKM-së nr. 692, datë 11.10.2011 u krijua Sistemi i integruar i Planifikimit Shqiptar, një sistem kombëtar vendimmarrës për përcaktimin e orientimeve strategjike të zhvillimit dhe zhvendosjen e burimeve.

dhe kulturore në zonat rurale dhe në gjithë territorin e vendit, si dhe në përmirësimin e shërbimeve turistike.

Mbrojtja e mjedisit shtrihet në disa fusha, të tilla si, cilësia e ajrit, ndryshimet klimatike, ndotja industriale, menaxhimi i burimeve ujore, regjistrimi i zonave të mbrojtura etj. Objektiva strategjike kombëtare janë zhblllokimi i zonave urbane nga ndotja atmosferike dhe akustike, reduktimi i gazrave dhe përshtatja ndaj ndryshimeve klimatike. Gjithashtu, objektiva të tjera janë rritja e numrit të zonave të mbrojtura dhe menaxhimi i qëndrueshëm dhe i integruar i pyjeve, kullotave, burimeve ujore dhe ujrave ndërkombëtare.

Në vazhdim të orientimeve sektoriale, u hartuan strategji të ndryshme të cilat specifikojnë objektivat e tyre, parashikojnë një sërë masash dhe politikash dhe krijojnë bazën për pajtueshmërinë e kuadrit ligjor kombëtar me legjislacionin evropian.

Strategjia Ndërsektoriale për Zhvillimin Rural dhe Bujqësor 2014 – 2020, është vazhdimi i strategjisë së kaluar (Strategjia Ndërsektoriale për Zhvillimin Rural dhe Bujqësor, 2007 – 2013), u miratua nga Këshilli i Ministrave me Vendimin nr. 709, datë 29.10.2014. Përbën kuadrin strategjik kombëtar për zhvillimin rural, në përputhje me udhëzimet evropiane.

Përcakton politikat, me qëllim që të bëjë sa më konkurrues sektorin agro-ushqimor përballë sfidave të tregut evropian. Ndërhyn në tre fusha, në politikat e zhvillimit bujqësor, skemat mbështetëse për mbështetjen e fermerëve dhe infrastrukturës dhe në zbatimin e normave evropiane.

Prioritetet kryesore të politikave të ndërmara për zhvillimin rural për periudhën 2014- 2020 janë:

- Përmirësimi i prodhimeve bujqësore, me qëllim përshtatjen me standartet evropiane duke ju përgjigjur kërkesave të tregut ndërkombëtar.
- Adoptimin e një modeli për prodhimet bujqësore i cili do të sigurojë mbrojtjen dhe menaxhimin racional të burimeve natyrore.
- Zhvillim territorial dhe ekonomik i balancuar i zonave rurale, duke synuar kryesisht diversifikimin e aktivitetit ekonomik, krijimin e vendeve të punës dhe përmirësimin e nivelit të jetesës.
- Ndarja e njohurive, informacionit dhe inovacionit në fushën e bujqësisë dhe pyjore midis zonave rurale.
- Strategjia kombëtare është baza për harmonizimin e kuadrit ligjor kombëtar në sektorin bujqësor me ata legjislacionin evropian.

Ligji nr. 9817, datë 22.10.2007 “Për Bujqësinë dhe Zhvillimin Rural” përcakton objektivat e politikave kombëtare bujqësore dhe përcakton kuadrin ligjor, institucionet publike përgjegjëse dhe format e organizimit të aktiviteteve bujqësore dhe blegtorale.

Në kuadër të programit të asistencës së para-anëtarësimit (IPA II),⁶ u themelua **Programi për Zhvillimin Rural** bazuar në instrumentat e asistencës së para-anëtarësimit të Republikës së Shqipërisë 2014 – 2020. Ky program promovon investimet në sektorin argo-ushqimor dhe në shërbimet/strukturat mbështetëse për të forcuar konkurrencën. Objektivat e programit, nga njëra anë janë në përputhje me drejtimet përkatëse të ISARD 2014-2020, nga ana tjetër përputhen me

⁶ U krijua me Rregulloren e Parlamentit Evropian dhe Këshillit nr. 231/2014

objektivin kryesor të vendosur nga Dokumenti Strategjik Kombëtar 2014- 2020⁷ për zhvillimin rural. Synimi është zhvillimi i qëndrueshëm, inovativ dhe konkurrues i sektorit argo-ushqimor. Ky program ndihmon në përmbushjen e objektivave nëpërmjet:

- Nxitjes së investimeve në sektorin agro-ushqimor me synim përmirësimin e aftësive konkurruese dhe në mbrojtjen e mjedisit,
- Përkrahjes së investimeve në zonat rurale me synim shumëllojshmërinë e ekonomisë bujqësore, përmirësimin e mundësive për punësim dhe kohezionin social.

Me identifikimin e rëndësisë së sektorit të turizmit në ekonomi dhe punësim, **Strategjia Kombëtare e Turizmit 2014-2020**, përcakton udhëzimet, politikat dhe mjetet për një zhvillim turistik të qëndrueshëm dhe konkurrues. Bazuar në vlerësimin e thelle të situatës aktuale (produktet dhe shërbimet e turizmit, kuadrin ligjor etj), por edhe në strategjitë e mëparshme,⁸ u përcaktuan objektivat kryesore dhe parimet, objektivat financiare dhe strukturore (tregje, produkte, destinacione industriale). Për realizimin e objektivave është propozuar një platformë me 14 drejtime strategjike, të grupuara në pesë sektorë, dhe në më shumë se 100 masa. Në kuadër të masave zbatuese, janë përcaktuar treguesit si kriter minimalqë duhet të realizohet brenda 2020, ndërsa përcaktohet dhe sistemi i monitorimit/menaxhimit. Të gjitha propozimet janë hartuar me bazë vizionin e vitit 2020, i cili është për ta bërë vendin destinacion terheqës, konkurrues në nivel evropian dhe destinacion lehtësisht të aksesueshëm. Shtyllat kryesore janë:

- Rritja e kontributit të turizmit në të ardhurat kombëtare (krijimi i vendeve të punës, rritja e të ardhurave, forcimin e sipërmarrjes), me një shpërndarje të balancuar të dobive ekonomike në të gjithë vendin,
- Qëndrueshmëria e zhvillimit të turizmit, me mbrojtjen dhe menaxhimin racional të burimeve dhe respekti ndaj mjedisit dhe komuniteteve lokale.

Ligji nr. 93, datë 27.07.2015, “Për Turizmin” rregullon marrëdhëniet, të drejtat dhe detyrimet e subjekteve publike dhe private, personave fizik apo juridik që përfshihen në aktivitete turistike. Përcakton parimet, standartet dhe rregullat që mbulojnë të gjithë spektrin e turizmit. Mbrojtja dhe menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve natyrore janë ndër prioritetet kyç të Strategjisë, në kuadër të harmonizimit me objektivat evropiane. Në politikën kombëtare mjedisore është përfshirë edhe legjislacionin përkatës.

Pas nënshkrimit të **Konventës për Diversitetin Biologjik**, në Janar të vitit 1994 dhe në përmbushje të detyrimeve përkatëse, u hartua në vitin 1999 Strategjia e parë e Biodiversitetit dhe Plani i saj i Veprimit⁹. Që atëherë, vendi ka shënuar progress të madh në zhvillimin e kuadrit institucional dhe ligjor për mbrojtjen e biodiversitetit. Politikat dhe legjislacioni mjedisor u forcuan edhe më shumë pas nënshkrimit të Marrëveshjes së Stabilizim – Asocimit (MSA) me Bashkimin Evropian. Në vitin 2007 u miratua Strategjia Ndërsektoriale e Mjedisit 2007 – 2013 ose ndryshe Sektori i Mjedisit dhe Strategjia Ndërsektoriale (SMSN) 2007, e cila ishte pjesë e pandashmë e Strategjisë Kombëtare për Zhvillimi dhe Integrim.

⁷ Dokumenti Strategjik Kombëtar 2014- 2020 përcakton prioritetet e mbështetjes financiare të vendit nga BE, për periudhën 2014-2020 në rrugën drejt anëtarësimit. U përgatit në kuadër të Programit IPA II, i cili është mjeti i përkrahjes financiare dhe teknike për reformat në vendet aspiruese.

⁸ Strategjia Sektoriale e Turizmit 2007- 2013, u miratua me VKM nr. 884, datë 11.6.2008 “ Për miratimin e Strategjisë Sektoriale të Turizmit”

⁹ U bazua në programet ekzistuese, të tilla si Plani I Veprimit Kombëtar për Mjedisin (Komisioni për Mbrojtjen e Mjedisit, 1993) apo Strategjia Mjedisore e Shqipërisë (Banka Botërore, 1993) etj.

PLANIFIKIMI SEKTORIAL : KUADRI LIGJOR BAZË	
BUJQËSIA - ZHVILLIMI RURAL - BLEGTORIA	
VITI	LIGJI / VKM
2001	Ligji nr. 8752, datë 26-3-2001 "Për krijimin dhe funksionimin e strukturave për administrimin dhe mbrojtjen e tokës "
2004	Ligji nr. 9244, datë 2004 "Për Mbrojtjen e Tokës Bujqësore"
2005	Ligji nr. 9426, datë 2005 "Për mbarrëshkrimin e blegtorisë" I azhornuar me ndryshimet e ligjeve: - Ligji Nr.9864, datë 28.1.2008 - Ligji Nr. 72/2013. datë 14.2.2013
2007	Ligji nr. 9817, datë 22-10-2007 "Për Bujqësinë dhe Zhvillimin Rural"
2010	Ligji nr. 10257, datë 25-3-2010 Për disa shtesa dhe ndryshime në Ligjin nr. 8752 "Për krijimin dhe funksionimin e strukturave për administrimin dhe mbrojtjen e tokës "
2013	Ligji Nr. 131, datë 2014, "Për disa shtesa dhe ndryshime në Ligjin nr. 9244 "Për Mbrojtjen e Tokës Bujqësore"
2014	-
MJEDISI NATYROR	
VITI	LIGJI / VKM
2002	Ligji nr. 8906, datë 6-6-2002 "Për Zonat e Mbrojtura" Ligji nr. 8897, datë 16-5-2002 "Për Mbrojtjen e Ajrit nga Ndotja" I ndryshuar me ligjin nr. 10266, datë 15-4-2010
2003	Ligji nr. 9010, datë 13-2-2003 "Për Administrimin Mjedisor të Mbetjeve të Ngurta" I ndryshuar me ligjin nr. 10137, datë 11-5-2009
2005	VKM nr. 676, datë 20-12-2002 " Për shpalljen e Zonave të Mbrojtura të Natyrës
2006	Ligji nr. 9587, datë 20-7-2006 "Për Mbrojtjen e Biodiversitetit"
2007	Ligji nr. 9700, datë 26-3-2007 "Për Mbrojtjen e Mjedisit nga Ndikimi Ndërkufikar"
2008	Ligji nr. 9868, datë 4-2-2008 Për disa shtesa dhe ndryshime në Ligjin nr. 8906 "Për Zonat e Mbrojtura"
2011	Ligji nr. 10431, datë 9-6-2011 "Për Mbrojtjen e Mjedisit" Ligji nr. 10440, datë 7-7-2011 "Për Vlerësimin e Ndikimit në Mjedis" Ligji nr. 10448, datë 17-7-2011 " Për Lejet e Mjedisit" Ligji nr. 10463, datë 22-9-2011 " Për Menaxhimin e Integruar të Mbetjeve"
2012	Ligji nr. 111 i vitit 2012 " Për Menaxhimin e Integruar të Burimeve Ujore"
2013	Ligji nr. 91, datë 28-2-2013 "Për Vlerësimin Strategjik Mjedisor "
TRASHËGIMIA KULTURORE	
VITI	LIGJI / VKM
2003	Ligji nr. 9048, datë 7-4-2003 "Për Trashëgiminë Kulturore" i ndryshuar me Ligjin nr. 9592/2006, Ligjin nr. 9882/2008, Ligjin nr. 7/7/2013
TURIZMI	
VITI	LIGJI / VKM
2015	Ligji nr. 93, datë 27.07.2015, "Për Turizmin".

Tabela 3.4.2.1: Planifikimi Sektorial: Kuadri Ligjor Bazë.

Në Janar të vitit 2016 u miratua **Strategjia Kombëtare e Biodiversitetit dhe Plan i saj i Veprimit**, e cila përbën mekanizmin kryesor të zbatimit të Konventës së Diversitetit Biologjik (KDB). Përcakton hapat dhe veprimet që duhet të ndërmerren vendi për të realizuar objektivat e KDB për mbajtur dhe përdorur në mënyrë të qëndrueshme biodiversitetin. Në kuadër të kësaj Strategjie, përcaktohen objektiva/prioritete të përgjithshme dhe qëllimet përkatëse:

- Futja e konceptit dhe e nevojës për mbrojtje të biodiversitetit në politikat sektoriale përkatëse.
- Reduktimin/ ujlën e faktorëve që çënojnë biodiversitetin.

- Monitorimin e veprimeve që degradojnë biodiversitetin dhe ndikimet përkatëse.
- Promovimin e ruajtjes së biodiversitetit dhe përdorimit të qëndrueshëm të ekosistemeve.
- Sensibilizimin e opinionit publik, arsimim dhe informim.
- Sigurimi i një qasje për ndarjen e drejtë dhe të barabartë të përfitimeve që vijnë nga përdorimi i burimeve gjeneruese.
- Rritje dhe përhapje e njohurive shkencore lidhur me biodiversitetin.

Për arritjen e objektivave, propozohen masa/veprime konkrete për një periudhë pesë vjeçare si dhe përcaktohen burimet e financimit. Së fundi, parashikohet një plan veprimi për zbatimin e kësaj strategjie, në formë tabele, që përmban objektivat, masat, kohën dhe koston e realizimit.

Kuadri ligjor kombëtar i cili rregullon mbrojtjen dhe menaxhimin e burimeve natyrore përmban një numër të madh ligjesh dhe vendimesh, të cilat u hartuan dhe u miratuan kryesisht pas vitit 2001. Pas miratimit të ligjit nr. 9587, datë 20.07.2006 “Për Mbrojtjen e Biodiversitetit” u përcaktua kuadri bazë për mbrojtjen dhe menaxhimin e qëndrueshëm të biodiversitetit, bazuar në Konventën e Diversitetit Biologjik (CBD)¹⁰. Në vitin 2011 u miratuan katër ligje mjedisore, më ndihmën teknike të Bashkimit Evropian dhe në kuadër të programit CARDS 2000- 2006¹¹ (shiko tabelën 3). Ligji nr. 10431, datë 9.6.2011 “Për Mbrojtjen e Mjedisit” përcakton parimet, rregullat dhe procedurat për të siguruar mbrojtjen e mjedisit. Ligji nr. 10440, datë 7.7.2011 “Për vlerësimin e ndikimit në mjedis” synon parandalimin dhe trajtimin e degradimit mjedor si dhe përcakton direktiva, organet dhe procedurat për vlerësimin e ndikimeve në mjedis. Në vitin 2013 u miratua ligji nr. 91, datë 28.2.2013 lidhur me Studimet Strategjike të Ndikimeve në Mjedis.

Ligji nr. 9048, datë 7.4.2003 “Për Trashëgiminë kulturore” i ndyshuar me ligjin nr. 9592, datë 27.7.2006, ligjin nr. 9882, datë 28.2.2008, ligjin nr. 10137, datë 2009 dhe ligjin nr. 77, viti 2013 përbën kuadrin ligjor bazë që rregullon menaxhimin e trashëgimisë kulturore kombëtare. Identifikon elementët mbrojtës të trashëgimisë kulturore materiale dhe jomateriale, të luajtshme dhe të paluajtshme. Gjithashtu, përcakton detyrat e institucioneve përgjegjëse dhe organeve qëverisëse, si dhe ndëshkimet në rast të shkatërrimit të pasurisë kulturore.

Për sa i përket **Strategjisë Sektoriale të Transportit në Shqipëri**, kjo është përcaktuar nga Ministria e Transportit dhe Infrastrukturës (ish Ministria e Punëve Publike, Transportit dhe Komunikacionit). Deri më tani, kuadri bazë për sektorin e transportit ishte Rishikimi i parë pesë vjeçar i Planit Kombëtar të Transportit në Shqipëri i vitit 2010, i mbajtur dhe i përditësuar çdo vit që atëherë, me objektiva të përgjithshme për të promovuar një sistem dhe infrastrukturë të sigurt, të besueshme, efiente dhe plotësisht të integruar, duke plotësuar nevojat e udhëtarëve dhe të mallrave, ndërsa bëhej ekologjikisht dhe ekonomikisht e qëndrueshme. Aktualisht “Strategjia Përfundimtare dhe Plani i saj i Veprimit” është duke u përpunuar me fondet dhe asistencën teknike të projektit të Bashkimit Evropian IPA, dhe ndodhet në fazën e fundit të miratimit. Strategjia dhe Plani i veprimit do të mbulojë periudhën 2016–2020, me qëllim zhvillimin e mëtejshëm të sistemit kombëtar të transportit dhe përmirësimin e qëndrueshmërisë, ndërlidhjen, ndërveprimin dhe integrimin e tij me sistemin e transportit ndërkombëtar, në përputhje me Politikën e transportit të Bashkimit Evropian dhe të Strategjisë Kombëtare për Zhvillimin dhe Integrimin 2015- 2020, e cila

¹⁰ Konveta u paraqit për nënshkrim në 5 Qershor të vitit 1992 në kuadër të Konferencës së Kombeve të Bashkuara për Mjedisin dhe Zhvillimin (Samiti për Tokën në Rio) hyri në fuqi në 29 Dhjetor 1993. Shqipëria ka ratifikuar këtë Konventë në 5 Janar 1994.

¹¹ Programi Evropian Cards për periudhën 2000-2006, ka dhënë ndihmë dhe asistencë teknike vendeve të Evropës Juglindore që ishin pjesë e procesit të Stabilizim Asociimit me Bashkimin Evropian.

synon përmbushjen e dispozitave të Marrëveshjes së Stabilizim Asociimit, detyrimeve që rrjedhin nga statusi i vendit kandidat për tu futur në BE (për sa i përket politikave të transportit – Kapitulli 14 dhe Sistemit trans-evropian- Kapitulli 21) dhe pjesëmarrjen në Iniciativen e Ballkanit Perëndimor që ka përcaktuar së fundi shtrirjen e rrjetit të transportit trans-evropian dhe koridorret kryesore në rajon.

Modernizimi dhe zhvillimi i infrastrukturës së transportit në Shqipëri është një prej prioriteteve kryesore, me synim krijimin e parakushteve për zhvillimin e sektorëve të tjerë të ekonomisë, rritjen e aksesit dhe kontributit në mënyrë të konsiderueshme në rritjen e përgjithshme të ekonomisë dhe zhvillimin ekonomik. Shqipëria ka investuar shumë në transport, duke patur parasysh mungesën ose cilësinë e dobët të infrastrukturë bazë, kryesisht në rrugë (97.2% e investimeve totale në periudhën 2010 – 2014) dhe në shtyllën e rrjetit kombëtar, ndërsa me prirjet e përgjithshme në rajonin e Ballkanit Perëndimor për kreditim, vëllime të konsiderueshme janë alokuar nga buxheti i shtetit.

Veçanërisht për zhvillimin e infrastrukturës së transportit, Strategjia Kombëtare për Transportin ka parashikuar si më poshtë:

- Për infrastrukturën rrugore, prioritet strategjik është përfundimi dhe modernizimi i rrjetit rrugor primar dhe sekondar i vendit, duke vendosur lidhjen interurbane dhe ndërkombëtare si dhe sigurinë në rrugë. Megjithë investimet e fundit në rrjetin rrugor lokal dhe rajonal, cilësia e infrastrukturës rrugore është e ulët dhe ka dallime të konsiderueshme rajonale në aspektin e qasjes në tregje dhe shërbime bazë. Rrjeti rrugor në vend është ende i kufizuar si në shtrirje ashtu dhe në cilësi, dhe vuan nga mungesa e mirëmbajtjes, pavarësisht nga investimet e bëra nëpërmjet Fondit Shqiptar të Zhvillimit (FSHZH). Mirëmbajtja dhe performanca sipas standardeve të BE-së, si dhe dendësia e rrjetit, duhet të përmirësohet, me anë të një sistemi të menaxhimit të pasurive rrugore dhe zgjerimin e rrjetit rrugor kombëtar me pjesë të rrjetit rural. Në këtë drejtim, kontributi në zbatimin i Bankës Botërore (IBRD) me projektin e Mirëmbajtjes Rrugore dhe Sigurisë (RRSP) deri në vitin 2020 dhe zbatimi i një programi shtesë, bashkë-financuar nga IPA, për mirëmbajtjen e rrugëve kombëtare që nuk janë të mbuluara nga projekti i Mirëmbajtjes Rrugore dhe Sigurisë, por janë konsideruar si prioritet i lartë nga Deklarata e Samitit të Vjenës për Ballkanin Perëndimor (BB 6 Initiative - Axhenda Lidhshmëria).
- Gjithashtu, rishikimin e klasifikimit funksional të rrjetit rrugor, rritjen e zhvendosjeve të buxheteve vjetore për funksionimin dhe mirëmbajtjen e rrjetit rrugor kombëtar, promovimin e prodhimit dhe koncesioneve të bazuara në performancë (partneriteteve publike-private) për operacionet dhe mirëmbajtjen e rrugëve, jo vetëm për rrjetin kombëtar, por edhe për rrjetin rajonal dhe lokal dhe shqyrtimin e mundësisë së përcaktimit të një tarife të caktuar të përdoruesve të rrugëve për operacionet dhe mirëmbajtjen e rrjetit rrugor.
- Për më tepër, për të siguruar lidhjen nëpërmjet Europës Juglindore dhe BE-së, strategjia parashikon përmirësimin e infrastrukturës ekzistuese dhe ndërtimin e rrjetit që mungon në Rrjetin Gjithëpërfshirës Trans-Europian SEE, duke siguruar në të njëjtën kohë lidhjen e këtij rrjeti me pjesën tjetër të rrjetit primar dhe sekondar të vendit. Projekti i Gazësjellësit përfshin sektorin Rreshen- Milot, Korridori 7 që lidh Nishin (Serbi) – Prishtinën (Kosovë) dhe Durrësin, Korridorin Adriatik- Jon (seksioni Thumanë- Kashar/Vorë, Fushë Krujë- Shkodër, dhe bypass-in e Tiranës, Lezhës dhe Tepelenës), rikonstruksionin e rrugës së lumit të Vlorës dhe fillimin e ndërtimit të rrugës së Arbërit. Përveç këtyre projekteve të cilat janë në një fazë të avancuar

maturimi në kuptimin e përgatitjes dhe financimit, ndërtimi i korridorit VIII (Bypass-i i Elbasanit, Korçë- Kapshticë, Elbasan- Qafë Thanë) mbetet prioritet dhe është planifikuar për këtë periudhë, edhe përfundimi i urës dhe tunelit në Kukës-Morinë, në koridorin 7 në drejtim të Prishtinës.

- Për sa i përket infrastrukturës hekurudhore, prioritet është vendosja e vendit në tregun hekurudhor evropian si një lojtar në korridoret e transportit të Evropës Juglindore. Kjo kërkon përpjekje për rritjen e performancës së hekurudhave dmth, të reduktohet koha e kalimit transit dhe kostot logjistike, lehtësimin e kalimeve kufitare duke vendosur kalime të përbashkëta kufitare dhe duke tërhequr investimet e nevojshme për të lidhur aspektet rregullatore teknike dhe të tjera në përputhje me standardet e BE. Është planifikuar një korridor tërheqës dhe konkurrues hekurudhor nga Porti i Durrësit në Tiranë (ndërtimi dhe modernizimi i linjës të Terminalit të Transportit Publik të Tiranës dhe të lidhjes munguar me aeroportin e Tiranës), së bashku me rehabilitimin e linjës nga Durrësi deri në Rrogozhinë - Elbasan - Pogradec dhe Lin, ndërtimi i linjës Qafë Thanë drejt kufirit me ish-Republikën Jugosllave të Maqedonisë, përgatitjen e rinovimit të linjës Vorë - Hani i Hotit drejt kufirit me Malin e Zi.
- Lidhur me Portet, vazhdimi i zhvillimit dhe modernizimit të infrastrukturës dhe shërbimeve në porte është parashikuar deri në vitin 2020, përmes zbatimit të modernizimit dhe rehabilitimit të planeve investuese në portin e Vlorës, Shëngjinit dhe Sarandës që do të përpunohet deri në vitin 2018. Qëllimi i përgjithshëm është që të rriten ndjeshëm vëllimet e mallrave dhe udhëtarëve.
- Së fundi, për aeroportet, po përpunohet një Master Plani për të gjithë vendin për 20 vitet e ardhshme, me theks të veçantë në zhvillimin dhe ndërtimin e një aeroporti të ri në jug të vendit (po punohet për të filluar në 2019), në mënyrë që të shërbejë si një qendër për fluturimet ndër-evropiane dhe mesdhetare, në zgjerimin e aeroportit të Tiranës pas vitit 2025 dhe modernizimin e aeroportit të Kukësit në periudhën 2018-2019.

Prespektiva e zhvillimit është për një transport multimodal dhe transport i kombinuar, qëllimi është për të integruar planifikimin terminal dhe zhvillimin në planifikim më të gjerë të transportit dhe të përdorimit të tokës, për të përmirësuar qasjen në terminale dhe objektet e terminaleve dhe kapaciteteve operacionale dhe për të drejtuar investimet për të adresuar pengesat, për të siguruar transport efikas të integruar me zinxhirët logjistike, kosto të ulët dhe të reduktohet trafiku i mjeteve të rënda, nga portet kryesore shqiptare në vendet fqinje (duke përfshirë ato të izoluara, të Kosovës dhe Ish-Republikën Jugosllave të Maqedonisë) dhe më gjerë, duke kontribuar në këtë mënyrë në zbatimin e zbatimit boshteve të anijeve në rajon. Shqyrtimi i zhvillimit të qendrave të logjistikës në Milot dhe Elbasan, duke siguruar akses hekurudhor në Portin e Durrësit do të shqyrtohet në vitin 2017 dhe ndërtimi i tyre është parashikuar për vitin 2019. Investimi në qendrat e rrethinat logjistike bi-modale bashkë me korridoret është parashikuar gjithashtu, në përputhje me projektin rajonal të autostradës Durrës-Tiranë "Durana".

Objektivi strategjik /Boshti I Prioritetit		PPK	PINS _ Bregdeti	PLANI KOMBËTAR SEKTORIAL PËR GAZSIELLËSIN TRANS ADRIATIK	Plani Kombëtar për Menaxhimin e Mbetjeve	Strategjitë sektoriale kombëtare									
						Strategjia Kombëtare për Zhvillimin ndihet integrimin 2014 - 2020	Strategjia Ndërsëktoriale për Zhvillimin Rural dhe Bujqësor 2014 - 2020	Programi për Zhvillimin Rural 2014-2020 (IPARD).	Strategjia Kombëtare e Turizmit 2014-2020	Strategjia Kombëtare e Biodiversitetit dhe Plani i Veprimit	Strategjia Ndërsëktoriale e Mjedisit 2007- 2013	Plani Kombëtar të Transportit dhe Shqipëri vitit 2010	NATIONAL ENERGY EFFICIENCY ACTION PLAN 2010-2018	NATIONAL STRATEGY OF WATER SUPPLY AND SEWERAGE 2011-2017	
Objektivi strategjik 1															
1	Forcimi i ekonomisë lokale nëpërmjet mundësisë për të punuar në sektorin primar dhe në prodhimin e kulturave vendase, duke siguruar stimuj, veçanërisht për fermerët e rinj, për të lehtësuar vendosjen e tyre fillestare dhe rregullimin strukturor të pronave të tyre.	0	0	0	X	0	0	X	X	X	X	0	0	0	0
2	Modernizim dhe forcimi prodhimit parësor.	0	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	0
3	Modernizim dhe forcimi sektorit terciar, duke theksuar format alternative të turizmit.	0	X	0	X	X	X	0	X	X	X	0	0	0	0
Objektivi strategjik 2															
4	Inkuadrim i zonave të mbrojtura natyrore në rrjetet kombëtare, europiane dhe ndërkombëtare të mbrojtjes për sigurimin e mbrojtjes së tyre dhe mbrojtjes së habitateve të tyre.	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	0	0	X	X
5	Mbrojtja dhe menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve ujore.	X	X	0	X	0	0	X	X	X	0	0	X	X	X
Objektivi strategjik 3															

6	Përmirësimi / modernizimi i rrjeteve urbane të shërbimeve (furnizimit me ujë, kanalizimeve, energjise, menaxhimit të mbejeve) në qytet dhe në vendbanimet e tjera, përmirësimi i infrastrukturës teknike mjedisore.	X	0	0	X	0	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
7	Përmirësimi i infrastrukturës sociale (arsim dhe shëndetësi).	X	0	0	X	0	0	0	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	0
8	Ndërhjert urbane dhe planifikimi –Konsolidimi zone urbane.	0	0	X	X	0	0	0	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
9	Përmirësimi lëvizshmërisë dhe modernizimit të infrastrukturave të transportit.	X	X	X	X	0	0	0	0	0	0	0	X	X	X	X	X	X	X	X
10	Qeverisje elektronike dhe përmirësimin e infrastrukturave elektronike.	X	0	X	X	0	0	0	0	0	0	0	X	X	X	X	X	X	X	0
11	Shfrytëzimi i Burimeve të Ripërtëritshme të Energjisë	0	0	X	X	0	0	0	0	0	0	0	X	X	X	X	X	X	X	0
Objektivi strategjik 4																				
12	Përmirësimi dhe forcimi i infrastrukturës së transportit ndërbashkiak.	0	0	X	X	0	0	0	0	0	0	0	X	X	X	X	X	X	X	0
13	Promovimi i partneriteteve me bashkitë fqinje të Qarkut Berat për të zhvilluar veprimtari të përbashkëta.	0	0	X	X	0	0	0	0	0	0	0	X	X	X	X	X	X	X	0

" lidhet" - X " " nuk lidhet " – 0"

4. SEKSIONI 4: PËRSHKRIM I GJENDJES AKTUALE

4.1. Toka

4.1.1. Morfologjia

Zona në Bashkinë Ura Vagjurore paraqet kontraste gjeomorfologjike që krijojnë sipërfaqe fushore, kodrinore dhe malore.

Sipërfaqet fushore

Kjo njësi gjeomorfologjike shfaqet në pjesën veriperëndimore (vendbanimet Samatica dhe Drenovica) dhe verilindore të Urës Vagjurorës (vendbanimet Gajda, Banaj, Arrez dhe Poshnja. Bëhet fjalë për fushën aluviale të lumenjve Osum dhe Seman. Sipërfaqet kanë pjerrësi shumë të vogël që varion nga 0-3°. Pjesa veriperëndimore ka lartësi nga 13-20 metra, ndërsa ajo verilindore nga 20-50 metra. Njësia gjeomorfologjike karakterizohet nga sipërfaqe të punuara dhe rrjet i dendur vaditës dhe kullues. Gjithashtu ka edhe përrrenj të vegjël që përfundojnë në lumenjtë kryesorë.

Sipërfaqet kodrinore

Sipas studimit “Gjeoresurset dhe Gjeorreziqet ne Qarqet e Shqiperise, Qarku i Berat” njësia morfologjike kodrinore zhvillohet në pjesën më të madhe të territorit të qarkut. Menjëherë sapo përfundon njësia fushore shfaqen format e kodrave të cilat kanë kuota nga 100 mbi nivelin e detit deri në 700 m. Në vartësi të strukturave gjeologjike ku ato gjenden, shfaqen edhe forma relievi tipike, si p.sh. relievet kodrinore të strukturave monoklinale dhe relievet kodrinore të strukturave të rudhosura të cilat janë dominuese.

Rajon ku shfaqen format morfologjike të strukturave monoklinale, jo shumë të dallueshme, është brezi I kodrave nga Kuçi-Cukala-Allambras e më në jug. Në këtë brez të kodrave shfaqen forma morfologjike të dhëmbëzuara, rrallë kueste të dallueshme, për shkak të prezences në to të pakove litologjike me fortësi të ndryshme dhe për pasojë proceset e erozionit mbi to ndikojnë në shkallë të ndryshme.

Në vitet 70 deri 80 të shekullit të kaluar, ky sistem kodrash ju nënshtrua procesit të tarracimit, si dhe mbjelljes me kultura bujqësore, proces i cili i hoqi pamjen natyrale të tyre. Në të shumtën e rasteve këto kodra janë të mbjella me pemë frutore, por ka dhe raste kur ato janë të veshur me pyje natyrale.

Është pikërisht kjo njësi morfologjike e prekur së tepërmi nga erozioni dhe fenomene shpati të tipit rrëshqitje të dherave dhe të shkëmbinjve flishorë apo ato me dominim argjilorë. Në lidhje me ndërtimet, kjo njësi morfologjike është tepër e lakmueshme, sepse ato janë ballkone natyrore me pamje piktoreske si në drejtim të detit, ashtu edhe në drejtim të fushave dhe qyteteve kryesore të qarkut. Por nuk janë shumë të rekomandueshme, pasi kërkojnë investime shtesë për marrjen e masave mbrojtëse paraprake për të eliminuar mundësinë e ndodhjes së fenomenit të rrëshqitjeve, pasi ndodhja e tyre shkatërron të gjithë investimin e bërë.

Sipërfaqe malore

Kjo njësi gjeomorfologjike paraqitet në pjesën juglindore të Urës Vagjurorës. Atje gjenden skajet e masivit malor të Shpiragut. Ka lartësi nga 550 deri në 1000 metra. Strukturat gjeomorfologjike varen në shkallë të madhe nga përbërja litologjike e formacioneve dhe në përgjithësi janë dy llojesh: *Format karstike* përfaqësohen nga shpella, uvala, polje, basene karstike, erozion me brazda. *Mosvazhdueshmëritë tektonike* shfaqen pothuajse kudo dhe mund të jenë thjesht lineare ose dhe më komplekse duke krijuar struktura të shkallëzuara. Në këtë njësi gjeomorfologjike pjerrësitë variojnë nga 20-30° deri tërësisht vertikale. Në shpate të tilla shfaqen fenomenet e rënies dhe rrëshqitjes. Tektonika përcakton rrjedhën e përrenjve, të cilët gërryejnë formacionet dhe si përfundim ndryshojnë drejtimin dhe pjerrësinë e shpateve. Gjithashtu karakteristike janë forma lapidare të masiveve të voglave gëlqerore, të cilat ngrihen në lartësi prej disa metrash dhe kanionet. Njësia gjeomorfologjike në Bashkinë Ura Vagjurore karakterizohet kryesisht nga ekzistenca e kullotave.

4.1.2. Karakteristikat e tokës

Gjatë tridhjetë viteve të fundit, në Shqipëri është mbledhur një përvojë e çmuar sa i përket sondazhit të tokave dhe aplikimeve të tij. Fillimisht, ishte Departamenti i Shkencave të Tokës i Universitetit Bujqësor të Tiranës ai që ndërmori disa aktivitete në lidhje me tokat dhe më pas Instituti i Studimit të Tokës (IST) i Tiranës, i krijuar në vitin 1971, i cili drejtoi të gjitha veprimtaritë që lidheshin me të. Ky i fundit është nën varësinë e Ministrisë së Bujqësisë dhe Ushqimit dhe është i vetmi institucion në vend i specializuar në shkencën e tokës.¹²

	Brezat	Lloji	Shpjegimi	%	Sipërfaqja ³ në 1000 Ha
Tokat zonale					
I	Kullota subalpine	LM	Lëndina malore	0.5	3.2
II	Pyje ahu dhe pishe	MP	Pyje malore të errëta	3.0	20.2
		LMP	Pyje lëndina të errëta	0.6	3.4
III	Brezi i pyjeve të lisit	KM	Kanellë mashkull	17.7	121.3
		KL	Lëndinë kanellë	5.4	37.0
		LK	Lëndinë kanellë	7.5	51.3
IV	Shkurre mesdhetare	HK	Kanellë gri	25.7	176.2
		HKL	Lëndina kanelle gri	6.4	50.7
		LHK	Lëndina kanelle gri	18.5	127.1
Toka azonale					
	Aluviale	AL	Toka me origjinë fluviale	11.8	80.9
	Kripore shtufore	LT	Toka moçalore	1.4	10.0
		LKr	Toka me origjinë solonchak, solonetz	1.4	9.7
	Toka malore	PM	Toka të pazhvilluara	0.1	0.4
	Plazhe ranore	PL	Toka të pazhvilluara		0.2
TOTALI				100.0	691.6

Tabela 4.1.2.1: Tabelë e përgjithësuar e tokave shqiptare dhe sipërfaqeve të tyre në raport me totalin e tokës bujqësore në vend.¹³

¹² Burimi: Zdruli P., Lushaj S., "Overview of soil information and soil protection in Albania" (ppt).

¹³ Burimi: Zdruli P., Lushaj S., 2001.

HARTA E TOKAVE TË SHQIPËRISË VITI 1958

INSTITUTE : STUDENT T. TOKAVE
LAND DISTRICTS : DISTRICTS
TOKAVE, ALBANIA

U.S. BUREAU FOR INTERNATIONAL DEVELOPMENT

SCALE : 1:1,000,000
PROJECTION : DISTRICTS
CONTOUR : 500 M
DATE : 1958

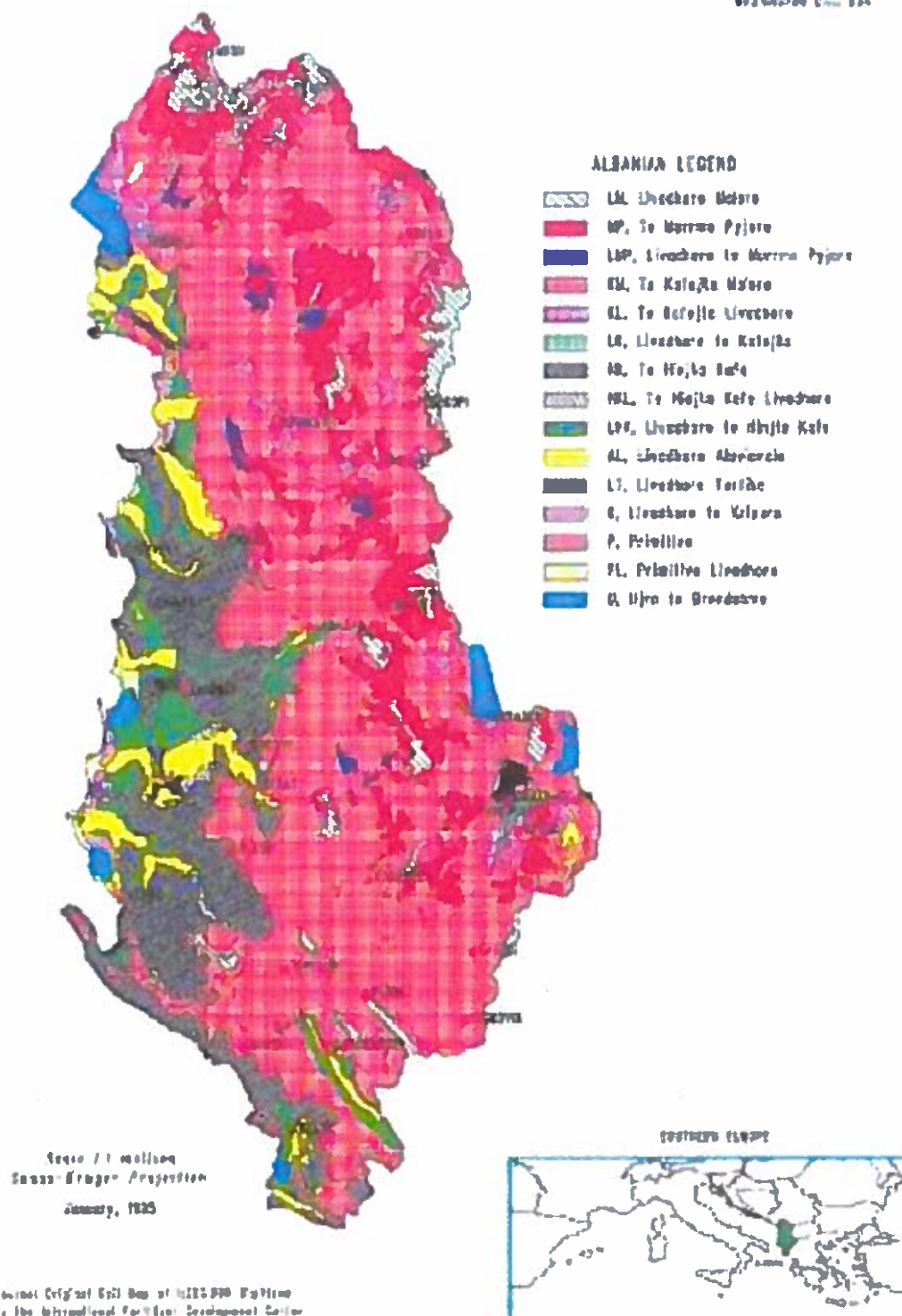

Figura 4.1.2.1: Harta e parë e tokave të Shqipërisë e vitit 1958¹⁴

¹⁴ Burimi: Zdruli P. & Lushaj S., "Overview of soil information and soil protection in Albania" (ppt)

Klasifikimi i tokës në Shqipëri nga viti 1950 deri më 1990-ën bazohej tek lartësia, kushtet klimatike dhe bimësia natyrore, përshtatur nga Klasifikimi rus i Tokave. Harta e parë e tokave me shkallën 1:200000 doli në vitin 1958 (Figura 4.1.2.1). Nga viti 1970 deri më 1990-ën, për çdo kooperativë bujqësore, fermë shtetërore apo rreth, përgatiteshin harta të detajuara të tokave në shkallën 1:10000 dhe 1:50000. Këto sondazhe toke përdorëshin për planifikimin e praktikave dhe teknologjive bujqësore. Sipas Sistemit Kombëtar të Klasifikimit të Tokave (SKKT), tokat ndahen në katër breza bazuar tek ndryshimet klimatike, bimësia natyrore, lartësia, pjerrësia, faktorët e formimit të dheut dhe tek karakteristikat e tyre fizike dhe kimike.

Shpërndarja e tokave¹⁵:

- Brezi i kullotave subalpine në lartësinë 1600-2700 m
- Brezi i pyjeve të ahut dhe pishës në lartësinë 1000-1600 m
- Brezi i pyjeve të lisit në lartësinë 600-1000 m
- Shkurre mesdhetare në lartësinë 0-600 m

Brezat e mësipërm tregojnë shpërndarjen tokave, e cila ndjek një rregull vijues mbizotëruar nga lartësia dhe bimësia. Këto toka quhen toka zonale. Karakteristikat e tyre lidhen me faktin që formimi i tyre ka ndodhur në kushte biologjike, gjeologjike, topografike dhe klimatike specifike dhe vendndodhja e tyre përcaktohet mirë sipas lartësisë. Tokat e njërit brez nuk gjenden në asnjë brez tjetër¹⁶.

Në zonat ku formimi i tokës nuk lidhet thjesht me bimësinë natyrore dhe lartësinë, tokat konsiderohen azonale dhe përfshijnë tokat me origjinë aluviale, shtufore, kripore dhe tokat e pazhvilluara ose primitive. Ato mund të gjenden në të gjithë brezat e tokave të përmendur më sipër¹⁷.

Deri në vitin 1990, pjelloria e tokës monitorohej në të gjitha tokat bujqësore çdo 4 deri në 5 vjet. Të dhënat tregojnë se 44.6% e tokave klasifikohen si toka me nivel të ulët humusi që gjenden kryesisht në zonat kodrinore dhe malore dhe pjesërisht në zonat fushore perëndimore. 78% e tokave klasifikohen si toka me nivel të ulët dhe mesatar të N. 75% e tokave klasifikohen si toka me nivel të ulët dhe mesatar të P. Më shumë se 90% e tokave klasifikohen si toka me nivel të lartë dhe mesatar të K (figura 4.1.2.2a, figura 4.1.2.2b)¹⁸

Pas vitit 1990, me qëllim unifikimin e Klasifikimit Shqiptar të Tokave me Sistemin Ndërkombëtar, Instituti i Studimit të Tokave (IST) i Shqipërisë në bashkëpunim me Byronë Evropiane të Tokave zhvilloi hartën pedologjike në shkallën 1:1 milion.¹⁹

Bashkëpunimi i IST-së me Institutin Mesdhetar të Agronomisë (IMA) në Bari realizoi një studim dhe përgatiti hartën pedologjike në shkallën 1:250.000 për të gjithë sipërfaqen (figura 4.1.2.3) dhe një hartë në shkallën 1:50.000 për zonën bregdetare.²⁰

Shumica e tokave shqiptare klasifikohen si toka *cambisols*, *luvisols*, *regosols*, *leptosols*, *phaeozems*) në zonat bregdetare perëndimore si *fluvisols* (figura 4.1.2.4).²¹

¹⁵ Zdruli & Lushaj, 2001.

¹⁶ Zdruli & Lushaj, 2001.

¹⁷ Zdruli & Lushaj, 2001.

¹⁸ Zdruli & Lushaj, "Overview of soil information and soil protection in Albania" (ppt).

¹⁹ Zdruli & Lushaj, "Overview of soil information and soil protection in Albania" (ppt).

²⁰ Zdruli & Lushaj, "Overview of soil information and soil protection in Albania" (ppt).

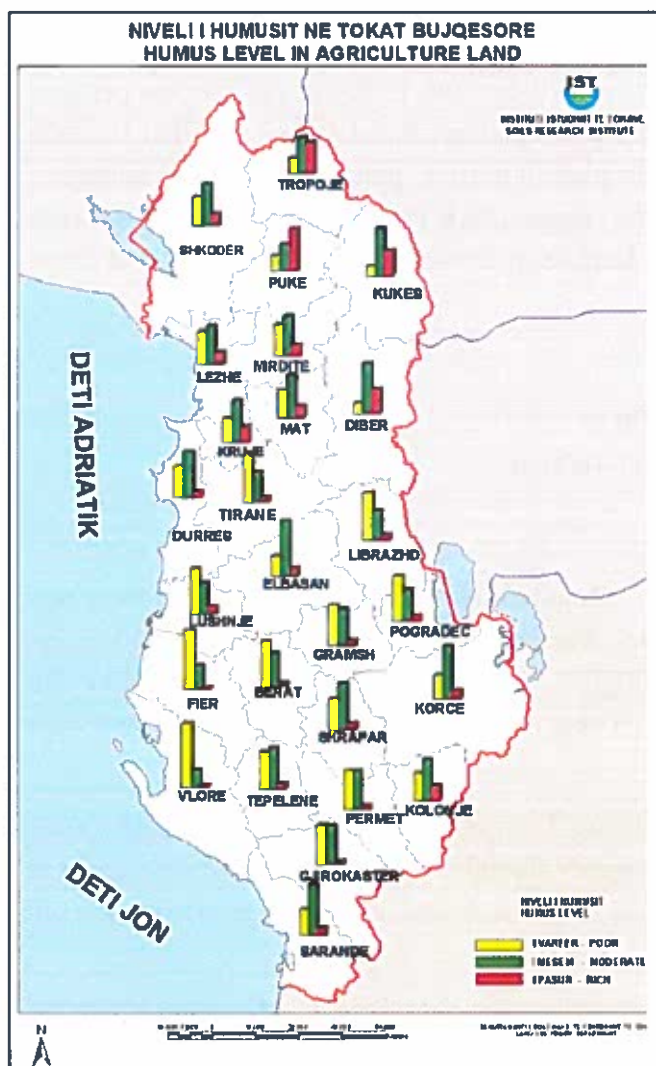

Figura 4.1.2.2a: Niveli i humusit në tokën bujqësore²²

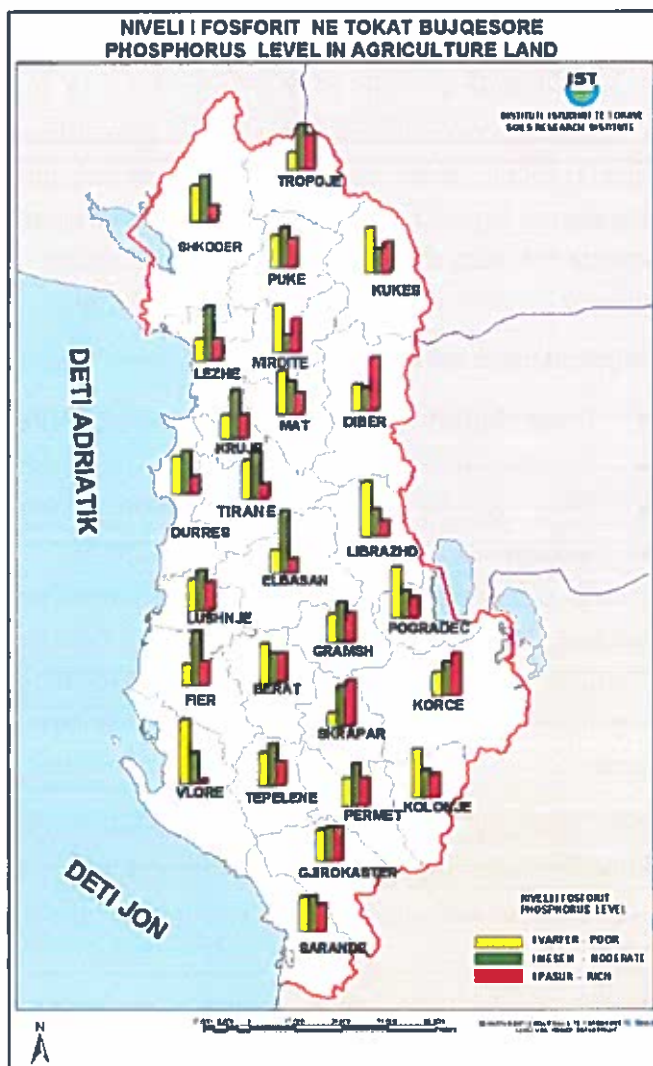

Figura 4.1.2.2b: Niveli i fosforit në tokën bujqësore²³

Një klasifikim territorial tjetër i tokës Shqiptare u krye në bazë të cilësisë së saj. Tokat Loamy soils përfshijnë një përqindje prej 50% të gjithë tokës, tokat clayely soils një përqindje prej 30% dhe tokat Sandy soils 20% (Figura 4.1.2.5).

Për sa ka të bëjë me thellësitë e tyre, tokat në territorin shqiptar dallohen në (figura 4.1.2.6):

- Toka të thella që dominojnë në zonat fushore bregdetare.
- Toka sipërfaqësore që dominojnë në zonat kodrinore dhe malore.

Ka disa faktorë që kontribuojnë në përshpejtimin e erozionit të tokës, të cilët përfshijnë faktorët natyrorë (d.m.th. periodiciteti jo i rregullt i reshjeve, tokat e cekëta, pjerrësia e madhe, brishtësia e materialit të tokës) dhe faktorët njerëzorë si braktisja e tokave të pjerrëta, shpyllëzimi, kullotja pa kriter dhe keqpërdorimi apo keqmenaxhimi. Një formë tjetër degradimi janë edhe rrëshqitjet e

²¹ Zdruli & Lushaj, "Overview of soil information and soil protection in Albania" (ppt).

²² Burimi: "Burimet e tokave dhe dherave të Shqipërisë: problemet aktuale dhe tendencat në të ardhmen", Lushaj S. & Zdruli P., 2007.

²³ Burimi: "Burimet e tokave dhe dherave të Shqipërisë: problemet aktuale dhe tendencat në të ardhmen", Lushaj S. & Zdruli P., 2007.

tokave, të cilat gjenden në shumë zona në vend, duke ulur ndjeshëm jo vetëm qëndrueshmërinë e bujqësisë, por edhe sigurinë afatgjatë të strehimit rural.

Sipas një studimi të vlerësimit të tokës, i cili përfundoi në fund të viteve 1990, toka bujqësore ndahej në dhjetë kategori sipas nivelit të përshtatshmërisë së tyre. Kategoria e parë ishte më e mira, kurse e dhjeta më e keqja. Si rregull, nga perëndimi në lindje, cilësia e tokës ulet për shkak të klimës më të ashpër dhe rritjes së pjerrësisë dhe lartësisë²⁴.

Në figurën 4.1.2.7 duken llojet e presionit që ekzistojnë në tokat e Shqipërisë.

Në figurën 4.1.2.8 paraqiten metalet e rënda në tokën bujqësore sipas rretheve– bashkive.

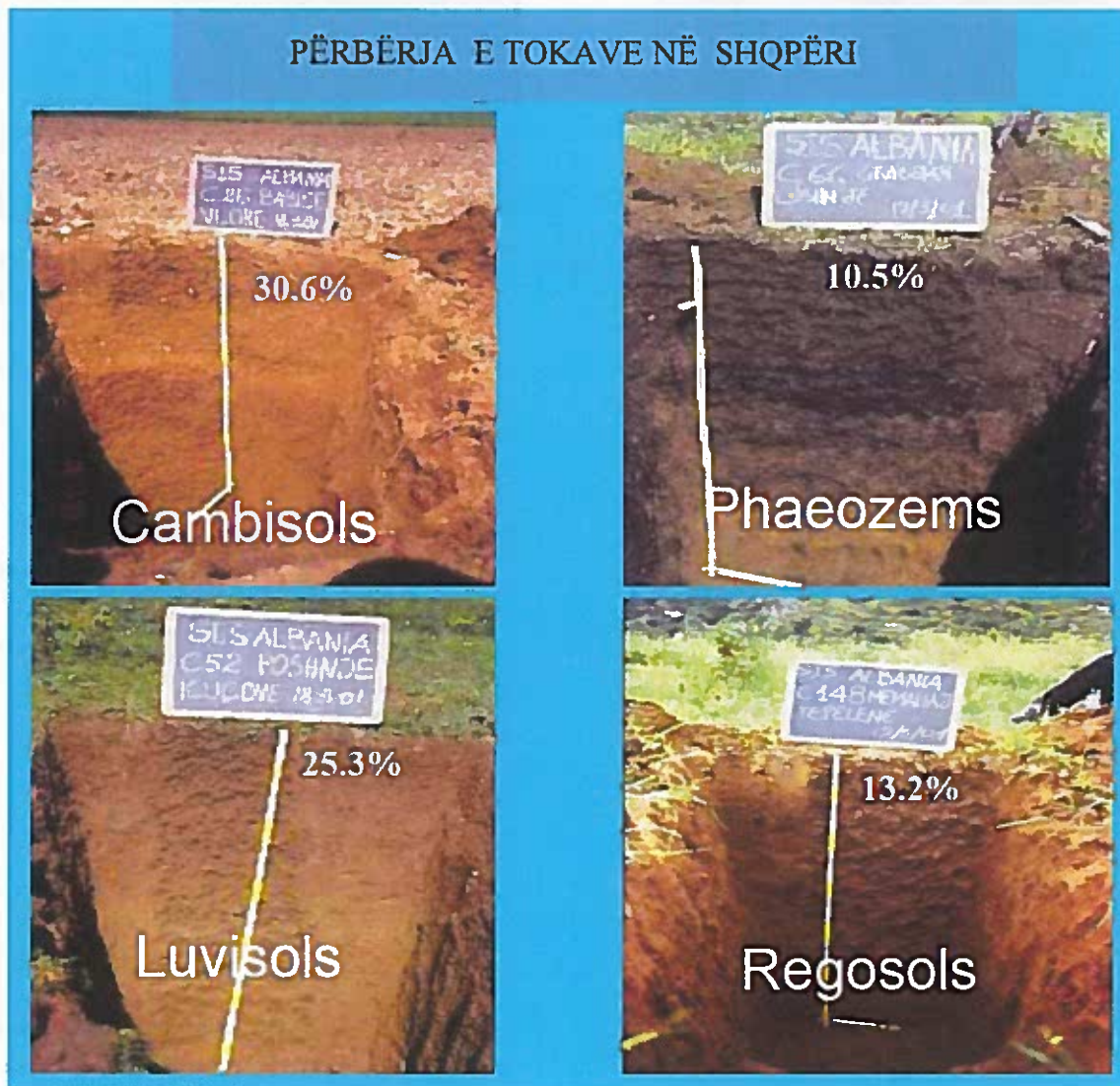

Figura 4.1.2.4: Pedologjia e tokave të Shqipërisë²⁵

²⁴ Kaleshi et al., nga Burimet e tokave dhe dherave të Shqipërisë: probleme aktuale dhe tendenca në të ardhmen, Lushaj S. & Zdruli P.

²⁵ Burimi: "Përmbledhje e Informacionit të Tokave dhe Mbrojtjes së Tokave në Shqipëri", Lushaj S. & Zdruli P., (ppt).

Figura 4.1.2.3: Pedologjia e tokave të Shqipërisë²⁶

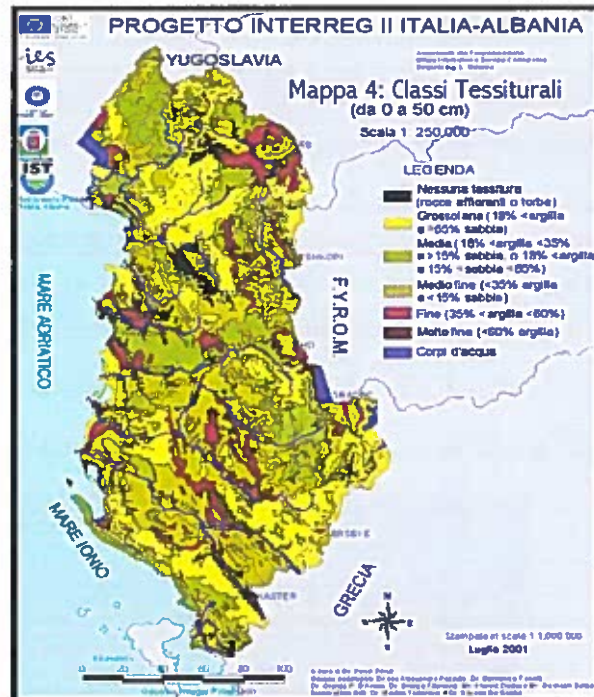

Figura 4.1.2.5: Shpërndarja e strukturës së tokave të Shqipërisë²⁷

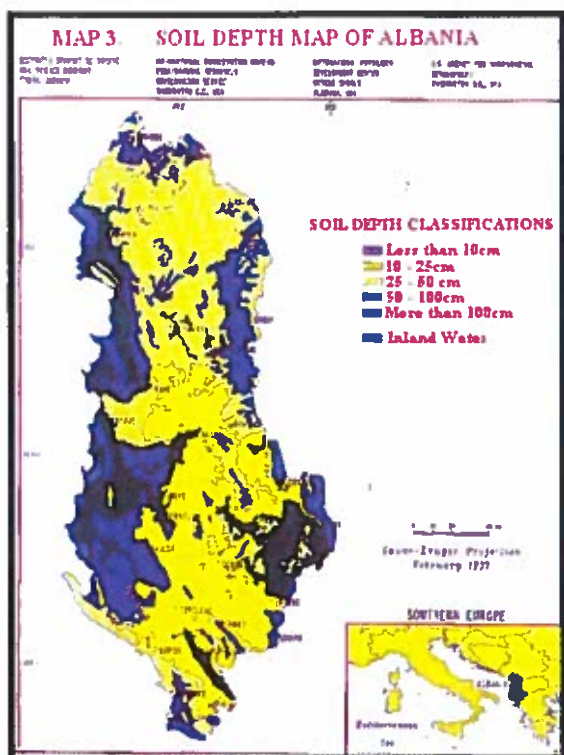

Figura 4.1.2.6: Harta e thellësisë së tokave e Shqipërisë²⁸

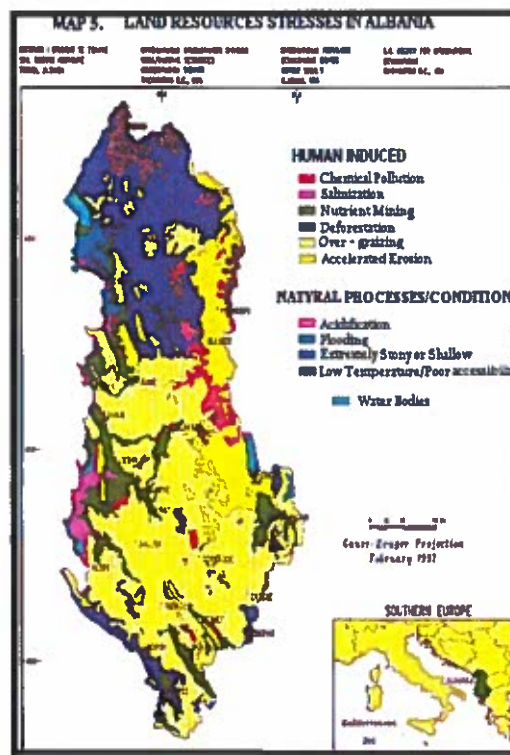

Figura 4.1.2.7: Burimet e stresve të tokave në Shqipëri²⁹

²⁶ Burimi: "Përmbledhje e Informacionit të Tokave dhe Mbrojtjes së Tokave në Shqipëri", Lushaj S. & Zdruli P.,(ppt).

²⁷ Burimi: "Përmbledhje e Informacionit mbi Tokat dhe mbi Mbrojtjen e Tokave në Shqipëri", Lushaj S. & Zdruli P.

²⁸ Burimi: "Përmbledhje e Informacionit mbi Tokat dhe Mbrojtjes së Tokave në Shqipëri", Lushaj S. & Zdruli P.,(ppt).

²⁹ Burimi: "Përmbledhje e Informacionit mbi Tokat dhe Mbrojtjes së Tokave në Shqipëri", Lushaj S. & Zdruli P.,(ppt).

Emri i fshatit, komunes	Klasa mezatare e fshatit	Klasa mezatare e fshatit (me shkrim)
Lapardha 1	V	peste
Lapardha 2	VI	gjashte
Morave	III	trete
Orizaj	III	trete
Dyshnik	V	peste
Ullinjas	VII	shtate
Qereshnik	VII	shtate
Balibardhe	VII	shtate
Otllak	IV	katert
Komuna Otllak	VI	gjashte
Velabisht	VI	gjashte
Remanice	V	peste
Veterik	VI	gjashte
Duhanas	V	peste
Kodras	VI	gjashte
Veleshnje	VI	gjashte
Gjetroven	VI	gjashte
Palikesht	VI	gjashte
Starove	IV	katert
Malinat	VII	shtate
Bilçe	VII	shtate
Drobonik	VII	shtate
Bardhaj I ri	VII	shtate
Komuna Velabisht		
Poshnje	III	trete
Çiflik	I	pare
Arreze	I	pare
Syzez	III	trete
Banaj	I	pare
Sheq-Gajda	III	dye
Malas grope	VI	gjashte
Gajde	III	dye
Hinge	IV	katert
Kuçove	IV	katert
Agimi	VI	gjashte
Polizhan	III	trete
Komuna Poshnje		
Guri I Bardhe	V	peste
Pashalli	I	pare
Konezbalte	III	dye
Vokopole	VI	gjashte
Skrean	VII	shtate
Bistrovice	VIII	tete
Komuna Ura- Vajgurore		
Kutalli	V	peste
Samatice	III	dye
Drenovice	III	dye
Rrereze	III	trete
Sqepur	V	peste
Pobrat	V	peste
Protoduar	V	peste
Goriçan Qender	V	peste
Goriçan Çlirim	VI	gjashte
Malas Breg	VI	gjashte
Komuna Kutalli		
Donofrose	VII	shtate
Slanice	VII	shtate

Emri i fshatit, komunes	Klasa mezatare e fshatit	Klasa mezatare e fshatit (me shkrim)
Cukalat	VII	shtate
Allambrez	VII	shtate
Allambresi Ceta	VIII	tete
Krotine	VII	shtate
Komuna Cukalat		

Tabela 4.1.2.2: Klasifikimi i tokës bujqësore në bazë të vendimit nr 703 dhe datë 1995/12/18 dhe Direktiva e Ministrisë së Bujqësisë dhe të Ushqimit nr 1, datë 1995/12/29.

4.1.3. Gjeologjia

Shqipëria ndodhet në kufirin e jashtëm të Detit Adriatik, midis Dinarideve në veri (Mali i Zi, etj.) dhe Helenideve në jug (Greqi) (Fig. 4.1.3.1).

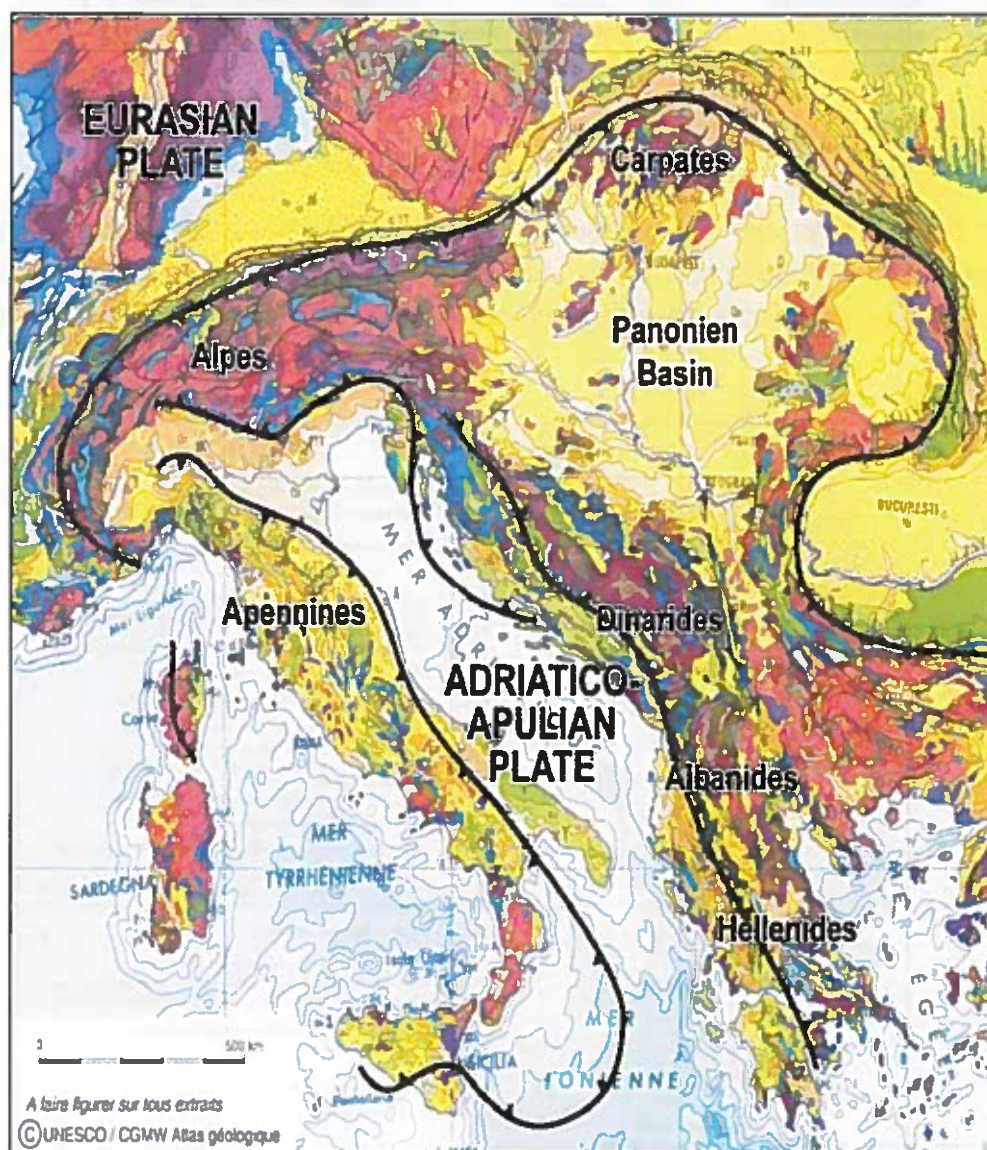

Figura 4.1.3.1: Pozicion rajonal Shqipërisë³⁰

³⁰ Burimi: <http://aca-al.org/wp-content/uploads/2014/07/Geological-Overview-Albania.pdf>.

Gjeotektonikisht, Shqipëria është pjesë e zinxhirit Peri-Adriatik të sistemit orogjenik Alpin. Ky sistem përfshin Albanidet-Dinaridet-Helenidet dhe Apeninet, që janë produkt i subduksionit të tyre dhe historisë së kolizionit dhe aktualisht janë të ndara nga kepi Puglia- Adriatik (Fig. 4.1.3.2).

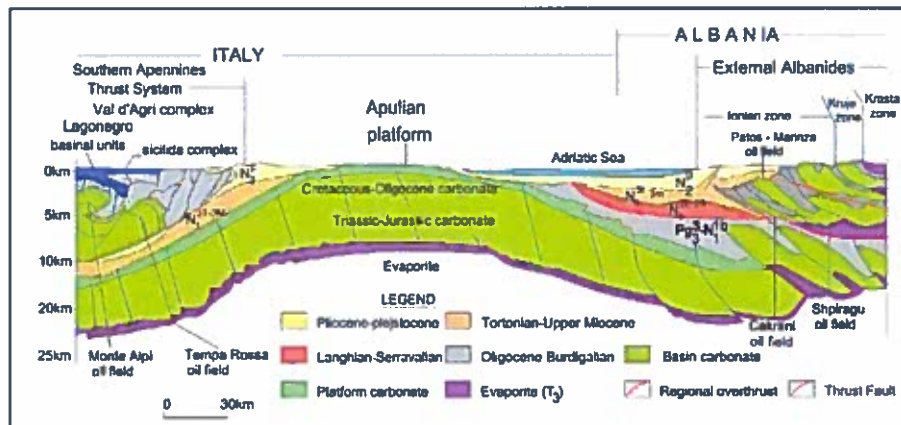

Figura 4.1.3.2: Profili rajonal në zonën e Adriatikut (Shqipëria dhe Italia)³¹

Sipas studimit "Gjeoresurset dhe Gjeorreziket ne Qarqet e Shqiperise", për Qarkun e Beratit dhe Hartës Gjeologjike të Rajonit të Beratit, në shkallën 1: 100.000 të Institutit Gjeologjik të Shqipërisë, në Bashkinë Ura Vagjurore identifikohen formacionet e mëposhtme nga më të vjetrit në më të rinjtë (figura 4.1.3.3).

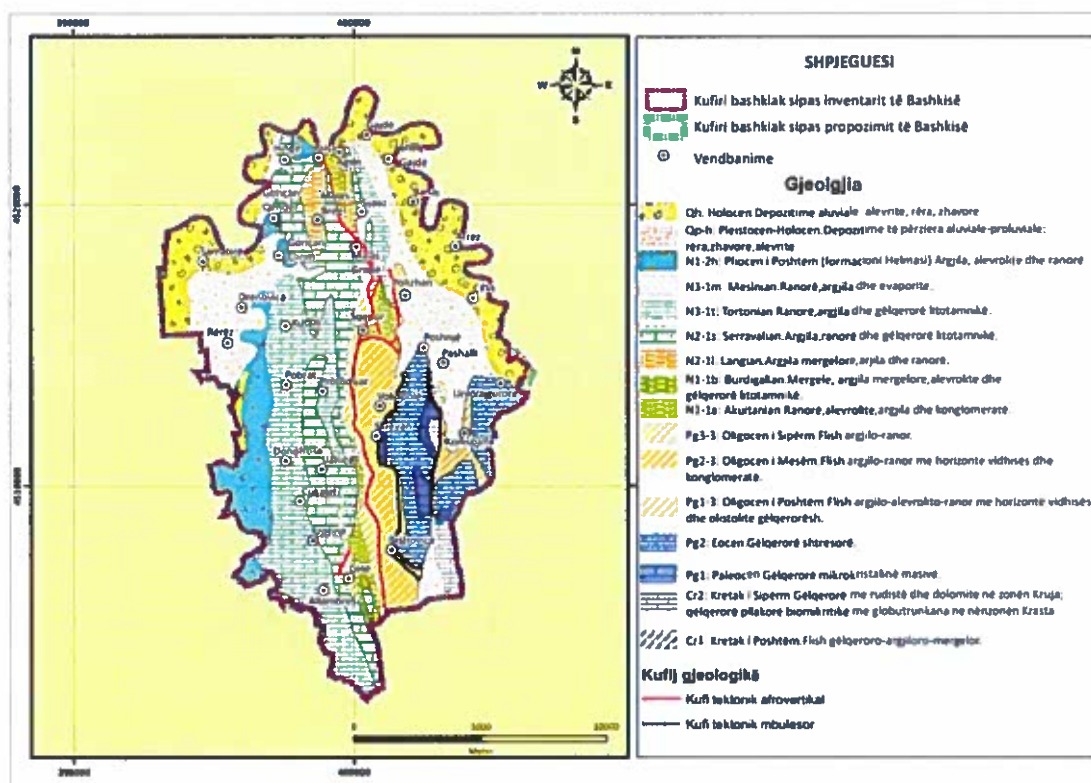

Figura 4.1.3.3: Harta gjeologjike në Bashkinë Ura Vagjurore.

³¹ Burimi: Velaj, 2015.

Kretaku i poshtëm - (Cr₁). Këto depozitime kanë një përhapje shumë të vogël, në antiklinalin e Shpiragut në jug të fshatit Mbreshtan dhe janë depozitimet më të vjetra që dalin në sipërfaqe për zonën Jonike në rajonin e qarkut të Beratit. Përfaqësohen nga gëlqerorë mikritorë fosilifere ngjyrë hiri të bardhë, shtresë hollë – mesëm me ndërthurje të shumta strallesh, shistesh argjiloro – mergelore, gëlqerorë argjilore, rrallë gëlqerorë organogjeno – coprizerë.

Kretaku i sipërm - (Cr₂). Ato vendosen normal mbi depozitimet e Kretakut të poshtëm. Në prerjet sipërfaqësore përfaqësohet nga gëlqerorë organogjeno – coprizerë, biointramikritorë shpesh turbiditikë shtresë mesëm – trashë deri massive me ndërthurje gëlqerorësh biomikritor dhe më pak mikritor fosilifere me ndërthurje e thjerëza stralli dhe me vidhisje nënujore. Trashësia e depozitimeve të Kretakut të sipërm në Shpirag është 385m, në pusin Plashnik 1426m, në Mbreshtan afërsisht 700m e dukshme.

Paleoceni - (Pg₁). Takohet pothuajse në të gjitha strukturat antiklinale të nënzonës së Beratit, brenda rajonit të qarkut, duke ndërtuar bërthamat e këtyre strukturave me daljet e tyre fragmentare. Gjithashtu janë takuar edhe në pusët e shpuar. Depozitimet e Paleocenit vijnë normalisht mbi ato të Kretakut të sipërm. Litologjikisht përfaqësohen nga gëlqerorë turbiditikë masiv, të ndërthurur me gëlqerorë pllakorë mikritikë e mikroshpatik, me ngjyrë të bardhë. Trashësia e tyre arrin deri 150m.

Eoceni - (Pg₂). Këto depozitime kanë përhapje më të madhe se ato të Paleocenit dhe vijnë normalisht mbi to. Ato marrin pjesë në ndërtimin e krahëve dhe mbylljeve periklinale të strukturave antiklinale të rajonit. Litologjikisht përfaqësohen, në pjesën e poshtme, nga gëlqerorë turbiditikë, të cilët gradualisht ia lenë vendin gëlqerorëve biomikritik e mikritik me përmbajtje argjilash mergelore, të cilat më sipër bëhen predominuese. Edhe midis gëlqerorëve të Eocenit vërehen thjerëza dhe konkrecione silicorësh me ngjyrë të kuqërremtë. Trashësia sipas prerjes së Beratit është 160m (jo e plotë).

Oligoceni i poshtëm - (Pg₃¹). Depozitimet e Oligocenit të poshtëm në sipërfaqe përhapen pothuajse në të gjithë nënzonën e Beratit. Kalimi nga shkëmbinjtë karbonatik të Eocenit, për në depozitimet flishore bëhet gradual, nëpërmjet pakos kalimtare mergelore. Kjo e fundit ndahet në dy paketa simbas mbizotërimit të komponentëve përbërës: a - e poshtme, përbëhet nga mergele me shtresa gëlqerorësh biomikritik; - e sipërme, nga argjila mergelore, argjila të kaltërta me ndonjë shtresë gëlqerori. Më sipër prerja vijon në fillim me një flish të hollë deri të mesëm argjilo - alevrolito - ranorë (Pg₃¹) e mandej, argjilo - alevrolito - ranorë (Pg₃¹); b - e sipërme, përbëhet nga flish i hollë deri i trashë me horizonte vidhisëse (Pg₃¹). Karakteristikë e këtyre depozitimeve janë ndryshimet litologjike në hapsirë si në drejtimin vertikal ashtu edhe në drejtimin horizontal. Trashësia në prerjen e Beratit është rreth 840m.

Oligoceni i mesëm - (Pg₃²). Në gjysmën jugore të rajonit depozitimet e Oligocenit të mesëm përhapen, me shtrirje JL-VP dhe ndërtojnë krahët e strukturave antiklinale dhe sinklinale. Trashësia më e madhe e tyre është në pjesën veri – verilindore. Në përgjithësi përfaqësohen nga flish ranoro – argjilor me vithisje nënujore e me shtresa të rralla gëlqerorësh.

Oligoceni i sipërm - (Pg₃³). Përfaqësohen nga ndërthurje argjilo – alevrolito – ranorë, me ranorë masiv, vithisje nënujore dhe rrallë shtresa gëlqerorësh. Në përgjithësi, në pjesën e sipërme të Oligocenit të sipërm, predominojnë ranorët, të cilët herë – herë kalojnë në ranorë masiv. Në prerjen e Beratit kanë një trashësi 1140m.

Figura 4.1.3.4: Flish argjilo-alevrolito-ranor me horizonte vidhisës dhe olistolite gëlqerorësh (Pg13) në rajonin Konisbalte.

Akuitaniani - (N_1^1) Përfaqësohet, në pjesën e poshtme, nga ndërthurje flishore argjilo-alevrolito-ranore, ritëm hollë 3-5-7 cm. Në pjesën e sipërme me ranorë shtresë trashë (60-80 cm) deri masiv kokërr mesëm – kokërr mëdhenj, gravelitikë, deri në konglomerat të pangopur me masë çimentuese argjilo – alevrolito - ranore. Midis tyre ka dhe thjerëza të vogla qymyri.

Burdigaliani - (N_1^1). Depozitimet e Burdigalianit vendosen në mënyrë suksesive mbi depozitimet e Akuitanianit dhe shoqërojnë ato në fushëpërhapje. Në pjesën e poshtme prerja, ka pamje flishore, flishoidale ku spikasin kryesisht argjilat e më pak alevrolitët e ranorët. Më sipër kalon në argjila mergelore ngjyre gri të kaltër me kompaktësim mesatar, të cilat në shtrirje kalojnë në argjila karbonatike e ranore.

Langhiani - (N_1^2). Vendosen normalisht dhe shoqërojnë depozitimet e Burdigalianit. Pjesa e poshtme përfaqësohet nga mergele masive me ngjyrë të bardhë në të cilat ka material argjilo - ranor. Midis tyre vërehen shtresa mergelesh organogjen dhe nga fundi i saj shfaqen dhe litotamniet. Pjesa e sipërme përfaqësohet nga pakua e gëlqerorëve bioklastik shtresorë me trashësi 0.2 - 0.4 m deri masivë që ndërthuren me mergele alevritike.

Seravaliani - (N_1^2). Ka përhapje të njëjtë si Langhiani dhe është takuar edhe në disa puse. Shpesh depozitimet e këtij kati vendosen transgresivisht mbi të vjetrat. Pjesa e poshtme përfaqësohet me shtresa ranorësh mergelore e me litotamnie, sipër të cilëve vendosen argjila shumëngjyrëshe e ranorë gati masiv, midis të cilave ka ndërthurje të alevroliteve e ranorëve. Trashësia arrin deri në 700m në prerjen e Allambrezit.

Tortoniani - (N_1^3). Përhapen në pjesën perëndimore të rajonit të qarkut nga fshati Allambres e drejt veriut. Këto depozitime takohen edhe në pusët e shpuar Gajda - 1etj. Në dyshtemenë e këtyre depozitimeve ka shtresa ranoro-gëlqerore me litotamnie e makrofaunë. Më sipër vazhdojnë argjila alevritore të ndërthurura me ranorë dhe alevrolitë. Takohen dhe ranorë shtresë trashë me trashësi 1-2 m. Përgjithësisht vijojnë normalisht mbi depozitimet e Seravalianit, por ka dhe raste që vendosen në mënyrë transgresive mbi të vjetrat.

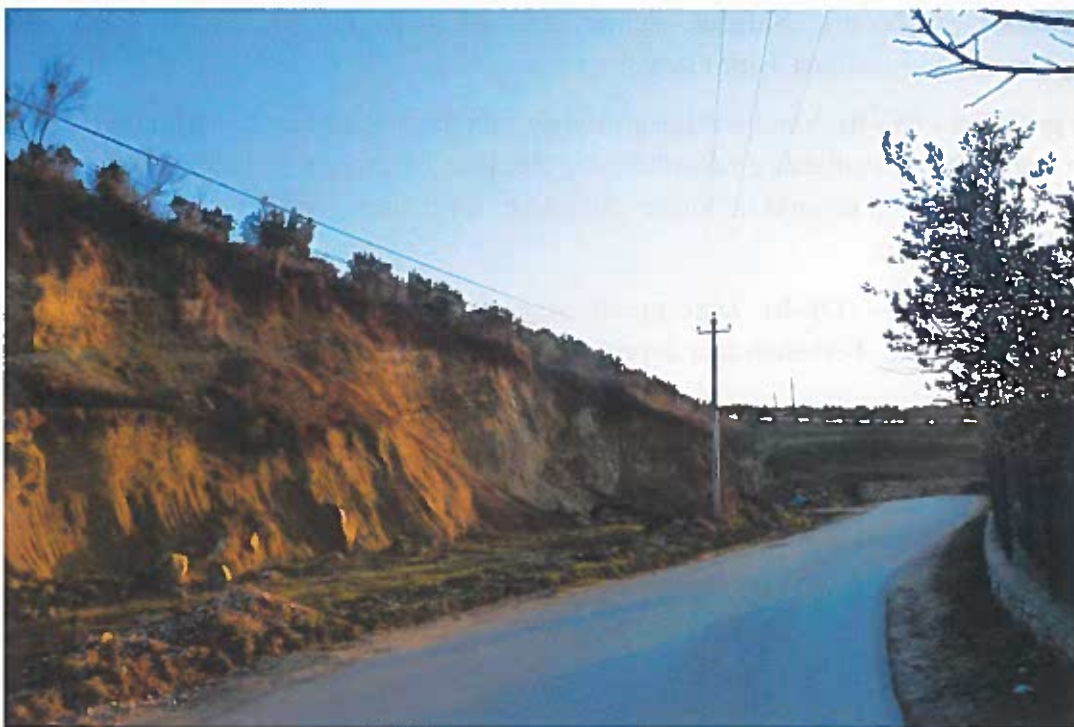

Figura 4.1.3.5: Langian. Argjila mergelore, arjila dhe ranorë (N211) në rajonin Malas Breg.

Figura 4.1.3.6: Ranorë, argjila dhe gëlqerorë litotamnikë (N_1^3t) në rajonin Allambres.

Kati Messinian – (N_1^3m). Shfaqet shumë pak në perëndim të qytetit URA. Vendoset transgresivisht mbi formacionet Tortoniane.

Plioceni i poshtëm - (N_2^1h). Vendoset trasgresivisht mbi depozitimet e nënshtirra. Përfaqësohet nga ndërthurje argjilash, alevrolitësh e ranorësh. Argjilat janë me ngjyrë të kaltërt, të kaltër të hapur, massive me shtresëzim jo të qartë në formë vidhisjesh. Ky nënseksion përkon me suitën “Helmësi”, trashësia rreth 225-325 m.

Pleistocen - holocenit – ($Qp-h$). Zënë pjesën veriore lindore dhe veri perëndimore të pjesës të Bashkisë Ura Vagjurore. Përbëhen nga depozitime të perziera aluviale – proluviale (rëra, zhavore, alevrite).

Holoceni – (Qh). Depozitimet e Holocenit përfaqësohen nga depozitime aluvione, në lumenjtë e Osumit, të përbëra nga rëra, zhavore. Këto depozitime janë objekt i shfrytëzimit si inerte. Depozitimet proluviale takohen gjithashtu në rrjedhën e mesme e të sipërme të lumit të Osumit të përfaqësuara nga materiale në përputhje me litologjinë e shkëmbinjve ku kalon dhe shpëlan, konglomeratë me zaje të madhësive të ndryshme 3 – 5 cm deri 15cm. Janë kryesisht zaje gëlqerorësh e magmatikësh, etj.

Figura 4.1.3.7: Holocen.Depozitime aluviale: alevrite, rëra, zhavore (Qh) në rajonin Gajde.

4.1.4. Erozioni i tokës dhe Shkretëzimi

Në territorin e qarkut Berat (Burimi: Sherbimi Gjeologjik Shqiptar “Gjeoresurset dhe Gjeorreziqet në Qarqet e Shqipërisë, Qarku i Berat, 2014”) gjejnë përhapje shumë elementë të rrezikut gjeologjik, të cilat krijojnë shqetësime dhe dëmtime të veprave inxhinierike që kryhen në këtë territor. Më poshtë po përshkruajmë këto rreziqe, duke dhënë edhe fushëpërhapjen e tyre.

Rrëshqitjet. Janë një fenomen i përhapur në qark. Në hartën e përhapjes së rreziqeve gjeologjike, janë hedhur rreth 150 rrëshqitje të njojtura, por duhet theksuar se evidentimi i plotë i tyre kërkon angazhim më të madh njerëzor e mbështetje financiare. Pra kemi dhe rrëshqitje të tjera e shtojmë këtu faktin se ato ndodhin vazhdimisht e kësaj duhet të ketë azhurnim të vazhdueshëm.

Gjithashtu duhet theksuar se territore të ngjashme me ato ku kemi konturuar rrëshqitjet e njohura, janë po aq të rrezikshme sa ato në të cilat ende nuk ka ndodhur rrëshqitje, por me krijimin e

kushteve edhe ato shpate rrezikohen nga i njejti fenomen. Nga një analizë e kryer për të gjitha rrëshqitjet e ndodhura deri tani në qarkun e Beratit, rezulton se pjesa dominuese e tyre bien në formacionet flishore me dominim argjiloroalevrolitik, por dhe në formacionet e mollasave argjilore. Shpatet me pjerësi 5-20° janë ato ku takohen shumica e rrëshqitjeve, kjo për faktin se këtu përveç shhpyllëzimeve janë kthyer në toka bujqësore, apo sheshe ndërtimi, duke prishur ekujlibrin natyror. Më të ekspozuar për ndodhjen e rrëshqitjeve janë shpatet që janë më pak të ekspozuar nga djelli pasi kjo krijon mundësinë që të ketë më shumë lagështirë në mbulesa e kështu dhe prishje të ekujlibrit.

Foto 4.1.4.1: Rrëshqitje pranë Allambres.

Zonat ku ky fenomen shfaqet janë fundet e shpateve pasi për shkak të gërryerjeve nga ujrat sipërfaqësore kemi prishjen e ekujlibrit të pjesëve të shpatit kryesisht në pjesët fundore.

Rrëshqitjet në të shumtën e rasteve janë dominuese kur rrafshi rrëshqitës ka prekur mbulesën e kuaternarit dhe shkëmbinjtë e bazamentit (Fig. 4.1.4.1), rrallë takohen rrëshqitje që rrafshi rrëshqitës të kalojë në kontaktin deluvione-shkëmbinj bazë. Faktorët kryesorë të ndodhjes së tyre janë pasive (ndërtimi gjeologjiklitologjia, pjerrësia e shpatit, struktura, tektonika, etj) dhe aktive (errozioni, përmbajtja e lartë e ujrave nëntokësore, rreshjet e dendura të shiut, ndërhyrjet e njeriut me ndërtime të ndryshme, etj.)

Rrëzimet. Ndodhin në zonën malore atje ku pjerrësia e shpatit i kalon 40°, dhe ku kemi vendosje të shkëmbinjve më të fortë mbi ata më të butë në profilin e shpatit. Ky fenomen ndihmohet edhe nga zhvillimi i madh i tektonikave bllokore dhe ndrydhëse, të cilat e kanë coptuar së tepërmi bazamentin shkëmbor. Duke qenë se kryesisht jemi marrë me rrëshqitjet si fenomeni më shqetësues, fenomeni rrëzimit nuk ka qenë shumë në vëmendje, prandaj dhe nuk është pasqyruar.

Sipas Hartës së zonimit për përshtatshmërinë ndërtuese të trojeve ekstrakt i të cilit me legjendën e tij paraqitet në figura 4.1.4.2 zona e Bashkisë Ura Vajgurore paraqet fenomene gjeologjike të rrezikshme kryesisht pranë vendbanimeve Allabresi, Cukalati, në qytetin Ura Vajgurore dhe në juglindje të fshatit Vokopolë.

Figura 4.1.4.2: Kategorizimi i zonës në Bashkinë Ura Vogjurore në bazë të karakteristikave gjeoteknike të formacioneve dhe paraqitjen e fenomeneve gjeologjike të rreziqshme (Burimi: Sherbimi Gjeologjik Shqiptar "Gjeoresurset dhe Gjeorreziaqet në Qarqet e Shqipërisë, Qarku i Gjirokastrës, 2014).

4.1.5. Sizmiciteti

Në Orogjenin Shqiptar vihen re tre zona shkarjeje aktive gjatësore dhe dy zona aktive tërthore (figura 4.1.5.1)³².

- Zona e shkarjes së strukturës Jon-Adriatik, me tendencë Jug-Veri deri në Veri-Veri-Perëndim;
- Zona e shkarjes “Graben” Shkodër-Mat-Librazhd, me tendencë Veri-Perëndim;
- Zona e shkarjes Peshkopi-Korçë me tendencë Jug-Lindje;
- Zona e shkarjes normale Shkodër-Tropojë me tendencë Veri-Lindje,
- Zona e shkarjes normale Elbasan-Dibër, me tendencë Veri-Lindje.

Njihen dhjetë zona burimi sizmik në territorin shqiptar dhe rrethinat e saj. Parametrat e zonave janë përshkruar në tabela 4.1.5.1. Bashkia Ura Vajguore ndodhet në PL (ultësira Peri-Adriatike) (Figura 4.1.5.2). Zona e ulët Peri-Adriatike (PL) është një zonë bregdetare që përfshin mbirrëshqitje shtypjeje të pjerrët post-Pliocene, me goditje V për VVP, që priten nga thyerje të rralla goditëse-rrëshqitëse me tendencë LVL.

Gjatë zonës së mbirrëshqitjes së Tokës së ultësirës Peri-Adriatike, janë regjistruar shumë tërmete të forta si më poshtë: Mars 1273 Ms=6.6; Tetor 17, 1851 Ms=6.6; Dhjetor 17, 1926 Ms=6.2; Shtator 1, 1959 Ms=6.2; Mars 18, 1962 Ms= 6.0 Studimet mikroteknike dhe zgjidhjet e mekanizmave fokalë të tërmeteve demonstrojnë që kjo zonë e thyerjes tani është në regjim shtypës të pjerrët. Tërmetet e ardhshme në Ultësirën Peri-Adriatike mund të ndodhin me $M_{max}=7.0$.³³

DATABAZA E BURIMEVE INDIVIDUALE SIZMOLOGJIKE/ PARAMETRAT SIZMIKE TË SHQIPËRISË							
Emërtimi i Zonës/ Kodi	Zona sipërfaqja (km ²)	Tërmetet	Beta	Alpha	Mx	Shkalla e M> 6 p.a	shkalla e densitetit
OHER - KORÇE	2760	44	1.44	242	6.9	0.0315	11.4
KUKES PESHKOPI	1480	21	1.75	481	6.9	0.0104	7
JON BREGDET	16600	151	1.4	692	7	0.115	6.9
ELBASAN DIBER TETOVE	2660	46	1.99	3142	6.9	0.0167	6.3
ULTESIRA ADRIATIKUT	7460	75	1.61	914	7	0.0458	6.1
LEZHA ULQINI	5140	39	1.52	293	7.2	0.0272	5.3
SHKUP	3300	5	2.08	2541	7.2	0.0913	2.8
SHKODER TROPOJE	1570	11	1.99	778	6.9	0.00418	2.7
PEJE PRIZREN	1740	5	2.03f	418	6.8	0.00173	1
SHQIPËRIA PERENDIMORE	57200	75	2.03f	6075	6.5	0.0199	0.35

Tabela 4.1.5.1: Tabela e listave të parametrave të dhjetë zonave të burimeve sizmike të Shqipërisë. Zona e burimit në det të hapur e Shqipërisë Jugore bie në rajonin e quajtur BJ (Bregdeti Jonian)³⁴

³² Burimi: Aliaj & Dush, 2007.

³³ Aliaj et al., 2010.

³⁴ Burimi: nga Aliaj et al., 2004, <http://diss.rm.ingv.it>.

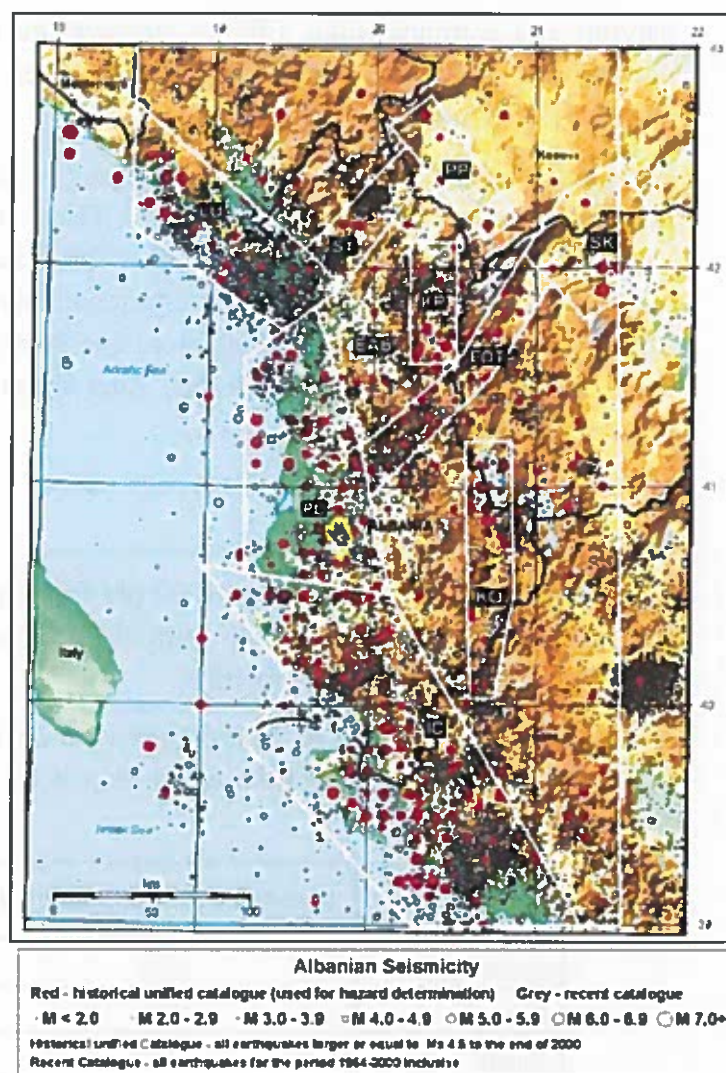
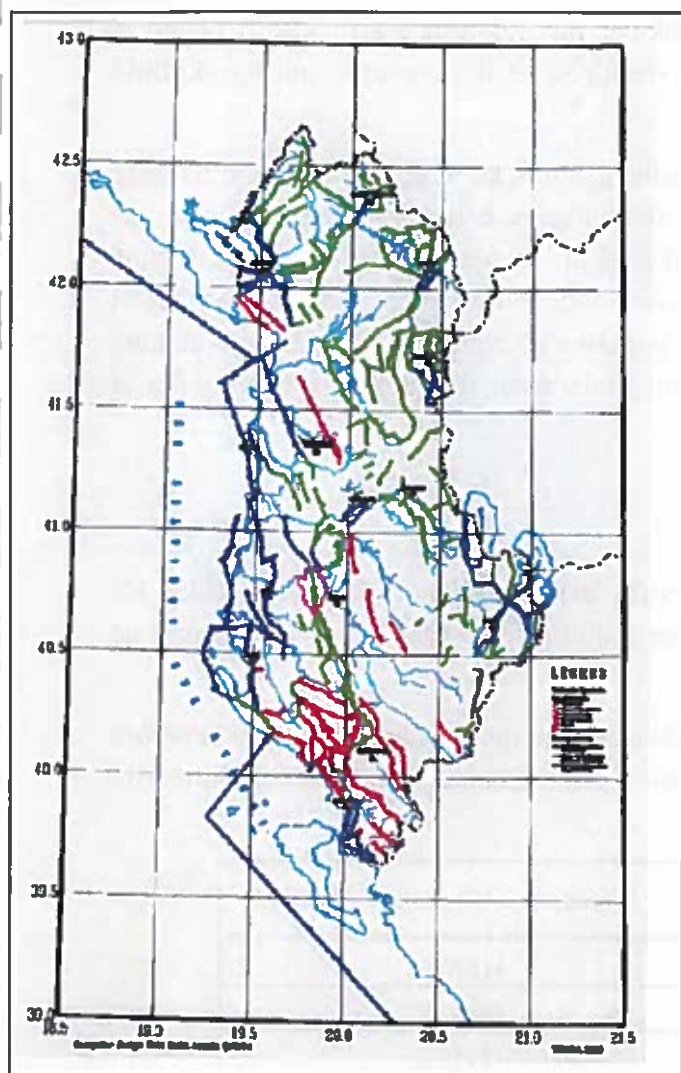

Figura 4.1.5.1: Harta e zonave të shkarjes aktive në Shqipëri³⁵

Figura 4.1.5.2: Sizmiciteti i Shqipërisë. Pikat e kuqe tregojnë tërmetet e përdorura për vlerësimin e riskut, pikat gri përfaqësojnë tërmete të tjera. Shënohet pozicioni i Bashkisë Ura Vagjurore.

4.2. Ajri

4.2.1. Shkaqet kryesore të ndotjes së ajrit

Ndotësit kryesorë të cilët ndikojnë në cilësinë e ajrit janë: NO_2 , O_3 , SO_2 , CO , PM_{10} , $\text{PM}_{2.5}$ dhe benzeni të cilët emetohen nga djegia e lëndës fosile për energji dhe transport. Ozoni (O_3) është një ndotës sekondar i cili formohet nga oksidimi i ndotësve primarë në prani të rrezatimit diellor, i cili ndikon në ndryshimin e klimës globale. Oksidet e Squfurit dhe Azotit në bashkëveprim me lagështirën e ajrit kthehen në acide dhe depozitohen në tokë në formën e shiut acid i cili është i dëmshëm për bujqësinë dhe për mjedisin në përgjithësi. Ndotja e ajrit nga kimikatet, grimcat e pluhurit ose materialet biologjike shkaktojnë shqetësime ose dëmtime tek njerëzit dhe organizmat e tjera duke ndikuar negativisht në mjedisin natyror. Burimet e ndotjes së ajrit mund të kenë origjinë

³⁵ Burimi: Aliaj & Dushi, 2007.

natyrore ose antropogjenike. Efektet shëndetësore shkaktuar nga ndotësit e ajrit klasifi kohen si ndryshime fi zilogjike dhe biokimike të lehta deri në vështirësi në frymëmarrje, nuhatje, kollitje dhe probleme kardiake e respiratore³⁶.

Në zonën e Urës Vajgurore nuk vërehet ndotje e ajrit, edhe pse nuk ka të dhëna zyrtare të bazuara në kërkime dhe informacione shtetërore. Thëksojmë së mungesa e ndotjes lidhet ndushtë me karakteristikat e bashkisë dhe më konkretisht, lidhet me faktin se për një arsye ekzistojnë zona bujqësore dhe zona urbane pa burime të rëndësishme të ndotjes atmosferike. Niveli më i lartë i ndotjes ndodhet në qytetet Ura Vajgurore dhe Poshnjë, por edhe në zonat përreth tyre pasi në këto zona ndodhen ndërime industriale dhe zona shfrytëzimi mineraresh dhe naftë, të cilat sjellin si rezultat nivelin më të lartë të gazrave.³⁷

4.2.2. Ndotësit e ajrit

Sipas Bankës Botërore emetimet e CO₂ për frymë për vitin 2011 arritën në 1.61 tonë metrikë. Në bazë të popullatës së Bashkisë për vitin 2011, emisionet e dioksidit të karbonit janë vlerësuar në $27,295 \times 1.61 = 43,944.95$ tonë metrikë.

Nga të dhënat e popullsisë së Bashkisë për vitin 2011 në kombinim me të dhënat e Bankës Botërore për të njëjtin vit, u përlogaritën emetimet e CO₂ sipas njësive administrative në Bashkinë Ura Vajgurore.

	Popullsia e përgjithshme 2011	Emetimet e CO ₂ në ton metrik
Ura Vajgurore	7232	11643.52
Poshnjë	7375	11873.75
Kutalli	9643	15525.23
Cukalat	3045	4902.45

Tabela 4.2.2.1: Shpërndarje të emetimeve të dioksidit të karbonit sipas njësive administrative në Bashkinë e Ura Vajgurore.

Sipas dokumentit MINISTRIA E MJEDISIT/AGJENCIA KOMBËTARE E MJEDISIT (Nr 1117 Prot, Tiranë, me 17-11-2014) mbi « Informacion mbi Cilësinë e Lëndëve Djegëse» bazuar në evidencat e analizimit të mostrave për kontrollin cilësor të lëndëve djegëse për periudhën Janar - Shtator 2014 kryer nga Inspektoriati Qendror Teknik dorëzuar pranë Agjencisë Kombëtare të Mjedisit është bërë një vlerësim i parametrave të testuar dhe ndikimit të këtyre parametrave në cilësinë e ajrit urban.

Parametrat e percaktuara ne mostrat e perzgjedhura jane:

- Gazoili / Per permbajtien e squfurit jane analiztar 122 mostra
- Benzina
- Solar - Mazuti

Mostrat jane analizuar para zhdoganimit dhe ne tregun e brendshem.

³⁶ Ministria e Mjedisit, " Raporti për Gjëndjen e Mjedisit. 2014".

³⁷ Trans Adriatic Pipeline-TAP, Section 6- Environmental, Socioeconomic and Cultural Heritage Baseline.

Nga vleresimi i te dhenave rezulton :

- Gazoili

Për përmbajtjen e sqfurit janë analizuar 122 mostra

Në bazë të standardit të përdorur për analizimin e lëndës djegëse (gazoil) EN 590 vlera kufi e lejuar e përmbajtjes sq, sqfurit në gazoil është 10 ppm. Nga 122 mostra të analizuar, 6 prej tyre kanë vlerën 11 - 15 ppm dhe 100 mostra kanë vlerë > 50 ppm. Këto mostra rezultojnë të jenë mbi normën e lejuar.

Përmbajtja e sqfurit në gazoilin e tregut shqipëtar rezulton të jenë mbi normën e lejuar.

- Benzina

Për përmbajtjen e sqfurit janë analizuar 31 mostra

Në bazë të standardit të përdorur për analizimin e lëndës djegëse (benzina) EN 228 rezulton se vlera kufi e lejuar e përmbajtjes së sqfurit në benzine është 10 ppm. Ku nga analizat rezulton se vlera më e vogël e sqfurit në Benzin është 11 - 15 ppm për 5 mostra të analizuar, pra jashtë standardit të lejuar dhe mbi 50 ppm për 11 mostra të analizuar. Ku gjithsej janë analizuar 31 mostra.

Përmbajtja e sqfurit në benzinën e tregut shqipëtar rezulton të jetë mbi normën e lejuar.

- Solar - Mazut

Për përmbajtjen e sqfurit janë analizuar 11 mostra

Në bazë të standardit të përdorur për analizimin e lëndës djegëse (solar - mazut) S SH UNI 6579 rezulton se vlera kufi e lejuar e përmbajtjes së sqfurit në solar - mazut është <3%. Për mostrat e analizuar rezulton se përmbajtja e sqfurit është > 3 %.

Nje vlerësim i përgjithshëm për karburantët që qarkullojnë në tregun shqiptar është se ato janë të një cilësie jo të mirë përse i përket përmbajtjes së sqfurit

Transporti është një ndër faktorët kryesorë të cilësisë së ajrit urban, ku emetimet e SO₂ në ajër janë në raport proporcional me përmbajtjen e sqfurit në lëndët djegëse. Duke reduktuar përmbajtjen e sqfurit në karburant, do të ulej gjithashtu përmbajtja e sqfurit dhe si pasojë, emetimet e PM10 dhe PM2.5.

Reduktimi i përmbajtjes së sqfurit në karburant, do të ndikonte edhe në uljen e vlerave të NOx

4.3. Faktorët Klimatike

Në studimin «ESIA Albania Section 6 – Environmental, Socioeconomic and Cultural Heritage Baseline» (2013) që është përgatitur për projektin "Trans Adriatic Pipeline, TAP" referohen kushtet klimatike (temperatura dhe reshjet), si janë regjistruar në stacionet pranë zonës së studimit për periudhën 1951-1990. Sipas studimit, pas vitit 1990 të dhënat për kushtet klimatike nuk janë të vazhdueshme apo të besueshme për shkak të ndryshimeve politike dhe historike në vend në atë periudhë. Figura 4.3.1 tregon stacionet meteorologjike që gjenden pranë zonës së studimit. Stacionet më të afërta gjenden në pjesën qendrore perëndimore dhe në pjesën perëndimore të hartës. Në veçanti të dhënat i përkasin stacioneve: Corovode, Nishove, Terpan, Berat, Roskovec, Fier.

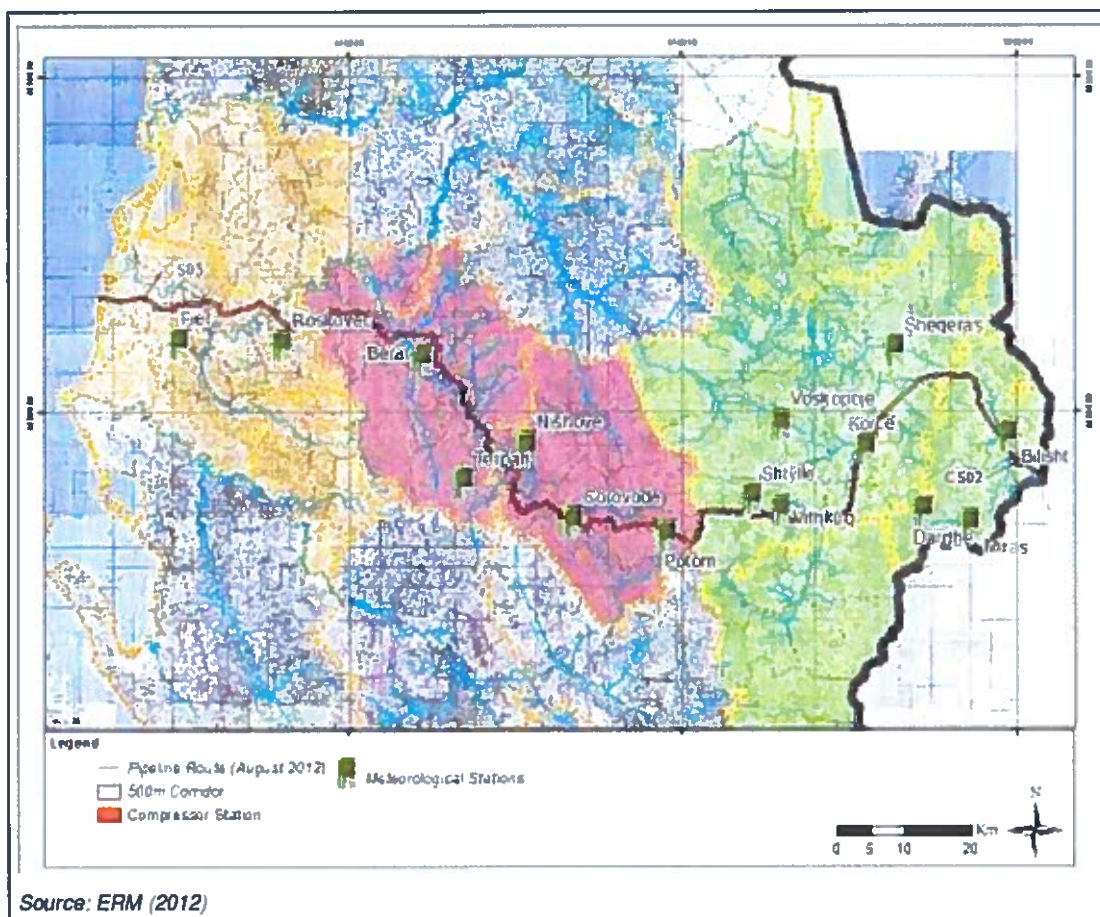

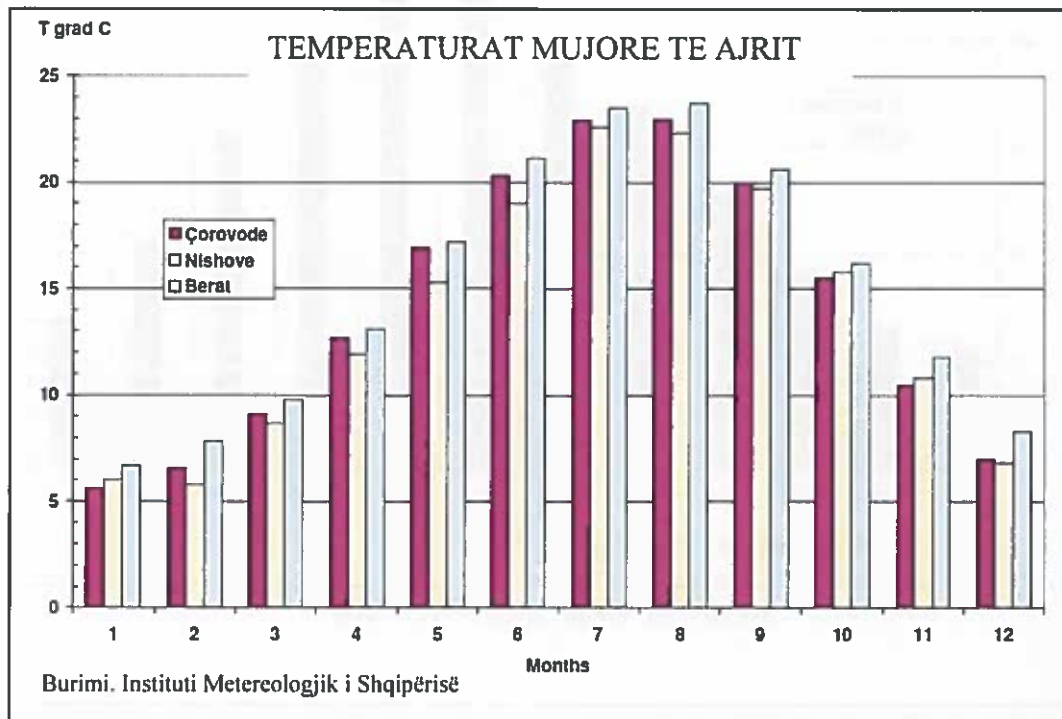
Figura 4.3.1: Pozicionet e stacioneve meteorologjike pranë zonës së studimit (Burimi: "ESIA Albania Section 6 – Environmental, Socioeconomic and Cultural Heritage Baseline", 2013)

Pjesa Qendrore Perëndimore: Sipas klasifikimit të klimës në territorin shqiptar, kjo pjesë përfshihet në nënzonën e Fushës Mesdhetare Jugore, që karakterizohet nga ekstreme, dimër i lagësht dhe verë e nxehtë, pothuajse e thatë. Parametrat kryesore të temperaturës së ajrit për seksionin Qendror Perëndimor të përdorur në studimin e ESIA u bazuar në serinë e të dhënave të IHMA nga viti 1951 deri 1990. Skema 4.3.1 paraqet shpërndarjen e temperaturës së ajrit gjatë gjithë vitit.

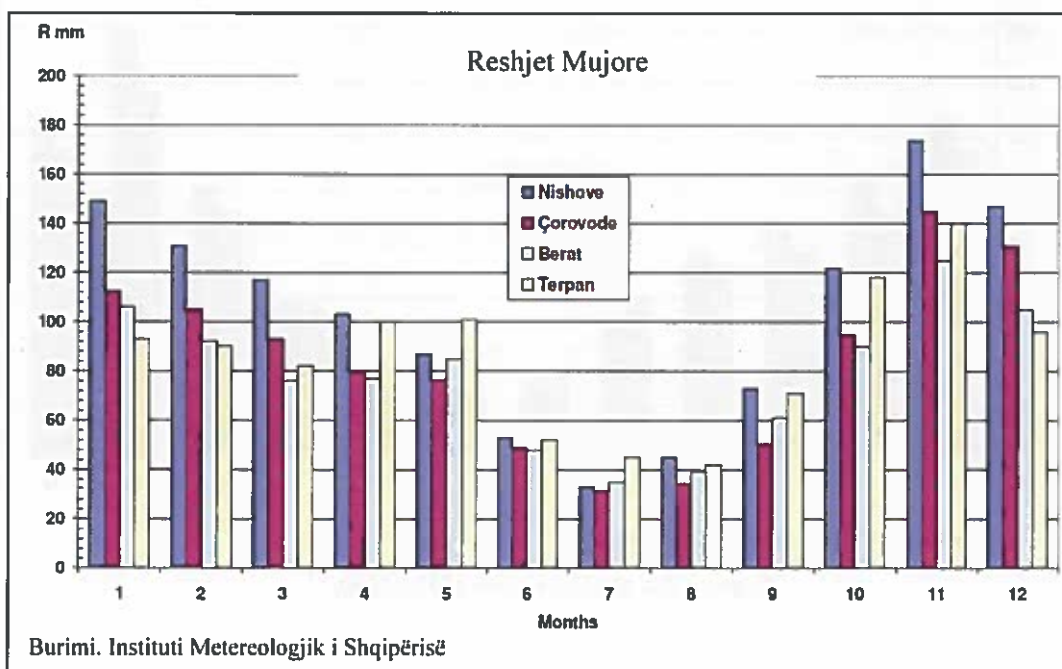
Sipas këtyre të dhënave, temperatura mesatare e ajrit varion nga 6.0°C në dimër (Janar) në 23.7°C në verë (Gusht), dhe temperatura mesatare e përgjithshme varion nga 13.7°C deri 15.0°C në vit. Këto të dhëna reflektojnë në mënyrë të qartë karakteristikat Mesdhetare klimatike të kësaj pjese. Temperaturat ekstreme variojnë nga një maksimum prej 43.2°C në një minimum prej -13.5°C. Parametrat kryesorë të reshjeve për seksionin Qendror Perëndimor të përdorur në studimin e ESIA u bazuar në serinë e të dhënave të IHMA nga viti 1951 deri 1990. Skema 4.3.1 paraqet shpërndarjen mujore të temperaturës gjatë gjithë vitit dhe Skema 4.3.2 Ajo tregon respektivisht reshjet mujore.

Pjesa Perëndimore: Nga një perspektivë e klimës Seksioni Perëndimor është në zonën Qendrore Fushore Mesdhetare, e cila karakterizohet nga dimër i butë, i lagësht dhe verë e nxehtë dhe e thatë. Deti Adriatik luan një rol të rëndësishëm në kushtet klimatike ekzistuese në këtë pjesë. Parametrat kryesorë të temperaturës së ajrit në seksionin Perëndimor të përdorur në studimin e ESIA u bazuar në serinë e të dhënave të IHMA nga viti 1951 deri 1990. Skema 4.3.3 paraqet shpërndarjen e temperaturës së ajrit gjatë gjithë vitit. Sipas këtyre të dhënave, temperatura mesatare e ajrit në pjesën perëndimor është mbi 15°C, me një temperaturë mesatare minimale prej 7.2°C në Janar dhe

një temperaturë mesatare maksimale prej 23.9°C në Korrik. Temperatura minimale absolute e vërejtur në këtë pjesë ishte -13°C dhe temperatura maksimale absolute ishte 42.5°C.

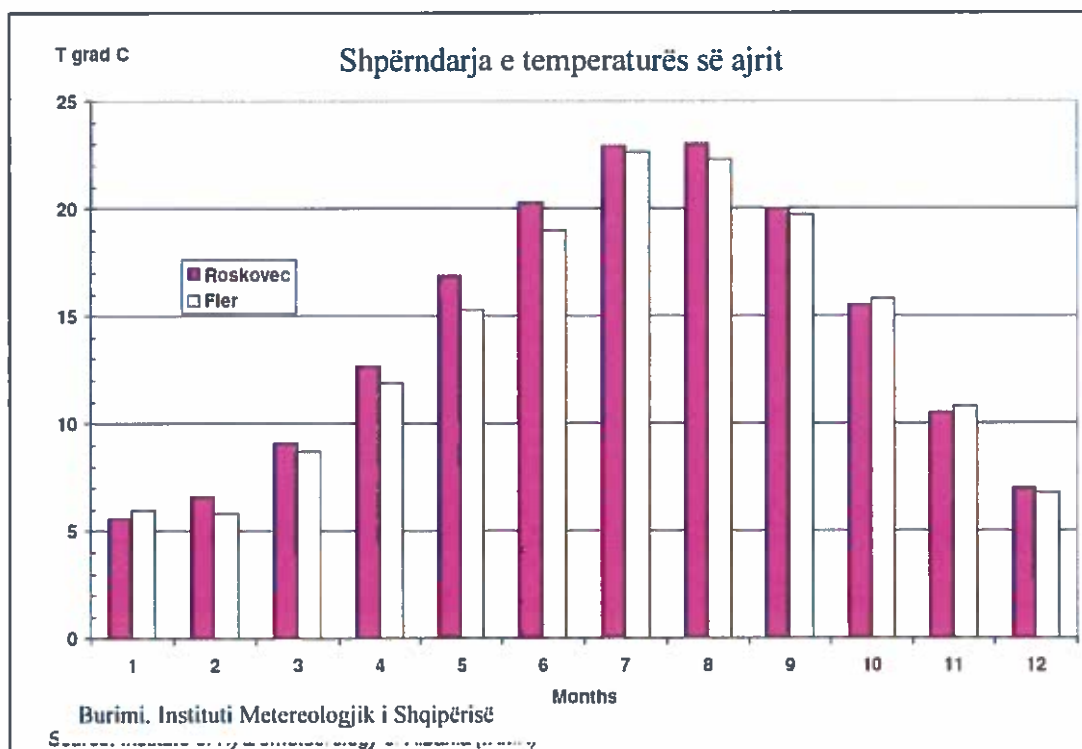
Skema 4.3.1: Shpërndarja e temperaturës së ajrit (1951-1990).³⁸

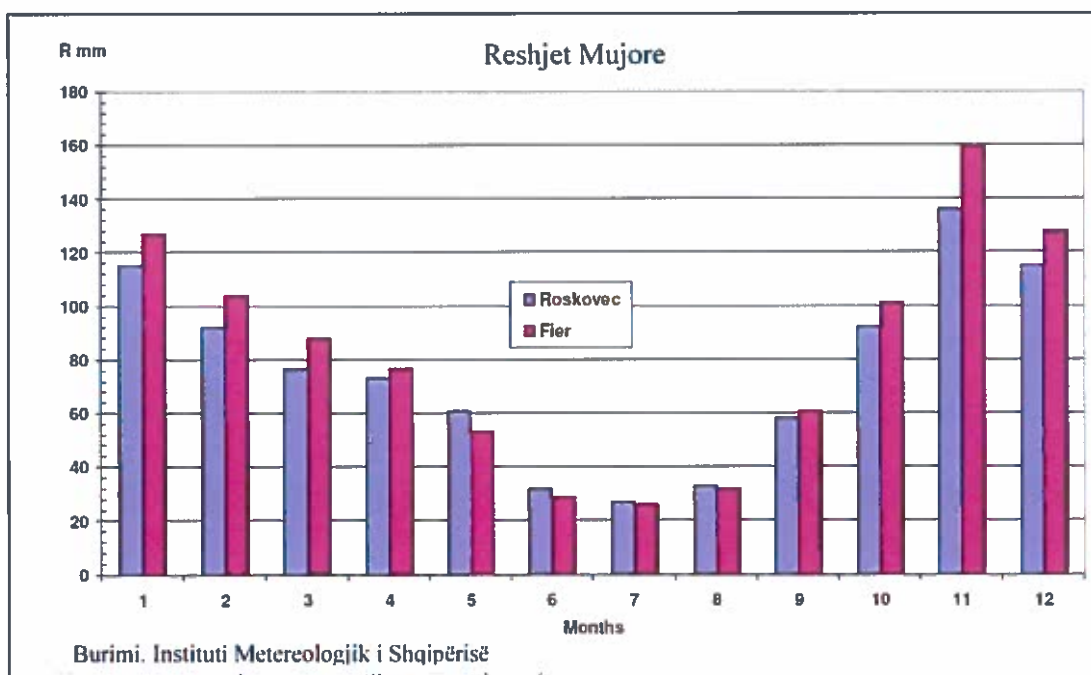
Skema 4.3.2: Reshjet mujore (1951-1990).³⁹

³⁸ Burimi: "ESIA Albania Section 6 – Environmental, Socioeconomic and Cultural Heritage Baseline", 2013.

³⁹ Burimi: "ESIA Albania Section 6 – Environmental, Socioeconomic and Cultural Heritage Baseline", 2013.

Skema 4.3.3: Reshjet mujore (1951-1990)⁴⁰

Skema 4.3.4: Reshjet mujore (1951-1990).⁴¹

⁴⁰ Burimi: "ESIA Albania Section 6 – Environmental, Socioeconomic and Cultural Heritage Baseline", 2013.

⁴¹ Burimi: "ESIA Albania Section 6 – Environmental, Socioeconomic and Cultural Heritage Baseline", 2013.

Parametrat kryesorë të reshjeve në seksionin Perëndimor përdorur në studimin e ESIA u bazuar në serinë e të dhënave të IHMA nga viti 1951 në 1990. Skema 4.3.4 përfshin shpërndarjen mujore reshjeve gjatë gjithë vitit.

Sipas këtyre të dhënave, reshjet në Pjesën Perëndimore përbëhen kryesisht nga shiu, duke qenë se bora e dimrit është një dukuri shumë e rrallë. Reshjet vjetore në këtë pjesë janë më pak se 1000 mm në total.

4.4. Përmbytjet

Sipas Raportit të Përmbledhjes Ekzekutive të Programit të Zhvillimit me titull “Vlerësimi i Rrezikut të Katastrofës në Shqipëri”, pellgu hidrografik I shqipërisë përfshin një sipërfaqe prej 43,305 km² nga e cila 14,557 km², që i përket ujëmbledhësit të lumenjve Drini dhe Vjosa, janë brenda territoreve të Greqisë, FYR e Maqedonisë dhe Kosovës. sipërfaqja kryesore e sistemit ujor në Shqipëri përbëhet nga tetë lumenjtë kryesorë (Drini, Mati, Ishmi, Erzeni, Shkumbini, Semani, Vjosa, dhe Bistrica), rrjetin e tyre të degëve, pjesët e tre liqeneve të mëdhenj natyror (Shkoder, Ohrid, dhe Prespa) dhe liqenet e shumta të vegjël dhe diga-rezervuarët ndërtuar përgjatë lumenjve kryesorë. Tetë Lumenj kryesorë Shqiptarë, të grupuar në gjashtë pellgjet ujëmbledhës (Tabela 4.4.1), tërthor vendi nga lindja në perëndim. Shkarkimi i tyre mesatar vjetor është rreth 1,308 m³s⁻¹, e cila korrespondon me një shkarkim të veçantë prej 30 m³s⁻¹km⁻².

BASENI UJOR	Sipërfaqja e pellgut ujëmbledhës (km ²)	Shkarkime të veçanta l/s/km ²	Volumi i shkarkimeve vjetore (million m ³)	Lagështia vjetore/thatësi a raporti	10 Vitet (shkalla e fluksit)	Kapaciteti i depozitimit të rezervuarit(mi llion m ³)
DRINI	19,582	35	11,110	5.7	13	Fierza 2700
MATI	2,441	40	3,250	10	25	Ulza 240
ERZENI-ISHMI	1,439	24 deri 31	660	9 deri ne 10	55	asnje
SHKUMBINI	2,445	26	1,900	10.8	24	asnje
SEMANI	5,649	16	2,700	14.8	18	Diga e Banjes
VJOSA	8,100	26	5,550	7.3	21	asnje

Tabela 4.4.1: Zona e ujëmbledhësve hidrologjik, shkarkime specifike, Volumi Vjetor i Shkarkimeve, Raporti vjetor lagështirë/thatësirë, raporti 10 vjeçar i rrjedhave dhe Kapaciteti i magazinimit të rezervuarit për gjashtë basenat e lumenjëve në Shqipëri.

Sistemi i lumit paraqet rrezikun më të lartë të përmbytjeve në vend. Përmbytjet në përgjithësi janë me origjinë lumore dhe ndodhin në periudhën nëntor-mars kur vendi merr rreth 80-85% të reshjeve vjetore. Për shkak të modeleve topografike, përmbytjet ndodhin papritur, duke u transportuar përmes rrjetit lumit hidrografik kryesor për rreth 8-10 orë. Gjatë përmbytjeve, shkarkimi specifik i lumenjve kryesorë luhatet nga 0.5 m³s⁻¹ km⁻² (Lumi Drini) për 2-5 m³s⁻¹ km⁻² (Lumi Ishmi). Luhatjet e shkarkimeve specifike të lumenjve më të vegjël me zonat e mbulimit prej 100-400 km² janë edhe më të mëdha, duke filluar nga 2 deri në 10 m³s⁻¹ km⁻².

Rreziku nga përmbytjet e Shqipërisë është i lidhur me:

- Potencialin e madh të përmbytjeve nga ultësira e Ëest Plain; dhe
- Potenciali i Përmbytjeve lidhur me lumenj e vegjël dhe përrenjt,

Pasojat, të cilat dikur mund të reduktoheshin në një nivel të përcaktuar nga strategjia kombëtare e pranuar mbi parandalimin e përmbytjeve, në ditët e sotme mund të rëndohet lehtësisht për shkak të kushteve të përkeqësuar të sistemeve Dike, kanalet kulluese, pajisjet e mbledhjes së lartë të ujit, stacionet e pompimit dhe pajisje të tjera për kontrollin e përmbytjeve, dhe instalimet mungojnë në mirëmbajtjen e rregullt.

Karakteristikë kryesore përmbytjeve të mëdha Ëest Plain është se ujërat përmbytëse nga lumenj të ndryshëm shpesh përmbytin të njëjtën zonë, duke formuar një gojë të vetme të zgjeruar lumi.

Shqipëria ka një histori të gjatë të dëmtimit të përmbytjeve Ëest Plain. Kronikat turke nga shekulli i XIX tregojnë se 11 përmbytjet e mëdha kanë ndodhur në periudhën 1854-1871, secila prej tyre duke shkaktuar dëme të konsiderueshme të pronës. Të dhënat më të fundit të përmbytjeve tregojnë se përmbytja e madhe ka ndodhur në të gjitha pellgjet ujëmbledhëse kryesore: Drini dhe Buna (1905, 1937, 1952, 1960); Ishem, Erzen dhe Shkumbini (1946); dhe Seman dhe Vjosë (1937).

Historikisht përmbytjet e Nëntorit 1962 – Janarit 1963 konsiderohen si më të mëdhatë (Tabela 4.4.2). Shkumbini dhe Semani u përmbyt ultësira rreth tyre. Ujërat nëntokësore në Ultësirën Perëndimore u rritën, në disa vende duke arritur në sipërfaqe, veçanërisht në fushat e Myzeqesë, Lushnje, Thumane, dhe Maliq.

Në total, rreth 70,000 hektarë tokë bujqësore u përmbyt duke shkaktuar dëme të konsiderueshme ekonomike. Qytetet Shkoder, Berat, Lezhe dhe të tjerë u mbytën pjesërisht. Rrjeti kombëtar i rrugëve u ndërpre në shumë vendodhje. Sistemi i pritave mbrojtëse u dëmtua seriozisht, madje në shumë vende u shkatërrua.

NR.	ZONAT E PËRMBYTURA	SIPERFAQJA E PËRMBYTUR	DITËT
1	Plani I Zadrimës së Shkodrës dhe Lezhës, Bregu I Bunës	18,575	22
2	Plani midis lumit Drin dhe Mat	3,122	10
3	Plani midis lumit Mat dhe Ishem	5,825	7
4	Planët midis Rrogozhinës në të dyja anët e brigjeve të Shkumbinit	6,896	7
5	Planët në të dyja brigjet e Semanit	26,738	35
6	Planët në të dyja brigjet e Vjosës deri tek Ura e Mifolit	3,538	20

Tabela 4.4.2: Zonat e përmbytura gjatë dimrit 1962-1963

Më 31 Dhjetor 1970 – 1 Janar 1971 lumi Vjosa përmbyti rreth 14,000 hektarë. Përmbytja shkaktoi pothuajse të njëjtat efekte dhe dëme (dëmtimi dhe shkatërrimi i digave, kanalet ujitëse, urave, stacionet e pompimit, etj), dhe në disa rajone të përmbytura dëmet janë vlerësuar si edhe më të mëdha, sesa ato të regjistruara në përmbytjet Vjosës në vitet 1962-1963.

Përmbytyet prekën Shqipërinë në Shtator të vitit 2002 u shkaktua nga lumi i Erzenit dhe kontribuesi i tij Osumi, dhe disa lumenj të vegjël si Drinosi, Gjanica, Gjadri, në përroin e Manati (në rajonin e Lezhës), në përroin e Zaza (në Fushë Krujë) dhe të tjerë. Ujërat e përmbytjes përmbytën qytetet e Lezhës dhe Beratit dhe fshatrat rreth tyre, si dhe zona të tjera rurale dhe tokat bujqësore përgjatë brigjeve të lumenjve të mësipërm. Në total, rreth 30,000 ha të tokave bujqësore janë përmbytur. Edhe pse nuk është gati e dukshme dhe pa humbje spektakolare të pronës materiale, ndikimi në sektorin bujqësor mund të jetë afatgjatë, veçanërisht për fermerët e vegjël të jetesës që u mungon kapaciteti për t'u rikuperuar.

Sipas apelit paraprak Nr. 27/02 të Federatës Ndërkombëtare të kryqit të Kuq, Kryqi I Kuq Shqiptarë bashkëpunim më Kryqin e Kuq Amerikan dhe Kryqin e Kuq Gjerman në Shqipëri organizuar një mision të vlerësimit të nevojave në zonat më të prekuara në drejtime të ndryshme rrugore. Së pari nëpërmjet Durrësit, Lezhës e Shkodrës dhe së dyti nëpërmjet Fierit, Beratit dhe Vlorës. Gjetjet nga ky mision tregojnë se ka pasur 3,820 familje në këto zona nën ujë. Jepet Informacion më i hollësishme: ÷ Në prefekturën e Lezhës: 2,810 familje / prona janë dëmtuar rëndë në 5 komuna dhe 22 fshatra. ÷ Në prefekturën e Beratit: 490 familje / prona janë dëmtuar rëndë në 3 komuna dhe 4 fshatra. ÷ Në prefekturën e Durrësit: 350 familje / prona janë dëmtuar rëndë në 1 komunë dhe 3 fshatra. ÷ Në Fier, prefekturat e Gjirokastrës dhe Shkodrës: 170 familje / prona janë dëmtuar rëndë. Lloji i dëmtimit përfshin shtëpi të shembura, shtëpi pjesërisht të dëmtuara, mobilje të shkatërruara, u mbytën bagëtitë, rezervat ushqimore u shkatërruan, dhe ushqimi blegtoral u shkatërrua. Sipas familjeve të intervistuar (64 intervista), vlera mesatare e dëmtimit për një familje ishte rreth 3,000 - 4,000 USD.⁴²

Sipas një artikulli të Arthur Neslen në gazetën The Guardian rreth përmbytjes të Enjetje më 5 Shkurt 2015, në dy dekadat e fundit, shumë pemë në Shqipëri afër lumenjve të fuqishëm si Vjosa, Osumi dhe Shkumbini janë prerë nga fshatarët e varfër të dëshpëruar për dru, dhe nga sipërmarrësit që hapin rrugën për ndërtesat dhe digat në një bum ndërtimi që kanë përfituar në masë të madhe firmat e huaja. Pemët kishin mbajtur tokën në vend për shekuj - duke vepruar si një sfungjer gjatë reshjeve të shiut - por pa to, erozioni i tokës ka përshpejtuar dëme nga përmbytjet. Në dy ditë, 220mm të reshjeve të shiut në afërsi të Gjirokastrës – shuma e zakonshme për të gjithë Shkurtin. Në Novosele, ku lumi Vjosa i plas bankat e saj të Dielën, fusha bujqësore ishin ende nën ujë. Përmbytjet janë të regjistruar si e dytë më e keqe e Shqipërisë - vetëm një fatkeqësi në vitin 1971 ishte më keqja.⁴³

4.4.1. Rreziku i Përmbytjes nga lumi kryesor

Pas përmbytjeve të 1962/63 Shqipëria ndërmori investime të mëdha në masat parandaluese inxhinierike. Sistemi argjaturës u dëmtua ose u shkatërrua nga përmbytjet 1962/63 u rindërtua dhe u ndërtuan pritë e reja në pjesën e poshtme të të gjithë tetë lumenjve kryesorë. Përveç kësaj, rezervuarët e mbajtjes së ujit me kapacitet të konsiderueshëm ruajtje (Tabela 4.4.1) janë ndërtuar mbi lumenjtë Drin dhe Mat. Masat strukturore të ndërmarrja, të dizajnuara në bazë të kthimit të përmbytjeve të periudhës 50-vjeçare, kanë pasur një rol të rëndësishëm në zvogëlimin e efekteve të

⁴² <http://www.ifrc.org/docs/appeals/02/2702.pdf>.

⁴³ <http://www.theguardian.com/environment/2015/feb/05/albania-declares-state-of-emergency-over-historic-floods>.

përmbytjeve të dimrit 1970-1971, e cila krahasuar me përmbytjet e 1962/63 (Tabela 4.4.2) ndodhën vetëm në lumin Vjosa.

Duke supozuar se sistemi argjaturës mbetet i padëmtuar dhe se instalimet e pompimit të mbetet në operacion, 50-vjet ose më të shkurtër (2% ose më e lartë probabilitet tejkalimi) Periudha e kthimit të ujërave të përmbytjes nuk paraqesin rrezik për ultësirat Eëst Plain. Periudha më e gjatë e kthimit të përmbytjeve mund të gjenerojn të njëjtat kushte si në përmbytjet e 1962/63, vlerësuar si një periudhë kthimi përmbytjesh 100-vjeçare.

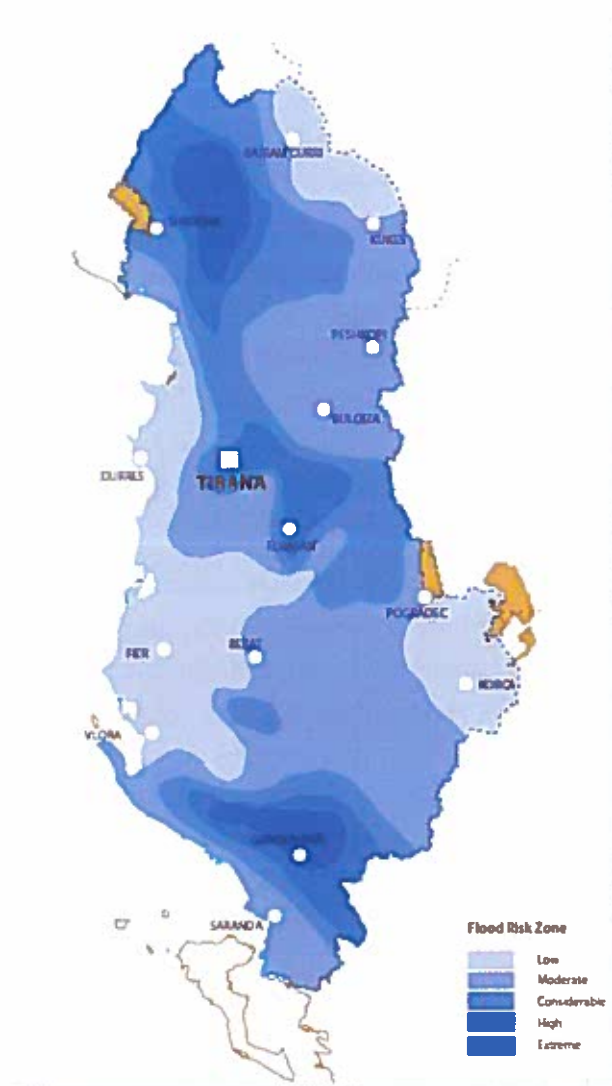

Figura 4.4.1: Harta e periudhës 100 vjeçare të përmbytjeve me potencial maksimal

Bazuar në të dhënat nga 67 stacionet hidrologjike, periudha e kthimit 100-vjeçare për kulmin e shkarkimeve specifike (SPDs) janë përlllogaritur për 70 lumenj me zonat e mbulimit prej 100-400 km². Harta e Rrezikut të Periudhës së Kthimit 100-vjeçare (Fig. 4.4.1.1, Tabela 4.4.1.1), shprehur në terma të SPD-së standarde, tregon ndryshime të konsiderueshme të rrezikut të përmbytjeve.

Rajonet më të ulëta të rrezikut në periudhën e kthimit nga përmbytjet 100-vjeçare ($SPD < 2 \text{ m}^3 / \text{s} / \text{km}^2$) janë Ëest Plain, rajoni verior i Alpeve Shqiptare dhe rajoni juglindor malor. Rreziku pak më i lartë ($SPD = 2 - 3 \text{ m}^3 / \text{s} / \text{km}^2$) është i lidhur me pellgjet ujëmbledhëse të lumenjve të Devollit dhe Osunit, në pjesën e poshtme të lumit Shkumbin, lumenjtë Drini i Zi, Mati, rajoni i Bregut të Detit, dhe lumenjtë Kalasa, Bistrica, dhe Pavla. Rreziku më i lartë ($SPD = 3-4 \text{ m}^3 / \text{s} / \text{km}^2$) është i lidhur me pjesën e sipërme të lumit Shkumbin, dhe lumit Fan. Potenciali më i lartë i rrezikut të përmbytjeve në Shqipëri ($SPD = 5-10 \text{ m}^3 / \text{s} / \text{km}^2$) është i lidhur me lumenjtë Kiri, Gjadri, Lesnija, Gomsiqe, Ishmi dhe lumenjtë e rajoneve jugore dhe qendrore malore të Shqipërisë si Drinosi, Shusica, dhe të tjerë.

Ndërsa Periudha e rrezikut të kthimit nga përmbytjet 100-vjeçare në pjesë të tjera të vendit është mjaft e lartë, përmbytjet në Ëest Plain përfundimisht do të shkaktojnë dëme më të mëdha fizike të pronës bërë nga njeriu dhe bujqësisë, dhe do të tendosin në masën maksimale të gjitha shërbimet e emergjencave civile dhe të gjitha burimet e tjera kombëtare fizike dhe njerëzore. Duke pasur parasysh se të gjitha objektet e mbrojtjes janë projektuar në bazë të një periudhe kthimi përmbytjesh 50-vjeçare, përsëritja e përmbytjeve në 1962/63 është një skenar mjaft i mundshëm (Fig. 4.4.2.1).

NR.	ZONAT E RISKUT TË PËRMBYTURA	Piku specifik i shkarkimit	sipërfaqja	Perqindja e Territorit
1	E ulët	< 2	6660	23.5
2	E moderuar	2 deri 3	11433	40.3
3	E konsideruar	3 deri 4	5878	20.7
4	E larte	4 deri 5	2837	10
5	Eksterme	> 5	1564	5.5

Tabela 4.4.1.1: Periudha 100 vjeçare e zonave më të rrezikuara nga përmbytjet në Shqipëri

4.4.2. Kërkesat e Katastrofës së Përmbytjes dhe Elementët DPP

Elementet e gatishmërisë kombëtare dhe Prefekturore të nivelit të fatkeqësisë së përmbytjes për situatën e periudhës së kthimit të përmbytjeve 100-vjeçare Ëest Plain (s), Fig. 4.4.2.1 – që në rastin më të mirë e konsideron përmbytje të vetme-pellgu, dhe në rastin më të keq përmbytje të njëkohshme në disa ose në të gjitha basenat e lumenjve - është paraqitur në Tabelën 28. Kërkesat e fatkeqësisë së baseneve të Bunës, Drinit dhe Semanit janë më të mëdha. Numri i pritshëm i ndërtesave të përmbytura shkon nga 15,500 në 24,000 ($\pm 10\%$), duke shkaktuar kërkesa për strehim ose forma të tjera të ndihmës për 84,000 deri në 172,000 ($\pm 10\%$) banorë. Kërkesat e katastrofës së baseneve të lumenjve të tjera janë dukshëm më të ulëta, duke filluar nga rreth 4,000-8,000 ($\pm 10\%$) ndërtesa të prekura dhe strehimin përkatës ose forma të tjera të ndihmës për 25,000 deri në 50.000 ($\pm 10\%$) njerëz. Në nivel qarku, në pozitën më të keqe është qarku i Shkodrës.

Në rastin e përmbytjeve të njëkohshme të shumta-baseni, shifrat janë në mënyrë drastike në rritje. Gatishmëria për një skenar të tillë është përtej potencialit ekonomik të Shqipërisë dhe të shumë vendeve ekonomikisht më të zhvilluara, si dhe. Nëse një skenar i tillë është realizuar, ndihma ndërkombëtare do të jetë me rëndësi të madhe.

Kërkesat e gatishmërisë ndaj përmbytjeve të rajoneve të tjera të vendit janë dukshëm më të ulëta. Në nivel kombëtar, ata janë të kontrolluara nga masat e gatishmërisë të miratuara për çdo të skenarë

1000 JOURNAL OF POST KEYNESIAN ECONOMICS

□ □ □ □ □ □ □

për zbutjen e tyre të duhur. Elementet për planifikim të tillë do të zhvillohen në bazë të modeleve të duhura të rrezikut në varësi të sezonit për vlerësimin e humbjeve bujqësore.

LUMI	QARKU	NUMËRI I FSHTARA VE	NUMËRI I KOMUNA VE	NUMËRI I NDERTESA VE	SIPËRFAQJ A E NDËRTESA VE (M2)	POPULLË SIA
BUNA		52	16	15,756	1,859,620	128,833
LEZHË	LEZHË	16	6	1,808	117,920	9,584
SHKODËR	SHKODËR	36	10	13,948	1,741,700	119,249
DRINI		78	23	23,733	2,433,840	171,956
LEZHË	LEZHË	35	10	7,227	503,420	39,044
SHKODËR	SHKODËR	43	13	16,506	1,930,420	132,912
ERZENI		11	4	3,762	374,620	25,789
DURRËS	DURRËS	6	2	1,736	175,300	12,083
TIRANË	TIRANË	5	2	2,026	199,320	13,706
ISHMI		24	7	8,107	687,320	49,653
DURRËS	DURRËS	4	1	1,413	149,200	10,623
KRUJE	KRUJE	13	3	4,233	358,640	26,287
KURBIN	KURBIN	7	3	2,461	179,480	12,743
MATI		28	8	7,512	537,820	41,528
KRUJE	KRUJE	8	1	2,207	159,320	12,581
KURBIN	KURBIN	7	2	2,461	179,480	12,743
LEZHE	LEZHE	13	5	2,844	199,020	16,204
SEMAN		90	30	15,516	1,147,540	83,829
BERAT	BERAT	10	4	996	74,040	4,942
KUCOVE	KUCOVE	3	2	961	64,540	4,814
FIER	FIER	37	12	7,830	562,900	41,704
LUSHNJE	LUSHNJE	40	12	5,729	446,060	32,369
SHKUMBIN		30	14	6,599	513,420	38,052
PEQIN	PEQIN	2	1	294	22,620	1,433

KAVAJE	KAVAJE	4	4	1,550	97,880	8,105
LUSHNJE	LUSHNJE	24	9	4,755	392,920	28,514
VJOSA		28	8	4,579	346,380	24,858
FIER	FIER	19	6	3,076	225,600	15,528
MALLAKAS TER	MALLAKAS TER	1	1	7	400	29
VLORE	VLORE	8	1	1,496	120,380	9,301
TOTAL		341	110	85,564	7,900,560	564,498

Tabela 4.4.2.1: Periudha 100 vjecare e pasojave nga përmbytjet dhe fatkeqësitë e ndodhura nga basenet e lumenjve, në zonën perëndimore.

4.5. Uji

4.5.1. Burimet e ujit

Totali i shtretërve natyrorë dhe rrjedhave të një baseni kullues përbën rrjetin e tij hidrografik dhe në është thelb pranuesi dhe kalimi natyror i ujërave sipërfaqësore të një baseni. Rrjeti hidrografik i një zone zhvillohet në varësi të strukturës gjeologjike dhe tektonike si dhe të kushteve klimatike që mbizotërojnë dhe ndikojnë në shkallën dhe llojin e proceseve erozive.

Analiza e rrjetit hidrografik të zonës së studimit u bazua në hartat topografike të Shërbimit Gjeografik Ushtarak me shkallë 1:10.000.

Në bashkinë Ura Vajgurore rrjedhat ujore kryesore janë lumi i Semanit, i cili përshkon kufirin P-L të zonës së studimit, lumi i Cukalatit i cili gjendet në pjesën jugore të Bashkisë dhe mori emrin e tij nga vendbanimi Cukalat, lumi Allambresit i cili gjendet dhe ai në pjesën jugore dhe mori emrin e vet nga vendbanimi Allambrez, lumi i Mullirit i cili gjendet në pjesën perëndimore të Bashkisë dhe kalon nëpërmjet vendbanimeve Kumarak dhe Pobrat, lumi Mavros i cili gjendet në pjesën jugperëndimore dhe lumi i Shavarit (figura 4.5.1.1).

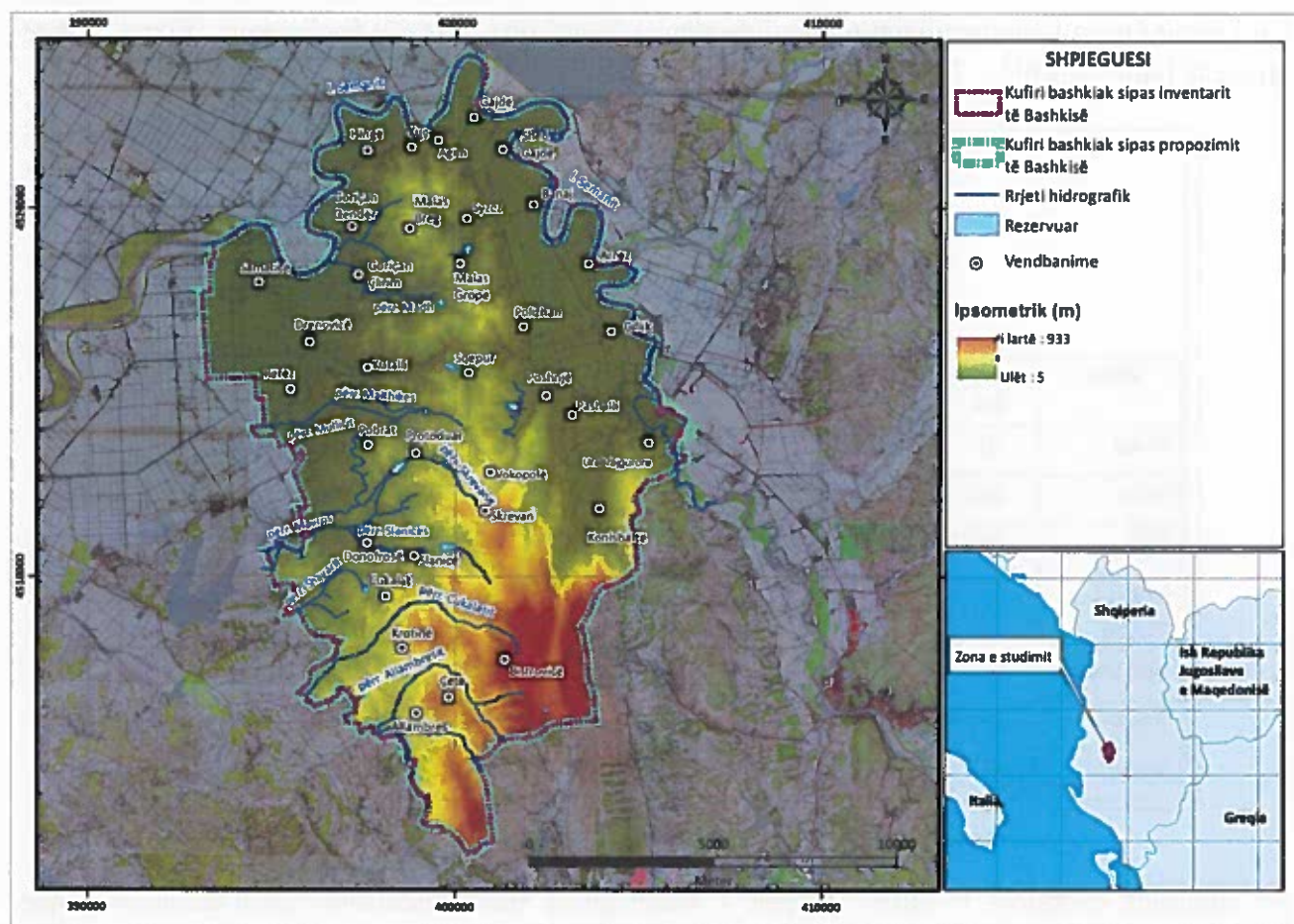

Figura 4.5.1.1: Harta hidrografike e rrjetit për Bashkinë Ura Vajgurore.

Bashkia Ura Vajgurore kufizohet nga veriu me lumin e Semanit dhe në verilindje degën e Osumit. Të dy lumenjtë paraqesin lakore (meandrik) të theksuara dhe luginat e tyre në këtë pjesë gjenden në stadin e maturimit.

Lumi i Semanit ka gjatësi 281km dhe rrjedhje mesatare $95,7 \text{ m}^3/\text{s}$. Baseni kullues i tij ka sipërfaqe 5649 km^2 (figura 4.5.1.2). Ajo filloi në Jug-lindje të Shqipërisë, në kufi me Greqinë, dhe përfundon në detin Adriatik, në kuadër të rrethit të Fierit. Ajo është e përbërë nga 2 degë kryesore: lumi Devollit dhe lumi Osumit, të cilat kanë ujëmbledhëse të punës dhe përkatësisht 3130 km^2 dhe 2.150 km^2 .

Lartësia mesatare e pellgut ujëmbledhës të lumit Seman prej 863 m mbi nivelin e detit tregon se ky lum grumbullon ujrë të një territori të theksuar malor. Vlerat e larta dhe pothuajse të përafërta të lartësive mesatare të pellgjeve ujëmbledhëse të lumenjve Osum (825 m) dhe Devoll (950 m), tregojnë se jo vetëm Semani në përgjithësi, por edhe dy afluentët e tij në veçanti, karakterizohen nga e njëjta natyrë malore e konfiguracionit të pellgut ujëmbledhës.

Lumi Seman dhe dy afluentët e tij kryesor: lumenjtë Osum dhe Devoll, përshkojnë të gjitha zonat tektonike të Shqipërisë, të cilat karakterizohen nga një strukturë e ndërlikuar me toka të përshkueshme prej 21% të sipërfaqes së përgjithshme të pellgut ujëmbledhës gjysëm të përshkueshëm prej 51% dhe të përshkueshme prej 28%.

Uji i lumit Osum ka mineralizim te përgjithshëm 0.36 gr/l dhe fortësi 9.5ogjermane. Vlerat e pH të ujrave të lumit janë pH = 7.7.

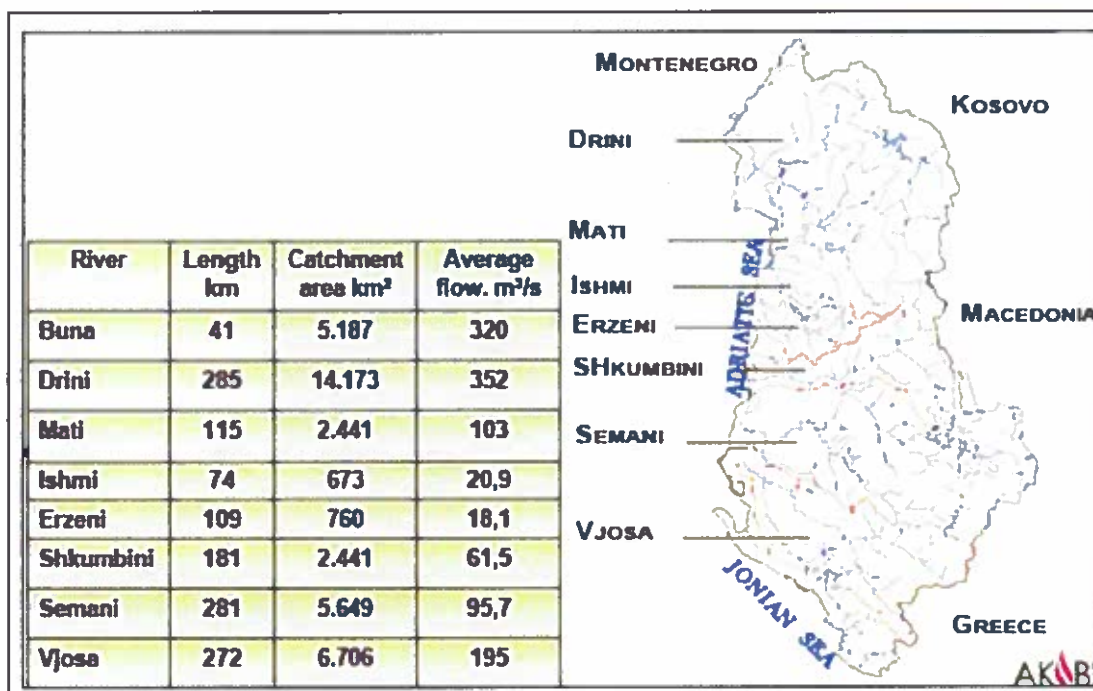
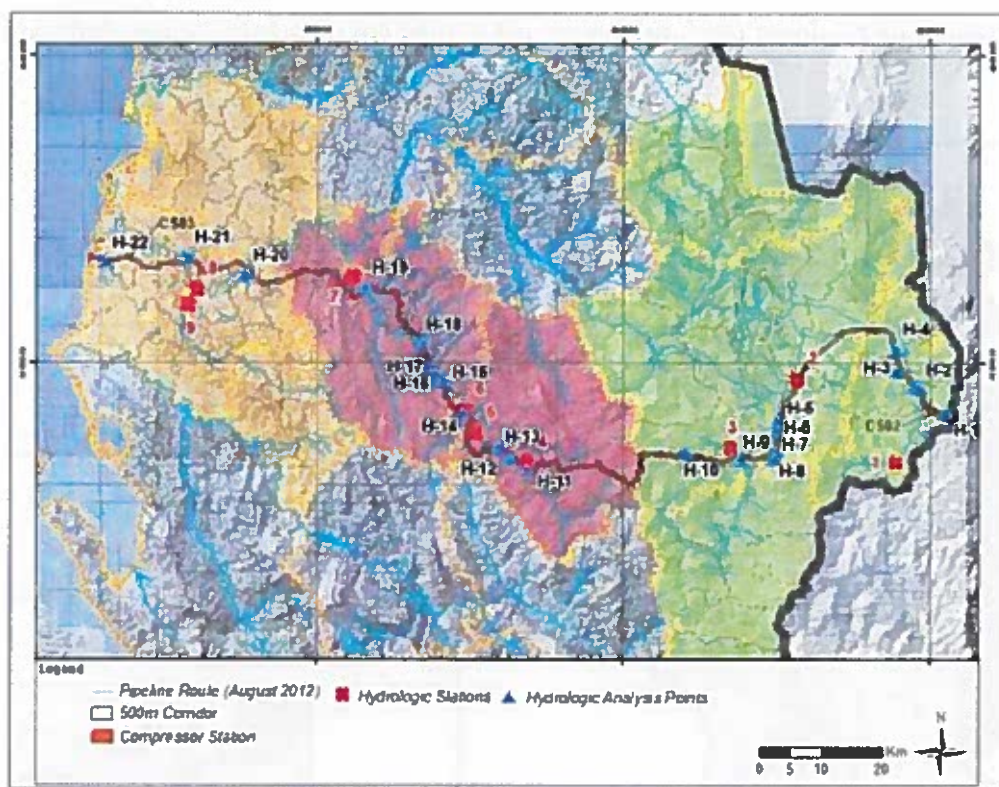

Figura 4.5.1.2: Të dhëna të përgjithshme për lumenjtë e Shqipërisë.⁴⁴

Në studimin «Seksioni 6 ESIA Shqipëri - Trashëgimia Bazë mjedisore, socio-ekonomike dhe kulturore » (2013) që është përgatitur për projektin "Gazsjellësi Trans Adriatik, TAP" ka reportuar se ka 4 stacione hidrologjike që funksionojnë në pjesën qendrore perëndimore apo rrugës së tubacionit të cilat ndodhen në prefekturën e Beratit: 3 përgjatë rrjedhës kryesore të ujit të Çorovodës, Bogoves, dhe Ura Vajguore, dhe 1 në përroin kontribues të Vokopolës, pranë qytetit të Poliçanit. Në fillim të këtij seksioni, lumi Osum është një kanal i rëndësishëm me një sipërfaqe ujëmbledhëse prej 972 km² dhe një gjatësi prej 87.5 km. Në këtë pikë norma rrjedhëse është rreth 14.6 m³/s (IHMA, 1951-1990). Të 2 ujëmbledhësit e tjerë kryesore të pranishëm në seksionin qendror perëndimor janë përrenjtë e Vokopolës dhe Vertopit, me zonat e mbulimit të 149 dhe 46.8 km², respektivisht, balotazh 2.5 dhe 0.75 m³/s, dhe shkarkim të veçantë prej 17 dhe 16 l/s.km², respektivisht (IHMA, 1951-1990). Figura 4.5.1.3 përshkruan Analizën hidrologjike nga Seksioni qendror perëndimor.

⁴⁴ Burimi: DIKTAS "Protection and Sustainable Use of the Dinaric Karst Tranboundary Aquifer System", 2012.

Source: ERM (2011)

Figura 4.5.1.3: Stacionet Hidrologjike dhe Analiza Hidrologjike⁴⁵.

Sipas studimit «Gjeoresurset dhe Gjeorreziqet ne Qarqet e Shqiperise» për Qarkun e Beratit të Institutit të Gjeologjisë të Shqipërisë në Bashkinë Ura Vagjurore bëhet vlerësimi i burimeve ujore në bazë të hartës së akuifereve dhe vlerësimi i parametrave hidrodinamikë dhe hidrokimikë të ujërave nëntokësore. Sipas këtij kriteri akuiferët do të ndahen në:

- Akuiferë nëpër të cilët uji qarkullon nëpër pore (porozitet ndërkokrrizor).
- Akuiferë nëpër të cilët uji nëntokësor qarkullon nëpër tipe të ndryshme boshllëqesh (porozitet i përzier).
- Akuiferë nëpër të cilët uji nëntokësor qarkullon nëpër çarje/karst (porozitet çarje/karst).
- Akuiferë nëpër të cilët uji nëntokësor qarkullon nëpër çarje (porozitet çarjesh).
- Jo Akuifer.

Në vijim klasifikohen formacionet e bashkisë Ura Vagjurore sipas karakteristikave të tyre hidrogeologjike⁴⁶ (Figura 4.5.1.4).

Akuiferet granulare dhe karstike me mbajtje shumë të lartë uji kanë rëndësi të madhe në furnizimin e qendrave të mëdha rezidenciale me ujë të pijshëm. Në akuiferët kuaternarë përveç stacioneve të shpimit të kryera për furnizim me ujë të zonave rezidenciale pas studimeve të plota hidrologjike, është kryer një numër i madh shpimesh ilegale për përdorim privat. Një akuifer tjetër i rëndësishëm për furnizim me ujë është ai me porozitet fisur-karsti. Ura Vagjurore dhe shumë fshatra furnizohen nga ky akuifer. Burimet nga ky akuifer plotësojnë nevojat e popullsisë për ujë të pijshëm. Disa nga

⁴⁵ Burimi: "ESIA Albania Section 6 – Environmental, Socioeconomic and Cultural Heritage Baseline", 2013.

⁴⁶ Burimi: Harta Hidrogeologjike e Qarkut të Beratit, Shkalla 1:100.000, Sherbimi Gjeologjik Shqiptar.

kaptazhet kryesore që përdoren për furnizim me ujë të pijshëm në mënyrë të përqëndruar janë dhënë në tabelën

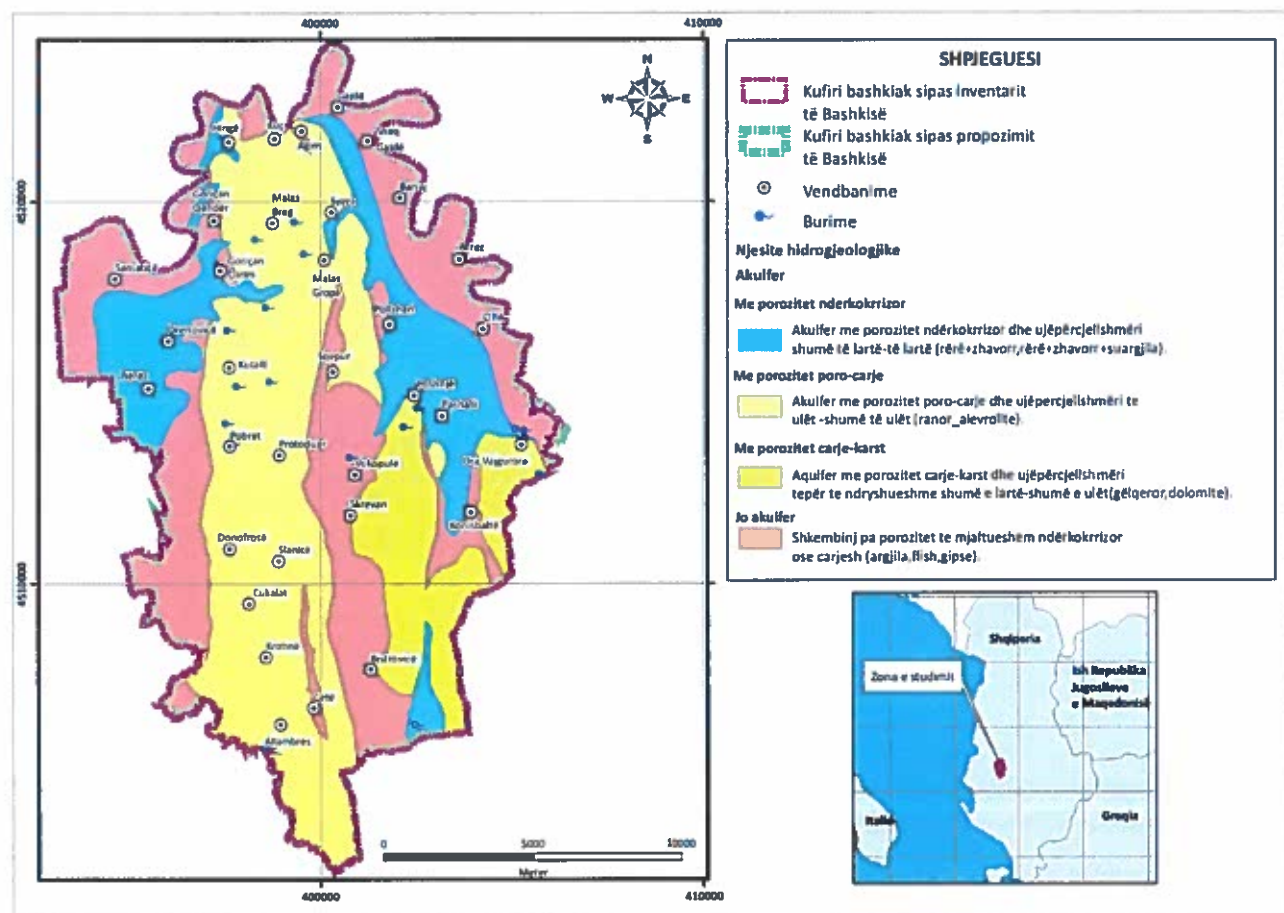

Figura 4.5.1.4: Harta hidrogeologjike në Bashkinë Ura Vajgurore

Vendndodja	Sasia që shfrytëzohet Q (l/s)	Pika ujore
Shpimi Banaj	25	Shpim
Kozare (F. Tullave)	50	Shpim
Ilk Cinar	26	Shpim
Sheq Gajde	21	Shpim
Perondi	20	Shpim
Arrez	10	Shpim
Burimi I Ures Vajgurore	29	Shpim
Burimet e Poshnjes	50	Burim

Tabela 4.5.1.1 Resurset dinamike të shfrytëzimit të UN dhe përdorimi i tyre për furnizim me ujë të pijshëm⁴⁷

Në tabelën vijuese po japim resurset dinamike të ujërave nëntokësore në akuiferët kryesorë të qarkut dhe përdorimin e tyre.

⁴⁷ Burimi: Sherbimi Gjeologjik Shqiptar "Gjeoresurset dhe Gjeorrezizet ne Qarqet e Shqiperise, Qarku i Berat, 2014".

Akuifer	UN Burimet dinamike, l / s	Përdorim i UN l / s UN = ujërave nëntokësore	Përdorim
Karst Akuifer Shpiragu	632	65-70	Furnizim me ujë të pishëm

Tabela 4.5.1.2: Resurset dinamike të UN sipas akuiferëve dhe përdorimi i tyre për furnizim me ujë të pijshëm⁴⁸

Në qytetin e Ura Vajguore, më tej në drejtim të rrymës, ka shumë puse që furnizojnë me ujë të pijshëm qytetin. Studime të mëtejshme hidrogeologjike do të jenë të nevojshme për të verifikuar nëse segmenti i shtratit të lumit nga Otlak në Urën Vajguore është një zonë rimbushje e zhavorrit akuiferi Kuaternarit të Lumit Osum.

4.5.2. Cilesia e burimeve ujore

Presionet mbi akuiferët e qarkut Berat kanë të bëjnë me:

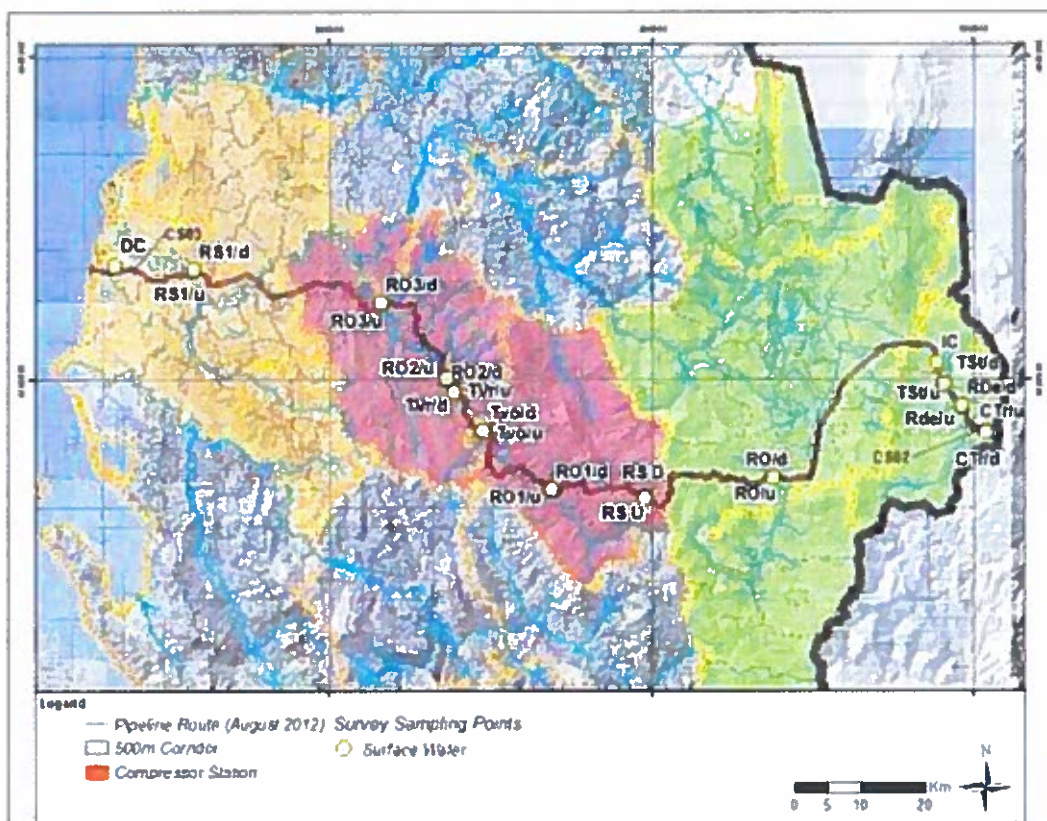
- Ritmet e larta të urbanizimit të qyteteve si dhe të zonave fushore, sidomos në 2 dekadat e fundit.
- Kërkesën më të madhe për resurse ujore (industria dhe bujqësia) në periudhën e thatë (qershorshtator), kur resurset e ujërave nëntokësore janë në nivelet më minimale.
- Rritjen e vazhdueshme e të pa pakontrolluar e të një numuri të madh shpimesh private për furnizim me ujë të pijshëm dhe për vaditje;
- Shfrytëzimi pa kriter i shumë shpimeve të vjetër e të rinj të kryer në akuiferë me presion.
- Shfrytëzimi i gëlqerorëve si gurë dekorativë duke prishur strukturën normale të akuiferit.

Në studimin «Seksioni 6 ESIA Shqipëri – Trashëgimia Bazë mjedisore, socio-ekonomike dhe kulturore» (2013) që është përgatitur për projektin "Gazsjellësi Trans Adriatik, TAP" ka raportuar se rruga e tubacionit TAP në Shqipëri kryqëzohet një numër i konsiderueshëm të rrjedhave ujore. Cilësia e mostrave të ujit për ujë dhe sediment është ndërmarrë në pjesët më të rëndësishme të këtyre rrjedhave ujore që do të përshkohet nga tubacioni.

Cilësia e ujit mund të preket ku kryqëzohet rrjedha ujore dhe nga ndryshimet në pellgjet dhe rrjedhat. Figura 4.5.2.1 tregon vendndodhjen e pikave të marrjes së mostrave të ujit përgjatë gjurmës së TAP në Shqipëri.

Tabela 4.5.2.1 përfshin vlerat referuese dhe kriterin e klasifikimit përdorur për vlerësimin e rezultateve analitike nga mostrat e mbedhura të ujit.

⁴⁸ Burimi: Sherbimi Gjeologjik Shqiptar "Gjeoresurset dhe Gjeorreziqet ne Qarqet e Shqiperise, Qarku i Berat, 2014".

Source: ERM (2011)

Figura 4.5.2.1: Vëndndodhja e pikave të marrjes së mostrave të ujit

Parametrat	Vlerat Referente	Burimet	Klasifikimi NIVA 1997 (*)	Klasifikimi UNECE(**)
Temperatura (°C)	10-21.5 ujëra salmonide 10.28 ujëra ciprinide	2006/44/ EC	-	-
pH	6-9	2006/44/ EC	>6.5 (I), 6.0-6.5 (II), 5.5-6.0(III), 5.0-5.5(IV), <5(V)	-
Përçueshmëria	-	-	-	-
Oksigjeni i tretur(mg/l)	>9 ujëra salmonide >7 ujëra ciprinide	-	>9(I), 6.4-9(II), 4-6.4(III), 2-4(IV), <2(V)	>7 (I), 7-6 (II), 6-4 (III), 4-3(IV), <3 (V)
Turbullira (NTU/TFU)	-	-	<0.5(I), 0.5-1(II), 1-2(III), 2-5 (IV), >5(V)	-
BOD5(mg/l O2)	≤3 ujëra salmonide ≤6 ujëra ciprinide	2006/44/ EC	-	<3 (I), 3-5(II), 5-9(III), 9-15(IV), >15 (V)
COD(mg/l O2)	-	-	<2.5 (I) / 2.5-3.5 (II) / 3.5-6.5 (III) / 6.5-15 (IV) / > 15 (V)	<3 (I) / 3-10 (II) / 10-20 (III) / 20-30 (IV) / > 30 (V)
TDS (mg/l)	-	-	-	-
TSS	≤ 25 ujëra salmonide dhe ciprinide	2006/44/ EC	<1.5 (I) / 1.5-3 (II) / 3-5 (III) / 5-10 (IV) / > 10 (V)	-
N-NO3 (mg/l)	-	-	-	<5 (I) / 5-25 (II) / 25-50 (III) / 50-80 (IV) / > 80 (V)
P ne total (mg/l)	<200	2006/44/ EC	<7 (I) / 7-11 (II) / 11-20 (III)	-

	<400		/	
			20-50 (IV) / > 50 (V)	
N-NH ₄ (µg/l)	≤1000	2006/44/ EC	-	<100 (I) / 100-500 (II) / 500-2000 (III) / 2000-8000 (IV) / > 8000 (V)
TOC (µg/l)	-	-	<2.5 (I) / 2.5-3.5 (II) / 3.5-6.5 (III) / 6.5-15 (IV) / > 15 (V) ⁴⁹	-
Total HCs	-	2006/44/ EC	-	-
SF cfu/100ml	100	2006/44/ EC	-	-

Tabela 4.5.2.1: Vlerat Referente dhe Kriteret e Klasifikimit për Mostrat e Ujërave Sipërfaqësore

Kampionimi është bërë në kuadër të kalimit të tubacionit nëpër rajonin e që i përket Beratit dy pika kampionimi të cilat u përzgjedhën në Seksionin Lindor Qëndror, ndërsa një total prej 5 pikave të kampionimit janë përzgjedhur në Seksionin Perëndimor Qëndror.

Dy fusha studimi u ndërmorën për Seksionet Lindor Qëndror dhe Perëndimor Qëndror: një gjatë rrjedhës së ulët në Qershor 2011, dhe një gjatë rrjedhës së lartë në Nëntor 2011. Një fushë shtesë studimi për Seksionin Perëndimor Qëndror u bë në Qershor të vitit (periudha e rrjedhës së ulët) për të mbuluar kalimet e sistemit të Lumit Staravecke për shkak të modifikimeve inxhinierike në rrugën e gazsjellësit. Kampionët RS/u dhe RS/d u mbledhën vetëm gjatë periudhës së rrjedhës së ulët.

Rruga e gazsjellësit në Seksionin Lindor Qëndror dhe Perëndimor Qëndror (fushën e prefekturës së Beratit) kalon 10 rrjedhat ujore sipërfaqësore. Shtatë vendkalimet janë të vendosura në lumin Osum, nga Kp 57.3, deri në fshatin Leshnja deri në Kp 156.4, në afërsi të fshatit Lapardha. 3 kalimet e tjera të janë të përrenjve Vokopola, Vertopi, dhe Vodica. Tabela 4.5.2.2 identifikon pikat e kampionimit në këtë seksion:

⁴⁹ (*) Kategoria I: Shumë mirë / Kategoria II: Mirë / Kategoria III: Mjaftueshëm / Kategoria IV: Keq / Kategoria V: Shumë Keq.

(**) Kategoria I: Konstante në afërsi të ngopjes së përmbajtjes së oksigjenit. Prania e parëndësishme e substancave të kërkuara të oksigjenit nga pikëpamja e jetës ujore. I pastër, ujë oligotrofik me, më së shumti, një shumë të vogël, antropogjene të rastit ndotja me materie organike. përmbajtje të ulët ushqyese, siguron bazën për hedhjen e vezëve salmonide
Kategoria II: Ngopja me oksigjen e ujit është e mirë. Substancat që kërkojnë oksigjen zakonisht nuk trazojnë ngopjen me oksigjen. Pak i ndotur, uji mesotrofik që merr shkarkime të vogla të materies organike. Ngarkesat mund të çojë në një rritje të lehtë prodhimtarisë primare.

Kategoria III: Mangësitë e oksigjenit mund të ndodhin në hipolimn. Prania e substancave që kërkojnë oksigjen, rrezikon ndonjëherë ndikime të konsiderueshme negative në jetën ujore nëpërmjet reduktimit të përmbajtjes së oksigjenit.

Uji i moderuar uji eutrofik që merr sasi të konsiderueshme të shkarkimeve të materies organike dhe ushqyese. Niveli i kryesor i prodhimit është i konsiderueshëm, dhe mund të vërehen disa ndryshime në strukturën e komunitetit, duke përfshirë speciet e peshqve, Kategoria IV: Pas ngopjes së mungesës së oksigjenit ndodh në epilimnion, dhe mangësitë e oksigjenit janë të shpeshta në hipolimn, ndoshta për shkak të problemeve klinike me prezencën e substancave që kërkojnë oksigjen. Eutrofike të forta, uji i ndotur, duke marrë shkarkimet e materies organike, ushqyese, dhe substancave të dëmshme. Lulëzimi i algave është i zakonshëm. Rritja e dekompozimit të materies organike së bashku me shtesëzimin e organeve të ujit mund të sjellë kushtet anaerobe dhe vrasjen e peshkut. Dukuritë masive të specieve më tolerante; preken popullatat e peshkut dhe organizmave bentike.

Kategoria V: Problemet akute ndodhin në regjimin e oksigjenit, dmth mbi ngopje ose mungesë të oksigjenit në epilimnion, dhe mungesa e oksigjenit që çon në kushte anaerobe në hipolimn. Niveli i lartë i substancave të oksigjenit të kërkuar në mënyrë të barabartë mund të shkaktojë mangësi akute të oksigjenit. Gjerësisht i ndotur, uji hipertrofik. Dekompozuesit dominojnë mbi prodhuesit. Specia e peshkut ose bentike nuk ndodhin në mënyrë të përhershme.

(***) Nuk ka shtresë të dukshme në sipërfaqen e ujit dhe nuk ka erë. Hidrokarburet e naftës nuk duhet të jenë të pranishme në ujë

Në sasi të tilla që ata të formojnë një shtresë të dukshme në sipërfaqen e veshjeve të ujit apo formojnë shtretërit e rrjedhës së ujit dhe liqenet.

Burime Ujore	Vendndodhja	Mostrat	
Lumi Osum	Kp 57.3 Zona e Vithkuqit. Seksioni Qendror Lindor	RO/u	RO/d
Lumi Staravecke	Kp 85.1 Zona e Potomit. Seksioni Qendror Lindor	RS/u	RS/
Lumi Osum	Kp103.4 Zona e Çorovodës. Seksioni Qendror Perëndimor	RO1/u	RO1/d
Përroi i Vokopolës	Kp123.2. Zona e Bogovës (Ustie). Seksioni Qendror Perëndimor	TVo/u*	TVo/d*
Përroi i Vertopit	Kp132.4. Zona e Poliçanit. Seksioni Qendror Perëndimor	TVr/u	TVr/d
Lumi Osum	Kp135.6 Zona e Fushës (Peshtan) Seksioni Qendror Perëndimor	RO2/u	RO2/d
Lumi Osum	Kp156.4 Zona e Otllakut. Seksioni Qendror Perëndimor	RO3/u	RO3/d
Legjendë: XX/u- XX/d: pika e kampionit ndodhet sipër dhe poshtë gazës jellësit dhe pikës së kalimit të burimeve ujore.			
Shënim:* TVo/u dhe TVo/d kampionet u rimorën në Gusht 2011 (prurje e ulët) sepse kampionet e marra në Qershor 2011 (gjatë periudhës me prurje të madhe) nuk mund të analizoheshin për shkak të problemeve të paparashikuara laboratorike.			

Tabela 4.5.2.2: Pikat e marrjes së mostrave të ujit në Seksionet Qendrore Lindore dhe Qendrore Perëndimore

Detajet në lidhje me rezultatet kryesore analitike janë përfshirë në Tabelën 4.5.2.3 dhe Tabela 4.5.2.4.

Parametrat	Përshkrimi
Temperatura	Të gjitha vlerat e temperaturës janë brenda normave të përcaktuara për ujin salmonid (Direktiva e Bashkimit Evropian 2006/44) me përjashtim të mostrës TVr/d e cila është brenda normave të përcaktuara për ujëra ciprinide (Direktiva e Bashkimit Evropian 2006/44)
pH	Të gjitha vlerat e pH janë brenda normave të përcaktuara nga Direktiva e Bashkimit Evropian 2006/44. Vlerat e pH janë klasifikuar në kategorinë I, sipas klasifikimit NIVA.
Përçueshmëria	Vlerat e përçueshmërisë janë nga 376 deri në 445µS/cm.
Oksigjeni i Tretur (D.O)	Të gjitha vlerat e DO janë brenda normave të ujërave ciprinide (Direktiva e Bashkimit Evropian 2006/44), me përjashtim të mostrave RO3/u dhe RO3/d të cilat janë nën këtyre kufijve. Bazuar në klasifikimin NIVA të gjitha mostrat do të klasifikohen në kategorinë II. Bazuar në klasifikimin UNECE të gjitha mostrat do të klasifikohen në kategorinë I, me përjashtim të mostrave RO3/u dhe RO3/d të cilat do të klasifikohen në kategorinë II.
Turbullira	Bazuar në klasifikimin NIVA të gjitha mostrat do të klasifikohen në kategorinë V, me përjashtim të mostrave RO/u dhe RO/d të cilat klasifikohen në kategorinë III dhe mostra RO1/d e cila klasifikohet në kategorinë IV.
BOD5	Të gjitha mostrat janë brenda normave të përcaktuara për ujërat ciprinide dhe salmonid (Direktiva e Bashkimit Evropian 2006/44), Bazuar në klasifikimin UNECE të gjitha mostrat do të klasifikohen në kategorinë I.
COD	Bazuar në klasifikimin UNECE mostra RO3/d klasifikohet në kategorinë I, mostrat RO/u, RO/d, TVr/u dhe TVr/d klasifikohen në kategorinë II,

	mostra RO2/u klasifikohet në kategorinë III, mostra RO2/d klasifikohet në kategorinë IV, dhe mostrat RO1/u, RO1/d dhe RO3/u klasifikohen në kategorinë V. Bazuar në klasifikimin NIVA mostra RO3/d klasifikohet në kategorinë I, mostrat RO/u, RO/d dhe TVr/d klasifikohen në kategorinë III, mostra TVr/u klasifikohet në kategorinë IV, dhe mostrat RO2/u, RO2/d, RO1/u, RO1/d dhe RO3/u klasifikohen në kategorinë V.
TDS	Vlerat e TDS janë nga 110 deri në 296 mg/l.
TSS	Të gjitha mostrat janë mbi normat e vendosurat për ujërat salmonid dhe ciprinide (Direktiva e Bashkimit Evropian 2006/44), me përjashtim të mostrave RO/u, RO/d, RO1/u dhe RO1/d të cilat janë brenda këtyre normave. Bazuar në klasifikimin NIVA të gjitha mostrat do të klasifikohen në kategorinë V, me përjashtim të mostrave RO/u dhe RO/d të cilat klasifikohen në kategorinë II. Nivele të larta të TSS mund të vijnë si pasojë e rreshjeve para mbledhjes së mostrave të ujit.
N-NO3	Bazuar në klasifikimin UNECE të gjitha mostrat do të klasifikohen në kategorinë V.
P në total	Të gjitha mostrat janë brenda normave të përcaktuara për ujërat salmonid dhe ciprinide (Direktiva e Bashkimit Evropian 2006/44). Bazuar në klasifikimin NIVA të gjitha mostrat do të klasifikohen në kategorinë IV
N-NH4	Të gjitha mostrat janë brenda normave të përcaktuara për ujërat salmonid dhe ciprinide (Direktiva e Bashkimit Evropian 2006/44). Bazuar në klasifikimin UNECE të gjitha mostrat do të klasifikohen në kategorinë I. Vlerat e lartë të N-NH4 mund të lidhen me shkarkimin e ujërave urbane.
TOC	Bazuar në klasifikimin NIVA të gjitha mostrat klasifikohen në kategorinë V.
Totali HCs	Të gjitha mostrat janë brenda normave të përcaktuara nga Direktiva e Bashkimit Evropian 2006/44.
SF cfu/100ml	Të gjitha mostrat janë mbi normat e vendosurat nga Direktiva e Bashkimit Evropian 76/160 me përjashtim të mostrave TVr/u dhe TVr/d të cilat janë brenda normave. Vlerat e arta të zbuluara mund të vijnë si pasojë e shkarkimit të ujërave të zeza nga zonat e banuara në lumin Osum dhe degët e tij. Nuk ka objekte për trajtimin e ujërave të zeza urbane në zonat e banuara përgjatë lumit nga Çorovoda deri në bashkimin e lumenjëve Osum dhe Devoll. Shkarkimi i ujërave të zeza në lum mund të jetë një burim potencial i ndotjes bakteriale. Në fshatin Leshnjë, 1 cili është shumë afër me vendin e marrjes së mostrave, janë gjetur mbetje urbane brenda shtratis të lumit.

Tabela 4.5.2.3 Përshkrimi i rezultateve analitike (Prurje të mëdha)

Parametrat	Përshkrimi
Temperatura	Mostrat RO2/u, RO2/d, RO3/u dhe RO3/d janë brenda normave të përcaktuara për ujërat salmonid dhe ciprinide (Direktiva e Bashkimit Evropian 2006/44). Mostrat TVo/u, TVo/d, RSt/u dhe RSt/d janë brenda normave të përcaktuara për ujërat ciprinide. Pjesa tjetër e mostrave nën këtyre normave.

pH	Të gjitha vlerat e pH janë brenda normave të përcaktuara nga Direktiva e Bashkimit Evropian 2006/44. Vlerat e pH janë klasifikuar në kategorinë I, bazuar në klasifikimin e NIVA-s.
Përçueshmëria	Vlerat e përçueshmërisë janë nga 304 deri në 380 $\mu\text{S}/\text{cm}$.
Oksigjeni i Tretur (D.O)	Të gjitha vlerat e DO janë brenda normave të ujërave ciprinide (Direktiva e Bashkimit Evropian 2006/44), me përjashtim të mostrave RO/u, RO/d, TVr/u, RO3/u dhe RO3/d të cilat janë brenda normave të përcaktuara për ujërat salmonid dhe ciprinide (Direktiva e Bashkimit Evropian 2006/44). Bazuar në klasifikimin NIVA mostrat RO/u, RO/d, TVr/u, RO3/u dhe RO3/d klasifikohen në kategorinë I dhe pjesa tjetër e mostrave klasifikohen në kategorinë II. Bazuar në klasifikimin UNECE të gjitha mostrat do të klasifikohen në kategorinë I. Nuk ka asnjë të dhënë për mostrat RSt/u dhe RSt/d.
Turbullira	Bazuar në klasifikimin NIVA të gjitha mostrat do të klasifikohen në kategorinë V, me përjashtim të mostrave RS/u dhe RS/d të cilat klasifikohen në kategorinë II.
BOD5	Të gjitha mostrat janë brenda normave të përcaktuara për ujërat ciprinide dhe salmonid (Direktiva e Bashkimit Evropian 2006/44), Bazuar në klasifikimin UNECE të gjitha mostrat klasifikohen në kategorinë I. Rritja e nivelit të BOD5 përgjatë lumit Osum mund të jetë rezultat i shkarkimeve të ujërave të zeza dhe mbetjeve nga zonat urbane.
COD	Bazuar në klasifikimin UNECE të gjitha mostrat klasifikohen në kategorinë I, me përjashtim të mostrave RO3/u, RS/u dhe RS/d të cilat klasifikohen në kategorinë II, si dhe mostrat TVo/d dhe TVo/u të cilat klasifikohen në kategorinë III. Bazuar në klasifikimin NIVA të gjitha mostrat klasifikohen në kategorinë I, me përjashtim të mostrave RSt/u dhe RSt/d të cilat klasifikohen në kategorinë III si dhe mostrat RO3/u, TVo/d dhe TVo/u të cilat klasifikohen në kategorinë IV.
TDS	Vlerat e TDS janë nga 186 deri në 435 mg/l .
TSS	Të gjitha mostrat janë mbi normat e vendosurat për ujërat salmonid dhe ciprinide (Direktiva e Bashkimit Evropian 2006/44), me përjashtim të mostrave TVo/u, TVo/d, dhe TVr/d. Bazuar në klasifikimin NIVA të gjitha mostrat do të klasifikohen në kategorinë IV, me përjashtim të mostrave RO1/u, RO1/d, TVo/u, TVo/d, TVr/u, TVr/d dhe RO3/u të cilat klasifikohen në kategorinë V, si dhe RSt/u dhe RSt/d të cilat janë në kategorinë II. Nivelet e larta të TSS, që u zbuluan në përroin e Vokopolës mund të justifikohen nga fakti se mostrat u mbledhën pas disa rreshjeve shiu.
N-NO3	Bazuar në klasifikimin UNECE të gjitha mostrat do të klasifikohen në kategorinë V.
P në total	Të gjitha mostrat janë brenda normave të përcaktuara për ujërat salmonid dhe ciprinide me përjashtim të RSt/d e cila është brenda normave për ujërat ciprinide dhe RSt/d e cila tejkalon kufijtë (Direktiva e Bashkimit Evropian 2006/44). Bazuar në klasifikimin NIVA të gjitha mostrat klasifikohen në kategorinë IV, me përjashtim të mostrave RO1/d dhe RO2/u të cilat klasifikohen në kategorinë II, mostrat RO1/u dhe RO3/d që klasifikohen në kategorinë III dhe mostrat TVo/u, TVo/d, RS/u dhe RS/d që klasifikohen në kategorinë V.
N-NH4	Të gjitha mostrat janë brenda normave të përcaktuara për ujërat salmonid dhe ciprinide (Direktiva e Bashkimit Evropian 2006/44). Bazuar në klasifikimin UNECE të gjitha mostrat do të klasifikohen në kategorinë I.

	Nuk ka të dhëna për mostrat RS/u dhe RS/d.
TOC	Bazuar në klasifikimin NIVA të gjitha mostrat klasifikohen në kategorinë V.
Totali HCs	Të gjitha mostrat janë brenda normave të përcaktuara nga Direktiva e Bashkimit Evropian 2006/44.
SF cfu/100ml	Të gjitha mostrat janë brenda normave të vendosura nga Direktiva e Bashkimit Evropian 76/160 me përjashtim të mostrave RO/u, RO/d, RO2/u, RO3/u dhe RO3/d të cilat janë mbi normat. Vlerat e larta të zbuluara mund të justifikohen nga hedhja e embetjeve urbane dhe shkarkimi i ujërave të zeza në lum.

Tabela 4.5.2.4: Përshkrimi i rezultateve analitike (Prurje të ulëta)

Gjetjet kryesore dhe konkluzionet nga rrjedhja e ulët dhe të rrjedhja e lartë e marrjes së mostrave janë dhënë më poshtë:

- nivelet pH dhe DO e zbuluar në lumin Osum dhe Përroin e Vërtopit janë brenda kufijve të lejuar nga Direktiva e BE-së 2006/44 EEC në të dy sezonet e lartë dhe të ulët të rrjedhës;
- Nivelet BOD₅ e zbuluara janë nën kufijtë e referencës të Direktivës së BE-së 2006/44 EEC. Një rritje progresive BOD₅ në drejtim të rrymës përgjatë lumit Osum është vënë re, si rezultat i shkarkimit të ujërave të zeza;
- përqendrimet totale të fosforit të zbuluara janë brenda kufijve të Direktivës së BE-së 2006/44 EEC;
- Azoti amonit ka një rritje të lehtë progresive në drejtim të rrymës përgjatë lumit Osum, por ajo mbetet në nivelin minimal të përcaktuar nga Direktiva e BE 2006/44 EEC gjatë gjithë rrjedhës së ujit. Në lidhje me nivelet e Azotit amonit në lumin Seman, pavarësisht se ka një rritje në nivelet e zbuluara në sezonin e ulët të rrjedhës në krahasim me vlerat e zbuluara në sezonin e fluksit të lartë, cilësisë së ujit mbetet brenda kufijve për ujërat krap;
- Nivelet e Nitratet në përgjithësi rriten në mënyrë progresive në drejtim të rrymës përgjatë lumit Osum;
- Ka një rritje të lehtë të niveleve të rrymës TOC përgjatë lumit Osum që është shkaktuar nga rritja e përqendrimit të lëndës organike në një vëllim të reduktuar të ujit të lumit në një shkarkim të vazhdueshëm të ujërave të zeza nga aktivitetet urbane dhe ekonomike; dhe
- Gjithsej komponimet e hidrokarbureve janë zbuluar në përqendrime shumë të ulëta, në shumicën e rasteve nën kufirin e zbulimit laboratorik.

Në përmbljedhje, lumi Osum (së bashku me 2 degët e tij të kamipnuar: të përrënjeve të Vokopolës dhe Vërtopit) dhe lumi Seman plotësojnë kriteret e përgjithshme të përcaktuara nga Direktiva e BE 2006/44 EEC për cilësinë e ujit duke mbështetur jetën e peshkut në ujërat salmonid dhe krap. Bazuar në kërkesat e Direktivës të Kornizë të Ujërave, këto 2 lumenj mund të klasifikohen si statute të mira.

Lidhur me rrjedhat ujore nga lumi Staravecke tek Seksioni Qendror Lindor, në të cilat u morrën mostra vetëm në sezonin e prurjeve të ulëta, treguesit e përgjithshëm fizikë/kimikë për të gjitha mostrat janë nën vlerat e referencës.

Klasifikimi i rrjedhës së ujit, sipas CCM lumit dhe mbulimit Baza e të dhënave (Qendra e Bashkuar Kërkimore e Komisionit Evropian): Kjo bazë e të dhënave paraqet bazën e parë të të dhënave të plota të rrjeteve të lumenjve dhe kufijve të mbulimit për kontinentin evropian. Janë konsideruar kategoritë e mëposhtme të rrjedhave:

- Lumi 1: përfaqëson lumenjtë kryesorë me habitate lumore me rëndësi ekologjike ose potencial ekologjik;
- Lumi 2: përfaqëson një kontribues të lumenjve kryesore, të cilat janë ende lumenj të matshme me habitate lumore me rëndësi ekologjike ose potencial ekologjik;
- Lumi 3: përfaqëson rrjedhat më të vogla të cilat janë degë e lumenjve 2. Ata kanë ujëra të përhershme habitate lumore me rëndësi ekologjike ose potencial ekologjik; dhe
- Kanalet, që ofrojnë shërbime si ujitje dhe furnizimin me ujë, e cila mund të jetë e thatë gjatë periudhave të caktuara të vitit për shkak të veprimtarive njerëzore.

Seksioni Lindor Qendror karakterizohet duke strehuar rrjedhën e sipërme të lumit Osum, në përgjithësi konsiderohet Lumi 1, edhe pse kilometrat e para të lumit mund të konsiderohen Lumi 2 ose 3. Lumi Osum konsiderohet kritik për mirëmbajtjen e strukturës dhe cilësisë së tokave përreth, duke mbështetur florën dhe faunën të rëndësishme dhe duke luajtur një rol rajonal rregullues në ciklin hidrologjik. Ai ka kushte cilësi të lartë dhe një nivel të lartë të ndjeshmërisë. Në terma të përgjithshme, dhe në krahasim me DKU-në, cilësia kimike e ujit në pjesën lindore qendrore konsiderohet e mirë, e cila konfirmon kushtet e cilësisë së lartë dhe nivelin e lartë të ndjeshmërisë përshkruar më sipër. Si rezultat i kushteve të përgjithshme të cilësisë së mirë të ujit, nuk u vunë re prova të ndotjes në sedimentet gjatë studimit në terren, si pjesë e një studimi të CIA-s të gazsjellësit TAP, dhe nuk janë mbledhur mostra të sedimenteve në këtë seksion. Përveç kësaj lumi Staravecke është vendosur në pjesën lindore qendrore me ujë të një cilësie të mesme dhe të paktën një nivel të mesëm të ndjeshmërisë.

Seksioni Perëndimor Qendror karakterizohet duke strehuar rrjedhën e mesme të lumit Osum, duke përfshirë edhe disa degë të tij, të tilla si përrenjt Vokopolës, Vertopi dhe Vodica. Vetëm përroi Vodica konsiderohet Lumi 2, ndërsa lumi Osum dhe përrenjt e Vokopola dhe Vertopi konsiderohen si lumi 1. lumi Osum dhe përroi Vertopi dhe Vokopola mund të konsiderohe kritik për mirëmbajtjen e strukturës dhe cilësisë së tokave përreth. Ata mbështesin florën dhe faunën e rëndësishme, dhe luajnë një rol rajonal rregullues në ciklin hidrologjik. Lumi Osum përgjatë seksionit perëndimor Qendror ka kushte me cilësi të lartë, dhe një nivel të lartë të ndjeshmërisë. Megjithatë, Lumi Vodica, duke qenë lumi 2, duhet të konsiderohen si të paturit e kushteve të cilësisë së mesme, dhe të paktën një nivel të mesëm e ndjeshmërisë.

Ka një rënie në kushtet e cilësisë së ujit në Seksionin Perëndimor Qendror nga vendndodhja e lumit Osum në rrjedhën e sipërme në të njëjtin vend të lumit në rrjedhën e poshtme pranë zonave kryesore të banuara kryesisht për shkak të ndotjes organike nga shkarkimi të ujërave të zeza të këtyre zonave të banuara (Çorovodë, Berat, etj) . Cilësia e lumit Osum në seksionin perëndimor qendror mund të klasifikohen si më e mirë për të moderuar sipas DKU-së, me kushte të mesme të cilësisë dhe ndjeshmëri të mesme.

Përroi i Vokopolës, edhe pse është klasifikuar në nivel të mirë sipas klasifikimit të NIVA-s, ka përmbajtje bakteriologjike që tejkalon normat e përcaktuara nga Direktiva e Bashkimit Evropian

76/160 EEC. Rrjedhimisht, duke marrë parasysh kriteret e cilësisë së ujit mund të konsiderohet me kushte të cilësisë së mesme dhe një nivel mesatar të ndjeshmërisë.

Përroi Vertopi mund të klasifikohet si cilësi e mesme dhe një nivel mesatar të ndjeshmërisë, për shkak se përmbajtja e saj nitrat N është mbi nivelet e referencës të përcaktuara nga Direktiva e BE 2006/44 EC

Dy mostrat e sedimenteve u morrën nga lumi i Osumit në Seksionin Qendror Perëndimor. Klasifikimi si pak i ndotur në lidhje me përqendrimet e zbuluara me Krom (Cr) dhe Nikel (Ni), mund të lidhet me formacionet natyrore gjeologjike.

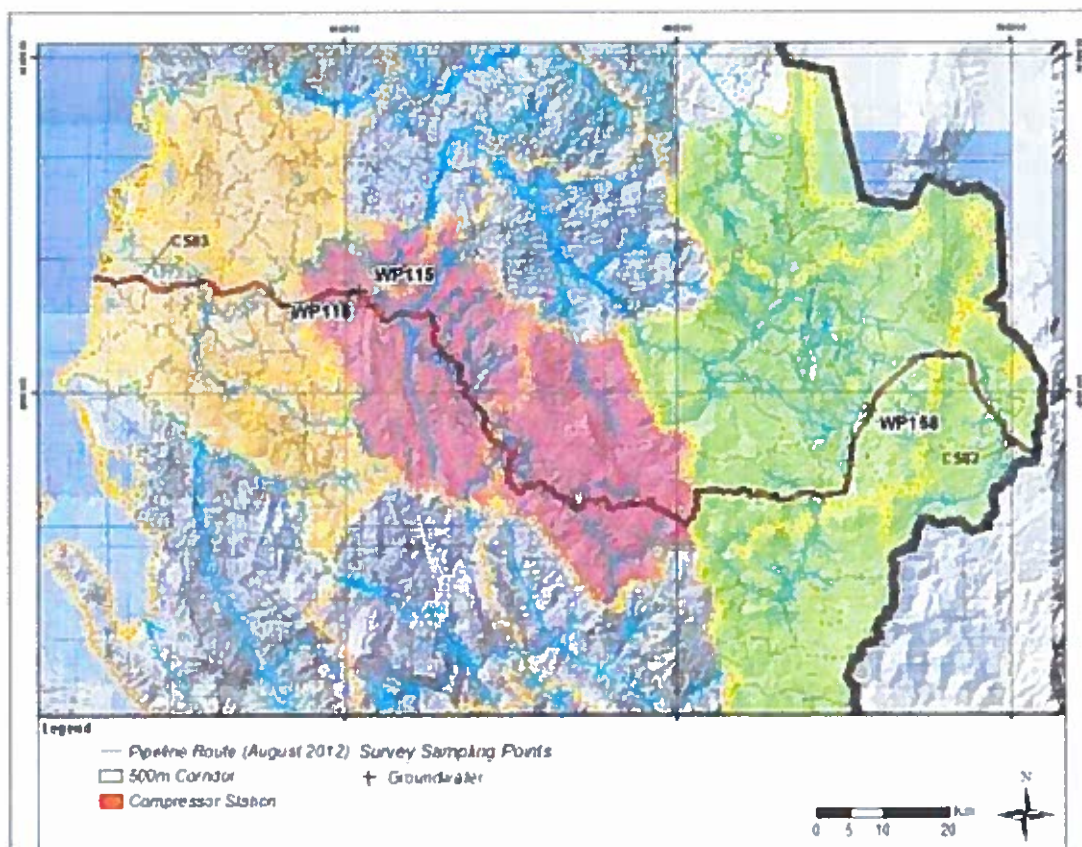
Për të vlerësuar cilësinë e ujërave nëntokësore, një total prej 3 mostrave të ujërave nëntokësore janë mbledhur në pusët në dispozicion të zbuluar përgjatë si pjesë e një studimi të ESIA-s i gazsjellësit TAP.

Thellësia e ujit e konstatuar në vendet e marrjes së mostrave (midis 1.5 dhe 8 m nën nivelin e tokës) nuk konsiderohet përfaqësuese për shkak të pranisë së pompave për nxjerrjen e ujit.

Për shkak të temës së standardit të cilësisë së ujërave nëntokësore duke qenë se mungon në legjislacionin shqiptar, rezultatet analitike janë krahasuar me standardet Hollandeze (DS). DS ofrojnë përqendrimet absolute të ndotësve të ndryshëm të ujërave nëntokësore. Këto standarde, edhe pse jo ligjërish të detyrueshme në Shqipëri, janë vlerat e referencës më të përdorura nga konsulentët dhe rregullatorët e të gjithë Evropës. DS janë themeluar në bazë të kriterëve të toksicitetit të njerëzve dhe ekotoksikologjike (rrezikut për mjedisin), dhe janë të bazuara në nivelet sfond (përqendrimet natyrore gjenden në mjedis) janë inventarizuar në një studim nënujor në Hollandë.

Ka dy standarde kryesore Hollandeze:

- Vlera e Synuar Hollandeze (DTV): për substancat që gjenden natyrisht në mjedis, vlerat e synuara përputhen me nivelet sfond. Ndotja konsiderohet se ekziston kur vlerat tejkalojnë vlerat e synuara; dhe
- Vlera e Ndërhyrjes Hollandeze (DIV): përqendrimet tejkalojnë vlerat e ndërhyrjes, konsiderohet të përfaqësojnë ndotje serioze të mjedisit, duke kërkuar përfundimin e analizës sasiore të rrezikut në mënyrë që të japin prioritet masave të mundshme korrigjuese.

Source: ERM (2011)

Figura 4.5.2.2: Shembuj me Vendndodhjet e ujërave nëntokësore.

Mostra	Kp	Përshkrimi i mostrës
WP115	165.2	Pusi ndodhet në zonë me gurore, të cilat janë gërmuar nga gurët gëlqeror.
WP116	165.1	Pusi ndodhet në zonë me gurore, të cilat janë gërmuar nga gurët gëlqeror..
WP38.2	38.2	Pusi ndodhet në afërsi të Korçës, në një terren të sheshtë të quajtur Fusha e Korçës, në zonën e fshatit Turani, depozitimet aluviale janë të përbëra nga shtresa baltë-argjilore të alternuara me shtresa zhavori ujëmbajtëse. Akuiferi i Kuaternarit me zhavor i Korçës është përdorur për të furnizuar qytetin e Korçës me ujë të pijshëm

Tabela 4.5.2.6: Përmbledhje e mostrave të mbledhura⁵⁰.

Rezultatet analitike nga mostrat e dheut të ofruara nga laboratorit Theolab S.p.A. janë krahasuar në mënyrë të veçantë me DIV përkatëse.

Në mënyrë të përmbledhur, rezultatet e analizës tregojnë se ujërat nëntokësore të kampionuar nuk mund të konsiderohen si ujë i pijshëm për shkak të pranisë së koliformeve, megjithatë kjo mund të konsiderohet e përshtatshme për qëllime të ujitjes.

⁵⁰ Burimi: Studimi në terren (Qershor-Shtator 2011),ERM (2011)

Një nivel i detajuar i njohurive në lidhje me kushtet e ujërave nëntokësore në Shqipëri nuk ekziston, edhe pse ujërat nëntokësore ka një rëndësi të madhe si burimi i vetëm i ujit të pijshëm.

Sipas kriterëve të cilësisë së ujit, cilësia e akuifereve nga e cila gazsjellësit TAP do të kalojë paraqitet i mesëm i ulët për shkak të pranisë së koliformeve. Ndjeshmëria është e lartë për shkak se, edhe pse koliformet janë të pranishëm, ujërat nëntokësore janë përdorur për t'u pirë nga njerëzit e zonave përreth.

Ligji Shqiptar i Ujit Nr. 80931 duhet të japë një inventar të centralizuar të burimeve ujore në drejtim të cilësisë dhe sasisë, sipas rregullave të Këshillit Kombëtar të Ujit, por vetëm një "Studimi i Fizibilitetit të burimeve ujore në Shqipërinë e Jugut", ka përfunduar deri më sot. Prandaj, duhet të kryhen studime të mëtejshme në zonat ujëmbledhëse me ndjeshmëri të lartë.

4.5.3. Përdorimi i ujit

Në përputhje me *Vlerësimi Strategjik Mjedisor për Planin e Përgjithshëm Kombëtar* të dhenat tregojnë se 89 milion m³ ose 33% e ujit të prodhuar shitet për të gjeneruar të ardhura nga sektori. Si pasojë 181 milion m³ ose 67% e ujit të prodhuar rezulton në humbjen e të ardhurave.

Përdorimi i ujit	Vëllimi (miliarde m³)
Uji për njerëz	0,22
Uji për ushqim	1 013
626 rezervuare	0 560
Lumenjte dhe liqenet	0 450
Ujërat nëntokësore	0 003
Uji për industrinë	14,0
Totali	15 233

Tabela 4.5.3.1: Vlerësimi i parafert i përdorimit të ujit në Shqipëri⁵¹

Problemet kryesore në lidhje me ujin për njerëzit përfshijnë: (1) mungesa e infrastruktures adekuate; (2) vetëm 28 nga 56 ndërmarrjet e ujit janë në gjendje të ofrojnë furnizim me ujë dhe kanalizimeve; (3) mbulimi me ujë për zonat urbane dhe rurale është 80,3%; (4) mbulimi me kanalizime është vetëm 47,9 %; (5) numri i madh i lidhjeve të paligjshme; (6) disponueshmëria e shërbimit në një mesatare prej 12 orë në ditë; (7) përdorimi i ulet i matjes (normat e sheshta aplikohen gjërisht); (8) uji i pa-faturuar është 67.1 % dhe norma e faturimit është 82,25 %; dhe (9) nga tërësi e impiantet të trajtimit të ujërave të zeza të ndërtuara, vetëm pesë funksionojnë aktualisht. Ka ende shqetësime edhe për menaxhimin e përgjithshëm të shërbimeve të ujit dhe kanalizimeve: (1) qeveritë vendore nuk ushtrojnë kompetencat e tyre siç janë përcaktuar nga ligji; (2) Këshillat Mbikëqyrese formale nuk i vëzhgojnë rregullisht kërkesat e ligjit, përfshi zbatimin e dobët; dhe (3) kapacitetet e përgjithshme të dobëta profesionale dhe teknike të kompanive të furnizimit të ujit.

Sektori i bujqësisë është një nga përdoruesit më të rëndësishëm, vecanërisht për prodhimin e ushqimit. Megjithatë, ky sektor përballë me disa probleme: (1) mungesa e ujit për ujë të gjatë

⁵¹ Burimi: Shqipëria-Strategjia Kombëtare për Menaxhimin e Integruar të Burimeve Ujore

periudhes se veres; (2) rreziku i permbytjeve gjate reshjeve te renda ne periudhen e dimrit-pranveres; (3) shqetesime te sigurise rreth rezervuareve te ujitjes dhe digave; (4) infrastrukture e vjeter dhe e amortizuar (nderhyrjet ne sisteme jane duke u bere teper te kushtueshme); (5) mungesa e fondeve dhe e investimeve ne mirembajtjen e sistemeve ujtese dhe kulluese; dhe (6) mungesa e nje sistemi te rikuperimit te koston operative.

Uji per natyren eshte nje komponent kyc i mjedisit dhe vendi ka pesuar ndryshime te pakthyeshme ne shtratet e lumenjve. Shqetesimet aktuale jane: (1) strategjia per menaxhimin e burimeve ujore eshte e vjetruar (1997) dhe nuk pasqyron realitetin aktual (nje strategji e re eshte ne pergatitje e siper); (2) mungesa e menaxhimit te basenit lumor; (3) mungesa e inventari te burimeve ujore bazuar ne basenet e lumenjve; (4) nxjerrja e paligjshme dhe e pakontrolluar e zhavorrit te lumit; (5) nxjerrjen e paligjshme dhe e pakontrolluar e ujit; dhe (6) kapacitetet e dobeta institucionale ne nivel lokal.

Uji per industrine Prodhimi dhe shitja e energjise hidro-elektrike eshte nje nga burimet kryesore te te ardhurave te qeverise dhe per kete arsye ka nje ndikim direkt mbi stabilitetin fiskal. Pavaresisht rendesise se tij ekonomike, zhvillimi i pershtatem per industrine eshte penguar nga mungesa e inventareve te ujerave mbitokesore dhe nentokesore (vecanerisht per burimet e ujit qe mund te perdoren per prodhimin e energjise elektrike) dhe boshlleqet ligjore ne pergjegjesite e autoriteteve per basenin e lumenjve.

4.6. Biodiversiteti

Shqipëria që prej vitit 2000 ka shënuar progres përsa i përket mbrojtjes së bioshumëllojshmërisë, të tërësisë së ekosistemeve dhe llojeve biologjike që lokalizohen në një zonë, nëpërmjet zhvillimit dhe aplikimit të kuadrit ligjor dhe legjislativ. Më konkretisht, me qëllim që Shqipëria t'i përgjigjet detyrimeve që rrjedhin nga neni 6 i Konventës Ndërkombëtare për bioshumëllojshmërinë dhe të përmbushen synimet (të njohura si synime Aichi) të Planit Strategjik për Bioshumëllojshmërinë deri në vitin 2020 i cili u adoptua në Konferencën e fundit të Palëve të Konventës për Shumëllojshmërinë Biologjike⁵², hartoi një Plan Strategjik Veprimi me disa synime thelbësore:⁵³

- Përfundimin e kuadrit ligjor kombëtar për natyrën dhe bioshumëllojshmërinë.
- Zgjerimin e zonave të mbrojtura në Shqipëri, me rritjen e sipërfaqes së tyre në 17% të sipërfaqes së zonave të ndjeshme të hapësirës sterë dhe në 6% të zonave bregdetare dhe detare.
- Hartimin dhe zbatimin e planeve të administrimit të Zonave të Mbrojtura.
- Mbrojtjen dhe ruajtjen e ekotopeve.
- Regjistrimin dhe ndjekjen e bimësisë barishtore.
- Nxitjen dhe gjallërimin e rilindjes natyrale të hapësirave pyjore.
- Vlerësimin e burimeve gjenetike për përcaktimin e llojeve kryesore të pyjeve dhe ruajtjen e shumëllojshmërisë.
- Vlerësimin e bimësisë së kërcënuar që lokalizohet në ekotopet shkëmbore.
- Ruajtjen e vendbanimeve detare, lumore dhe liqenore dhe të llojeve të peshqëve të vendit.

⁵² (COP 10, Nagoya Japoni, 2010).

⁵³ Dokument i veprimit Strategjik për mbrojtjen e bioshumëllojshmërisë. 2015.

- Ndjekjen e zonave të rëndësishme të mbrojtura.
- Kryerjen e regjistrimit dhe ndjekjen e zonave të kërcënuara me zhdukjen e llojeve të faunës.
- Krijimin e një baze elektronike të dhënash për regjistrimin e faunës
- Ndjekjen e të gjitha llojeve të peshqëve dhe regjistrimin e llojeve më të rëndësishme që lokalizohen në zonat detare, lumore dhe liqenore që janë në studim.
- Ndjekjen e zonave natyrale që mbyten nga stacionet hidroelektrike.
- Planin e veprimit për llojet e faunës së egër.
- Planin e veprimit për ruajtjen dhe mbrojtjen e peshqëve.
- Kryerjen e studimeve dhe kërkimeve për identifikimin e llojeve për të cilat ekzistojnë të dhëna jo të plota.
- Kryerjen e studimeve dhe kërkimeve për kuptimin e strukturës së organizmave lumorë dhe liqenorë.
- Trajnimin e qytetarëve dhe publicitetin e rëndësishëm të çështjes.
- Kryerjen e kërkimeve për sensibilizimin e publikut në lidhje me bioshumëllojshmërinë.
- Parapërgatitjen e enteve që janë pjesëmarrëse në programe dhe vepra.
- Vendosjen e ligjeve.

Për shkak të hapësirave të kufizuara pyjore të Bashkisë, nuk lokalizohet florë e pasur në zonë. Hapësirat pyjore karakterizohen kryesisht nga pemë si ahe dhe pisha, ndërsa kryesisht vërehen livadhe tokësore dhe kullota, ku kryesisht mbizotërojnë shkurre. Bimësi vërehet edhe në gjatësinë e lumenjve dhe të përrenjve e cila përbëhet kryesisht nga plepa, shelgje dhe shkurre. Në një pjesë të madhe të Bashkisë lokalizohen hapësira të gjera sintetike të kultivuara kryesisht perimesh dhe një sërë pemësh ulliri që lokalizohen kryesisht në pjesën qëndrore dhe veriore të Bashkisë. I rëndësishëm është edhe numri i bimëve farmaceutike dhe aromatike të cilat lokalizohen në zonë por shumë prej të cilave janë shumë të njohura nga popullsia lokale dhe kanë traditë shumëvjeçare në mbledhjen e tyre, qoftë për përdorim personal dhe familjar apo për shitje.⁵⁴

Përsa i përket faunës së zonës, për shkak të mungesës së hapësirave pyjore dhe ekzistencës së shumë hapësirave të kultivuara, nuk lokalizohet numër i konsiderueshëm i gjitarëve të mëdhenj. Në zonat të cilat mbulohen nga kullota dhe kultivime, kryesisht, përveç deleve dhe dhive, lokalizohen gjitarë të vegjël dhe brejtës si lepuj dhe ktera, ndërsa në të gjithë zonën e Bashkisë lokalizohen kafshë shtëpiake si pula dhe rosa. Së fundmi, bimësia pranë lumenjve, në kombinim me hapësirat e kultivuara dhe kanalet e vaditjes që ekzistojnë, ofrojnë kushte mbijetese për insektet, zvarranikët amfibë, gjitarët e vegjël dhe zogjtë.⁵⁵

Në përputhje me Vlerësimi Strategjik Mjedisor për Planin e Përgjithshëm Kombëtar Shqiperia është e mirenjohur për ekosistemet dhe habitatet me shumë larmi. Brenda territorit të saj ka ekosisteme detare, zona bregdetare, liqene, lumenj, gjelberim të perjetshëm dhe shkurre, pyje gjethegjere, pyjet me pish, kullota alpine e nen-alpine, livadhe dhe ekosisteme të larta malore. Siperfaqja totale e tokës në Shqipëri është e ndarë në tre zona kryesore ekologjike (zona bregdetare thjeshtë, zona kodrinore nen-malore tranzicionit dhe zona malore) dhe 13 nen-zona, të cilat kontribuojnë në biodiversitetin e pasur të vendit.

Pyjet

⁵⁴ Trans Adriatic Pipeline-TAP. Section 6- Environmental, Socioeconomic and Cultural Heritage Baseline.

⁵⁵ Trans Adriatic Pipeline-TAP. Section 6- Environmental, Socioeconomic and Cultural Heritage Baseline.

Shqipëria është e pasur në burime pyjeve dhe të kullotave. Ka 4 zona fitoklimatike në Shqipëri si rezultat i disa faktoreve si toka, klima, dhe bimesia të quajtura: zona e pyjore dhe e shkurreve mesdhetare, zona me pemë lisi, zona me pemë ah dhe halorë, dhe kullotat alpine. Pyjet mbulojnë 1,030,000 ha ose 36 % të territorit të vendit dhe kullotat rreth 400,000 ha ose 15% . Përafërsisht 60 % (244,000 ha) e kullotave janë kullota alpine, nën-alpine dhe livadhet.

Pyjet dhe kullotat kanë një larmi të llojeve, formacioneve dhe komuniteteve bimë dhe shtazore. Përafërsisht 60% e kullotave janë kullota alpine, nën-alpine dhe livadhe. Pyjet dhe kullotat kanë një diversitet të lartë të shkurreve mesdhetare, pyjeve me lis, pyjeve me ah, pishave malore, etj. dhe komuniteteve të kafsheve.

Përgjatë bregdetit të vendit ka shumë ekosisteme me rëndësi në rajonin e Mesdheut si për shembull laguna, ligatina, duna ranore, delta lumenjsh, pyje hidrofile dhe higrofile. Liqenet dhe lumenjtë janë gjithashtu të rëndësishëm për larmi biologjike dhe peizazhore të vendit. Bukuria e Peisazhit e bën Shqipërinë tërheqëse për aktivitete rekreative bazuar në natyrë.

Biodiversiteti

Duke marrë parasysh informacionin ekzistues, Shqipëria ka një diversitet të pasur të floris dhe faunes me rreth 3.200 lloje të bimëve vaskulare, 2.350 lloje të bimëve jo vaskulare dhe 15.600 specie invertebroresh dhe vertebroresh. Shqipëria është një rrugë e rëndësishme migrimi për zogjtë.

Në Shqipëri gjenden afërsisht 30% e floris evropiane dhe 42% e gjitareve evropiane. Relievi ka krijuar kushtet për ekzistencën dhe mbrojtjen e një specimesh endemike dhe nën-endemike. Ka 32 specie bimë me 150 nënspecie që janë endemike në Shqipëri dhe 160 specie të tjera bimë që janë nën-endemike në rajonin e Ballkanit. Shqipëria ka 91 specie ornitofauna të rrezikuara globalisht dhe disa prej tyre kanë rëndësi kritike (p.sh. *Pelecanus crispus*, *Phalacrocorax pygmeus*, and *Acipenser sturio*). Lagunat bregdetare dhe liqenet e mëdha janë zona të rëndësishme, veçanërisht për zogjtë që migrojnë në dimër. Në to, çdo vit hasen 70 specie të shpendeve të ujit dhe zogjve të ujit me një popullsi të përgjithshme prej 180.000 individesh në Shqipëri gjatë dimrit.

Shqipëria ka një numër racash autoktone të bagetive dhe të lashtave. Rreth 30 specie të lashtash janë autoktone të Shqipërisë. Ka 9 raca autoktone dhish dhe 5 delesh. Ka një trashëgimi të rëndësishme për mbrojtjen dhe përmirësimin e prodhimit dhe cilesisë së bujqësisë dhe blegtorisë.

Në malesite ka me shumë se 52 00 ha pyje natyrore me pemë me shumë se 200 vjecare me vlerë të lartë për biodiversitetin e kafsheve dhe shpendeve të egra dhe për qëllime argetimi. Kjo zonë është zona me e rëndësishme për kërkime dhe burime gjenetike.

Flora

Flora e shumëllojshme e Shqipërisë përben rreth 30% të të gjitha llojeve bimë evropiane në vend ku rreth 3.200 lloje të floris dhe rreth 250 specie kanë vlera mjekësore, si erezat dhe aromatike. Elementet kryesore të floris shqiptare janë mesdhetare (24%), ballkanike (22%), evropiane (18%) dhe euroaziatike (14%).

Fauna

Për sa i përket spektrit faunistik të vendit ai dominohet nga elemente Euroaziatik, Holartik, Mesdhetar dhe Ballkanik. Pyjet e lartë të Shqipërisë mbajnë komunitete gjitharesh të mëdhenj si

ujku, ariu, rreqebulli, dhia e eger, derri i eger, kaprolli etj. Rreth 756 lloje rruazoresh raportohen deri me sot ne Shqiperi dhe prej tyre 70 lloje gjitaresh, 323 shpende, 36 reptile dhe 15 amfibe. Shume prej tyre jane lloje te rrezikuara ose te kercenuara. Terreni malor ne brendesi siguron habitat per gjitaret e medhenj si ariu.

Shpendet

Shqiperia ka nje klime te bute mesdhetare qe mbeshtet nje grup unik llojesh shpendesh, qe perfshin lloje te rralla dhe te rrezikuara si Pelikani kacurrel. Ne Shqiperi gjenden 277 lloje shpendesh te 48 familjeve. Gjithashtu 2 nga 9 llojet endemike evropiane gjenden ketu.

Mbrojtja e llojeve dhe habitateve

Ne ndjekje te zbatimit te dispozitave te ligjeve hartohen aktet nenligjore, te cilat plotesojne bazat ligjore per elemente te vecanta te natyres. Ne mesin e dokumenteve te tilla eshte lista e flores dhe faunes qe jane nen mbrojtje dhe jane materializuar me botimin e Librit te Kuq te Flores shqiptare dhe Librin e Kuq te Faunes Shqiptare.

Mbrojtja e llojeve me interes per t'u ruajtur realizohet permes dispozitave te vecanta te ligjit per biodiversitetin dhe ligjit per mbrojtjen e faunes se eger. Ligji i biodiversitetit ne te njejten kohe permban dispozita per speciet pushtuese dhe masat mbrojtese per ruajtjen e specieve. Arritja e statusit te favorshem te ruajtjes per speciet synohet nepermjet ligjit te biodiversitetit dhe ligjit per zonat e mbrojtura qe permbajne dispozita per mbrojtjen e biodiversitetit brenda zonave te mbrojtura dhe jashte tyre.

Mbrojtja e habitatit behet nepermjet dispozitave te ligjit per zonat e mbrojtura, bazuar mbi te cilat eshte shfaqur rrjeti perfaqesues i zonave te mbrojtura qe do te sherbejne per te identifikuar dhe krijuar rrjetin ekologjik NATURA 2000. Ligji per mbrojtjen e faunes se eger parashikon dispozita mbrojtese per habitatet e rendesishme per shpendet ne pergjithesi dhe shpendet shtegtare ne vecanti.

Bazuar ne dispozitat ligjore kombetare te gjitha llojet e listuara ne Listen e Kuqet te flores dhe faunes se eger te Shqiperise, sipas kategorive te ndryshme ne rrezik te IUCN-se, gezojne mbrojtje te vecante dhe nuk mund te perfshihen ne listen e llojeve per gjueti ne Republiken e Shqiperise. Aktualisht, 405 llojet flores se eger dhe 575 lloje te faunes se eger jane perfshire ne Listen e Kuqe (Ministria e Mjedisit, Urdhri i Ministrise nr. 1280 i dates 20.11.2013).

4.7. Mbetjet

Sistemi i administrimit te mbeturinave eshte i hershem. Mbledhja, depozitimi dhe hedhja e mbeturinave eshte tashme pergjegjesi e Bashkive. Ne cdo ish-Bashki dhe Komunë eshte kerkuar qe te percaktohet nje pozicion per hedhjen e tyre. Ne Bashkinë Ura Vajgurore funksionon nje vend i groposjes se mbeturinave (vend depozitimi), jo-sanitar dhe i paorganizuar, sipas Ministrise se Zhvillimit Urban.⁵⁶ Gjendet ne veri te vendbanimit me te njehstin emer, shume pranë tij, por edhe pranë lumit Osum.

⁵⁶ <http://mbetjet.zhvillimiurban.gov.al>

Figurat 4.7.1 dhe 4.7.2: Pozicioni në lidhje me zonën e banimit dhe pamje e vendit të depozitimit të mbetjeve të Bashkisë⁵⁷

Nuk njihen të dhënat cilësore (zona e shërbimit, viti, rrjedhat e mbetjeve etj) të regjistrimit të mësipërm, si rrjedhojë nuk mund të krahasohen drejtpërdrejt me të dhënat e INSTAT (në nivel Qarku) apo të tjera të ngjashme dhe nuk është e mundur të nxirren konkluzione të sigurt. (Tabela 4.7.1).

Vlerësohet se popullësia e përmendur që përfiton është ajo e Bashkisë së vjetër Ura Vajgurore (popullsia INSTAT 2011: 7.232 banorë). Përveç mbetjeve urbane (inerte, masive, mbetje kultivimesh) në to mund të përfshihen edhe lloje të tjera. Gjithashtu, në bazë të analizave të kryera në të gjithë territorin e Bashkisë u konstatuan dhe vende të tjera të hedhjes së pakontrolluar. Pjesë të konsiderueshme të mbetjeve vlerësohet se i zënë mbetjet organike për shkak të natyrës së ekonomisë lokale dhe shtëpiake, të cilat rëndojnë në masë më të vogël ujin dhe nëntokën, ndërkohë që është e mundur të shfrytëzohen me anë të kompostimit për prodhimin e plehrave, të dobishme në kultivimet. Së fundmi, theksohet se nuk bëhet riciklimi i ndonjë rrjedhe mbetjesh, as nuk funksionon ndonjë impiant për përpunimin e tyre.

Mbeturina të lëngëta ose të ngurta përfundojnë drejtpërdrejtë në rrjetin hidrologjik, ose në tokë, për shkak të mungesës së rrjeteve të organizuara të kanalizimeve dhe për këtë arsye nuk janë mbledhur të dhëna. Siç del nga të dhënat e Drejtorisë së Përgjithshme të Ujësjetës Kanalizimeve⁵⁸, edhe pse 14,403 banorë shërbehen nga rrjeti i ujësjetës vetëm disa orë në ditë, nuk ekzistojnë rrjetet respektive të kanalizimeve që të marrin shkarkimet e ujërave të zeza dhe t'i kanalizojnë në receptorë të përshtatshëm (Tabela 4.7.2). Duke pasur parasysh se inputet totale në sistem për vitin 2011 ishin 1.211,4 m³ del edhe madhësia korresponduese e shkarkimeve.

⁵⁷ burimi: <http://mbetjet.zhvillimiurban.gov.al>.

⁵⁸ www.dpuk.gov.al.

Bashkia	Popullësia (banorët) që përfiton shërbim	Sasia e prodhuar e mbetjeve në Bashki (tonë/ditë)	Sasia e prodhuar e mbetjeve në Bashki (tonë/banor/vit)	Mbetjet urbane & inerte në Qarkun Berat (2014) (tonë/banor/vit) në bazë të INSTAT	Popullësia	Sasia vjetore (Ton/banore)	Sasia vjetore (Mb.urban e/ton)	Sasia vjetore / Mb.iner te/ton
	Burimi ⁵⁹			Burimi ⁶⁰	Burimi ⁶¹			
Ura Vajguore	8.000	9,8	0,45	0,327 & 0,14	11.816	0,3	3.553	360

Tabela 4.7.1: Sasia e mbetjeve të prodhuara në Bashki⁶²

Në përputhje me Vlerësimi Strategjik Mjedisor për Planin e Përgjithshëm Kombëtar Direktiva mbi trajtimin e mbetjeve urbane (Directive 91/271/KE) është një nga mjetet me të rëndësishme të politikave për menaxhimin e ujërave në Evropë. Qëllimi është për të mbrojtur mjedisin nga efektet negative të ujërave të ndotura urbane nga zonat e banimit (qytetet / fshatra) dhe ujërave të zeza industriale të biodegradueshme nga industria ushqimore (p.sh. industria e perpunimit të qumështit, industria e mishit, etj). Direktiva kërkon mbledhjen e duhur të ujërave të zeza dhe rregullon shkarkimet duke specifikuar minimumin e llojin e trajtimit të parashikuar dhe vendos vlerat maksimale apo ndotesit kryesore (ngarkesës organike dhe ushqyesve).

Të dhënat e agreguara për periudhën 2008-2011	viti			
	2008	2009	2010	2011
të dhënat	ura-vajguore u sh.a			
popullsia që jeton në zonën e juridiksionit- total	14205.0	14219.7	14231.2	14403.2
popullsia totale që faktikisht furnizohet me ujë nga shoqëria/nj.admn.- total	9195.2	9313.3	9136.9	9937.2
popullsia totale me lidhje në sistemin e kanalizimeve	0.0	0.0	0.0	0.0
popullsia me lidhje në sistemin e kanalizimeve-në fshat	0.0	0.0	0.0	0.0
popullsia me lidhje në sistemin e kanalizimeve-në qytet	0.0	0.0	0.0	0.0
vellimi i ujit të prodhuar nga sistemet me rrjedhje të lire	0.0	0.0	0.0	0.0
vellimi i ujit të prodhuar nga sistemet me ngritje mekanike (000 m ³)	1983.4	1590.0	1784.5	1211.4
vellimi total i ujit të prodhuar nga dy llojet e sistemeve (000 m ³)	1983.4	1590.0	1784.5	1211.4

⁵⁹ <http://mbetjet.zhvillimiurban.gov.al>.

⁶⁰ <http://www.instat.gov.al/en/themes/environment.aspx>.

⁶¹ Tabela e sasisë së mbetjeve për vitin 2013 (sipas inventarit të Bashkisë).

⁶² burimet: <http://mbetjet.zhvillimiurban.gov.al>, <http://www.instat.gov.al/en/themes/environment.aspx>, "Tabela e sasisë së mbetjeve për vitin 2013", dhe përpunimi tyre.

Të dhënat e agreguara për periudhën 2008-2011	viti			
	2008	2009	2010	2011
vellimi neto i ujit ne sistemin e shperndarjes se zones se sherbimit	1983.4	1590.0	1784.5	1211.4
gjatesia totale e tubacioneve te kanalizimeve (km)	0.0	0.0	0.0	0.0
numri total i lidhjeve me sistemin e kanalizimeve - total	0.0	0.0	0.0	0.0
vellimi i ujit që faturohet për kanalizimet – i matur - total (000m ³)	0.0	0.0	0.0	0.0
shuma e faturuar e kanalizimeve- total (000 lek)	0.0	0.0	0.0	0.0
shuma e faturuar u&k- total (000 lek)	16054.2	17610.4	18327.2	18038.2
tarifa kanalizime- f (lek/m ³)	0.0	0.0	0.0	0.0
tarifa kanalizime- ep (lek/m ³)	0.0	0.0	0.0	0.0
tarifa kanalizime- in (lek/m ³)	0.0	0.0	0.0	0.0

Tabela 4.7.2: Tregues të rrjetit të ujsjellesit dhe kanalizimeve të Bashkise Gjirokastër (periudha 2008-2011)⁶³.

Zbatimi i plote i Direktives eshte parakusht per arritjen e objektivave mjedisore te percaktuara ne Kornizen e Direktives se BE-se (DKM - 2000/60 / EC) dhe Direktiven mbi Strategjine Detare (Direktiva 2008/56 / EC). Plani i shtate i propozuar i Veprimit mbi Mjedisin dhe projekti per mbrojtjen e resurseve ujore te Evropes, theksojne rendesine e mbledhjes dhe trajtimit te ujerave te ndotura urbane.

Historikisht nuk ka pasur objektete te trajtimit te ujerave te zeza dhe ato jane derdhur direkt ne lumenj, ku pastaj rrjedh ne det. Kjo praktike ka rezultuar ne kontaminim te gjere dhe te ashpër te lumenjve dhe shtreterve te lumenjve. Shqiperia ka alokuar financimin per te permiresuar dhe per te ndertuar urgjent infrastrukturen e nevojshme te trajtimit te ujerave te zeza. Momentalisht trajtimi i ujerave te zeza i sherbejn rreth 25% te popullsisë se vendit dhe pritet qe ne vitin 2020, kur keto objekte te jene plotesisht operative, 45% e popullsisë do te jete i lidhur me objektet e trajtimit te ujerave te zeza. Tabela e meposhtme eshte nje permbledhje e shkurter per secilin impiantit te trajtimit te ujerave te zeza. Ende nuk eshte konfirmuar se keto impiante jane ne te vertete duke punuar ne kapacitetin e projektuar.

Ministria e Transportit dhe Infrastruktures menaxhon nje program te rendesishem investimesh qe kontribuon ne zhvillimin e infrastruktures, duke perfshire dhe infrastrukturen e sektorit te mbetjeve. Bazuar ne Planin Kombetar te Menaxhimit te Mbetjeve 2010-2025 eshte parashikuar qe menaxhimi dhe trajtimi i mbetjeve te behet ne nivel rajonal per 12 qarqet ekzistuese. Objektivi kryesor eshte mbyllja dhe rehabilitimi i venddepozitimeve ekzistuese, dhe ndertimi i venddepozitimeve rajonale sipas standarteve te BE. Aktualisht jane te ndertuara disa landfille ne perputhje me standartet europiane.

Ne baze te nje inspektimi te kryer nga Ministria e Mjedisit rezulton se venddepozitimet ekzistuese te mbetjeve urbane, te bashkive kryesore te vendit, jane jashte cdo kushti teknik dhe kriteri

⁶³ Burimi http://www.dpuk.gov.al/ndermarrje_info.php?idn=41

mjedisor. Po keshtu, perfaqesuesit e ketyre bashkive shprehen, se nuk kane projekte dhe mundesi financiare per permiresimin e kesaj situate.

Ne zbatim te VKM Nr. 333 dt. 26.1.2011 "Per administrimin e venddepozitimeve rajonale te mbetjeve urbane", eshte e domosdoshme hartimi i studimeve, projekt zbatimeve, si dhe ndertimit te venddepozitimeve te reja rajonale si me poshte:

- Venddepozitim, (Landfill), Kukes;
- Venddepozitim, (Landfill), Fier;
- Venddepozitim, (Landfill), Berat;
- Venddepozitim, (Landfill), Vlore;
- Venddepozitim, (Landfill), Gjirokaster;
- Venddepozitim, (Landfill), Diber.

Po keshtu, lind nevoja e ndertimit te disa landfilleve te vegjel, si ne qytetet: Puke, Krume, Burrel, Skrapar, Koplik, etj.

Persa i perket riciklimit, rreth 60 kompani private jane ne treg, te cilat po merren me riciklimin e mbetjeve. Jo te gjitha prej tyre kane leje per te vepruar nga MM-ja (ish MMPAU). Kompanite riciklojne keto rryma mbetjesh:

- Riciklim letre: 3 kompani
- plastike: 10 kompani
- tekstik: 1 kompani
- alumini: 4 kompani
- celiku: 15 kompani
- metal skrap: 21 kompani
- mbetje inerte (tulla nga shkaterrimet): 1 kompani
- druri: 1 kompani
- vajrash te mbetura: 1 kompani
- gomash te perdorura: 1 kompani.

Grumbullimi mbetjeve per riciklim nga keto kompani behet ne menyre te thjeshte. 92% e komunitetit rom merret me mbledhjen e tyre, te cilet jane te regjistruar si te papune. Jane regjistruar rreth 12000 individe qe merren me mbledhjen e metaleve. Ata nuk jane pajisur mire dhe te patrajnuar dhe mbi te gjitha nuk kane nje kontrate zyrtare me blesesit e tyre.

Barrierat qe pengojne riciklimin: cmimi i larte i energjiise, si dhe cmimi i transportit, fuqia e dobet ekonomike e grumbulluesve, individet dhe kompanite se bashku; mungese e vecimit qe ne fillim; mungese informacioni ne nivel publik, administrativ dhe tregtar; mungese ne stimulimin dhe promovimin e riperdorimit, riciklimit dhe perpunimin; mungese eksperience nga vete bizneset; veshtiresi ne hyrjen e burimeve financiare per te zhvilluar biznese te tilla. Kohet e fundit ka pasur disa iniciativa pozitive per ndarjen e mbetjeve ne dy grupe kryesore, organike dhe joorganike. Si shembuj pozitive te ndarjes se mbetjeve permenden bashkite e Lezhes, Korces, Fierit dhe Tiranës.

Nuk ka nje rrjet te integruar dhe te pershtatshem impiantesh per trajtimin dhe heqjen e mbetjeve, si dhe rikuperimin e mbetjeve. Ata nuk marrin ne konsiderate Teknikat me te Mira te Disponueshme

(TMD). Nuk ka pasur asnje bashkepunim me shtetet anetare te tjera per sa i perket administrimit te mbetjeve.

Pjesa me e madhe e mbetjeve te riciklueshme vjen nga mbetjet urbane, dhe pjeserisht nga sektori industrial. Duhet theksuar se nuk ka impiante te kompostimit te mbetjeve te biodegradueshme dhe te djegies se mbetjeve urbane (te pa riciklueshme) si dhe mbetjeve industriale per shfrytezimin e energjise se tyre per industrine prodhuese.

Gjenerimi i mbetjeve per vitin 2014 eshte 0,9 kg per person ne dite ose ne total 971565 ton. Sasia e mbetjeve te riciklueshme te eksportuara per vitin 2013 eshte 35 055 ton. Mbetet shume per t'u bere per te arritur objektivat ne fushen e mbetjeve si per uljen e gjenerimit te mbetjeve dhe per zbatimin e hierarkise se menaxhimit te mbetjeve.

4.8. Zhurma

Në përputhje me Vlerësimi Strategjik Mjedisor për Planin e Përgjithshëm Kombëtar Niveli i zhurmave urbane (LAeq): eshte niveli i vazhduar ekuivalent i presionit akustik te ponderuar (A0), te prodhuar nga te gjitha burimet e zhurmave qe ekzistojne ne nje vend te caktuar dhe gjate nje kohe te caktuar.

Monitorimi tregon se Shqiperia qendron afer vendeve te para ne Evrope me parametra te larte te ndotjes nga zhurma urbane. Si vlerat mesatare te dites ashtu dhe ato te nates e tejkalojne standardin e legjislacionit te BE-se dhe ate shqiptar. Ne vecanti, vlerat mesatare te zhurmes gjate dites dhe nates ne qytetet e monitoruara jane perkatesisht LAeq 63 dB (A) dhe LAeq 49.1 dB (A). Te dy vlerat e tejkalojne standardin legjislacionin te BE-se dhe ate shqiptar (LAeq/Diten 55 dB (A) dhe LAeq/Naten 45 dB (A)).

Gjate vitit 2014, vlera mesatare e zhurmes si ditën dhe natën, ka qene me e ulet krahasuar me vitin 2011 (monitorimi i fundit).

Në studimin «ESIA Albania Section 6 – Environmental, Socioeconomic and Cultural Heritage Baseline» (2013) që është përgatitur për projektin "Trans Adriatic Pipeline, TAP" Raportuar se përgjatë rrugës së gazsjellësit në Shqipëri zhurma mjedisore ndryshon ndjeshëm pasi ajo shtrihet nëpër zonat e banuara, bujqësore, dhe të pazhvilluara. Shumica e receptorëve të mundshëm janë fshatra të cilat mund të konsiderohen të ndjeshme.

Në mënyrë që të sigurojë një përshkrim të saktë mbi kushtet e zhurmës për këto receptorë të ndjeshëm, janë përzgjedhur fshatra që ndodhen brenda 2 km të korridoreve në zonën e ndikimit, përveç vende të stacioneve të kompresorëve.

Për të qenë në gjendje të krahasojnë matjet e zhurmës me standardet ndërkombëtare, janë përdorur udhëzimet e nivelit të zhurmës nga Korporata Ndërkombëtare Financiare (IFC, 2007) dhe janë të përfshirë në tabelën 4.8.1.

Sipas udhëzimeve të nivelit të zhurmës dhe receptorëve të zhurmës, një bazë është që të jetë i qëndrueshëm për receptorët e banimit, institucionale dhe arsimore.

Periudha	Grupi i Bankës Botërore IFC	
	Industriale dhe komerciale	Residenciale, Institucionale dhe Arsimore
Ditën (07:00 -22:00)	70 dBA	55 dBA
Natën (22:00 - 07:00)	70 dBA	45 dBA

Tabela 4.8.1: Udhëzime për Nivelin e zhurmës⁶⁴

Gjatë muajve Qershor të vitit 2011 dhe në Shtator të vitit 2011 u matën kushtet ekzistuese të zhurmës. Tabela 4.8.2 përfshin një përmbledhje të matjeve të zhurmës.

Figura 4.8.1 tregon vendndodhjen e pikave të matjes së zhurmës përgjatë tubacionit.

Vendodhja e Matjes së Zhurmës	Vendndodhja	Seksioni	Distanca e përafërt e tubacionit [m]	Kohëzgjatja e Matjes [min]	L _{Aeq} t [dB]
1	Alternativa CS02-	Lindor	50	11:00	30.5
2	Trestenik	Lindor	300	10:00	30.8
3	Corovode	Qëndror Perëndimor	150	11:00	62.3
4	Guri i bardhë	Qëndror Perëndimor	200	10:00	55.5
5	Uznovë	Qëndror Ëestern	50	13:00	40.9
6	Hoxhaj	Qëndror Perëndimor	50	15:00	45.5
7	Gjokalli	Perëndimor	1700	10:00	52.5
8	Sheq-marinas	Perëndimor	1100	9:00	57.2
9	Semani	Perëndimor	300	6:00	56.1

Tabela 4.8.2: Përmbledhje e matjes së zhurmës⁶⁵

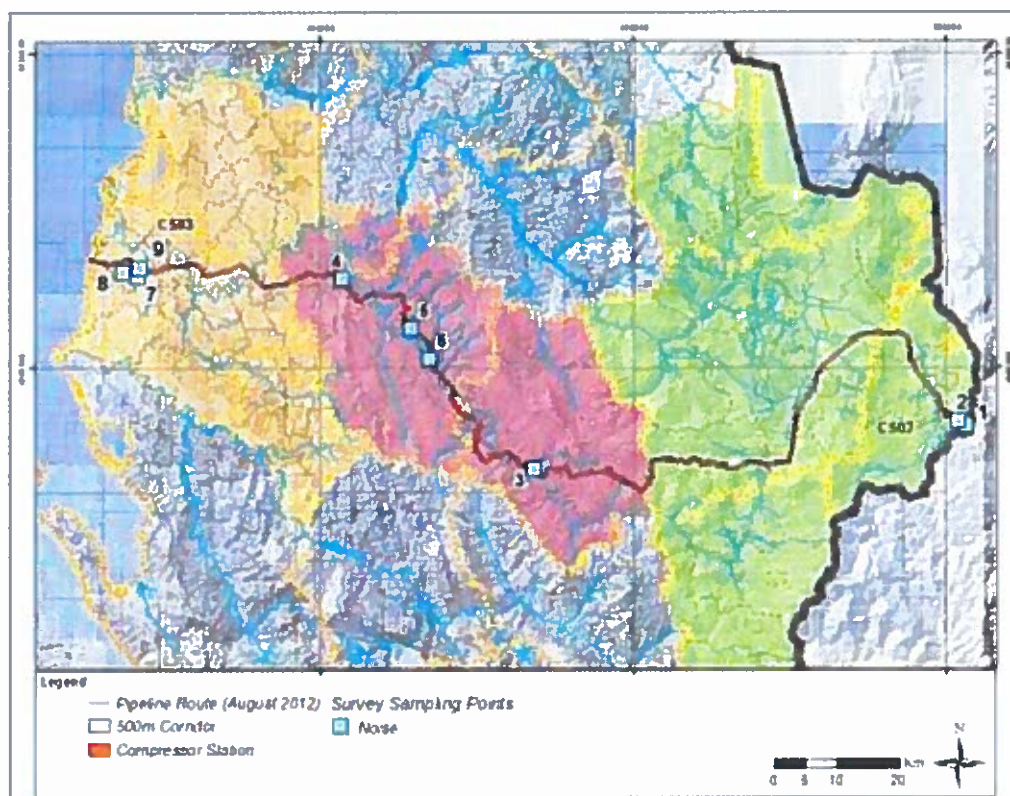
Burimet kryesore të zhurmës të identifikuar gjatë Qershorit dhe Shtatorit 2011, punës në terren përfshihen sa më poshtë:

- Lëvizja e automjeteve në rrugë dhe rrugicat;
- Aktivitetet e punës njerëzore në zonat bujqësore; dhe
- Kafshët e fermave.

Matjet të tjera të zhurmës janë marrë në të gjitha vendet matëse të zhurmës (me përjashtim të vendndodhjeve 1 dhe 2), në mënyrë që të karakterizojnë më mirë burimet e përmbledhura në Tabelën 4.8.3.

⁶⁴ Burimi: IFC (2007).

⁶⁵ Burimi: Anketa në terren (qershor-shtator 2011), ERM (2011). (Nuk u monitoruan fshatra në seksionin Qendror dhe Lindor, pasi ato të paraqitura janë konsideruar të jenë në kushte të ngjashme të zhurmës se vendodhjet e Seksioni të Lindjes.).

Source: ERM (2011)

Figura 4.8.1: Vendi i matjes së zhurmës⁶⁶

<i>Vendi i matjes së zhurmës</i>	<i>Vendodhja</i>	<i>Burimi i zhurmës</i>	<i>L_{Aeq} 1''[dB]</i>
3	Corovode	Sfond	58.8
		Claxon	61.3
		Kamion	69.1
4	Guri i bardhë	Sfond	45
		Dhen	62.7
		Njerez	63.6
		Qen	46.1
5	Uznovë	Sfond	37
		Gjela	46.5
		Zogj	42.2
		Gjela	41.3
7	Gjokalli	Sfond	38.2
		Era	44.1

⁶⁶ Burimi: ERM (2011).

<i>Vendi i matjes se zhurmës</i>	<i>Vendodhja</i>	<i>Burimi i zhurmës</i>	<i>L_{Aeq} 1''[dB]</i>
		Qen	39
8	Sheq-marinas	Zog	51.4
		Rosa	51.9
		Gjela	51.8
		Automjete	57.9
9	Semani	Sfond	36.1
		Qen	45.1
		Lope	50.6
		Gjela	46.1
		Zogj	43.3
		Zogj	55.9

Tabela 4.8.3: Përcaktimi i burimeve të zhurmës⁶⁷

Në përgjithësi, nivelet e sfondit janë matur në ose rreth 35 - 45 dBA. Ky nivel i ulët është për shkak të karakteristikave të zonës së studimit të cilat janë zona kryesisht rurale, ku burimet e zhurmës nuk janë intensive. Rritja nga niveli i sfondit në nivelin mesatar është për shkak të burimeve të zhurmës të listuara më sipër.

Nivelet më të ulëta janë zbuluar në seksionin lindor (masa rreth 30 lbs).

Karakteristikat e seksionit lindor qendror janë të ngjashme me ato të përshkruara për seksionin Lindor, të cilat janë zonat rurale, ku burimet e zhurmës nuk janë intensive. Edhe pse matjet e zhurmës nuk janë marrë në Seksionin Lindor Qendror, është supozuar se matjet e zhurmës nga seksioni Lindor do të jetë përfaqësues për seksionin Lindor qendror.

Nivelet e zhurmave në seksionin Perëndimor qendror janë më të larta se seksionit Lindor (nga rreth 40 dBA për rreth 62 dBA) për shkak të nivelit më të madh të zhvillimit në këtë seksion. Ndërsa të dy pjesët janë të dominuara nga aktiviteti bujqësor, Seksioni perëndimor qendror nuk është aq i largët, mekanizimi për këtë arsye të veçantë të bujqësisë ka ndodhur. Nivele më të larta të zhurmës janë të lidhur me lëvizjen e makinerisë përgjatë rrugëve dhe rrugicave dhe numrin më të madh të makinave. Matja e zhurmës në qytetin e Çorovodës tregon nivele edhe më të larta të zhurmës në krahasim me pjesën tjetër të seksionit. Këtu, matjet e zhurmës janë marrë në Urën Lindore të Çorovodës mbi lumin Osum ku është vendosur tregu qendror. Nivelet e zhurmës ishin më të larta si rezultat i veprimtarisë më të madhe njerëzore dhe prania e lumit (62.3 dBA) e.

Së fundi, në nivelet perëndimore Seksioni i zhurmës është regjistruar në nivelet më të larta mesatare përgjatë gjurmës së gazsjellësit (përafërsisht nga 52 dBA në 57 dBA) në Shqipëri. Si me seksionet e tjera, kjo është një zonë bujqësore me një nivel pak më të lartë të mekanizimit (kryesisht për shkak se ajo është një zonë e rrafshët, e cila mundëson më shumë praktika të mekanizuara bujqësore dhe për shkak se zona është më pranë qyteteve të mëdha dhe portet ku makineritë mund të importohen).

⁶⁷ Burimi: ERM (2011).

Duhet të theksohet se të gjitha matjet e zhurmës janë marrë gjatë orëve të ditës. Një rënie e përgjithshme në burimet potenciale të zhurmës mund të pritët gjatë natës, do të thotë, nivelet e zhurmës do të jenë të ngjashme me nivelet e matura në sfond (35 - 45 dBA). Nivelet e zhurmës maten siç tregohet në Tabelën 4.8.2 do të jetë përfaqësues për nivelet e zhurmës ditën.

Në përgjithësi, ka një nivel të ulët të zhurmës së përditshme përgjatë gjurmës së gazsjellësit (30 deri 55 dBA). Këto vlera janë nën udhëzimet e nivelit të zhurmës të përcaktuara nga IFC (shih Tabelën 4.8.1) për ditën në zonat e banuara, kështu që cilësia e zhurmës mund të konsiderohet e lartë në të gjithë zonën e studimit. Ndjeshmëria mund të konsiderohet e lartë në zonat e banuara dhe në afërsi të zonave të populluara.

Direktiva Shqiptare n.8, datë 27/11/2007 "kufijtë e zhurmës në mjediset e projektimit" përcakton kufijtë për zonat e banimit (në detaje, për zonat "jashtë shtëpisë") të ndikuara nga aktivitetet e operimit. Megjithatë, matjet e zhurmës janë krahasuar me udhëzimet më të rrepta, të nivelit të zhurmës nga Korporata Ndërkombëtare Financiare (IFC, 2007) të përcaktuara për receptorët e banimit, institucionale dhe arsimore.

Vihet re se në zonë nga fshati Potom, në mes të Kp 86.6 dhe 86.8, ka karakteristika të ngjashme me ato zona të studiuara në seksionin lindor, pasi që të dy pjesët karakterizohen duke qenë zona rurale ku burimet e zhurmave nuk janë intensive.

4.9. Popullsia dhe asetet material

4.9.1. Analiza e vlerësimeve demografike

Ky kapitull përfshin regjistrimin, analizën dhe vlerësimin e karakteristikave demografike të Bashkisë Gjirokastër dhe zhvillimin e tyre në kohë. Ky regjistrim, si e gjendjes ekzistuese ashtu edhe të tendencave të tij, jep mundësinë të përcaktohet pozicioni përkatës i Bashkisë, në lidhje me gjithë territorin e Shqipërisë. Ecuria e analizës mund të jetë një udhëzues i dobishëm për formulimin e politikave të nevojshme për nxitjen e perspektivave të zhvillimit të Bashkisë në nivel organizimi dhe menaxhimi të territorit, por edhe në aspektin ekonomik dhe social. Informacioni që kemi në dispozicion rrjedh ekskluzivisht nga burimi kryesor të dhënave demografike të Shqipërisë (INSTAT). Duhet të theksohet se të dhënat e disponueshme nga regjistrimi i vitit 2011 japin informacion për ish Njësitë Administrative (bashkia/komuna-LGU373) dhe analiza e popullsisë e zonës së studimit bëhet duke u bazuar në vendbanuesit e zakonshëm⁶⁸.

Bashkia Ura Vajguore i përket Prefekturës Berat dhe përfshin ish njësitë administrative Ura Vajguore, Cukalat, Kutalli dhe Poshnjë. Sipas të dhënave zyrtare të regjistrimit të 2011 Bashkia Ura Vajguore ka 27.295 banorë.

⁶⁸ Vendbanues i zakonshëm: Vendbanuesit e zakonshëm janë të gjithë personat të cilët janë banues të zakonshëm në Shqipëri, pavarësisht shtetësisë së tyre ose nëse janë ose jo prezent në vendbanimin e zakonshëm në Momentin e Censusit apo përkohësisht në mungesë. Pra, konsiderohen vendbanues të zakonshëm vetëm personat të cilët:

- kanë jetuar në vendin e vendbanimit të zakonshëm për një periudhë të vazhdueshme të paktën 12 muaj para Momentit të Censusit; ose
- kanë ardhur në vendin e vendbanimit të zakonshëm gjatë 12 muajve para Momentit të Censusit me qëllimin për të qëndruar atje të paktën një vit.
- personat të cilët mungojnë përkohësisht nga vendbanimi i zakonshëm prej një periudhe më të shkurtër se 12 muaj dhe që nuk kanë qëllim për të munguar për më shumë se 12 muaj.

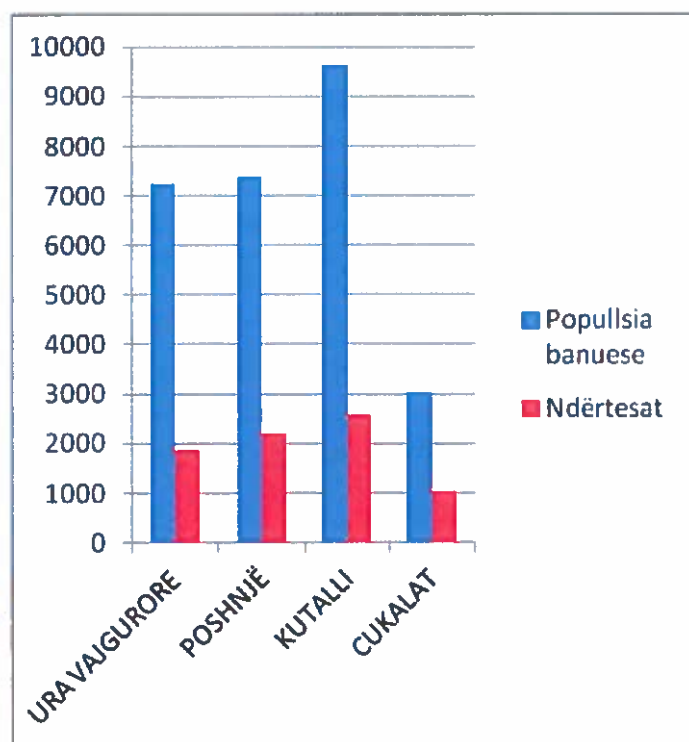
Bashkia Ura Vajgurore përbën 19.23% të totalit të popullsisë së Prefekturës Berat dhe 0,97% të popullsisë totale shqiptare. Nga ish njësitë administrative që i përkasin Bashkisë Ura Vajgurore ajo me numrin më të madh të banorëve është zona Kutalli me 9.643, ndjekin zonat Poshnjë dhe Ura Vajgurore me 7.375 dhe 7.232 banorë respektivisht, ndërsa njësia më numrin më të vogël të banorëve është ajo Cukalat me 3.045 banorë. Në këto zona edhe ndërtesat ndjekin të njëjtën hierarki, dmth numri më i madh i ndërtesave ndeshen në zonën Kutalli dhe numri më i vogël në atë Cukalat (grafiku 4.9.1.1).

Nga ish Njësitë Administrative të Bashkisë Ura Vajgurore, përveç zonës me të njëjtin emër e cila karakterizohet periferike, pjesa tjetër janë zona rurale-bujqësore. Karakterizimi si zonë periferike për Ura Vajgurore rezulton nga studimi «Commune Typology and Infra-Urban Statistical Cartography» (Tipologjia e Bashkisë dhe Harta e statistikave infra-urbane) cila u bazua në të dhënat nga INSTAT.

	Banesat					
	Popullësia banuese	Ndërtesat	Banesat gjithsej	Banesa të zakonshme të banuara	Banesa të zakonshme jo të banuara	Banesa jo të zakonshme
SHQIPËRIA	2800138	598267	1012062	706046	302197	3819
BERAT (Qarku)	141944	36488	53228	37945	15207	76
URA VAJGURORE (bashkia)	27295	7700	8857	6772	2080	5
URA VAJGURORE	7232	1875	2596	1931	665	-
POSHNJË	7375	2200	2372	1771	599	2
KUTALLI	9643	2575	2796	2328	467	1
CUKALAT	3045	1050	1093	742	349	2

Tabela 4.9.1.1: Popullësia banuese, ndërtesat për qëllime banimi dhe banesat sipas bashkisë/komunës dhe llojit të banesave.

Nga tabela 4.9.1.1 vëmë re se Cukalati e cila është një zonë rurale e vogël, për nga popullësia, ka një përqindje të rëndësishme të banesave të pabanuar (31,93%), ndërsa në Kutalli cila është zona më e populluar, vihet re përqindje më vogël (16,7%) e banesave të pabanuara në krahasim me zonat e tjera të Bashkisë Ura Vajgurore. Në rezultatet e mësipërme ka ndikuar tendenca e madhe që vihej re në vitet 1989-2011 në Shqipëri, për braktisje të zonave rurale dhe lëvizje drejt zonave urbane.

Diagrame 4.9.1.1: Popullsia banuese dhe ndërtesat

Popullsia e Shqipërisë në dy dhjetëvjeçarët e fundit (1989-2011), dhe pas rënies së sistemit të komunizmit, ka pësuar një ndryshim të madh. Përveç popullsisë në nivel kombëtar, e cila u pakësua me 3.182.417 (viti 1989) në 2.800.138 (viti 2011), u vu re një lëvizje e theksuar për jashtë vendit. Siç rezulton nga të dhënat e Institutit të Statistikave (INSTAT), duke krahasuar me dhjetëvjeçarin e kaluar, 10% e popullsisë sot jeton në një qytet apo fshat tjetër.

Nga 12 prefekturat e vendit 10 prej tyre (me përjashtim atë të Tiranës dhe të Durrësit) paraqesin një ulje të madhe midis dy regjistrimeve, atij të vitit 2001 dhe 2011 siç edhe vihet re në Grafikun e Institutit të Statistikave që vijon (shiko diagram 4.9.1.2).

Modeli i ndryshimit të popullsisë në nivelin e qarkut përkon, në një masë të madhe, me modelin e migrimit të brendshëm që tregon se, përveç migrimit dhe shtimit natyror, migrimi i brendshëm është një proces kryesor për ndryshimet e popullsisë në Shqipëri.

Për Bashkinë Ura Vajgure, ndryshimi i popullsisë paraqitet negativ në 3 ish Njësitë administrative që e përbëjnë atë, përveç Kutallisë në të cilin ka pasur një rritje të lehtë, në dy dekadat 1989 - 2011.

Bashkia/komuna	Popullsia			Ndryshimi '89-'11	Ndryshimi '01-'11	Klasifikimi		
	1989	2001	2011	absolute %	absolute %	1989	2001	2011
URA VAJGURE	8815	9181	7232	-17.96	-21.23	2	2	3
POSHNJË	8104	8649	7375	-9	-14.73	3	3	2
KUTALLI	9303	11755	9643	3.65	-17.97	1	1	1
CUKALAT	4620	4057	3045	-34.09	-24.94	4	4	4

Tabela 4.9.1.2 : Ndryshimi i popullsisë ndërmjet viteve 1989-2011.

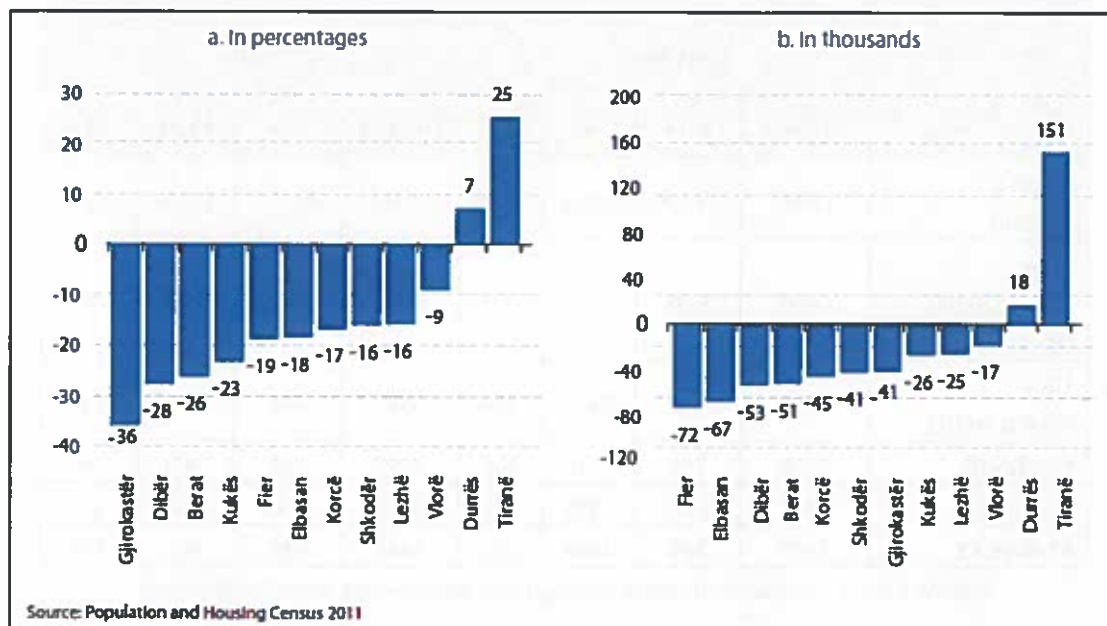

Diagrama 4.9.1.2 : Ndryshim i popullsisë në dhjetëvjeçarin 2001-2011 në nivel prefecture.

Nga tabela e mësipërme mund të konkludohet se, një reduktim më të madh në popullësi paraqet zonqa e vogël rurale Cukalat. Zona Ura Vajgurore, edhe pse është një zonë periferike paraqet gjithashtu një rënie të madhe të numrit të popullsisë në dekadën 2001-2011 ndërsa ia vlen të përmendet se Kutallia është një nga zonat e Shqipërisë që paraqet një rritje të lehtë.

Nëse merret parasysh edhe faktori moshë, sipas të dhënave të INSTAT, në Bashkinë Ura Vajgurore në dekadën 2001-2011, u vu re rënie e popullsisë që i përket grupmoshës 0-14 vjeç dhe një rritje të vogël në grupmoshën mbi 65 vjeç (shiko tabelën 4.9.1.3).

Bashkia/Komuna	Ndryshime në moshën 0-14vjeç	Ndryshime në moshë mbi 65 vjeç
URA VAJGURORE	-12,22%	3,21%
POSHNJË	-13,35%	2,59%
KUTALLI	-12,45%	2,92%
CUKALAT	-13,46%	1,13%

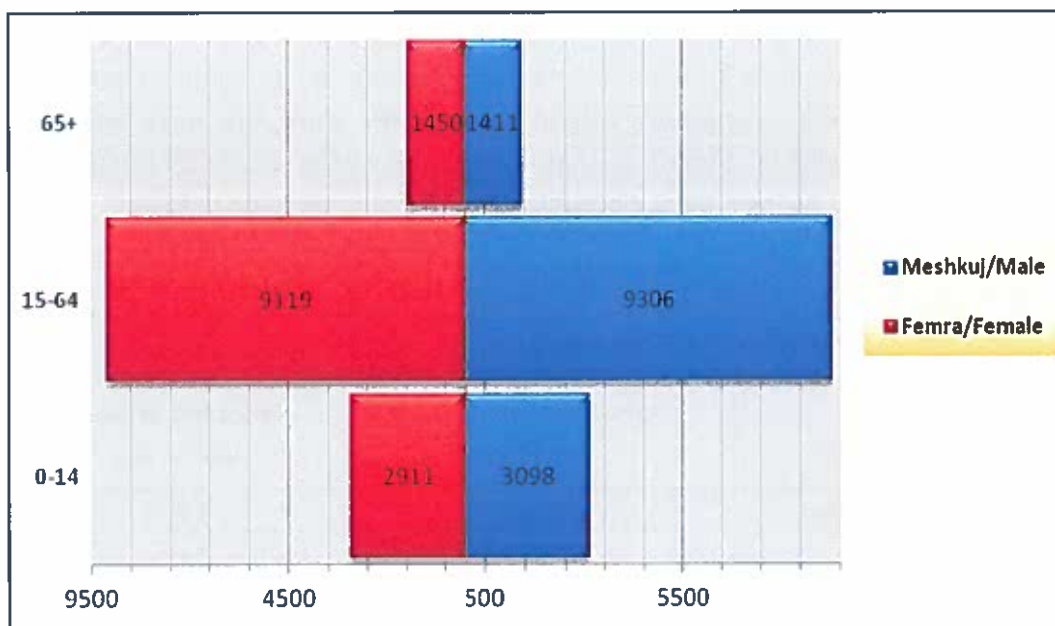
Tabela 4.9.1.3 : Ndryshime të popullsisë në lidhje me moshën dhe ndërmjet viteve 2001-2011.

Vlen të përmendet se gjatë regjistrimit të vitit 2011 gjenden 449 persona të rikthyer në Urën Vajgurore (6.2% e popullsisë së rajonit), 448 në Kutalli (4.65%), 310 në Poshne (4.2%) dhe 160 në Cukalat (5.25%).

Nga totali i popullsisë së Bashkisë Ura Vajgurore 13,815 janë meshkuj dhe 13 480 femra. Në mesin e meshkujve përqindja më e lartë (67.36%) i përket grupmoshës 15-64vjeç, 22.42% në grupmoshat 0-14vjeç, ndërsa norma më e ulët ndeshet në moshat mbi 65 (10.29%). Në mënyrë të ngjashme, për gratë përqindja më e lartë (67.65%) ndeshet në moshat 15-64 vjeç, përqindje më e vogël (21.59%) në moshat 0-14vjeç ndërsa mosha mbi 65 vjeç mban 10.76%.

	Gjinia dhe grup moshë							
	Meshkuj				Femra			
	Gjithsej	0-14	15-64	65+	Gjithsej	0-14	15-64	65+
BERAT (Qarku)	71460	14318	48828	8314	70484	13473	48146	8865
URA VAJGURE (Bashkia)	13815	3098	9306	1411	13480	2911	9119	1450
URA VAJGURE	3649	766	2449	434	3583	686	2457	440
POSHNJË	3778	779	2630	369	3597	740	2471	386
KUTALLI	4823	1169	3178	476	4820	1146	3199	475
CUKALAT	1565	384	1049	132	1480	339	992	149

Tabela 4.9.1.4 : Popullsia banuese sipas gjinisë, grupmoshës bashkisë/komunës.

Grafiku 4.9.1.3 : Piramida e moshave në Bashkinë Ura Vajgure.

Për popullsisinë për periudhën kohore të viteve 2013-2015, sektori i Bashkisë që ruan Regjistrin Bashkiak, disponon të dhënat e mëposhtme të cilat bazohen tek banorët e regjistruar duke bashkë përlllogaritur edhe emigrantët.

Nga tabela e mësipërme vëmë re se popullësia e Bashkisë paraqet një shtim të vogël (të nivelit të 100 personave në vit), ashtu si edhe numri i familjeve me përjashtim rajonin e Cukalat ku popullsia paraqitet me një reduktim të vogël.

	2013		2014		2015	
	Popullsia	Nr Familje	Popullsia	Nr Familje	Popullsia	Nr Familje
URA VAJGURE (Bashkia)	39551	10501	39718	10701	39819	10975
URA VAJGURE	11788	3373	11844	3422	11877	3540
POSHNJË	10205	2651	10259	2692	10255	2740
KUTALLI	13168	3309	13241	3409	13357	3519
CUKALAT	4390	1168	4374	1178	4330	1176

Tabela 4.9.1.5.: Popullësia dhe numri i familjeve gjatë periudhës kohore të viteve 2013-2015.

Mund të bëjmë një vlerësim për popullatën e Bashkisë për vitin 2016, bazuar në parashikimin përkatës të popullësisë të INSTAT-it për rajonin e Beratit. INSTAT procedoi në tre raunde parashikimesh të popullësisë. Raundi i parë u bazua në regjistrimin e vitit 1989 dhe ka bërë parashikime për një horizont kohor prej 21 vjetësh. Parashikimet e popullësisë u përditësuan në bazë të regjistrimit të vitit 2001 dhe u shtrinë deri në vitin 2021 (raundi i dytë). Raundi i tretë i parashikimeve të popullësisë vlerëson popullësinë në vitin 2031 në nivel kombëtar dhe rajonal, me bazë regjistrimin e fundit, dhe ka që qëllim informimin për të gjitha trendet e mundshme demografike dhe sfidat në të ardhmen. Sipas raportit që paraqet rezultatet e raundit të tretë (Parashikimet e Popullësisë Shqipëria 2011-2031, INSTAT), popullësia e rajonit Berat vlerësohet në 138 625 banorë për vitin 2016. Duke reduktuar në këtë përmasë popullësie përqindjen prej 19.23%, e cila është përqindja e popullësisë së Bashkisë në popullësinë e qarkut për vitin 2011, rezulton në vitin 2016 një popullës prej 26.658 banorë në këtë bashki. Duke krahasuar këtë vlerësim me popullësinë e regjistruar të Bashkisë për vitin 2011 (27 295 banorë) rezulton një vlerësim për reduktim të popullësisë të barabartë me 2.34% (2011-2016).

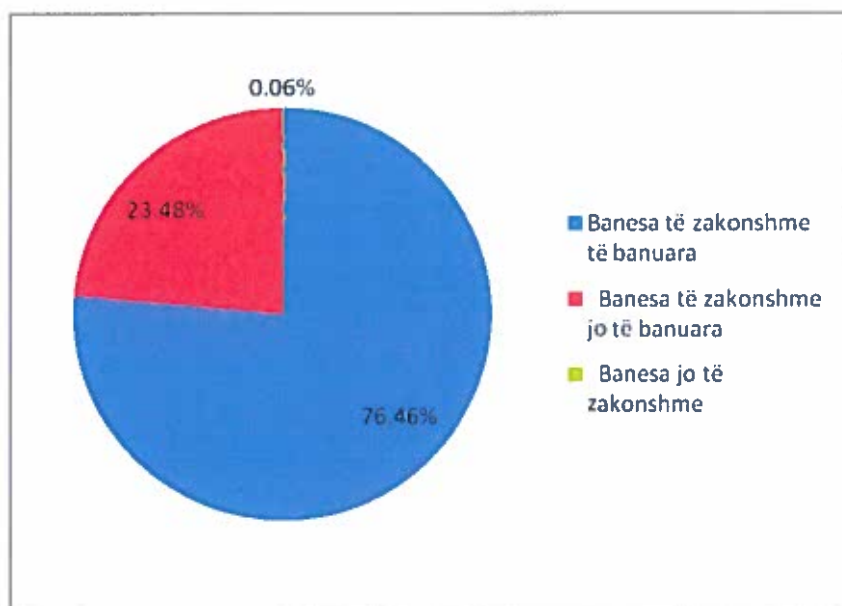
Nga tabela 4.9.1.6 ku përmendet numri i personave për km², arrijmë në përfundimin se Kutallia është rajoni me dendësinë më të madhe të banorëve.

	Persona/km ²
URA VAJGURE	166.98
POSHNJË	196.59
KUTALLI	217.39
CUKALAT	97.05

Tabela 4.9.1.6 : Persona për km² në nivel vendi, Bashkie, ish njësi administrative.

Sipas regjistrimit të INSTAT në lidhje me njësitë familjare dhe banesat, përdoret karakterizimi një banimi (banesat) e cila ndahet në «konvencionale» (banesa të zakonshme) dhe «jo konvencionale» (non-conventional dwelling/banesa jo të zakonshme). Si banesë «konvencionale» përcaktohet banesa e cila, që në fillim, është ndërtuar për banim për gjatë gjithë vitit ose ka ndryshuar përdorimin e tij për këtë qëllim.

Bashkia Ura Vajgurore nga 8.857 njësi banimi vetëm 5 nga ato i përkasin kategorisë «jo konvencionale» ndërsa ato «konvencionale» 23,48% nuk banohen.

Grafiku 4.9.1.4 : Kategorizim i njësive të banimit në Bashkinë Ura Vajguore.

Në lidhje me njësitë familjare, në regjistrimin e vitit 2011, bëhet ndarja e tek ato që kanë një ose më shumë «bërthama» familjare (family nucleus/bërthamë familjare), në ato që nuk kanë një "bërthamë" familjare dhe në ato që kanë bërthamë "jo-konvencionale". Si bërthamë familjare përcaktohet forma që përbëhet nga dy apo më shumë persona që jetojnë në të njëjtën shtëpi dhe dy prej tyre kanë lidhje martesore apo janë prindër me fëmijë. Njësitë familjare që nuk kanë «bërthamë» familjare karakterizohen si jo "konvencionale".

Nga totali i popullësisë së Bashkisë Ura Vajguore shumica e banorëve janë anëtarë të njësive familjare me një bërthamë. Por e rëndësishme është edhe përqindja e banorëve të çdo zone të cilët janë anëtarë të njësive familjare me dy apo me më shumë bërthama familjare.

Përqindjet janë 17,75% për Ura Vajguore, 19,58% për Poshnje, 22,15% për Kutalli dhe 18,72% për Cukalat. Domethënë vëmë re një rritje në tendencën e strehimit të më shumë se një familje në një njësi familjare, dhe kjo ndoshta për arsye ekonomike. Në këtë rezultat arrin edhe fakti se në këto rajone, janë të konsiderueshme përqindjet e njësive familjare që kanë si burim të ardhurash pensionet (41,8% në Ura Vajguore, 20,78% në Poshnjë, 27,78% në Kutalli dhe 21,55% në Cukalat).

	Lloji i NjEF-së				
	Gjithsej	NjEF-të pa bërthamë familjare	NjEF-të me një bërthamë familjare	NjEF-të me dy ose më shumë bërthama familjare	NjEF-të me bërthamë jo të vlefshme
BERAT (Qarku)	141797	3313	114117	22932	1435
URA VAJGUORE (Bashkia)	27295	414	21124	5434	323
URA VAJGUORE	7232	137	5737	1284	74

	Lloji i NJEF-së				
	Gjithsej	NJEF-të pa bërthamë familjare	NJEF-të me një bërthamë familjare	NJEF-të me dy ose më shumë bërthama familjare	NJEF-të me bërthamë jo të vlefshme
POSHNJË	7375	135	5663	1444	133
KUTALLI	9643	106	7322	2136	79
CUKALAT	3045	36	2402	570	37

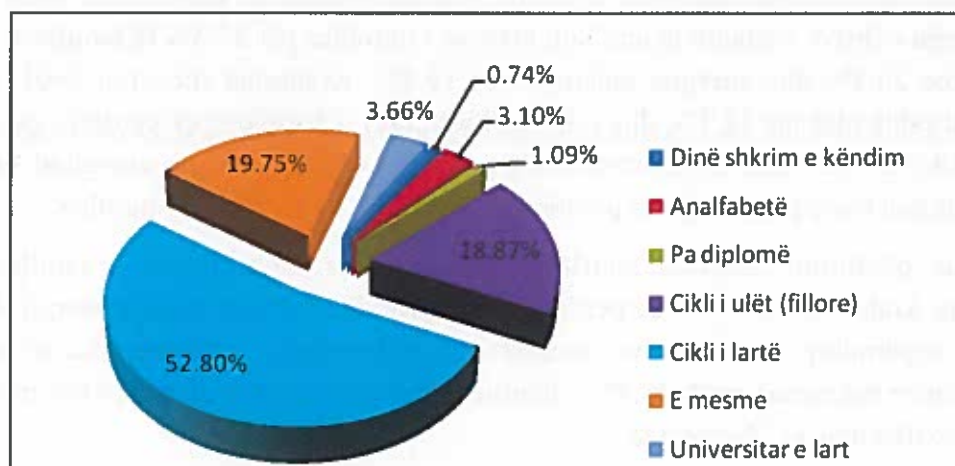
Tabela 4.9.1.7 : Numri i anëtarëve të NJEF-ve sipas bashkisë/komunës dhe llojit të NJEF-së

Lidhur me nivelin arsimor të banorëve në Bashkinë Ura Vajgurore, shumica (52.80%) i takon kategorisë së arsimit të mesëm, ndërsa përqindja e individëve të cilët kanë arsim të lartë si edhe atyre analfabet është shumë e ulët (3.66% dhe 3.10% respektivisht).

Tabela 4.9.1.8 tregon për secilin rajon të Bashkisë, të dhënat që kanë të bëjnë me nivelin arsimor të banorëve të saj. Në rajonet Poshnjë, Cukalat dhe Kutalli më shumë se 50% e popullsisë që është mbi 10 vjeç, ka përfunduar arsimin e mesëm.

Bashkia/ Komuna	Gjithsej	Ndjekja e shkollës dhe alfabetizmi / niveli arsimor i arritur						
		Nuk kanë ndjekur asnjëherë shkollën		Kane ndjekur ose janë duke ndjekur shkollën / Diploma më e lartë e marrë				
		Dinë të shkruajnë e të lexojnë	Analfabetë	Pa diplomë	Arsimi bazë		E mesme	Universitar e lartë
					Cikli i ulët (fillore)	Cikli i lartë		
URA VAJGURORE (Bashkia)	23766	175	736	258	4484	12548	4694	871
URA VAJGURORE	6373	44	205	21	1178	2707	1825	393
POSHNJË	6494	66	180	57	1144	3526	1322	199
KUTALLI	8283	49	283	140	1614	4854	1144	199
CUKALAT	2616	16	68	40	548	1461	403	80

Tabela 4.9.1.8: Popullsia banuese 10 vjeç e lart sipas bashkisë/komunës, ndjekjes së shkollës, alfabetizmit, dhe nivelit arsimor të arritur.

Grafiku 4.9.1.5 : Niveli arsimor në Bashkinë Ura Vajgurore.

4.9.2. Analiza dhe problem për gjendjen e strehimit

Shqipëria pas rënies së regjimit komunist, ka përjetuar një migrim të brendshëm dhe të jashtëm në shkallë të gjerë. Ky fakt kishte si pasojë shpopullimin e zonave rurale dhe lëvizjen e banorëve në zonat urbane brenda ose jashtë vendit, në kërkim të më shumë mundësive për arsimim dhe punësim dhe kushte më të mira strehimi dhe kujdesi mjekësor.

Si rezultat i kësaj zhvendosje të shpejtë dhe masive të popullsisë, ri-urbanizimi dhe mbipopullimi i qyteteve është bërë një problem i madh, duke çuar në varfëri me të madhe, papunësi, zhvillimin e tregut e zi dhe përkeqësimin e kushteve të jetesës. Në atë kohë, shfaqen probleme serioze të strehimit, infrastrukturës joadekuate, mungesës së ujit dhe energjisë elektrike dhe qasje të kufizuar në arsim dhe shëndetësi.

Shumica e njerëzve u zhvendos në kryeqytet dhe zonat bregdetare. Tirana ka marrë 61.5% të të gjithë emigrantëve, dhe zonat bregdetare Lushnja 7.5%, Durrësi 6%, Fieri 4%, Vlora 3.5% dhe Sarandë 2.3%. Kështu në rajonin Tiranë-Durrës në vitet 1991-1998 popullsia është rritur rreth 7%, përqindje që korrespondon me 30.000 persona apo 6.500 familjeve në vit. Përafërsisht një e treta e popullsisë është e përqendruar në këtë sektor gjeografik.

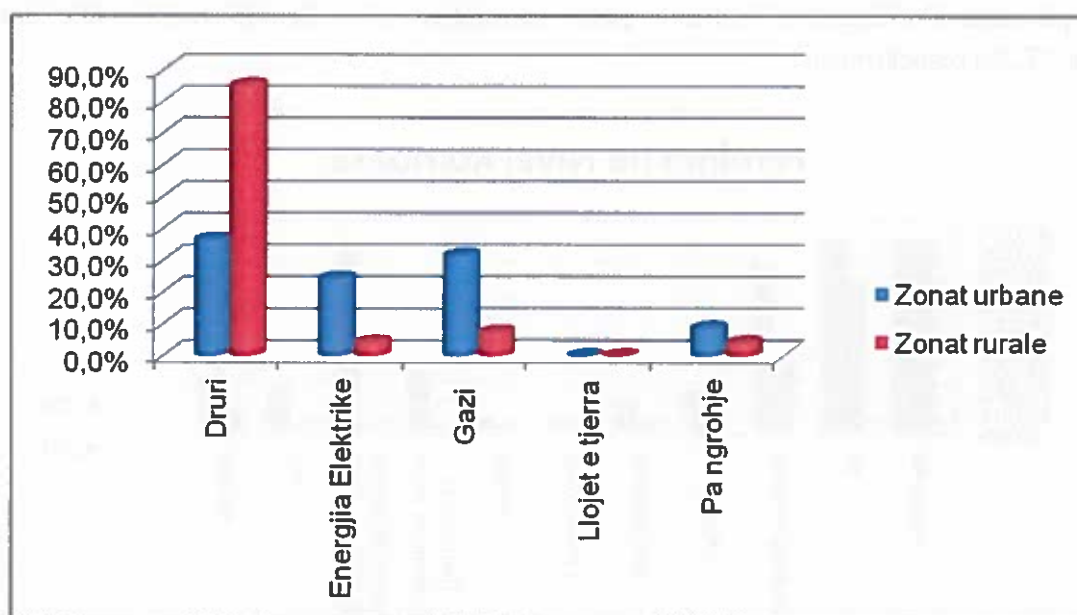
Sipas të dhënave të regjistrimit të popullsisë të vitit 2001 për dekadat e fundit, në vitin 2001, 47% të popullsisë së përgjithshme të vendit jetonin në zonat urbane, ndërsa në vitin 2011 kjo shifër u rrit në 54%. Për herë të parë, popullsia në zonat urbane e tejkalon popullsinë në zonat rurale. Kjo tregon se zhvendosja e brendshme e njerëzve ka vazhduar në nivele të larta në dekadën e fundit. Krahësuar me regjistrimin e vitit 1991, rreth 10.6% e popullsisë ka ndryshuar vendbanimin brenda vendit. Fluksi në Tiranë dhe qytetet bregdetare ka lënë shumë zona rurale me popullsi të rrallë dhe sot ka disa zona rurale, ku 50% e shtëpive janë bosh..

Në vitin 2011, numri i ekonomive familjare private në Shqipëri ishte 722 262, nga të cilat 56.7% janë të vendosura në zonat urbane dhe 43.3% në zonat rurale. Lidhur me pronësinë e rreth 90.2% të ekonomive familjare private i përkasin banorëve që jetojnë në to, ose që paguajnë një hipotekë, kredi ose janë në proces legalizimi.

Sistemet e ngrohjes behet kryesisht me pajisje të veçantë. 63.3% e familjeve përdorin soba, kondicionerë ose ngrohje elektrike, ndërsa sistemi i ngrohjes qendrore është gjetur vetëm në 3.2% të familjeve. Djegia e druve vazhdon të jetë lloji kryesor i ngrohjes për 57.5% të familjeve, pasuar nga gazi natyror me 20.8% dhe energjia elektrike me 15.4%. Krahësuar me vitin 2001, përdorimi i druve të zjarrit është ulur me 12.3%, dhe është rritur numri i familjeve që përdorin gaz natyror për ngrohje me 14.9%. Në vitin 2001, rreth 30% e familjeve ka përdorur energjinë elektrike për ngrohje. Kjo tregon rënie prej 50.0% të përdorimit të energjisë elektrike për ngrohje.

Në zonat rurale, përdorimi i druve të zjarrit mbetet i përhapur, me rreth 85% e familjeve përdorin dru për ngrohje, krahasuar me 7.1% që përdor gaz natyror dhe 4.1% që përdor energji elektrike. Në zonat urbane, shpërndarja e ekonomive familjare sipas llojit kryesor të energjisë së përdorur për ngrohje është më e balancuar: rreth 36.3% e familjeve ngrohen me dru zjarri, 24.0% me përdorimin e energjisë elektrike dhe 31.3% me gaz.

Shpërndarja e ekonomive familjare sipas llojit kryesor të energjisë së përdorur për ngrohje në zonat urbane dhe rurale duket në diagramin në vijim.

Diagrami 4.9.2.1: Lloji i energjisë së konsumuar për ngrohje nga familjet për Bashki / komuna.

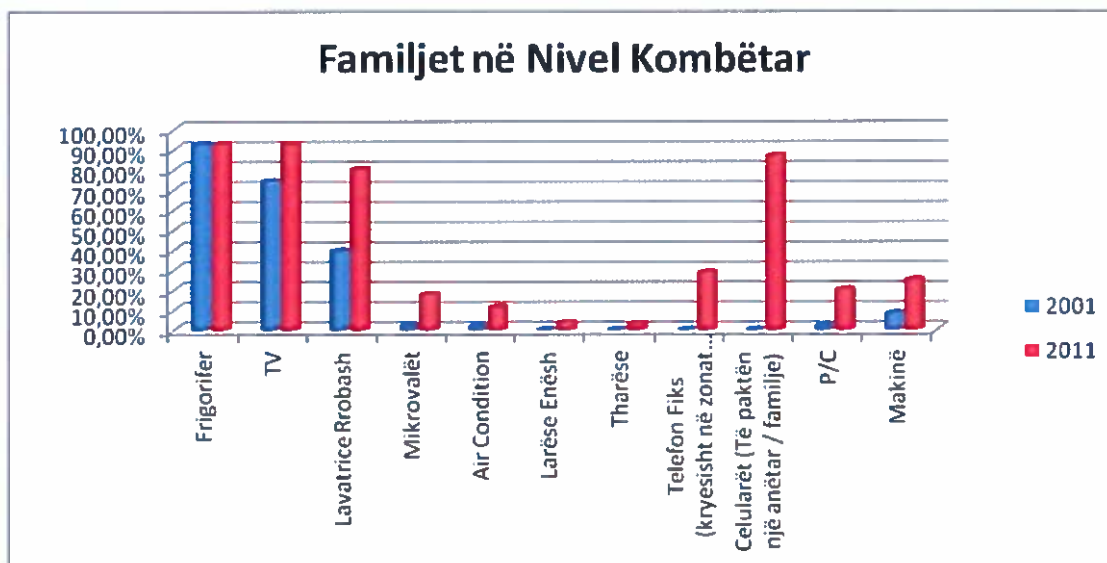
Pothuajse të gjitha familjet në Shqipëri kanë në dispozicion lehtësitë themelore. 92.4% e familjeve kanë televizor, 92.4% frigoriferë dhe 80.2% makina larëse. Krahësuar me vitin 2001, numri i familjeve që kishin televizionin ishte pothuajse i njëjtë, ndërsa ka një rritje të konsiderueshme në numrin e familjeve që kishin frigoriferë dhe lavatriçe, të cilat normat ishin përkatësisht 74.1 për qind dhe 39.3 për qind. Megjithatë, përqindja e familjeve me pajisje të reja elektrike shtëpiake vazhdon të mbetet ende e vogël. 17.6% e familjeve kanë mikrovalë, 11.3% sistek klimatizimi, 3.4% lavastovile dhe rreth 3.0% një tharëse rrobash. Në vitin 2001, numri i familjeve që kanë pasur klimatizim ose mikrovalë ishte më pak se 2%. Rreth 28.5% e familjeve kanë një linjë fikse telefonike në shtëpi (që gjendet kryesisht në zonat urbane). 86.8% e familjeve kanë një telefon celular (të paktën një anëtar i familjes). Rreth 20.0% e familjeve në mbarë vendin pati një kompjuter nga të cilat rreth 82.3% janë në zonat urbane dhe 17.7% në zonat rurale. Në regjistrimin e vitit 2001, numri i familjeve që ka pasur një kompjuter ra me 2.0%. Gjithashtu, në vitin 2011, 24.8% e familjeve ka në pronësi makine, krahasuar me 8.0% në vitin 2001. Tabela e mëposhtme tregon shpërndarjen e ekonomive familjare në raport me pajisjet baze.

Në vitin 2011, numri i ndërtesave për qëllime banimi, në Shqipëri ishte 598,267. Mbi 80% ishin kryesisht shtëpi një-katëshe, me vetëm një banesë Vetëm 3.7% e tyre ishin pallate banimit, nga të cilat 31.3% ishin në zonën e Tiranës. Vetëm 1.0% e tyre ishin 6 kate ose më shumë, ndërsa 2.1% e totalit kishte 9 apo më shumë banesa. Ndërtesat me dy kate dhe dy ndërtesave të banimit ishte rreth 10.0% e ndërtesave të shfrytëzuara për qëllime banimi.

Ekzistonte një total prej 1.0124 milion shtëpi, nga të cilat, sipas klasifikimit sipas llojit, 99.6% ishin banesat kontraktuale dhe 0.4% jo-kontraktuale. Stoku i banesave mund të analizohet në ekonomi familjare private apo kolektive me normat përkatëse të 99.97% dhe 0.03%.

56.6% e të gjitha shtëpive të banimit (nuk përfshihen banesat kolektive) janë të përqendruara në zonat urbane dhe 43.4% në zonat rurale. Krahësuar me vitin 2001, ka pasur një rritje në numrin e

shtëpive të banimit në zonat urbane me 24.7% dhe reduktimin e numrit të shtëpive të banimit në zonat rurale me 20.5%. Numri 12 përfaqëson shpërndarjen e banesave konvencionale dhe numrin e familjeve për zonë. Prefektura e Tiranës ka pasur përqindjen më të lartë të shtëpive dhe familjeve, 26.0% dhe 27.2% respektivisht.

Diagrami 4.9.2.2: Përqindja e ekonomive familjare për bashki/ komunë që zotërojnë të mira material dhe shërbime të mjaftueshme.

Shtëpitë bosh ishin 21.7% e banesave konvencionale, nga të cilat 52.6% janë të vendosura në zonat rurale. Shtëpitë që përdoren si dytësore ose sezonale ishin 8.3% e banesave konvencionale dhe 52.3% e tyre kanë qenë në zonat rurale. Numri më i madh i banesave të lira konvencionale ndodhen në qarkun e Vlorës me një përqindje prej 32.4%, ndërsa shumica e shtëpive të përdoren si dytësore ose sezonale gjenden në qarqet Durrës, Vlorë dhe Gjirokastrë me 16.5%, 14.6% dhe 12.6% respektivisht.

Persa i përket qasjes në furnizimin me ujë, rreth 77.0% e banesave në Shqipëri ka pasur qasje në një sistem të furnizimit me ujë në shtëpi ose në ndërtesën ku ndodhet banesa. Në zonat urbane përqindja ishte 90.9% dhe në zonat rurale rreth 59.0%. Në shkallë kombëtare, 85.2% e shtëpive kanë pasur qasje në kanalizime brenda shtëpisë apo ndërtesës ku ato janë. Në zonat urbane kjo shifër ishte rreth 96.2%, ndërsa në zonat rurale ishte rreth 71.0%. Më shumë se gjysma e shtëpive të banimit në Shqipëri ka pasur qasje në të gjitha lehtësitë: sistem furnizimi me ujë, tualet, vaske / dush dhe ngrohje, ndërsa vetëm 1.1% e shtëpive të banimit kishin instalime baze.

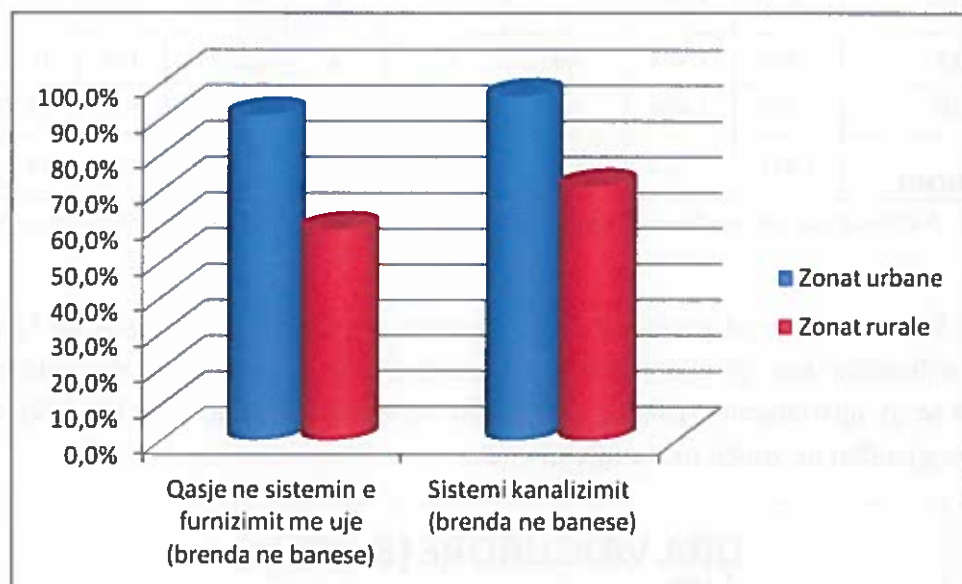
Diagrami më poshtë tregon përqindjen e shtëpive që kanë qasje në sistemet e furnizimit me ujë dhe kanalizime në banesë apo ndërtesën ku ndodhet banesa në zonat urbane dhe rurale.

Në këtë kapitull jepet një informacion i detajuar rreth situatës së strehimit në Bashkitë Ura Vajgurore. Analiza e të dhënave për banesat dhe kushtet e jetesës të çon në përfundime të rëndësishme në lidhje me varfërinë dhe prosperitetin e popullatës.

Kushtet e jetesës dhe të strehimit kanë një ndikim të drejtpërdrejtë si në nivelin arsimor ashtu edhe në atë shëndetësor të popullsisë dhe në përgjithësi të statusit social dhe ekonomik të popullsisë. Në mënyrë të veçantë, furnizimi me ujë dhe kanalizimet, ngrohje, pajisje shtëpiake, janë tregues të

lidhur direkt me standardet e jetesës së banorëve dhe nxjerrjen e konkluzioneve mbi situatën aktuale.

Në Shqipëri, ashtu si në vende të tjera që janë në zhvillim, banorët kanë lëvizur për në zonat urbane me qëllim për të kërkuar më shumë mundësi arsimimi dhe punësimi, kushte më të mira strehimi dhe të kujdesit shëndetësor. Kjo solli si rezultat shpopullimin e zonave rurale dhe lëvizjen e banorëve në zonat urbane brenda ose jashtë vendit.

Diagrami 4.9.2.3: Qasja në sistemin e furnizimit me ujë dhe kanalizimit brenda në banesë apo në ndërtesën ku është e vendosur banesa në zonat urbane dhe rurale.

Analiza e të dhënave⁶⁹ në lidhje me banesat dhe kushtet e jetesës do orientojnë në rezultate të rëndësishme në lidhje me nivelet e varfërisë dhe prosperitetin e popullsisë. Kushtet e jetesës dhe të strehimit kanë një ndikim të drejtpërdrejtë si në shëndetësi gjithashtu dhe në nivelin arsimor të popullsisë dhe kështu e shtrirë në gjendjen sociale dhe ekonomike të popullsisë. Në mënyrë të veçantë, furnizimi me ujë dhe kanalizime, ngrohja, pajisjet në një shtëpi, janë tregues që tregojnë nivelin e jetesës së banorëve.

Në tabelat e mëposhtme jepet një pasqyrë e kushteve të jetesës për Bashkinë Ura Vajgurore siç rezultojnë nga të dhënat e Zyrës së Institutit të Statistikave të Shqipërisë (INSTAT) për regjistrimin e popullsisë të vitit 2011.

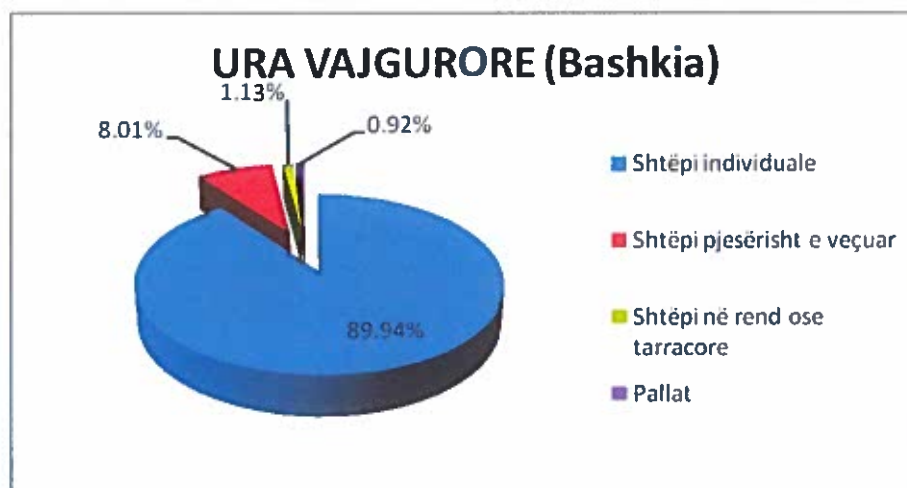
Bashkia/Komuna	Lloji i ndërtesës					Numri i Banesave në ndërtesë			
	Gjithsëj	Shtëpi individuale	Shtëpi pjesërisht e veçuar	Shtëpi në rend ose tarracore	Pallat	1	2	3-4	5+
BERAT (Qarku)	36,488	31,674	2,810	962	1,042	32,221	2,722	684	861
URA VAJGURORE	7,700	6,925	617	87	71	7,006	577	75	42

⁶⁹ «Commune Typology and Infra-Urban Statistical Cartography», Alain Jarne, Zana Vokopola, Martin Schuler dhe «Albanian dwelling and living conditions», INSTAT.

Bashkia/Komuna	Lloji i ndërtesës					Numri i Banesave në ndërtesë			
	Gjithsëj	Shtëpi individuale	Shtëpi pjesërisht e veçuar	Shtëpi në rend ose tarracore	Pallat	1	2	3-4	5+
(Bashkia)									
CUKALAT	1,050	1,034	5	3	8	1,011	33	5	1
KUTALLI	2,575	2,468	84	15	8	2,379	176	16	4
POSHNJË	2,200	1,869	301	22	8	2,059	118	20	3
URA VAJGURORE	1,875	1,554	227	47	47	1,557	250	34	34

Tabela 4.9.2.1: Ndërtesat për qëllime banimi sipas bashkisë /komunës, llojit të ndërtesës dhe numrit të banesave në ndërtesë.

Nga Tabela 4.9.2.1 rezulton në përfundimin se shumica e ndërtesave në Bashkinë Ura Vajgurore janë shtëpitë njëkatëshe me një akomodim-apartament, ndërsa te pakta janë ato ndërtesa që kanë më shumë se dy apartamente (pallate). Përqindja më e madhe e pallateve (66.2%) në Bashkinë Ura Vajgurore, gjenden në zonën me të njëjtin emër.

Diagrami 4.9.2.4 : Ndërtesat për qëllime banimi sipas bashkisë /komunës, llojit të ndërtesës.

Nëse analizojmë ndërtesat e Bashkisë Ura Vajgurore në lidhje me katet e tyre, arrijmë në përfundimin se pjesa më e madhe (89.95%) përbëhet nga një kat. Në veçanti në zonën e vogël rurale Cukalat 98% e ndërtesave përbëhen nga një kat.

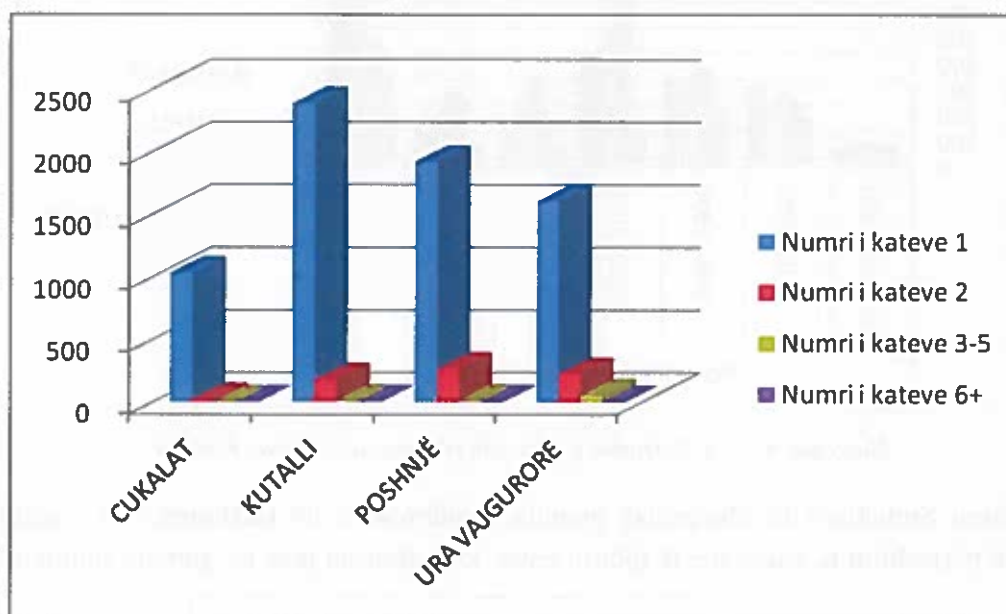
Në Tabelën 4.9.2.2. vërejmë se përqindja e ndërtesave me më shumë se dy kate është shumë e vogla. Në mënyrë të veçantë për Cukalat është 0.29%, 0.58% për Kutalli, 0.77% për Poshten dhe 2.72% për Urën Vajgurore.

Bashkia/Komuna	Gjithsej Total	Numri i kateve			
		1	2	3-5	6+
BERAT (Qarku)	36488	32638	2884	825	141

Bashkia/Komuna	Gjithsej Total	Numri i kateve			
		1	2	3-5	6+
URA VAJGURORE (Bashkia)	7700	6926	688	78	8
CUKALAT	1050	1026	21	2	1
KUTALLI	2575	2382	178	12	3
POSHNJË	2200	1918	265	14	3
URA VAJGURORE	1875	1600	224	50	1

Tabela 4.9.2.2 : Ndërtesat për qëllime banimi sipas bashkisë /komunës dhe numrit të kateve.

Te përmbledhur të gjitha si më lart mund të konkludohet se ndërtesat në Bashkinë Ura Vajgurore janë kryesisht shtëpi njëkatëshe që pasqyrojnë llojin e ndërtesave dhe të gjithë Qarkun e Beratit (në nivel Qarku 86.8% janë shtëpi private dhe 89.45 % e përbërë nga një kat).

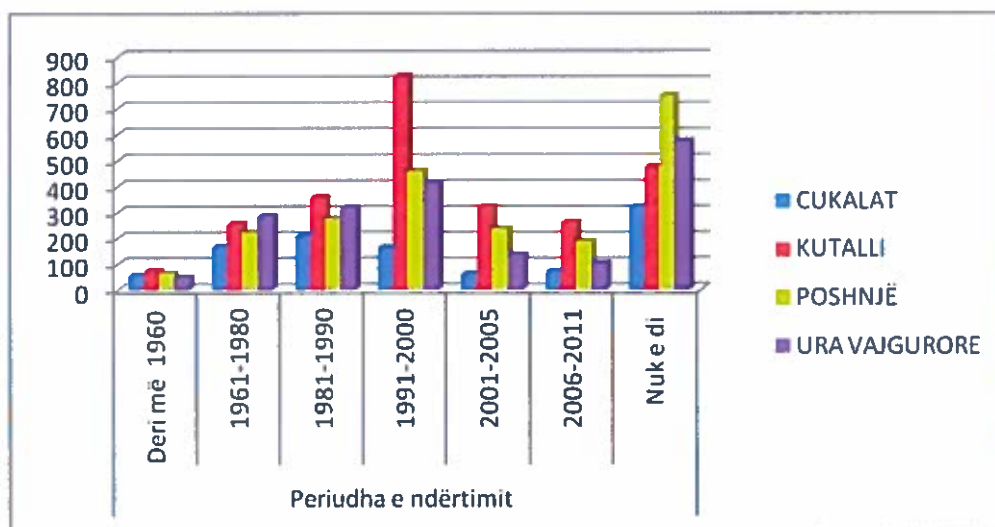
Diagrami 4.9.2.5: Numri i kateve në nivel ish bashki-komunë.

Për sa i përket vitit të ndërtimit të ndërtesave, shohim se një pjesë e konsiderueshme e atyre janë ndërtuar para vitit 1990, dhe në veçanti 41,14% e ndërtesave në Cukalat, 26,72% në Kutalli, 25.64% në Poshnjë dhe 34.72% në Urën Vajgurore. Për më tepër, nëse marrim parasysh se në regjistrimin e vitit 2011 një pjesë e madhe e të anketuarve u përgjigjën se ata nuk e dinë vitin e ndërtimit të shtëpisë së tyre, atëherë konstatohet se përqindjet e mësipërme, në fakt, janë edhe më të mëdha. Pas vitit 2001 vërehet se në ndërtesat e reja, fakti që është rezultat i krizës ekonomike dhe tkurrjen e sektorit të prodhimit të vërejtur që nga fundi i viteve nëntëdhjetë.

Bashkia/Komuna	Periudha e ndërtimit							
	Gjithsej	Deri më 1960	1961-1980	1981-1990	1991-2000	2001-2005	2006-2011	Nuk e di
BERAT (Qarku)	36488	2633	7238	5786	7319	2389	2015	9108

Bashkia/Komuna	Periudha e ndërtimit							
	Gjithsej	Deri më 1960	1961-1980	1981-1990	1991-2000	2001-2005	2006-2011	Nuk e di
URA VAJGURORE (Bashkia)	7700	243	930	1162	1864	756	624	2121
CUKALAT	1050	56	167	209	164	61	72	321
KUTALLI	2575	74	255	359	826	323	262	476
POSHNJË	2200	65	223	276	461	237	187	751
URA VAJGURORE	1875	48	285	318	413	135	103	573

Tabela 4.9.2.3 : Ndërtesat për qëllime banimi sipas bashkisë /komunës dhe periudhë së ndërtimit.

Diagrami 4.9.2.6: Periudha e ndërtimit të banesave në nivel Komunë.

Sipas Shërbimit Statistikor të Shqipërisë gjendja e ndërtesave në Bashkinë Ura Vajgurore është mesatare, me përjashtim të zonës me të njëjtin emër, ku ndërtesat janë në gjendje shumë të mirë.

Gjendja e Banesave Indikator nga komunë/bashki	
CUKALAT	Mesatare
KUTALLI	Mesatare
POSHNJË	Mesatare
URA VAJGURORE	I Lartë

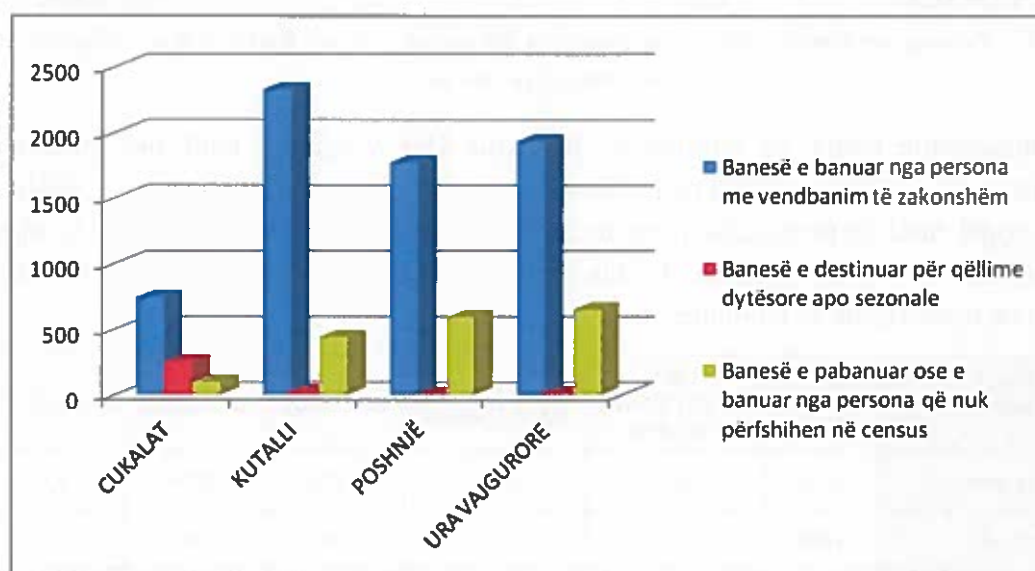
Tabela 4.9.2.4 : Gjendja e Banesave Indikator nga komunë/bashki.

Tabela 4.9.2.5 veçon apartamentet në varësi të faktit nëse ato janë përdorur si rezidenca kryesore ose si dytësore për përdorim sezonal, apo janë të pabanuara dhe janë përdorur herë pas here nga persona që nuk janë objekt i regjistrimit por janë gjetur aty. Nga tabela e mësipërme mund të konkludohet se shumica e apartamenteve të Bashkisë Ura Vajgurore përdoren kryesisht si banesa (68% e apartamenteve në Cukalat, 83,29% në Kutalli, 74.73% në Poshnje dhe 74.38% në Ura Vajgurore). Përveç zonës Cukalat, ku një pjesë e konsiderueshme e apartamenteve (23%) janë rezidenca sekondare dhe me përdorim sezonal, në zona të tjera të Bashkisë të njëjtit lloj

apartamente janë me nivel shumë të ulëta (më pak se 1%). Paralelisht, në zonat Kutalli, Poshnje dhe Ura Vajguore te kënaqshme përqindjet e apartamente të lira që janë gjetur gjatë ditës së regjistrimit, njerëzit që nuk jetojnë atje dhe nuk janë objekt i anketimit të regjistrimit.

Bashkia/Komuna	Statusi i banesës			
	Gjithsej	Banesë e banuar nga persona me vendbanim të zakonshëm	Banesë e destinuar për qëllime dytësore apo sezonale	Banesë e pabanuar ose e banuar nga persona që nuk përfshihen në census
BERAT (Qarku)	53152	37945		13465
URA VAJGUORE (Bashkia)	8852	6772	298	1782
CUKALAT	1091	742	251	98
KUTALLI	2795	2328	26	441
POSHNJË	2370	1771	7	592
URA VAJGUORE	2596	1931	14	651

Tabela 4.9.2.5: Banesat e zakonshme sipasbashkisë /komunës dhe statusit të banimit.

Diagrami 4.9.2.7 : Banesat e zakonshme sipasbashkisë /komunës dhe statusit të banimit.

Për sa i përket pronësisë së shtëpive në Bashkinë Ura Vajguore, vihet re se pjesa më e madhe e tyre (mbi 95%) është në pronësi apo në proces marrje të pronësisë nga ai që e përdor atë.

Bashkia/Komuna	Gjithsej	Pronar ose duke u bërë pronar	Qiramarrës	Jeton falas
BERAT (Qarku)	38493	36698	1053	742
URA VAJGUORE (Bashkia)	6813	6686	56	71
URA VAJGUORE	1938	1865	41	32
POSHNJË	1785	1759	4	22
KUTALLI	2343	2324	7	12

Bashkia/Komuna	Gjithsej	Pronar ose duke u bërë pronar	Qiramarrës	Jeton falas
CUKALAT	747	738	4	5

Tabela 4.9.2.6: Njësitë Ekonomike Familjare sipas bashkisë /komunës dhe statusit të pronësisë së banesës.

Tregues të dobishëm për të nxjerrë konkluzione në standardin e jetesës së banorëve të Bashkisë janë personat mesatare për familje, numri mesatar i dhomave për familje dhe numri i dhomave që i përket çdo personi, mesatarisht, dhe më në fund hapësira e dobishme e apartamentit që i përket çdo personi.

Bashkia/Komuna	Persona për Familje	Dhoma për Familje	Dhoma për Person	Kati dobishme Hapësira e njësive të banimit për person (m ²)
URA VAJGURORE	3.73	2.9	0.8	13.7 m ² /person
POSHNJË	4.08	2.9	0.8	13.7 m ² /person
KUTALLI	4.12	3	0.7	13 m ² /person
CUKALAT	4.13	3.1	0.6	10.9 m ² /person

Tabela 4.9.2.7: Persona për Familje, Dhoma për Familje & Dhoma për Person, Kati dobishme Hapësira e njësive të banimit për person (m²).

Tabela e mësipërme tregon se familjet në Bashkinë Ura Vajgurore kanë një shkallë mesatare hapësirë me zonën Cukalat që është në pozita më të këqija. Në mënyrë të veçantë, Cukalat që është një rajon i vogël rural ka proporcionin më të ulët të dhomave për person për shkak se atje familjet kanë mesatarisht më shumë persona. Tabela 4.9.2.8 ilustron, më poshtë, ilustron konformitetin e çdo familje në nivel Bashkie/ Komune.

Bashkia/Komuna	BERAT (Qarku)	URA VAJGURORE (bashkia)	URA VAJGURORE	POSHNJË	KUTALLI	CUKALAT
Refrigerator	36184	6331	1828	1670	2156	677
Ngrirëse	1087	85	10	20	50	5
Lavatriçe	31089	4990	1573	1455	1563	399
Tharëse rrobash	461	78	24	23	30	1
Makinë pjatlarëse	439	26	9	11	5	1
Boiler elektrik	13903	1628	634	414	544	36
Mikrovalë	4874	342	182	92	64	4
TV	35804	6268	1831	1579	2157	701
TV dekoder	2399	252	70	126	43	13
Telefon fiks	11202	859	712	12	132	3
Celular	32785	5796	1652	1575	1891	678
Kompjuter	4694	453	263	76	105	9

Bashkia/Komuna	BERAT (Qarku)	URA VAJGURORE (bashkia)	URA VAJGURORE	POSHNJË	KUTALLI	CUKALAT
Lidhje internet	2817	227	163	19	43	2
Panel diellor	2354	640	168	219	230	23
Kondicioner	1823	115	72	12	29	2
Makina	7217	1419	434	403	482	100
Asnjë nga këto	1598	299	75	76	113	35

Tabela 4.9.2.8: Njësitë Ekonomike Familjare sipas bashkisë/komunës, pajisjeve afatgjata dhe shërbimeve.

Nga te dhënat e INSTAT-it kanë informacionin se numri i përgjithshëm i ekonomive familjare është 1,938 për Urën Vajgurore, 1,785 për Poshnjes, 2,343 për Kutalli dhe 747 për Cukalat. Kështu, tabela e mësipërme, nëse modifikohet për të treguar përqindjen e familjeve që kanë çdo pajisje, këtë e tregon Tabela 4.9.2.9.

Nga Tabela e mësipërme rezulton se shumica e familjeve kanë pajisje themelore të tilla si një frigorifer, makinë larëse rrobash, televizor dhe telefon celular. Është karakteristike, se telefon fiks kane familjet në Urën Vajgurore në përqindje 36.74%, ndërsa në rajone të tjera të Bashkisë raportet janë të papërfillshme. Shumë e ulët, gjithashtu, është përqindja e familjeve që kane kompjuter dhe lidhje interneti.

Bashkia/Komuna	URA VAJGURORE	POSHNJË	KUTALLI	CUKALAT
Frigorifer	94.32%	93.56%	92.02%	90.63%
Ngrirëse	0.52%	1.12%	2.13%	0.67%
Lavatriçe	81.17%	81.51%	66.71%	53.41%
Tharëse rrobash	1.24%	1.29%	1.28%	0.13%
Makinë pjatlarëse	0.46%	0.62%	0.21%	0.13%
Boiler elektrik	32.71%	23.19%	23.22%	4.82%
Mikrovalë	9.39%	5.15%	2.73%	0.54%
TV	94.48%	88.46%	92.06%	93.84%
TV dekoder	3.61%	7.06%	1.84%	1.74%
Telefon fiks	36.74%	0.67%	5.63%	0.40%
Celular	85.24%	88.24%	80.71%	90.76%
Kompjuter	13.57%	4.26%	4.48%	1.20%
Lidhje internet	8.41%	1.06%	1.84%	0.27%
Panel diellor	8.67%	12.27%	9.82%	3.08%
Kondicioner	3.72%	0.67%	1.24%	0.27%
Makina	22.39%	22.58%	20.57%	13.39%
Asnjë nga këto	3.87%	4.26%	4.82%	4.69%

Tabela 4.9.2.9: Përqindja e familjeve sipas rajonit që mbajnë çdo lloj pajisjes.

Lidhur me makinat, familjet që i kanë janë rreth 1/5 e familjeve në çdo zonë, me përjashtim të Cukalat-it ku përqindja bie në 13.39%. Për më tepër, në Cukalat rreth gjysma e familjeve nuk kanë një makinë larëse rrobash.

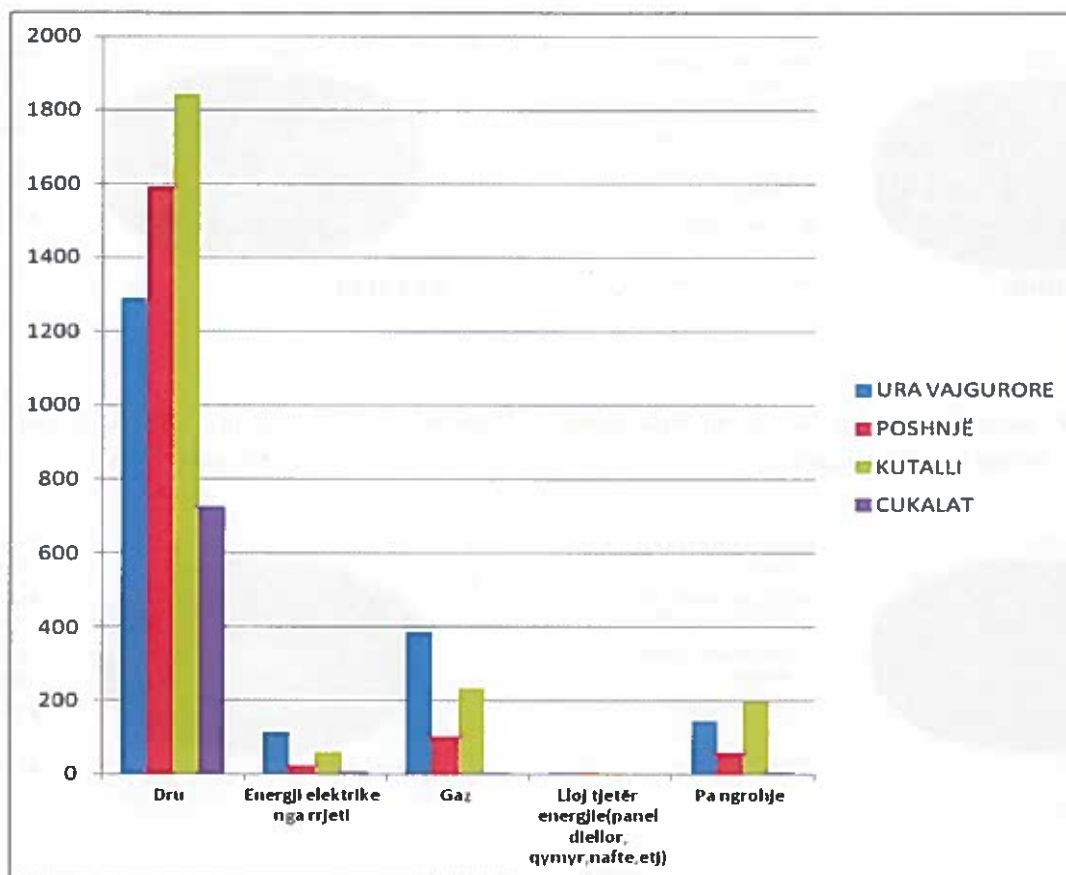
Nga tabelat 4.9.2.10 dhe 4.9.2.11 vërejmë se mënyra kryesore e ngrohjes së familjeve është përdorimi i sobës me dru djegie. Si zgjedhje e dytë, pasi drurit, është përdorimi i gazit. Përqindja e familjeve që përdorin energji elektrike ose burim tjetër të energjisë për ngrohje është shumë e ulët (6.14% e familjeve në Urën Vajgurore, 1,57% në Poshnë, 2,86% në Kutalli dhe 1.34% në Cukalat) ndërsa ka dhe familje pa ngrohje fare.

Bshkia/Komuna	Gjithsej	Dru	Energji elektrike nga rrjeti	Gaz	Lloj tjetër energjie(panel diellor, qymyr, naftë, etj)	Pa ngrohje
BERAT (Qarku/Prefecture)	38493	23655	3183	9016	110	2529
URA VAJGURORE (municipality)	6813	5449	207	729	17	411
URA VAJGURORE	1938	1290	114	385	5	144
POSHNJË	1785	1592	23	104	5	61
KUTALLI	2343	1841	61	236	6	199
CUKALAT	747	726	9	4	1	7

Tabela 4.9.2.10: Njësitë Ekonomike Familjare sipas bashkisë/komunës dhe llojit kryesor të energjisë së përdorur për ngrohje.

Bashkia/Komuna	Lloji i ngrohjes								
	Gjithsej	Ngrohje qendrore në ndërtesë	Ngrohje qendrore individuale në banesë	Stufë	Oxhak	Ngrohje elektrike	Kondicioner	Lloj tjetër ngrohje	Pa ngrohje
BERAT (Qarku)	38021	423	532	28469	872	2064	869	2305	2487
URA VAJGURORE (Bashkia)	6777	39	98	5388	261	136	52	395	408
URA VAJGURORE	1931	3	69	1331	85	78	32	189	144
POSHNJË	1773	10	25	1566	27	14	2	69	60
KUTALLI	2329	22	3	1823	95	36	17	136	197
CUKALAT	744	4	1	668	54	8	1	1	7

Tabela 4.9.2.11 : Banesat e banuara sipas bashkisë/komunës dhe llojit të ngrohjes.

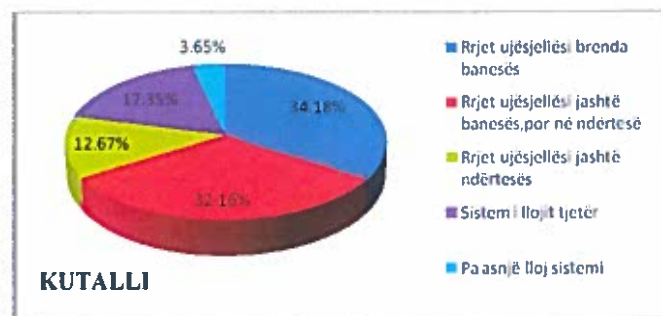
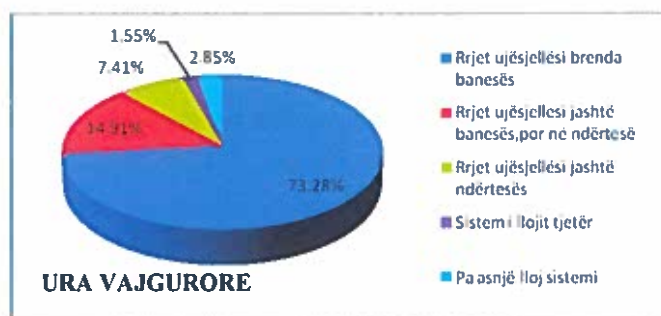

Diagrami 4.9.2.8: Njësiti Ekonomike Familjare sipas bashkisë/komunës dhe llojit kryesor të energjisë së përdorur për ngrohje.

Lidhur me proporcionin sistemi i furnizimit me ujë, pjesa më e madhe e banesave me sistemin e integruar të gypave brenda animi e gjejmë në Urën Vajgurore e cila është dhe zone periferike. Në të kundërt, në Cukalat, e cila është më e vogël, me popullsi, zone rurale e Bashkisë Ura Vajgurore, shumica e shtëpive janë të furnizuar me mjete të tjera (p.sh. pusët).

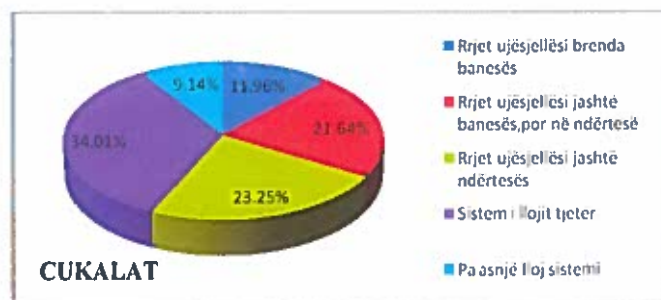
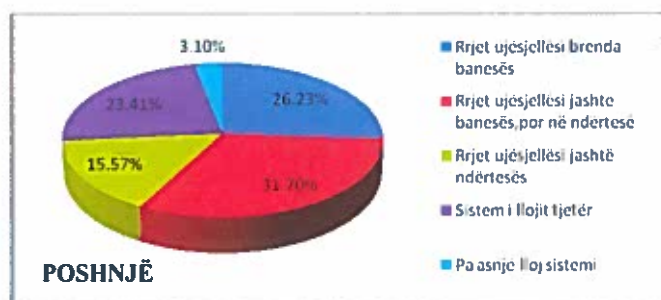
Bashkia/Komuna	Sistemi i furnizimit me ujë					
	Gjithsej	Rrjet ujësjellësi brenda banesës	Rrjet ujësjellësi jashtë banesës, por në ndërtesë	Rrjet ujësjellësi jashtë ndërtesës	Sistem i llojit tjetër	Pa asnjë lloj sistemi
BERAT (Qarku)	38021	26993	4007	3461	2939	621
URA VAJGURORE (bashkia)	6777	2765	1760	887	1102	263
CUKALAT	744	89	161	173	253	68
KUTALLI	2329	796	749	295	404	85
POSHNJË	1773	465	562	276	415	55
URA VAJGURORE	1931	1415	288	143	30	55

Tabela 4.9.2.12: Banesat e banuara sipas bashkisë /komunës dhe sistemit të furnizimit me ujë.

Diagrami 4.9.2.9 : Banesat e banuara dhe sistemit të furnizimit me ujë në Urën Vajguore.

Diagrami 4.9.2.10: Banesat e banuara dhe sistemit të furnizimit me ujë në Kutalli.

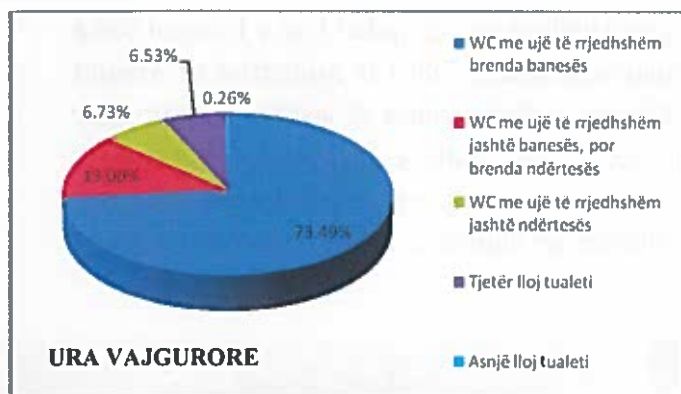
Diagrami 4.9.2.11: Banesat e banuara dhe sistemit të furnizimit me ujë në Poshnjë.

Diagrami 4.9.2.12: Banesat e banuara dhe sistemit të furnizimit me ujë në Cukalat.

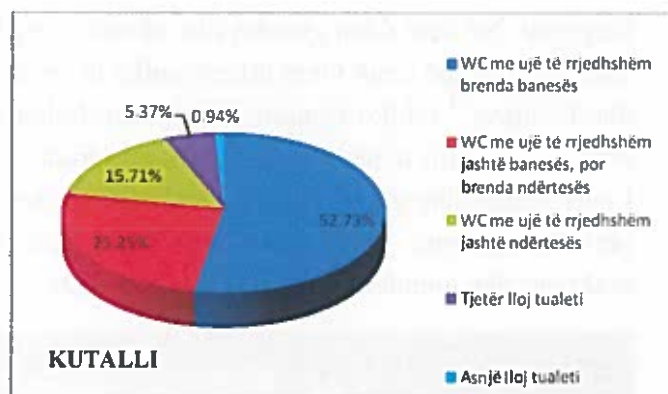
Varësisht janë përfundimet e nxjerra në lidhje me llojin e tualetit, në zonat e analizuar. Në mënyrë të veçantë, në Cukalat përqindja 29.44% e familjeve kanë një tualet me shkarkim brenda ndërtesës, 29.3% kanë një tualet me shkarkim jashtë ndërtesës së banimit dhe 23.25% kanë një lloj tjetër tualeti. Për zona më të mëdha përqindja e familjeve që kanë tualet me shkarkim brenda tyre janë dukshëm më të mëdha.

Bashkia/Komuna	Lloji i tualetit					
	Gjithsej	ËC me ujë të rrjedhshëm brenda banesës	ËC me ujë të rrjedhshëm jashtë banesës, por brenda ndërtesës	ËC me ujë të rrjedhshëm jashtë ndërtesës	Tjetër lloj tualeti	Asnjë lloj tualeti
BERAT (Qarku)	38021	28770	3294	3450	2400	107
URA VAJGURORE (Bashkia)	6777	3736	1311	912	782	36
CUKALAT	744	219	127	218	173	7
KUTALLI	2329	1228	588	366	125	22
POSHNJË	1773	870	345	198	358	2
URA VAJGURORE	1931	1419	251	130	126	5

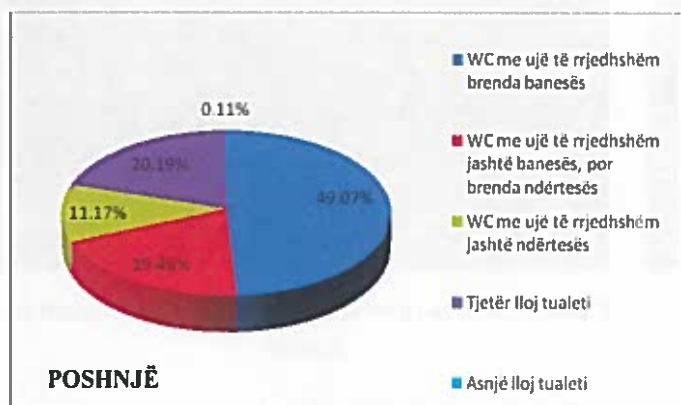
Tabela 4.9.2.13: Banesat e banuara sipas bashkisë /komunës dhe llojit të tualetit

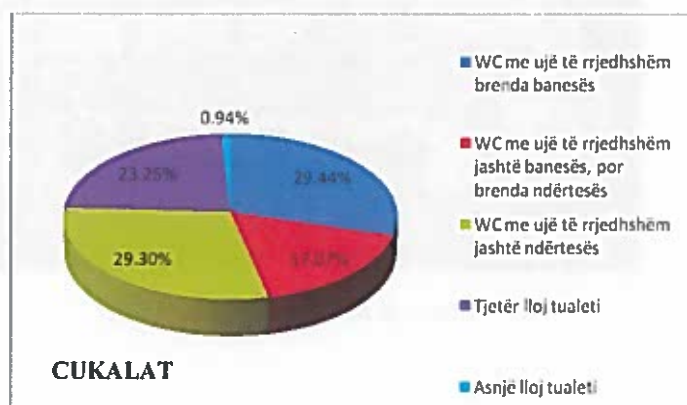
Diagrami 4.9.2.13: Banesat e banuara dhe llojit të tualetit në Urën Vajgurore

Diagrami 4.9.2.14: Banesat e banuara dhe llojit të tualetit në Kutalli.

Diagrami 4.9.2.15: Banesat e banuara dhe llojit të tualetit në Poshnje.

Diagrami 4.9.2.16: Banesat e banuara dhe llojit të tualetit në Cukalat.

4.10. Trashëgimia Kulturore

Në distancë thuhet 500m nga ura e sotme e qytetit Ura Vajgurore lokalizohen rrenoja e urës së gurtë që ndodhet në kohët më të hershme mbi lumin Osumi. Ura e gurtë daton në shekullin e 18 dhe u karakterizua monument, sipas vendimit nr 2509/1/30-6-1983 të Ministrisë së Arsimit dhe Kulturës. Për shkak të devijimit të rrjedhës së lumit, rrënoja e urës së gurtë identifikohen brenda në fushë.

Në fshatin e vogël Vokopole, që gjendet në perëndim të Urës Vajgurore, identifikohet një kishë e shquar e ndërtuar nga gur i bardhë, e njohur si Kisha e Theotokut (Kisha e Shën Mërisë). Daton në periudhën otomane të vonë më raportime të ndërtimit rreth vitit 1760, ka plan drejtkëndor dhe tre korridore dhe nga fillimi i shekullit të 20 funksiononte si varreza.⁷⁰ (shiko figuren 4.10.1).

Vendbanimi i vogël i Poshnjës është një vendbanim fushor, i ndërtuar në veriperëndim dhe në një distancë të vogël nga fqinja Ura Vajgurore. Banorët merren tradicionalisht me sektorin agro-

⁷⁰ https://sq.wikipedia.org/wiki/Kisha_e_Sh%C3%ABn_M%C3%ABris%C3%AB_n%C3%AB_Vokopol%C3%AB, <http://imk.gov.al/Pages/Default.aspx>.

blegtoral. Në këtë fshat gjendet dhe në urë e vogël e gurtë njëharkore, që quhet Ura e Frengut ose e Kaurit dhe është e një vlerë arkeologjike të vecantë sipas vendimit nr 786/1 të Ministrisë së Arsimit dhe Kultures⁷¹ (shiko figurën 4.10.2). Dyshohet se përbente pjese te rrugës së lashtë, me gjurmët e para të ndretimit të saj të reduktohën në reiidhën Romake të vonë. Është e ndertuar nga kombinimi I gurit, tullës dhe gurit gëlqeror dhe konsiderohet deri më sot si e vetmja urë e disponueshme e kesaj periudhe në vend. Është, gjithashtu, ura e parë që u ndërtua në luginën e lumit Osumi. Sot është e braktisur dhe gjëndet brënda një prove private.

Figura 4.10.1: Kisha e Shën Mërisë

Figura 4.10.2: Sektor I i urës së gurte Ura e Frengut (ose e Kaurit).

Figura 4.10.3: Sektor I rrënojave të qytetit të lashtë në zonën e kalase së Krotinës

⁷¹ <http://berat.kulture.org/?p=97>, <http://imk.gov.al/Pages/Default.aspx>.

Në zonën e ish bashkisë Cucalat dhe pikërisht në vëndbanimin Krotinë, afër vëndbanimit Cucalat, janë identifikuar zbulime të rëndësishme arkeologjike që I referohen qytetit të lashtë të Ilirise 'Dimale' (shiko figurën 4.10.3). Rrënojat e qytetit të lashtë, I cili përmbante dhe akropol, identifikoheshin në një zonë me emërtesën Kalaja Krotinë me lartësi 444m dhe janë karakterizuar vënd arkeologjik, sipas Ligjit 609/24-5-1948 dhe Vëndimeve 586/17-3-1948 dhe 4874/29-9-1971. Mbetjet e vëndbanimeve u zbuluan pas gërmimeve arkeologjike që u realizuan gjatë Luftës së Parë Botërore nga arkeologu Austiak C. Prashniker dhe u publikuan në vitin 1922. Në gërmimet arkeologjike përfshiheshin zbulime të pasura të periudhës helene. Përshkrimet e Poliviusit dhe raportime të tjera historike, I referohen pushtimit të qytetit nga Romaket gjatë luftës së dytë Ilirike ng 220p.K deri në 219 p.K. Më vonë, përbënte objekt përplasjesh midis Maqedonasve nën sundimin e Filipit të V dhe Romakeve, të cilët përfundimisht e pushtuan.

Në mallet jugore të Bashkisë identifikohet kalaja e Mbjeshevës. Është e ndërtuar në veri të vëndbanimit me të njëjtin emër në, buzët e malit të Shpiragut, në një kodër të njohur si kalaja Xhaxhaj. Kalaja gjendet në lartësi 740m dhe mbulon një sipërfaqe rreth 11 akra, ndërsa muret perimetrike kanë gjatësi 500m. Përbëhet nga dy hyrje dhe katër kulla dhe daton në shekullin e 4 dhe të 5të. U karakterizua monument sipas komunikimeve(shpalljeve) nr 586/17-3-1948, 4874/23-9-1971 dhe Aprov. me Ligjin Nr. 609/24-05-1948.⁷²

Fund, me vlerë të madhe është dhe mbledhja e sendeve të periudhës së vonë Romake në zonën e Bashkisë Pshnje. Gjithashtu, në zonën e ish Bashkisë Cutalli, kanë shpëtuar sende që datojnë në kohet klasike, helene dhe romake.⁷³

4.11. Peisazhi

Sipas Konventës Evropiane të Peisazhit (Konventa e Firences), peisazhi është përcaktuar si një zonë ashtu si ajo perceptohet nga njerëzit, karakteri i të cilit është rezultat i veprimit dhe ndërveprimit të faktorëve natyrorë dhe/ ose njerëzore. Përfshin si të dhëna natyrore- ekologjike edhe kulturore- ekonomike. Gjithashtu, në ndryshim të vazhdueshëm, evoluon dhe nuk mbetet statik dhe inert, dhe pranon stimuj të ndryshëm me origjinë ose nga natyra ose nga aktiviteti njerëzor. Nëpërmjet këtij perceptimi të zgjeruar, peisazhi:

- Është i njohur si një komponent kyç i trashëgimisë natyrore dhe kulturore evropiane dhe luan një rol përcaktues në stabilitetin e identitetit evropian.
- Është i domosdoshëm për prosperitetin dhe cilësinë e jetës së banorëve kudo, në zonat urbane dhe rurale, në zonat e klasifikuara si të degraduara dhe ato klasifikuar si të cilësisë të lartë.
- Përbën burim të favorshëm për veprimtarinë ekonomike dhe faktor për të tërhequr kapitalet.

Kështu, integrimi i mbrojtjes dhe menaxhimit të peisazhit në planifikimin hapësinor kontribuon:

- që së bashku të mbrojnë mjedisin natyror dhe kulturor, që nuk është e mundur të bëhet me identifikimin individual të zonave të mbrojtura dhe vendeve arkeologjike, monumenteve, etj,

⁷² <http://beratkulture.org/?p=108>, <http://imk.gov.al/Pages/Default.aspx>.

⁷³ Trans Adriatic Pipeline, ESIA Albania, Annex 6.4.

- në përmirësimin e cilësisë së jetës,
- në zhvillimin e balancuar dhe
- në kohezionin ekonomik dhe social me paraqitjen e mundësive të reja për zhvillim dhe vende pune, madje edhe në zonat pa peisazhe me vlerë të lartë.

Studimi i peisazhit, i cili kërkon një qasje multidisciplinare dhe eksplorimin e proceseve natyrore dhe kulturore përmes hapësirës dhe kohës, nuk është subjekt i PPV, sepse nuk integrohet në specifikimet e studimit edhe pse ka kërkesa të ndryshme në kohë dhe instrumente, të tilla si planifikimi i hartave, hulumtimi i peisazhit dhe typologjisë (sistemi klasifikimit të zonave të peisazhit) bazuar në metodologjinë dhe aplikimin e instrumenteve. Megjithatë, në këtë studim bëhet një qasje fillestare e konceptit të peisazhit që përfshin një përshkrim të përgjithshëm të peisazhit dhe identifikimin e llojeve të përgjithshme të zonave dhe kërcënimeve kryesore që ato pranojnë.

Peisazhi rural

Në të gjithë shtrirjen e Bashkisë, tipik është Peisazhi rural i kultivuar. Njihen dy nën-seksione.

Thjesht kultura bujqësore dhe peisazhe të shtrirë kryesisht në zonën fushore në veri, me toka shumë pjellore aluviale. Pjesën më të madhe e zënë serrat dhe të lashtat, ndërsa kulturat e përhershme si ulliri dhe agrumet, zënë pjesën më të vogël. Karakteristike është horizontaliteti i terrenit dhe mozaiku me forma të vogla të rregullta gjeometrike që korrespondon me pronat e vogla dhe që dalin në pah nga shfrytëzimi intensiv, ujitja dhe kanalet e kullimit si dhe rrjeti rrugor i dendur rural. Një element të rëndësishëm që thyen rregullsinë përbën lumi Seman - Osum, që ka gjarpërime të forta, pavarësisht nga projektet rregulluese. Shfrytëzimi intensiv dhe veprat bonifikuese kanë çuar në zëvendësimin e pothuajse të gjitha tokave nga gjendja natyrore, duke shkatërruar habitatet natyrore dhe duke lënë në gjendje relativisht natyrore vetëm ujrat e rjedhës së vazhdueshme. Gjithashtu, identifikohen të shpërndara struktura të ndryshme, shpesh me cilësi dhe estetike të dyshimtë (ndërtesa, rrugë). Duke iu afruar qytetit të Urës Vajguore, por dhe përgjatë akseve rrugore, peisazhi rural tregon intensitet më të madh dhe mungesë ekuilibri, pasi ndërtimet dendësohen, duke ndërprerë mozaikun e sipërfaqeve të kultivuara. Kemi të bëjmë pra, me një formë të peisazhit bujqësor bashkëkohor.

Foto 4.11.1: Pamje e peisazhit modern rural në jug të ish komunës Kutalli (burimi: grupi I studimit).

Foto 4.11.2: Pamje e peisazhit modern rural përreth fshatit Goriçan Çlirim (burimi: grupi I studimit).

Foto 4.11.3: Sera që rrethojnë fshatin Rërëz (burimi: grupi I studimit).

Më në jug, kryesisht në tokat kodrinore të ish komunës Kutalli, sipërfaqet janë zakonisht të përziera, me variacione nga fusha të kultivuara, livadhe të hapura dhe plantacione pemësh. Kjo ndihmon në pasurimin e florës dhe mbijetesën e jetës së egër. Duken të zhvillohen nga kohë më parë deri më sot, në të njëjtën mënyrë si në menaxhim (bizneset familjare) dhe se si të punojnë (mekanizim i vogël). Bëhet fjalë për peisazhe shumë tradicionale. Një tipar karakteristik i peisazhit janë edhe rezervuarët e ujit.

Lidhur me peisazhin e banimit, në njësinë e parë ka shumë fshatra, të vegjël apo të mëdhenj, të cilët ndodhen larg ose në një distancë shumë të vogël nga rrugët kryesore. Janë të dallueshëm ndërkohë që janë shumë koherentë. Struktura e tyre është moderne, duke ndjekur standardet urbane dhe e larmishme për nga madhësia dhe morfologjia. Megjithatë, ndërtimi intensiv në zonë dhe përgjatë rrugëve ka krijuar një gjendje të çrregullt dhe të mbipopulluar që shkakton konflikte dhe presione. Nga ana tjetër, fshatrat kodrinore- gjysmë malore (p.sh. Bistrovicë) janë të shpërndarë dhe të integruar në peisazhin përreth pasi zakonisht janë më të vegjël dhe të shpërndarë ose të përbërë nga lagje që ndodhen në një farë distance nga njera tjetra dhe përfshijnë kopshte perimesh ose dhe të lashta, por edhe për shkak të rezervave të ndërtesave të vjetra, të cilat përbëhen nga vëllime më të vogla dhe më të ulta.

Foto 4.11.4: Pamje e luginës nga fshati Cukalat me rezervuarin e ujit që dominon peisazhin (burimi: grupi I studimit)

Foto 4.11.5: Peisazh "tradicional" rural në zonën e fshatit Bistrovicë (burimi: grupi I studimit)

Foto 4.11.6: Zona rreth fshatit Allambres: reliev i butë, përzierje e sipërfaqeve natyrore dhe të kultivuara dhe sipërfaqeve ujore (burimi: grupi I studimit)

Foto 4.11.7: Pamje nga zona e fshatit Hingë, ku dallohet përzierja e vendbanimeve dhe tokave bujqësore (burimi: grupi I studimit)

Foto 4.11.8: Pamje e fshatit Poshnje, ku dallohet ntensiteti ndërtimeve dhe përzierja e tipeve të ndryshme të ndërtimit (burimi: grupi I studimit)

Monumente të mbrojtura me interes kulturor në Bashki janë shumë pak (dy ura dhe një kështjellë).

Një karakteristikë të veçantë të pjesës veriperendimore të Bashkisë, dhe veçanërisht të zonave përreth fshatrave Arrëz dhe Çiflik, dëshmojnë pusët e naftës. Shënjojnë këtë aktivitet të veçantë në mënyrë të qartë, si me erën e fortë që përhapet në zonë edhe me ndërtimet vertikale që thyejne horizontalitetin e mjedisit të peisazhit. Së fundi, tregues sinjifikativ, por në mënyrë më të drejtpërdrejta dhe intensive, ofrojnë gurroret, të vendosura kryesisht në kodrat rreth selisë të Bashkisë. Ato përbëjnë një aktivitet intensiv, tipik tëzonës dhe me ndikim katalitik dhe të shpejtë në peisazh.

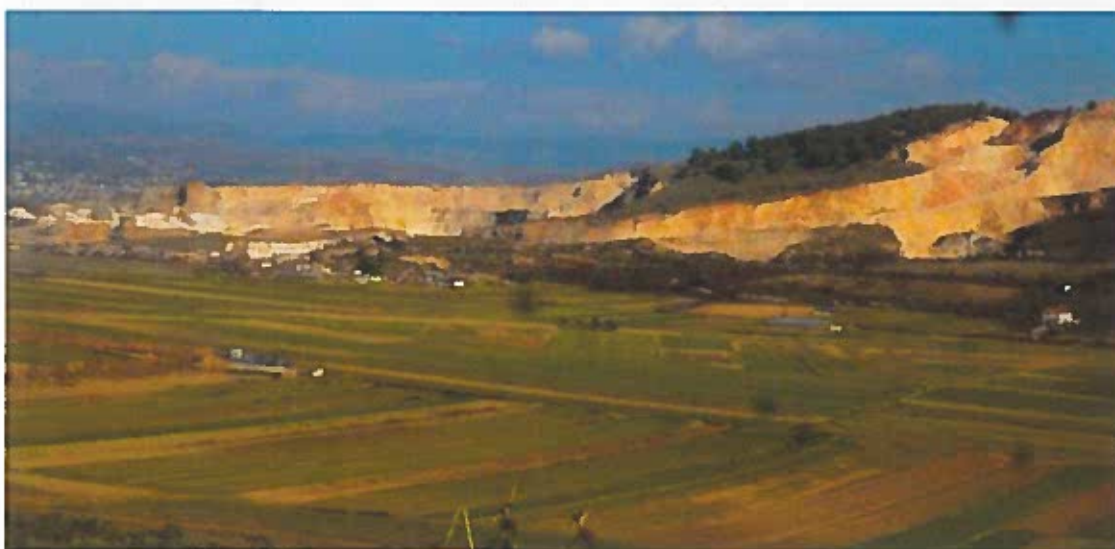

Foto 4.11.9: Pamje nga guroret në jug të fshatit Poshnje (burimi: grupi I studimit)

Foto 4.11.10: Pamje nga guroret në periferi të fshatit Konisbaltë (burimi: grupi I studimit)

Bazuar në sa më sipër, konstatohet se zona e peisazhit të Bashkisë është rezultat i ndërhyrjes intensive të njeriut dhe nuk paraqet vlera të veçantë kulturore, natyrore ose estetike pasi është një peisazh i zakonshëm (pjesë e një zone fushore më të gjerë) dhe nuk përfshin njohje ose elementë të mbrojtur. Ndoshta është me rëndësi lokale. Megjithatë, është e rëndësishme, vlera lokale si një burim për sektorin primar dhe sektorin e naftës. Kërcënimet kryesore për peisazhin në zonën e studimit janë:

- ndërtimi intensiv dhe i përhapur, veçanërisht linear anëve të rrugëve,
- depozitimi i paligjshëm i mbetjeve të ngurta, sidomos në lumin Osum,
- shfrytëzimi bujqësor intensiv (p.sh. ngarkesa nga përdorimi plehrave kimike, prishja bimësisë lakeside, depozitimi i mbetjeve të kompanive përpunuese, mbushja e zonave ligatinore),
- kontaminimi i ujërave sipërfaqësore (transportuar nga zonat në rrjedhën e sipërme dhe nga vetë bashkia) dhe
- nxjerrja intensive e naftës që ndryshon peisazhin dhe dëmton vendbanimet fqinje dhe tokat bujqësore.

5. TENDENCAT E MUNDSHME NË TË ARDHMEN, PA PLANIN (ALTERNATIVA "0")

5.1. Hyrje

Alternativa zero («do-nothing case»), e cila është trajtuar në këtë kapitull, ka të bëjë me dështimin për të zbatuar PPV dhe si pasojë për të ruajtur gjendjen aktuale përse i përket planifikimit të territorit në Bashkinë Ura Vajgurore. Në mënyrë të veçantë, në Bashkinë Ura Vajgurore nuk ka zona të ligjëruara të përdorimit të tokës, kështu që investitorët dhe banorët e zonës së studimit, janë në gjendje të ndërtojnë cdo gjë dhe kudo që të duan dhe të zhvillojnë cdo aktivitet ekonomik, pa pasur kufizime-angazhime, me përjashtim të disa kufizimeve që ekzistojnë në legjislacionin aktual. Skenari zero, i cili në thelb përfshin mungesën e vazhdueshme të zonave të përdorimit të tokës në Bashkinë Ura Vajgurore, mund të shkaktojë probleme në të ardhmen, për shkak se ka të ngjarë të ketë papajtueshmëri midis përdorimeve të tokës dhe aktiviteteve në fqinjët e afërt, të cilët do të krijojnë "konflikte të përdorimit të tokës". Pavarësisht nga "konfliktet e përdorimit të tokës", nuk përballohen ndotje nga aktivitete shqetësuese.

Njëkohësisht dhe paralelisht, PPV e Bashkisë Ura Vajgurore është një mjet për zhvillimin e Bashkisë, pasi në kushte të caktuara mund të kontribuojë për një planifikim gjithëpërfshirës strategjik, në bazë të kriterëve të zhvillimit të qëndrueshëm që përcakton prioritetet për zhvillimin, mbrojtjen dhe promovimin e mjedisit, bazuar në nevojat dhe prioritetet e komunitetit lokal. Në përfundim, pa PPV e Bashkisë Ura Vajgurore, zhvillimi i zonës do të jetë i fragmentuar dhe "anarkik", ka mundësi mbështetur vetëm në interesa dhe iniciativa private të rastit që nuk mbështeten në një planifikim strategjik të unifikuar.

Rrjedhimisht, alternativa zero, dmth mungesa e një plani të përdorimit të tokës për territorin e Bashkisë Ura Vajgurore, e cila do të organizonte zhvillimin e aktiviteteve ekonomike dhe do të kontribuonte në mbrojtjen e mjedisit, do të kishte si rezultat degradimin e mundshëm (të mëtejshëm) të zonës, të karakteristikave mjedisore dhe të atyre kulturore. Në paragrafët e mëposhtëm parashikohet zhvillimi i faktorëve të mjedisit në të ardhmen, pa zbatimin e PPV të Bashkisë Ura Vajgurore.

5.2. Toka

Për faktorin mjedisor të tokës pritet rreziku i degradimit të saj, kryesisht në fushën e sheshtë të luginës së lumenjve Osum dhe Seman me intensifikimin e kulturave dhe përdorimin në sasi të tepëruar të plehrave dhe pesticideve për të maksimizuar rritjen e prodhimit. Gjithashtu, rreziku i degradimit të tokës do të vijë edhe nga hedhja e pakontrolluar e mbeturinave, të shpërndara në fusha, shpatet e përrenjve dhe në gryka. Problem ekziston edhe me disponimin e produkteve të germimeve dhe fillimin e ndërtesave të reja dhe veprave, pasi nuk ekzistojnë deri më sot mjedise të licencuara, të cilët do të kishin strukturën e duhur për të pranuar mbeturinat e ndërtimeve. Rreziku nga permbytjet në sipërfaqet e kultivuara ka mundësi të reduktojë cilësinë e ketyre tokave dhe t'i mbulojë ato me materiale të sjella nga përrenjtë që mund të përbëhen nga dhera dhe gurë të madhësive të ndryshme, trungje pemësh, plehra etj. Probleme të ngjashme të degradimit të tokës

mund të lindin për shkak të erozionit të zonave malore që nuk janë të mbuluara me bimësi, nga rrëshqitjet e tokës apo ndotjet nga vendosja e pakontrolluar e veprave të infrastrukturës apo nga aktivitetet e zhvillimit.

Perkundrazi, me zbatimin e PPV të Bashkisë Ura Vajgurore shumë nga problemet e lartpërmendura ose disa prej rreziqeve të degradimit të cilësisë së tokës, do të perballohen në mënyrë efektive ose do të reduktohet ndjeshëm mundësia e shfaqjes së tyre në të ardhmen. Kjo mund të bëhet në mënyrë të drejtpërdrejtë për shkak të zbatimit të projekteve të propozuara të infrastrukturës (p.sh. impjante të trajtimit të ujrave të zeza, landfillet e mbeturinave etj), ose indirekt, për shkak të zbatimit të drejtimeve strategjike të PPV të Bashkisë Ura Vajgurore (p.sh. adaptimi i metodave organike të prodhimit bujqësor, trajnimi i prodhuesve, etj). Në përfundim, faktori mjedisor i tokës, me alternativën zero, ka shumë gjasa të përkeqësohet edhe më tej në të ardhmen.

5.3. Ajri

Duke pasur parasysh se në Bashkinë Ura Vajgurore nuk ekziston industri e rëndë, e cila do të ishte përgjegjëse për emisione serioze të ndotësve të ajrit në atmosfere, faktorët më të rëndësishëm që ndikojnë në cilësinë e ajrit janë lëvizja e automjeteve, kryesisht në Qytetin Ura Vajgurore dhe djegia jo e plotë e materialeve të ndryshme në soba për ngrohje në dimër. Të dy këta faktorë janë përgjegjës për emetimin e grimcave, sidomos duke pasur parasysh se shumë automjete që qarkullojnë në Bashkinë Ura Vajgurore kanë motorë me naftë dhe mosha e tyre shpesh i kalon të 20 vjetët dhe meqëse shumë rrugë janë të ngushta dhe të vështira, konsumi i naftës dhe ndotja e ajrit maksimalizohen. Gjithashtu, efekti në atmosferë shkaktohet nga nxjerrja e gurit në guroret, aktivitet tradicional në Bashki i cili është vazhdimisht në rritje dhe përhapje. Në alternativën zero, të gjitha sa përmenden më lart ekzistojnë ende, dmth rreziqet e degradimit të mjedisit atmosferik do të mbeten të dukshme dhe mund të intensifikohen, sepse me zhvillimin e mëtejshëm të formave alternative të turizmit, ruajtjen dhe rritjen e popullsisë së Bashkisë do të rritet lëvizja e automjeteve brenda dhe jashtë qytetit, do të rritet trafiku i automjeteve të rënda dhe si pasojë problemet e ndotjes së ajrit do të intensifikohen. Për më tepër, rrugët SH72 dhe SH73 që kalojnë në Bashki, kontribuojnë në ndotjen e ajrit, si dhe me aktivitetet që janë zhvilluar në të dy anët e rrugëve, por edhe gjerësia e tyre relativisht të kufizuara, çon në uljen e shpejtësisë të automjeteve që kalojnë dhe në kushte të trafikut çojnë në rritjen e ndotësve atmosferikë.

Përkundrazi, me implementimin dhe aplikimin e PPV të Bashkisë, ofrohet planifikimi strategjik dhe direktivat për hartimin e një projekti të qëndrueshëm mobiliteti në qytet, planifikim i trafikut duke inkurajuar lëvizjen në këmbë dhe me biçikletë, përmirësimi i rrjetit rrugor që lidh shumë vendbanime me qytetin, që ofron siguri dhe përmirësim të kushteve të trafikut, kështu që është arritur në përfundimin se alternativa zero çon në një përkeqësim gradual të mjedisit atmosferik.

5.4. Faktorët klimatike

Faktorët klimatikë, pra, të gjitha parametrat klimatikë p.sh. temperatura, era, shiu, bora, mjegulla etj nuk pritet të ndryshohen mënyrë specifike në të ardhmen për shkak të alternativës zero. Faktorët klimatikë mund të ndryshojnë psh. në 50 vjetët e ardhshëm, për shkak të "efektit serë", dmth,

ndryshimi i klimës globale për shkak të emisioneve dhe përqendrimit të ndotësve në atmosferë p.sh. CO₂, CH₄, etj, për shkak të djegies së burimeve minerare. Megjithatë, kontributi i Bashkisë për këtë fenomen është i papërfillshëm, për këtë arsye nuk ka asnjë arsye për analiza të mëtejshme.

Natyrisht, implementimi dhe zbatimi i PPV te bashkise Ura Vajgurore, mund të ndryshojnë në drejtim pozitiv mikroklimën e qytetit, nëse p.sh. zbatohen rigjenerime bioklimatike te gjera, por përsëri marrëdhëniet në mes të PPV dhe faktorëve klimatikë janë gjithashtu të papërfillshme.

5.5. Uji

Burimi kryesor ujqor për Bashkinë Ura Vajgurore janë lumenjte Seman dhe Osoum , me gjithë rrjetin e rrjedhave që derdhen në ta. Gjithahstu, në ujërat sipërfaqesore regjistrohen rezervuarët që përdoren për të ujqitur kulturat bujqësore dhe furnizimin me ujë të vendbanimeve. Është i njohur presioni mbi ujërat nëntokësore nga numri i puseve private në tokë bujqësore fushore, ndërsa në akuiferet nëntokësore përfundon ndotja nga pesticidet dhe plehrat kimike, duke i degraduar ato. Përrenjtë janë në rrezik nga hedhja e pakontrolluar e mbeturinave dhe hedhja e mbetjeve të ndërtimit, të cilat ulin aftësinë e tyre për të anashkaluar, duke rritur rrezikun e përmblyjeve dhe ndokojnë në ndotjen e ujqit te tyre. Njëkohësisht, theksohet ekzistenca e varrezave në krah të përrenjve dhe rreziku i ndotjes prej tyre. Në alternativën zero, presioni që do të ushtrohet në ujqrat sipërfaqesore dhe nëntokësore do të rritet, ndërsa cilësia e tyre ka të ngjarë të përkeqësohet nëse do të rritet më tej ndotja e tyre nga të gjithë faktorët e mësipërm. Rritja ekonomike në të ardhmen, që do të bazohet kryesisht në sektorin primar dhe sekondar, me shërbime trampolinë do të jetë një faktor i rëndësishëm i presioni të ujqrave sipërfaqesore dhe nëntokësore.

Zbatimi dhe aplikimi i PPV në Bashkinë Ura Vajgurore do të kontribuojë kryesisht në mënyrë indirekte me identifikimin e objektivave strategjike dhe propozimeve në mbrojtjen e e ujqrave sipërfaqësore dhe nëntokësore, me zgjidhje për prodhimin bujqësor, me propozime për menaxhimin e qëndrueshëm dhe racional të burimeve ujqore, me menaxhimin efektiv dhe trajtimin e ujqrave të zeza të qytetit Ura Vajgurore dhe vendbanimeve fqinje të saj, menaxhimin e qëndrueshëm të mbetjeve të ngurta me anë të riciklimit, kompostimit dhe groposjes të mbeturinave dhe planet dhe programet e tjera të ndryshme që janë të realizueshme dhe rezultojnë direkt ose indirekt nga propozimet e PPV (p.sh. formimi i agjencisë së administrimit te basenit te Osomit).

5.6. Biodeversiteti

Biodiversiteti, dmth të gjitha speciet e florës dhe faunes, janë të mbrojtura nga ligjet e Shqipërisë dhe që nga viti 2000 janë krijuar zonat dhe pozicionet si Parqet Kombetare, Zonat e Mbrojtjes Absolute, Monumentet Natyrore etj. Por është e njohur gjerësisht se koncepti bashkëkohor shkencor i zonave të mbrojtura me rëndësi dhe vlera të larta ekologjike, dikton nevojën për shfrytëzimin e qëndrueshëm të tyre, në kuadër të zhvillimit të aktiviteteve miqësore për mjedisin, që të jete efektive ruajtja e tyre në nivele të larta të mbrojtjes, me komunitetet lokale të promovojnë këto veprimtari, nga të cilat rezultojnë edhe të ardhura , pjesë e të cilave mund të përdoret për projekte për mbrojtjen dhe ruajtjen e këtyre zonave. Për më tepër, shpallja vetëm si zona të mbrojtura , pa një kornizë të menaxhimit për zhvillimin e qëndrueshëm dhe promovimin e tyre, ka gjasa të çojë në

të ardhmen në degradimin e tyre për shkak të presioneve antropogjene p.sh. gjuetisë së paligjshme dhe prerjeve të paligjshme, ose për shkak të ndonjë fatkeqësie të mundshme p.sh. nga një rrufe mund të fillojë një zjarr në një pyll të mbrojtur dhe më pas nëse nuk ka zona për mbrojtjen nga zjarri ose rrugë hyrëse për zjarrfikëset, ka të ngjarë të shkaktojë dëm të madh në një pyll të mbrojtur. Rrjedhimisht, alternativa zero për faktorin mjedisor të biodiversitetit, ka të ngjarë të cojë brenda një periudhe afatmesme në degradimin e mundshëm të habitateve dhe ekosistemeve në zonat e mbrojtura..

Në Bashkinë e Ures Vajgurore nuk ka zona të mbrojtjes të mjedisit natyror.

Megjithatë implementimi dhe zbatimi i PPV të Bashkisë Ura Vajgurore do të kontribuojë kryesisht në mënyrë indirekte, me identifikimin e objektivave dhe propozimeve strategjike, mbrojtjen dhe përmirësimin e mjedisit natyror nëpërmjet p.sh. promovimit të praktikave të mira bujqësore, menaxhimit të mbeturinave dhe aktiviteteve të tjera që do të kenë objektiv përmirësimin, promovimin dhe mbrojtjen e këtyre zonave ose caktimin e vendeve të nxjerrjes të gurit në gurorë etj

5.7. Mbetjet

Situata aktuale e menaxhimit të mbetjeve nuk është e kënaqshme, pasi mungesa e një landfilli dhe groposja e tyre në vende të improvizuara, paraqet rreziqe për kontaminimin e tokës, ujit, dhe shfaqjes të problemeve në florën dhe faunën, nëpërmjet zinxhirit ushqimor. Duke u miratuar është Plani Kombëtar i Menaxhimit të Mbetjeve të Shqipërisë, i cili nxjerr në pah të gjitha ato veprime të nevojshme strategjike për menaxhimin e qëndrueshëm të të gjitha mbetjeve, mbeturinave shtëpiake, mbeturinave të ndërtimit, mbetjeve organike ushqimore dhe mbeturinave të "gjelbra", mbeturinave bujqësore dhe blegtorale, mbeturinave të aparaturave elektrike etj. Implementimi i veprimeve strategjike, nëpërmjet projekteve të përshtatshme për groposjen, riciklimin, kompostimin dhe shfrytëzimin energjetik të mbeturinave, pritet të mbahet në vitet e ardhshme, me kusht që të hartohen studime adekuate, në të cilat, sasia e mbeturinave për groposje apo shfrytëzim të vlerësohet si duhet dhe të mos mbivlerësohet, duke çuar përfundimisht në projekte shumë të mëdha me kosto shumë të larta, të cilat do të duhet të përballohen nga komunitetet lokale. Dhe sigurisht, zhvillimi i një plani rajonal të menaxhimit të mbetjeve, është i nevojshëm, si dhe zhvillimi i bashkëpunimit dhe sinergjise midis bashkive, bazuar në kritere shkencore dhe projekte të përshtatshme në vende të përshtatshme, bazuar në mbrojtjen e mjedisit, por edhe për të minimizuar kostot e funksionimit të projekteve të menaxhimit të mbetjeve. Këto janë çështjet e ngritura në PPV të Bashkisë Ura Vajgurore, për të ardhmen e menaxhimit të mbeturinave. Prandaj, çështja e mbeturinave, madje edhe alternativa zero, nuk do ndalë zhvillimet pozitive në zbatimin e punimeve të nevojshme, por me PPV të Bashkisë Ura Vajgurore fillon dialogu i parë dhe konsultimet e para për domosdoshmërinë e këtyre projekteve. Theksohet në këtë pikë, pjesëmarrja aktive e komuniteteve lokale në menaxhimin e mbetjeve dhe nevoja për të kuptuar problemin aktual dhe efektet e tij në tokë, ujë, florën dhe faunën dhe ndoshta edhe shëndetin e njeriut. Menaxhimi i qëndrueshëm i mbetjeve, i cili përveç groposjes higjienike të tyre përfshin edhe riciklimin dhe kompostimin, bazohet në pjesëmarrjen aktive të qytetarëve.

Respektivisht, lidhur me administrimin e trajtimit të mbetjeve të lëngshme dhe veçanërisht të ujërave të zeza, dmth, mbeturinave të lëngshme të përbërjes familjare, është fakt ndertimi në të ardhmen i Impjanteve të Përpunimit të Ujrave të Zeza për vendbanimet me më shumë se 10.000 banorë, bazuar edhe në Direktivat Europiane përkatëse, dhe për këtë qëllim, PPV i Bashkisë Ura Vajgurore propozon vendosjen objektive të një Impianti të Përpunimit të Ujrave të Zeza në veri të qytetit Ura Vajgurore, për t'i shërbyer trajtimit të ujërave të zeza për qytetin e Urës Vajgurore, dhe vendbanimet më të vogla pranë aksit rrugor SH72.

5.8. Zhurma

Burim zhurme sot, kryesisht në zonën e Bashkisë Ura Vajgurore përben përdorimi i automjeteve dhe aktivitetet që lidhen me sektorin e nxjerrjes të naftes ose gurrore, perpunimin, artizanatin, punëtoritë profesionale etj. Burimet e zhurmës nuk janë veçanërisht shqetësuese dhe në të ardhmen nuk pritet të ndryshojë negativisht në skenarin e alternativës zero. Mundësi e vetme e rritjes së zhurmës janë projektet e ndërtimit të rëndësisë kombëtare, gazsjellësi TAP p.sh., por kjo mundësi është konsideruar e vogël dhe me kohëzgjatje të kufizuar.

Megjithatë, Implementimi dhe zbatimi i PPV të Bashkisë Ura Vajgurore do të kontribuojë kryesisht në mënyrë indirekte, në zvogëlimin e mundshëm të zhurmës, pasi p.sh. përpilimi dhe zbatimi në të ardhmen i një plani të qëndrueshëm të levizjeve, do të kontribuojë në reduktimin e trafikut të makinave në qytet dhe inkurajimin e lëvizjes këmbësore dhe me biçikleta. Në të njëjtën kohë, propozimi racional i zonave të përdorimeve të tokës nga PPV e Bashkisë do të ndihmojë në parandalimin e papajtueshmërive lidhur me shqetësimin e përdorimit të tokës në një zonë.

5.9. Popullsia dhe asetet materiale

Asetet materiale të qytetareve të Bashkisë Ura Vajgurore sot, shtëpitë, dyqanet, hotelet dhe bujtinat artizanët dhe punëtoritë profesionale aktualisht nuk kërcënohet nga fatkeqësitë natyrore, por vetëm nga fenomenet e erozionit dhe rrëshqitjet e tokës në zonat malore si dhe përmytjet e mundshme në luginën e lumit Osoum dhe Seman. Alternativa zero mund të rrisë mundësinë e dëmeve nga këto fatkeqësitë natyrore.

Implementimi dhe zbatimi i PPV të Bashkisë Ura Vajgurore do të kontribuojë kryesisht në mënyrë indirekte, në mbrojtjen e aseteve materiale, pasi p.sh. me propozim të PPV do të ketë një menaxhim të integruar të burimeve ujore në nivel pellgu, do të shqyrtohet çështja e përmytjeve dhe do të propozohen masa për të trajtuar problemin dhe për të parandaluar përmytjet.

5.10. Trashëgimia Kulturore

Trashëgimia kulturore në bashkinë Ura Vajgurore gjendet kryesisht në disa ura guri, rrënojat e qytetit të lashtë në zonën e Krotinës dhe kështjellës së Mbjeshovës. Vendet arkeologjike dhe monumentet, të cilat janë përcaktuar si të tillë nga legjislacioni shqiptar, kërkojnë mirëmbajtje. Për të shpëtuar ato, nevojiten fonde, ndërsa korniza e mbrojtjes institucionale është mjaft e ngurtë,

kështu që shumë herë krijohet një rrugë pa krye që të çon në braktisjen e tyre. Për këtë arsye, alternativa zero, në afat të mesëm ka të ngjarë të çojë në një përkeqësim të qendrave arkeologjike dhe monumenteve.

Implementimi dhe zbatimi i PPV të Bashkisë Ura Vajgurore do të ndihmojë sigurisht në përmbysjen e degradimit të mjedisit kulturor, nëpërmjet propozimeve për mbrojtjen dhe përmirësimin e tyre, me mundësinë e shfrytëzimit turistik dhe riciklimin e të ardhurave të gjeneruara në ruajtjen afatgjatë, por edhe nxitjen e bashkëpunimeve dhe veprimeve të përbashkëta me Bashkitë e tjera të zones p.sh. Beratit.

5.11. Peisazhi

Peisazhi në këtë Bashki është i ndarë në dy zona të mëdha, fushore – lugina e lumit Osoum dhe e lumit Seman – dhe ajo kodrinore malore, të vendosura në pjesën qendrore dhe jugore të Bashkisë. Peisazhi natyror ndërpritet zakonisht nga ndërhyrjet e njeriut, të cilat kryesisht kanë të bëjnë me vepra të mëdha ndërtimore – mungojnë nga zona – dhe në aktivitete të sektorit dytësor, të cilat mund të shfaqin blloqe të mëdha ndërtesash që ndikojnë në imazhin e Peisazhit / mjedisit. Në Bashkinë Ura Vajgurore, faktorët shqetësues në fushën e Peisazhit lidhen me funksionimin e guroreve dhe puseve të naftës që nuk përjashtojnë mundësinë e rritjes në të ardhmen, sipas skenarit të alternativës zero.

5.12. Konkluzion

Në bazë të sa sipër, alternativa zero, e cila konsiston në mungesën e PPV të Bashkisë Ura Vajgurore në të ardhmen, pritet të ndikojë negativisht, direkt ose indirekt, të gjithë faktorët e mjedisit që u shqyrtoan. Natyrisht, edhe pse raporti nga VSM për alternativën zero është një kërkesë e ligjit, por dhe e Direktivës Europiane respektive, megjithatë, theksohet se dobia e PPV është e njohur dhe provuar gjerësisht në komunitetin shkencor, si në aksin e organizimit hapësinor të zhvillimit ekonomik, edhe me aksin e mbrojtjes së mjedisit natyror dhe kulturor nëpërmjet futjes së kriterëve dhe angazhimeve në kuader të zhvillimit ekonomik të propozuar. Për këtë arsye, përgatitja e PPV, si dhe roli intervencionist i tij për zhvillimin e Bashkisë Ura Vajgurore, është fakt.

6. NJOHJA DHE PARASHIKIMI I PASOJAVE MJEDISORE

6.1. Hyrje

Qëllimi i VSM është, ndër të tjera, të njohë, të parashikojë dhe të vlerësojë pasojat e Planit në mjedis – mjedisi merret parasysh në kuptimin e tij të gjerë, nga këndvështrimi ekologjik, social dhe ekonomik. Plani formulon një vizion për Bashkinë, Objektivat Strategjike që i shërbejnë këtij vizioni, si edhe Akset e Prioritetit për çdo Objektiv Strategjik. Akset e Prioritetit përfshijnë vepra teknike infrastrukturash, vepra infrastrukturash sociale, vepra zhvillimore, veprime për mbrojtjen e mjedisit natyror dhe kulturor, veprime për përmirësimin e cilësisë së jetës së qytetarëve, etj. Të gjitha këto propozime të Planit pritet të kenë ndikim në mjedis dhe të ndikojnë në shkallë të vogël ose të madhe, pozitivisht ose negativisht, në parametrat e ndryshme mjedisore (toka, ujërat, ajri, faktorët klimaterikë, bioshumëllojshmëria, etj.).

Në kapitullin në fjalë realizohet njohja e pasojave mjedisore të Planit – në paragrafin 6.2 – dhe parashikimi i pasojave mjedisore të Planit – në paragrafin 6.3 – ndërsa vlerësimi i pasojave mjedisore paraqitet në Kapitullin 7 që vijon. Ashtu si është gjerësisht e njohur në komunitetin ndërkombëtar shkencor, faza e njohjes së pasojave mjedisore të Planit përbën një proces fillestar gjatë të cilit studiohet korrelacioni ndërmjet çdo Aksi Prioriteti të propozuar të Planit dhe çdo faktori mjedisor. Për këtë qëllim, përdoret mjeti i njohur i Tabelës së Njohjes së Pasojave Mjedisore. Në vazhdim, në fazën e parashikimit të pasojave mjedisore të Planit, objektivi është investigimi i mëtejshëm i këtij korrelacioni ndërmjet Akseve të Prioritetit të Planit dhe faktorëve mjedisorë. Ky investigim i mëtejshëm lidhet me vlerësimin e ndikimit të çdo Aksi Prioriteti në mjedis, nëse është pozitiv apo negativ vlerësimi i parë – cilësor – për madhësinë, intesitetin e ndikimit. Ky investigim realizohet sërish me ndihmën e Tabelës së Parashikimit të Pasojave Mjedisore.

6.2. Njohja e pasojave mjedisore të Planit

Në paragrafët e mëposhtëm, ashtu si u përmend edhe më lart, investigohet lidhja e çdo Aksi Prioriteti të propozuar të Planit me çdo faktor mjedisor, ashtu si ata përkufizohen në Ligjin 91/2013 “Për Vlerësimin Strategjik Mjedisor”.

Aksi i Prioritetit 1, që i përket forcimit të ekonomisë lokale nëpërmjet zhvillimit të mëtejshëm të sektorit kryesor, lidhet me faktorët e mëposhtëm mjedisorë:

- Lidhet me tokën sepse ajo përbën marrësin e ndotjes së aktivitetëve bujqësore, ndërsa njëkohësisht përbën faktor bazë për zhvillimin e kultivimeve.
- Lidhet me ujin pasi ky është e domosdoshëm për ujitje dhe kështu, Aksi i Prioritetit 1 do të ndikojë në potencialin cilësor dhe sasior të burimeve ujore sipërfaqësore dhe nëntokësore. Njëkohësisht, burimet ujore përbëjnë marrësin e ndotjes së aktivitetëve bujqësore, të mbetjeve nga pesticidet dhe plehrat kimikë.

- Lidhet me mbetjet sepse me mbledhjen në burim të mbetjeve të ngurta organike qytetare dhe kompostimin, prodhohet kompost, i cili ka mundësi të përdoret në tokën bujqësore për pasurimin e saj me lëndë organike.
- Sektori bujqësor ndikon në peisazh, duke krijuar një pamje nga sipërfaqet e kultivuara, pemët e kultivuara, por edhe serrat, veçanërisht kur këto janë njëra pas tjetrës dhe me dendësi të madhe.
- Lidhet gjithashtu me popullsinë dhe me elementët pasurorë materialë, si edhe presupozon një fuqi punëtore minimale, domethënë edhe madhësi popullsie, me qëllim që të zhvillohet më tej sektori parësor, ndërsa kërkon edhe investime në makineri, magazina, serra, etj, kështu që ndikon në faktorin e elementëve pasurorë materialë.
- Përsa i përket ajrit, në faktorët klimaterikë, në bioshumëllojshmëri, në zhurmë dhe në trashëgiminë kulturore, nuk është e mundur të përcaktohet ndikim i Aksit të Prioritetit 1 në faktorët konkretë mjedisorë.

Aksi i Prioritetit 2, që i përket forcimit të sektorit të përpunimit të produkteve parësore, lidhet me faktorët mjedisorë si më poshtë vijon:

- Lidhet me ujin pasi kjo do të realizohet në njësi përpunimi, p.sh. në pastrimin e produkteve bujqësore.
- Lidhet me mbetjet, pasi njësitë e përpunimit do të prodhojnë mbetje, të ngurta ose të lëngëta, që kërkojnë menaxhim.
- Lidhet me zhurmën pasi ajo shkaktohet nga njësitë përpunuese, por sigurisht ajo varet nga madhësia e njësisë, pajisjet mekanike të saj dhe produkti i prodhuar. Në çdo rast, përdorimi i mekanizmave në përpunim është i dhënë.
- Do të ketë ndikim në peisazh, pasi zhvillimi i aktiviteteve përpunuese përfshin ndërtimin e ndërtesave dhe të infrastrukturave të tjera të nevojshme për përpunimin e produktit parësor bujqësor.
- Lidhet me popullsinë dhe elementët pasurorë materialë, pasi Aksi i Prioritetit synon në rritjen e ekonomisë lokale dhe rrjedhimisht, të nivelit të jetesës së banorëve, kështu edhe të gjendjes së tyre pasurore, në të cilën do të inkuadrohen edhe infrastrukturat e nevojshme dhe ndërtesat e përpunimit. Në vazhdim, kjo ka ndikim edhe në zhvillimin e popullsisë në Bashki.
- Përsa i përket tokës, ajrit, faktorëve klimaterikë, bioshumëllojshmërisë dhe trashëgimisë kulturore, nuk është e mundur të përcaktohet ndikim i Aksit të Prioritetit 2 në faktorët konkretë mjedisorë.

Aksi i Prioritetit 3, që i përket vlerësimit të avantazheve krahasuese të Bashkisë për promovimin e sektorit terciar të prodhimit, lidhet me faktorët mjedisorë si më poshtë vijon:

- Lidhet me ujin, pasi përdorimi i tij në aktivitetet agroturistike ndikon në potencialin cilësor dhe sasior të burimeve ujore, për shkak të nevojës për vadtje të sipërfaqeve të kultivuara dhe përpunimit të produkteve bujqësore – që është e zakonshme në strukturat sintetike të agroturizmit – por edhe të nevojave përkatëse të vizitorëve dhe turistëve.
- Lidhet me mbetjet, pasi aktivitetet agroturistike do të prodhojnë mbetje, të ngurta apo të lëngëta, që kërkojnë menaxhim.
- Ndërtimi i akomodimeve turistike pritet të ndikojë në peisazhin natyror, veçanërisht nëse akomodimet turistike vendosen jashtë vendbanimeve.

- Do të ketë ndikim në trashëgiminë kulturore, si edhe Aksi i Prioritetit 3 synon në rritjen e vizitueshmërisë në monumentet kulturore dhe në vendet arkeologjike të zonës, për të cilat propozohen vepra reformimi, mirëmbatjeje dhe vlerësimi.
- Do të ketë ndikim të Aksit të Prioritetit 3 në përmirësimin e ekonomisë lokale që lidhet me nivelin e jetesës së banorëve dhe rrjedhimisht, edhe me gjendjen e tyre pasurore. Në vazhdim, kjo ka ndikim edhe në zhvillimin e popullsisë së Bashkisë.
- Përsa i përket tokës, ajrit, faktorëve klimaterikë, bioshumëllojshmërisë dhe trashëgimisë kulturore, nuk është e mundur të përcaktohet ndikim i Aksit të Prioritetit 3 në faktorët konkretë mjedisorë.

Aksi i Prioritetit 4 që i përket përmirësimit të prodhimit bujqësor, me synim harmonizimin me standartet europiane dhe përgjigjes së kërkesave të tregut të ndërkombëtarizuar, lidhet me faktorët mjedisorë si më poshtë vijon:

- Lidhet me tokën, si edhe kjo përbën treguesin e marrësit të aktiviteteve bujqësore si edhe pranon të gjitha veprimet e propozuara që kanë të bëjnë me praktikën kultivuese, vendosjen dhe aksesin në parcela.
- Lidhet me ujin, si edhe me standartet europiane dhe ndërkombëtarizimin e tregjeve që diktojnë maksimizimin e prodhimit bujqësor, duke rënduar sa më pak të jetë e mundur burimet ujore, në lidhje me përdorimin e tyre për vaditje. Njëkohësisht, është i nevojshëm edhe sigurimi i cilësisë së burimeve ujore sipërfaqësore dhe nëntokësore.
- Aksi i Prioritetit 4 synon në rritjen e ekonomisë lokale dhe rrjedhimisht, lidhet edhe me nivelin e jetesës së banorëve dhe rrjedhimisht edhe me gjendjen e tyre pasurore. Në vazhdim, kjo ka ndikim edhe në zhvillimin e popullsisë së Bashkisë. Për pasojë, do të ketë korrelacion të Aksit të Prioritetit me popullsinë dhe elementët pasurorë materialë.
- Përsa i përket ajrit, faktorëve klimaterikë, bioshumëllojshmërisë, mbetjeve, peisazhit, trashëgimisë kulturore dhe zhurmës, nuk është e mundur të përcaktohet ndikim i Aksit të Prioritetit 4 në faktorët konkretë mjedisorë.

Aksi i Prioritetit 5, që i përket menaxhimit efikas të ujit për vaditje, lidhet me faktorët mjedisorë si më poshtë vijon:

- Lidhet me tokën, pasi menaxhimi efikas i ujit për vaditje përfshin mbulimin e terrenit dhe në vazhdim të kultivimeve, që mbështet, me sasinë e përshtatshme ujin për vaditje.
- Lidhet me ujin, si faktor mjedisor, pasi uji për vaditje përbën pjesë të burimeve totale ujore dhe cilado formë e menaxhimit të tij, do të përbëjë pjesë të menaxhimit total të burimeve ujore.
- Menaxhimi efikas i ujit për vaditje do të ketë si pasojë mosshfaqjen e fenomeneve të mbishfrytëzimit të ujit dhe të mungesës së tij në zona kritike për ruajtjen e bioshumëllojshmërisë. Për më tepër, infrastruktura artificiale, si rezervuare, që përdoren për vaditje, përbëjnë vende mikëpritjeje të florës dhe të faunës së pasur. Rrjedhimisht, ekziston ndërvarësi ndërmjet Aksit të Prioritetit 5 dhe bioshumëllojshmërisë.
- Menaxhimi efikas i ujit për vaditje përfshin infrastruktura që ndikojnë në peisazh, si ndërtimin e rezervuarëve artificiale dhe rrjetit drejtëkëndësh të tubacioneve për vaditje. Rrjedhimisht, ekziston ndërvarësi ndërmjet Aksit të Prioritetit 5 dhe peisazhit.
- Aksi i Prioritetit 5 synon në rritjen e ekonomisë lokale dhe rrjedhimisht, lidhet edhe me nivelin e jetesës së banorëve dhe rrjedhimisht edhe me gjendjen e tyre pasurore. Në vazhdim, kjo ka

ndikim edhe në zhvillimin e popullsisë së Bashkisë. Për pasojë, do të ketë korrelacion të Aksit të Prioritetit me popullsinë dhe elementët pasurorë materialë.

- Përsa i përket ajrit, faktorëve klimaterikë, mbetjeve, trashëgimisë kulturore dhe zhurmës, nuk është e mundur të përcaktohet ndikim i Aksit të Prioritetit 5 në faktorët konkretë mjedisorë.

Aksi i Prioritetit 6 që i përket përmirësimit / modernizimit të rrjeteve urbane të përfitimit të përbashkët si furnizimi me ujë, kanalizimeve, energjisë, menaxhimit të mbetjeve në qytet dhe në vendbanimet e tjera, lidhet me faktorët mjedisorë si më poshtë vijon:

- Lidhet me tokën, që përbën tregues marrësin e ujit të pijshëm – ujërave të zeza nga rrjedhjet në sistemet e furnizimit me ujë – kanalizimeve, si edhe është tregues i gjendjes së pakontrolluar të mbetjeve kur rrjetet e përfitimit të përbashkët nuk ekzistojnë apo funksionojnë keq.
- Lidhet me ajrin, i cili ndikohet nga praktikat jo të drejta të menaxhimit të mbetjeve, si djegia e pakontrolluar e mbetjeve.
- Uji lidhet me Aksin e Prioritetit 6, përsa i përket ekonomizimit të tij në rrjetet e furnizimit me ujë dhe mbrojtjes së burimeve ujore të cilat sot janë treguesë të ujërave të zeza të vendbanimeve.
- Bioshumëllojshmëria mund të ndikohet nga ndërtimi i rrjeteve urbane të infrastrukturave, pasi një pjesë e tyre ndërtohen gjithmonë jashtë rrjetit urban.
- Mbetjet, të lëngëta dhe të ngurta, lidhen me Aksin e Prioritetit 6, ndërsa menaxhimi i tyre arrihet vetëm nëpërmjet një sistemi të plotë reduktimi, parandalimi, riciklimi, kompostimi, groposjeje, për mbetjet e ngurta dhe përpunimit dhe gjendjes për mbetjet e lëngëta (ujërat e zeza të vendbanimeve).
- Përmirësimi dhe modernizimi i rrjeteve urbane të interesit të përbashkët do të shkaktojë ndikime në cilësisë e jetës së qytetarëve dhe zonat e banuara, ato do të jenë zona më tërheqëse urbane, kështu që do të ketë ndikim si në faktorin mjedisorë të popullsisë ashtu edhe në asetet aktive.
- Përsa i përket faktorëve klimaterikë, peisazhit, trashëgimisë kulturore dhe zhurmës, nuk është e mundur të përcaktohet ndikim i Aksit të Prioritetit 6 në faktorët konkretë mjedisorë.

Aksi i Prioritetit 7 që i përket përmirësimit të infrastrukturave sociale (arsimimit dhe shëndetit), lidhet me faktorët mjedisorë si më poshtë vijon:

- Lidhet me popullsinë dhe elementët pasurorë materialë, pasi shërbimet e arsimimit përmirësojnë nivelin e dijeve të qytetarëve dhe për pasojë, mundësitë profesionale të banorëve dhe sjelljen e tyre mjedisore, ndërsa kujdesen për rritjen e pritshmërisë së jetës së tyre. Në vazhdim, popullsia e Bashkisë bëhet akoma më shumë konkurruese nga aspekti ekonomik edhe më shumë aktive, dhe ka shanse rritjeje të nivelit të jetesës.
- Përsa i përket tokës, ajrit, faktorëve klimaterikë, ujit, bioshumëllojshmërisë, mbetjeve, zhurmës, trashëgimisë kulturore dhe peisazhit, nuk është e mundur të përcaktohet ndikim i Aksit të Prioritetit 7 në faktorët konkretë mjedisorë.

Aksi i Prioritetit 8 që i përket ndërhyrjeve urbane dhe infrastrukturore – përmirësimit të zonave, lidhet me faktorët mjedisorë si më poshtë vijon:

- Lidhet me tokën, pasi mbi të realizohet zhvillimi urban dhe reformimet.

- Lidhet me ajrin, ndërsa ndërhyrjet në rrjetin urban përfshijnë ndër të tjera vepra të përmirësimit energjitik të ndërtesave, reforma dhe ndërhyrje qarkulluese, domethënë faktorë që lidhen drejtëpërdrejtë me emetimin e gazrave të ndotur.
- Lidhet indirekt me faktorët klimaterikë si rezultat i korrelacionit të Aksit të Prioritetit me ajrin.
- Lidhet me ujin sepse reformimi dhe krijimi i hapësirave të gjelbërta brenda rrjetit urban presupozon mjaftueshmëri në ujë ose ndërhyrje estetike dhe cilësore përreth sistemeve ekzistuese urbane ujore p.sh. rryma apo zona bregore që ndodhen në afërsi të tyre.
- Lidhet me zhurmën, ndërsa në hapësirën urbane ekzistojnë burime zhurme që rrjedhin nga përdorimet e tokës, qarkullimi i automjeteve, ndërtimi i veprave, dhe me ndërhyrjet urbane reformimet do të ketë ndikim në mjedisin akustik.
- Lidhet me popullsinë dhe me elementët pasurorë materialë, pasi ndikon në kushtet e jetesës brenda në qytet dhe në zhvillimin demografik të popullsisë e cila jeton dhe ushtron aktivitetin e saj brenda në qytet. Aksi i prioritetit synon gjithashtu përmirësimin e rezervës ndërtimore të një qyteti i cili përbën element pasuror të banorëve të tij.
- Lidhet me trashëgiminë kulturore sepse ndërhyrjet në peisazhin urban do t'i përkasin edhe monumenteve kulturore të rrjetit urban.
- Aksi i prioritetit 8 lidhet me ndërhyrjet në rrjetin urban, domethënë me nënbashkësinë e konceptit të peisazhit.
- Përsa i përket bioshumëllojshmërisë dhe mbetjeve, nuk është e mundur të përcaktohet ndikim i Aksit të Prioritetit 8 në faktorët konkretë mjedisorë.

Aksi i Prioritetit 9 që i përket përmirësimit të lëvizshmërisë dhe të transporteve publike në nivelin e Bashkisë, lidhet me faktorët mjedisorë si më poshtë vijon:

- Lidhet me ajrin, pasi ndryshon të dhënat e qarkullimit p.sh. ngarkesat në qarkullim dhe në këtë mënyrë, ndikon në cilësinë dhe sasinë e ndotësve atmosferikë që emetohen nga automjetet.
- Lidhet indirekt me faktorët klimaterikë si rezultat i korrelacionit të tyre me ajrin.
- Lidhet me zhurmën, pasi kjo është drejtëpërdrejt e lidhur me sektorin e transporteve dhe kushtet e qarkullimit që mbizotërojnë dhe meqë Aksi i Prioritetit propozon forma alternative lëvizjeje (p.sh. biçikleta) dhe ndërhyrje në akset rrugore, do të ketë ndikim edhe në mjedisin akustik.
- Lidhet me popullsinë, pasi ndërhyrjet e mundshme do të kenë si qëllim përfundimtar lehtësimin e banorëve dhe përdorimin nga aspekti teknologjik të mjeteve të mëparshme të transportit që përbëjnë elementë pasurorë materialë për Bashkinë dhe për banorët e saj.
- Lidhet me trashëgiminë kulturore, pasi ka të bëjë me lidhjen dhe aksesin ndër të tjera, edhe të monumenteve kulturore të Bashkisë.
- Lidhet me peisazhin, ndërsa çdo ndërhyrje në rrjetin rrugor (ndërtimi i nyjave rrugore, i arterieve të reja rrugore, shndërrimi i rrugëve të fshatit në rrugë të asfaltuara, etj.) reflektohen në peisazh.
- Përsa i përket tokës, ujit, bioshumëllojshmërisë dhe mbetjeve, nuk është e mundur të përcaktohet ndikim i Aksit të Prioritetit 9 në faktorët konkretë mjedisorë.

Aksi i Prioritetit 10 që i përket qeverisjes elektronike dhe përmirësimit të infrastrukturave elektronike, lidhet me faktorët mjedisorë si më poshtë vijon:

- Lidhet me ajrin pasi ndikon indirekt në qarkullimin e automjeteve për lëvizjen e banorëve nga dhe drejt shërbimeve për realizimin e çështjeve të tyre. Qarkullimi i automjeteve ndikon në

vazhdim në emetimin e gazrave të ndotur në atmosferë, domethënë ekziston ndikim indirekt i Aksit të Prioritetit 10 në ajër.

- Lidhet me mbetjet e ngurta, ndërsa ndikon në përdorimin e lëndëve të para (p.sh. të letrës – lëndës grafike) nga shërbimet dhe nga qytetarët për realizimin e çështjeve të tyre.
- Lidhet me zhurmën sepse kufizohen lëvizjet e qytetarëve, me mendimin se çështjet e tyre i realizojnë me ndihmën e kompjuterit të tyre.
- Aksi i Prioritetit presupozon pajisjet teknologjike të shërbimeve dhe të banorëve me kompjutera elektronikë, por edhe sisteme rajonale që përbëjnë elementë pasurorë materialë. Për më tepër, transaksionet me shërbimet bëhen më të lehta, më të shpejta duke përmirësuar kushtet e jetesës së banorëve. Kjo përbën një shtysë për qëndrimin e banorëve në vendin e tyre, dhe për pasojë kjo do të ndikojë në zhvillimin e popullsisë së Bashkisë.
- Lidhet me trashëgiminë kulturore, ndërsa në kohën e sotme përdorimi i internetit lehtëson promovimin e momunenteve kulturorë të një vendi. Për pasojë, monumentet do t'i promovohen publikut, me qëllim që ai t'i njohë ato dhe t'i vizitojë nga afër.
- Përsa i përket tokës, faktorëve klimaterikë, ujit, bioshumëllojshmërisë dhe peisazhit, nuk është e mundur të përcaktohet ndikim i Aksit të Prioritetit 10 në faktorët konkretë mjedisorë.

Aksi i Prioritetit 11 që i përket shfrytëzimit të Burimeve të Rinovueshme të Energjisë, lidhet me faktorët mjedisorë si më poshtë vijon:

- Lidhet me tokën, sepse mbi të realizohet zhvillimi i infrastrukturave të Burimeve të Rinovueshme të Energjisë (p.sh. diga hidroelektrike, fotovoltaike), me ndikimin më të rëndësishëm, sigurisht, atë që vjen nga digat.
- Lidhet me ajrin, ndërsa Aksi i Prioritetit 11 synon reduktimin e energjisë që prodhohet nga lëndët djegëse fosile dhe zëvendësimin e saj me Burimet e Rinovueshme të Energjisë, domethënë ekziston ndikim në ajër dhe në atmosferë.
- Lidhet indirekt me faktorët klimaterikë si rezultat i korrelacionit të tij me ajrin.
- Lidhet me ujin pasi disa nga veprat e infrastrukturës së Burimeve të Rinovueshme të Energjisë lidhen drejtëpërdrejt me përdorimin dhe menaxhimin e ujit (diga hidroelektrike).
- Lidhet me bioshumëllojshmërinë sepse ndikon nga aspekti cilësor dhe sasior në tokë, ajër dhe ujë, faktorë të cilët mbështesin bioshumëllojshmërinë e një vendi.
- Lidhet me zhurmën, ndërsa disa nga veprat e infrastrukturës së Burimeve të Rinovueshme të Energjisë ndikojnë në mjedisin akustik (p.sh. parqet eolike).
- Lidhet me popullsinë dhe elementët pasurorë materialë, pasi energjia e prodhuar konsumohet nga popullsia e Bashkisë dhe do të ketë mjaftueshmëri, domethënë përmirësim të cilësisë së jetës së qytetarëve. Përdorimi i Burimeve të Rinovueshme të Energjisë bëhet edhe në nivel banese me instalimin e ngrohësve diellorë, paneleve fotovoltaike, etj, që përbëjnë elementë pasurorë materialë.
- Lidhet me peisazhin ndërsa çdo infrastrukturë e madhe (park eolik, digë hidroelektrike) presupozon ndryshime të mëdha në peisazhin e zonës ku do të bëhet instalimi.
- Përsa i përket mbetjeve dhe trashëgimisë kulturore, nuk është e mundur të përcaktohet ndikim i Aksit të Prioritetit 11 në faktorët konkretë mjedisorë.

Aksi i Prioritetit 12 që i përket përmirësimit dhe forcimit të infrastrukturave ndërbashkiake të transportit, lidhet me faktorët mjedisorë si më poshtë vijon:

- Lidhet me ajrin, pasi ndryshon të dhënat e qarkullimit p.sh. ngarkesat e qarkullimit dhe kështu, ndikon në cilësinë dhe në sasinë e ndotësve atmosferikë që emetohen nga automjetet.
- Lidhet indirekt me faktorët klimaterikë si rezultat i korrelacionit të tij me ajrin.
- Lidhet me zhurmën sepse propozon ndërhyrje në akset rrugore që kanë ndikim në mjedisin akustik.
- Lidhet me popullsinë, sepse ka të bëjë me lëvizjen e saj nga edhe drejt Bashkisë, duke siguruar siguri në lëvizje dhe nivelin më të mirë të shërbimit, domethënë duke përmirësuar edhe nivelin e jetesës së qytetarëve. Lidhet me elementët pasurorë materialë si edhe gjendja e infrastrukturave të transportit ndikon në gjendjen e automjeteve (elementët pasurorë materialë) që lëvizin nëpërmjet tyre.
- Lidhet me trashëgiminë kulturore sepse do të lehtësojë lëvizjen e turistëve që vijnë nga Bashkitë fqinje për të vizituar monumentet kulturore dhe hapësirat arkeologjike të Bashkisë.
- Përsa i përket tokës, ujit, bioshumëllojshmërisë, mbetjeve, peisazhit, nuk është e mundur të përcaktohet ndikim i Aksit të Prioritetit 12 në faktorët konkretë mjedisorë.

Aksi i Prioritetit 13 që i përket promovimit të bashkëpunimeve me Bashkitë fqinje të Qarkut Berat për zhvillimin e aktiviteteve të përbashkëta, lidhet me faktorët mjedisorë si më poshtë vijon:

- Sipas sektorit në të cilin do të zhvillohen aktivitetet e përbashkëta (transporte, infrastruktura, Burime të Rinovueshme të Energjisë, etj.) do të ekzistojnë korrelacionet përkatëse ndërmjet aktiviteteve të përbashkëta dhe faktorëve mjedisorë që u përmendën më lart.

Në tabelat që vijojnë paraqitet korrelacioni ndërmjet Akseve të Prioritetit dhe parametrave mjedisorë, ashtu si edhe u paraqit në paragrafët e mësipërm:

	Toka	Ajri	Faktorët klimaterikë	Uji	Biodiversiteti
Objektivi strategjik 1 "Zhvillimi i qëndrueshëm ekonomik"					
Prioriteti 1: Forcimi i ekonomisë lokale nëpërmjet mundësisë për të punuar në sektorin primar dhe në prodhimin e kulturave vendase, duke siguruar stimuj, veçanërisht për fermerët e rinj, për të lehtësuar vendosjen e tyre fillestare dhe rregullimin strukturor të pronave të tyre	√	X	X	√	X
Prioriteti 2: Fuqizimi i sektorit të punimit të produkteve primare	X	X	X	√	X
Prioriteti 3: Shfrytëzimin i avantazheve krahasuese të Bashkisë për të nxitur sektorin e prodhimit terciar	X	X	X	√	X
Objektivi strategjik 2 "Mbrotja dhe shfrytëzimi i qëndrueshëm i bujqësisë"					
Prioriteti 4: Përmirësimi i prodhimit bujqësor, me qëllim harmonizimin me standardet evropiane dhe përmbushjen e kërkesave të tregut ndërkombëtar	√	X	X	√	X
Prioriteti 5: Menaxhimi efektiv i ujit për vaditje	√	X	X	√	√

	Toka	Ajri	Faktorët klimatike	Uji	Biodiversiteti
Objektivi strategjik 3 “Përmirësimi i standardeve të jetesës të banorëve”					
Prioriteti 6: “Përmirësimi / modernizimi i rrjeteve urbane të shërbimeve (furnizimi me ujë, kanalizimet, energjia, menaxhimi i mbeturinave) në qytet dhe në vendbanimet e tjera	√	√	X	√	√
Prioriteti 7: Përmirësimi i infrastrukturës sociale (arsim dhe shëndetësi)	X	X	X	X	X
Prioriteti 8: Ndërhijet urbane dhe planifikimit – Konsolidimi zonave urbane	√	√	√	√	X
Prioriteti 9: Përmirësimi lëvizshmërisë dhe të transportit publik në nivel Bashkie	X	√	√	X	X
Prioriteti 10: Qeverisja elektronike dhe përmirësimi i infrastrukturës elektronike	X	√	X	X	X
Prioriteti 11: Shfrytëzimi i Burimeve të Ripërtëritshme të Energjisë	√	√	√	√	√
Objektivi Strategjik 4: “Shfrytëzimi i pozitës gjeografike kyçe të Bashkisë”					
Prioriteti 12: Përmirësimi dhe forcimi i infrastrukturës së transportit ndërbashkiak	X	√	√	X	X
Prioriteti 13: Promovimi i partneriteteve me bashkitë fqinje të Qarkut Berat për të zhvilluar veprimtari të përbashkëta	√/X	√/X	√/X	√/X	√/X

Tabela 6.2.1.a: Tabela e identifikimit të ndikimeve në mjedis për çdo Bosht Prioritar dhe Faktor Mjedisor (√:ka ndikim të Boshtit Prioritar tek faktori mjedisor, X nuk ka ndikim të Boshtit Prioritar tek faktori mjedisor dhe √ / X nëse ka apo jo ndikim varet nga parametra të tjerë).

	Mbetjet	Zhurma	Popullsia dhe asetet materiale	Trashëgimia Kulturore	Peisazhi
Objektivi strategjik 1 “Zhvillimi i qëndrueshëm ekonomik”					
Prioriteti 1: Forcimi i ekonomisë lokale nëpërmjet mundësisë për të punuar në sektorin primar dhe në prodhimin e kulturave vendase, duke siguruar stimuj, veçanërisht për fermerët e rinj, për të lehtësuar vendosjen e tyre fillestare dhe rregullimin strukturor të pronave të tyre	√	X	√	X	√
Prioriteti 2: Fuqizimi i sektorit të punimit të produkteve primare	√	√	√	X	√
Prioritet 3: Shfrytëzimin i avantazheve	√	X	√	√	√

	Mbetjet	Zhurma	Popullsia dhe asetet materiale	Trashëgimia Kulturore	Peisazhi
krahasuese të Bashkisë për të nxitur sektorin e prodhimit terciar					
Objektivi strategjik 2 “Mbrotjtja dhe shfrytëzimi i qëndrueshëm i bujqësisë”					
Prioritet 4: Përmirësimi i prodhimit bujqësor, me qëllim harmonizimin me standardet evropiane dhe përmbushjen e kërkesave të tregut ndërkombëtar	X	X	√	X	X
Prioriteti 5: Menaxhimi efektiv i ujit për vaditje	X	X	√	X	√
Objektivi strategjik 3 “Përmirësimi i standardeve të jetesës të banorëve”					
Prioriteti 6: “Përmirësimi / modernizimi i rrjeteve urbane të shërbimeve (furnizimi me ujë, kanalizimet, energjia, menaxhimi i mbeturinave) në qytet dhe në vendbanimet e tjera	√	X	√	X	X
Prioriteti 7: Përmirësimi i infrastrukturës sociale (arsim dhe shëndetësi)	X	X	√	X	X
Prioriteti 8: Ndërhyrjet urbane dhe planifikimit –Konsolidimi zonave urbane	X	√	√	√	√
Prioriteti 9: Përmirësimi lëvizshmërisë dhe të transportit publik në nivel Bashkie	X	√	√	√	√
Prioriteti 10: Qeverisja elektronike dhe përmirësimi i infrastrukturës elektronike	√	√	√	√	X
Prioriteti 11: Shfrytëzimi i Burimeve të Ripërtëritshme të Energjisë	X	√	√	X	√
Objektivi Strategjik 4: “Shfrytëzimi i pozitës gjeografike kyçe të Bashkisë”					
Prioriteti 12: Përmirësimi dhe forcimi i infrastrukturës së transportit ndërbashkiak	X	√	√	√	X
Prioriteti 13: Promovimi i partneriteteve me bashkitë fqinje të Qarkut Berat për të zhvilluar veprimtari të përbashkëta	√/X	√/X	√/X	√/X	√/X

Tabela 6.2.1.b: Tabela e identifikimit të ndikimeve në mjedis për çdo Bosht Prioritar dhe Faktor Mjedisor (√:ka ndikim të Boshtit Prioritar tek faktori mjedisor, X nuk ka ndikim të Boshtit Prioritar tek faktori mjedisor dhe √ / X nëse ka apo jo ndikim varet nga parametra të tjerë)

6.3. Parashikimi i pasojave mjedisore të Planit

Në vazhdim të njohjes së pasojave të Planit në mjedis, realizohet parashikimi i pasojave mjedisore, i cili, ashtu si u përmend edhe në paragrafin 6.1, përbën fazën gjatë së cilës realizohet vlerësimi i ndikimit pozitiv ose negativ të Akseve të Prioritetit të Planit te faktorët mjedisorë dhe vlerësohet nga ana cilësore madhësia, intensiteti i pasojave të parashikuara. Parashikimi i pasojave realizohet për çdo faktor mjedisor, ashtu si ata përcaktohen në Ligjin 91/2013 “Për Vlerësimin Strategjik Mjedisor”.

Aksi i Prioritetit 1, që i përket forcimit të ekonomisë lokale nëpërmjet zhvillimit të mëtejshëm të sektorit parësor, parashikohet të ndikojë pozitivisht ose negativisht te faktorët mjedisorë si më poshtë vijon:

- Toka mund të ndikohet negativisht nga maksimizimi i prodhimit bujqësor dhe nga forcimi i sektorit parësor, pasi do të pranojë më shumë plehra kimikë dhe pesticide, kështu që ndikimi i Aksit të Prioritetit 1 në tokë vlerësohet si negativ në shkallë të vogël. Nëse sigurisht zbatohen edhe propozimet e tre Akseve të tjerë të Prioritetit 4, 5 dhe 6, atëherë ndikimi në tokë do të jetë pozitiv sepse do të ekzistojë minimizim i përdorimit të plehrave kimikë dhe të pesticideve, do të vijojnë praktika bujqësore më të mira, do të ndërtohen rrjete kolektive vaditëse dhe do të zbatohet një program menaxhimi për ujin për vaditjem ndërsa me zhvillimin e veprave të infrastrukturave të mbrojtjes së mjedisit dhe në veçanti veprat që kanë të bëjnë me menaxhimin e mbetjeve të ngurta, do të shtrihet procesi i kompostimit të pjesës organike të plehrave dhe do të prodhohet kompost i dobishëm për bujqësinë, për pasurimin e tokave me lëndë organike. Rrjedhimisht, zhvillimi i mëtejshëm i sektorit parësor, në analogji me faktin nëse do të kombinohet me propozimet e akseve të tjerë të prioritetit, mund të shkaktojë mesatarisht pasoja negative ose pozitive në faktorin mjedisor të tokës.
- Maksimizimi i prodhimit bujqësor dhe forcimi i sektorit parësor pritet të shkaktojë pasoja negative te ujërat, nëntokësorë dhe sipërfaqësorë, qoftë për shkak të sasisë të rritur të kërkuar të ujit për vaditje, qoftë për shkak të ndotjes nga pesticidet dhe plehrat kimikë të marrësve ujorë (ujëra nëntokësorë, përrrenj, lumenj). Këto pasoja negative pritet të jenë serioze, në veçanti nëse marrim parasysh se uji për vaditje që konsumohet në Bashki përbën rreth 85%-90% të ujit që përdoret në Bashki për t'u pirë dhe për të gjitha aktivitetet ekonomike. Është e qartë se në kombinim me propozimet e Akseve të Prioritetit 4 dhe 5, pasojat në ujëra do të zbuten në një shkallë të rëndësishme, sepse uji është një burim me vlerë, nënthekohet rreziku në shkallë maksimale, pavarësisht kësaj sinergjie me akset e tjera të prioritetit.
- Lidhja e Aksit të Prioritetit 1 dhe e mbetjeve, të lëngëta dhe të ngurta, përcaktohet si pozitive, ndërsa a) hedhja e pakontrolluar e mbetjeve do të zbutet nëse toka bujqësore vlerësohet në shkallë maksimale, b) me zbatimin e një plani menaxhimi për mbetjet e ngurta dhe përzgjedhjen në burim të mbetjeve të ngurta organike urbane dhe kompostimin e tyre, do të prodhohet kompost, i cili ka mundësi të përdoret në tokën bujqësore për pasurimin e saj me lëndë organike dhe c) me zbatimin e një plani menaxhimi për mbetjet e lëngëta mund të prodhohet sërish kompost i cilësisë së lartë nga llumi i dehidratuar i Faciliteteve të Përpunimit të Ujërave të Zeza, me ndihmën e kompostimit të saj me krimbat e tokës.
- Sektori agrar dhe maksimizimi i aktiviteteve përkatëse pritet të ndikojë pozitivisht në peisazh, duke krijuar një ikonë nga sipërfaqet e kultivuara dhe kultivimet me pemë. Por nëse gjatë

zbatimit të Aksit të Prioritetit, në fund rezultojnë shumë serra, në afërsi të drejtëpërdrejtë ndërmjet tyre, atëherë ndikimi në peisazh gjykohet negativ në shkallë mesatare. Rrjedhimisht, nëse ndikimi për peisazhin është pozitiv apo negativ, varet në shkallë të madhe nga shtrirja e mundshme e serrave në sipërfaqet fushore të Bashkisë.

- Realizimi i propozimeve të Aksit të Prioritetit 1 do të krijojë pasuri për fermerët, për banorët e zonës, dhe atëherë do të ekzistojë ndikim pozitiv në popullsi dhe do të luftohet çështja e emigrimit të brendshëm dhe të jashtëm, ndërsa pasoja respektive pozitive do të ketë edhe për elementët pasurorë materialë, të cilët do të rriten, në kuadrin e zhvillimit të mëtejshëm të sektorit parësor (makineri, magazina, serra, etj.).
- Përsa i përket ajrit, faktorëve klimaterikë, biodiversitetit, zhurmës dhe trashëgimisë kulturore, ashtu si u përmend edhe në paragrafin 6.2, nuk përcaktohet ndikim i Aksit të Prioritetit 1 në faktorët mjedisorë.

Aksi i Prioritetit 2, që i përket forcimit të sektorit të përpunimit të produkteve parësore, parashikohet të ndikojë pozitivisht ose negativisht në faktorët mjedisorë, si më poshtë vijon:

- Pritet të ketë ndikim negativ të vogël tek ujërat, pasi do të përdoret ujë në njësitë e përpunimit, psh. në pastrimin e produkteve bujqësore, ndërsa njëkohësisht do të prodhohen mbetje të lëngëta, të cilat do të duhet që njësitë përpunuese t'i përpunojnë, me qëllim që të mos ndikojnë negativisht te burimet ujore, marrësit e ndotjes.
- Njësitë e përpunimit do të prodhojnë mbetje, të ngurta ose të lëngëta, që kërkojnë menaxhim dhe rrjedhimisht, parashikohet ndikim i vogël negativ në këtë faktor mjedisor.
- Zhurma, e cila do të shkaktohet nga njësitë përpunuese do të varet nga madhësia e njësisë, pajisjet mekanike të saj dhe produkti i prodhuar. Në çdo rast, përdorimi i makinerive në përpunim është fakt i njohur sikurse gjithashtu edhe ndikimi i vogël negativ në mjedisin akustik.
- Ndikimi në peisazh nga zhvillimi i aktiviteteve përpunuese, i cili përfshin ndërtim ndërtesash dhe infrastrukturash të tjera të domosdoshme për përpunimin e produktit bujqësor parësor do të jetë negativ në shkallë të vogël. Shkalla e ndikimit varet nga faktorë të ndryshëm psh. nga kushtet e strukturës për ndërtimin e këtyre ndërtesave, nga vendosja e tyre psh. të shpërndara në hapësirën bujqësore ose nga përqëndrimi i tyre në një ose më shumë zona të aktiviteteve përpunuese, etj.
- Ndikimi në popullsi dhe në elementët pasurorë materialë do të jetë pozitiv në shkallë të vogël, pasi Aksi i Prioritetit synon rritjen e ekonomisë lokale nëpërmjet sektorit të përpunimit dhe rrjedhimisht, përmirësimin e nivelit të jetesës së banorëve, kështu që edhe të gjendjes së tyre pasurore, në të cilën do të inkuadrohen edhe infrastrukturat e nevojshme dhe ndërtesat e përpunimit. Në vazhdim, ky fakt ka ndikim edhe në zhvillimin e popullsisë së Bashkisë, pasi aktivitetet ekonomike do ta frenojnë popullsinë dhe të rinjtë nga emigrimi i tyre.
- Përsa i përket tokës, ajrit, faktorëve klimaterikë, biodiversitetit dhe trashëgimisë kulturore, ashtu si u përmend edhe në paragrafin 6.2, nuk përcaktohet ndikim i Aksit të Prioritetit 2 në faktorët mjedisorë konkretë.

Aksi i Prioritetit 3, që i përket vlerësimit të avantazheve krahasuese të Bashkisë për promovimin e sektorit terciar të prodhimit, parashikohet të ndikojë pozitivisht ose negativisht në faktorët mjedisorë, si më poshtë vijon:

- Propozimet e Aksit të Prioritetit 3 pritet të shkaktojnë presione tek ujërat, kryesisht në çështjen e sasisë, pasi do të kërkohej konsumim uji në promovimin e aktiviteteve të agroturizmit dhe të veprimeve të ngjashme të sektorit terciar. Do të përdoret ujë, kryesisht për shkak të nevojës për vaditje të sipërfaqeve të kultivuara dhe të përpunimit të produkteve bujqësore – që ndodhin shpesh në strukturat sintetike të agroturizmit – por edhe të nevojave përkatëse të vizitorëve dhe turistëve. Cilësia e burimeve ujore që përbëjnë marrës ndotjeje nga aktivitetet e sipërpërmendura pritet të ndikojë në shkallë të vogël. Sepse aktivitetet e agroturizmit dhe të formave të tjera alternative të turizmit në përgjithësi janë miqësore me mjedisin – veçanërisht investitorët kanë shtysë ta ruajnë mjedisin në nivel të lartë, duke e mbrojtur atë, sepse aktiviteti i tyre ekonomik është drejtëpërdrejtë i lidhur me të – parashikohet se ndikimi negativ tek ujërat do të jetë i një shkalle të vogël.
- Aktivitetet agroturistike dhe të tjera do të prodhojnë mbetje, të ngurta apo të lëngëta, që kërkojnë menaxhim, kështu që në sektorin e mbetjeve ndikimi do të jetë gjithashtu negativ.
- Ndërtimi i akomodimeve turistike pritet të ndikojë në peisazhin natyror, veçanërisht nëse akomodimet turistike vendosen jashtë vendbanimeve, por ndikimi pritet të jetë pozitiv, në shkallë të vogël, sepse nga njëra anë do të kombinojete me kushte të butë ndërtimi nga PPV e Bashkisë, dhe nga ana tjetër infrastrukturën e ndërtesave do të kombinohen me aktivitetet e tjera të sektorit parësor që do të kuadrojnë turizmin alternativ.
- Do të ketë ndikim pozitiv në trashëgiminë kulturore të Aksit të Prioritetit 3, pasi me zhvillimin e turizmit, synon në rritjen e vizitueshmërisë së monumenteve kulturorë dhe të hapësirave arkeologjike të zonës për të cilat propozohen vepra reformimi, mirëmbajtjeje dhe vlerësimi. Rrjedhimisht, do të ekzistojë nevoja për mbrojtje, mirëmbajtje dhe promovimi të elementëve kulturorë të Bashkisë.
- Do të ketë ndikim pozitiv të Aksit të Prioritetit 3 në popullsi dhe në elementët pasurorë materialë, ndërsa përmirësimi i ekonomisë lokale lidhet me nivelin e jetesës së banorëve dhe për pasojë, edhe me gjendjen e tyre pasurore. Në vazhdim, ky fakt ka ndikim edhe në zhvillimin e popullsisë në Bashki, pasi do të krijohen vende të reja pune, që do të funksionojnë si kundërpeshë në emigrimin e të rinjve.
- Përsa i përket tokës, ajrit, faktorëve klimaterikë, biodiversitetit dhe zhurmës, ashtu si u përmend edhe në paragrafin 6.2, nuk përcaktohet ndikim i Aksit të Prioritetit 3 në faktorët mjedisorë konkretë.

Aksi i Prioritetit 4 që i përket përmirësimit të prodhimit bujqësor, me synim harmonizimin me standartet europiane dhe përgjigjen ndaj kërkesave të tregut të ndërkombëtarizuar, parashikohet të ndikojë pozitivisht ose negativisht në faktorët mjedisorë, si më poshtë vijon:

- Përmirësimi i prodhimit bujqësor dhe harmonizimi dhe pajtueshmëria me standartet europiane dhe kërkesat ndërkombëtare të cilësisë do të minimizojë përdorimin e pesticideve dhe të plehrave kimikë në kultivime dhe do të promovojë importin e kultivimeve organike me certifikim. Në këtë mënyrë, do të ketë ndikim të fortë pozitiv të këtyre propozimeve në faktorin mjedisor të tokës, e cili përbën marrësin e aktiviteteve bujqësore, ndërsa pranon të gjitha veprimet e propozuara që lidhen me praktikën kultivuese.
- Respektivisht, ndikim të veçantë pozitiv do të kenë propozimet e Aksit të Prioritetit 4 tek ujërat, ndërsa standartet europiane diktojnë maksimizimin e prodhimit bujqësor që ndikon dhe rëndon sa më pak burimet ujore, përsa i përket përdorimit të tyre për vaditje. Njëkohësisht, është i

domosdoshëm edhe sigurimi i cilësisë së burimeve ujore sipërfaqësore dhe nëntokësore, të cilët përdoren edhe për vaditjen e sipërfaqeve të kultivuara.

- Aksi i Prioritetit 4 synon rritjen e ekonomisë lokale dhe rrjedhimisht, lidhet me nivelin e jetesës së banorëve dhe për rrjedhojë edhe me gjendjen e tyre pasurore. Në vazhdim, ky fenomen do të ketë ndikim pozitiv edhe në zhvillimin e popullsisë së Bashkisë, pasi do të ketë vende të reja pune, faktor frenues për emigrimin e të rinjve. Rrjedhimisht, do të ketë ndikim pozitiv të Aksit të Prioritetit në popullsi edhe në elementët pasurorë materialë.
- Përsa i përket ajrit, faktorëve klimaterikë, biodiversitetit, mbetjeve, peisazhit, trashëgimisë kulturore dhe zhurmës, ashtu si u përmend edhe në paragrafin 6.2, nuk përcaktohet ndikim i Aksit të Prioritetit 4 në faktorët mjedisorë konkretë.

Aksi i Prioritetit 5, që i përket menaxhimit efikas të ujit për vaditje, parashikohet të ndikojë pozitivisht ose negativisht në faktorët mjedisorë, si më poshtë vijon:

- Menaxhimi efikas i ujit për vaditje, përsa i përket sasisë që është në dispozicion dhe cilësisë së tij të përshtatshme, parashikohet të ndikojë pozitivisht në tokë, domethënë, në burimin natyror, brenda të cilit do të zhvillohen kultivimet. Ky ndikim pozitiv pritet të jetë i një shkalle të vogël.
- Aksi i Prioritetit 5 pritet të ndikojë veçanërisht pozitivisht në faktorin mjedisor të ujit, pasi do të kontribuojë në mënyrë vendimtare në sigurimin e sasisë dhe të cilësisë të burimeve ekzistuese ujore sipërfaqësore dhe nëntokësore. Mbi këtë objektiv do të bazohet menaxhimi i qendrueshëm i ujit për vaditje.
- Menaxhimi efikas i ujit për vaditje do të ketë si pasojë mosshfaqjen e fenomeneve të mbishfrytëzimit të ujit dhe të mungesës së tij në zona kritike për ruajtjen e biodiversitetit. Për më tepër, infrastruktura artificiale, si rezervuare, që përdoren për vaditje, përbëjnë vende mikëpritjeje të florës dhe të faunës së pasur. Rrjedhimisht, ekziston ndërvarësi ndërmjet Aksit të Prioritetit 5 dhe biodiversitetit.
- Menaxhimi efikas i ujit për vaditje përfshin infrastruktura që ndikojnë në peisazh, si ndërtimin e rezervuarëve artificiale dhe rrjetit drejtëkëndësh të tubacioneve për vaditje. Rrjedhimisht, ekziston ndërvarësi ndërmjet Aksit të Prioritetit 5 dhe peisazhit, e cila parashikohet të jetë pozitive, në shkallë të vogël, ndërsa ekzistenca e ujit në rezervuare ose diga më të mëdha, mund të ndihmojnë pozitivisht në peisazhin bujqësor.
- Aksi i Prioritetit 5 synon në rritjen e ekonomisë lokale dhe rrjedhimisht, parashikohet të përmirësojë nivelin e jetesës së banorëve dhe rrjedhimisht edhe me gjendjen e tyre pasurore. Në vazhdim, kjo ka ndikim pozitiv edhe në zhvillimin e popullsisë së Bashkisë, nëpërmjet krijimit të vendeve të punës dhe të luftimit të emigrimit të të rinjve, kështu, pritet të ketë një lidhje pozitive ndërmjet Aksit të Prioritetit 5 dhe popullsisë dhe elementëve pasurorë materialë.
- Përsa i përket ajrit, faktorëve klimaterikë, mbetjeve, trashëgimisë kulturore dhe zhurmës, ashtu si u përmend edhe në paragrafin 6.2, nuk përcaktohet ndikim i Aksit të Prioritetit 5 në faktorët mjedisorë konkretë.

Aksi i Prioritetit 6 që i përket përmirësimit / modernizimit të rrjeteve urbane të përfitimit të përbashkët si furnizimi me ujë, kanalizimeve, energjisë, menaxhimit të mbetjeve në qytet dhe në vendbanimet e tjera, parashikohet të ndikojë pozitivisht ose negativisht në faktorët mjedisorë, si më poshtë vijon:

- Ndikimi i tokës nga ndërtimi i infrastrukturave urbane të mësipërme dhe në veçanti të një hapësire për groposjen higjienike të plehrave do të jetë pozitiv, pasi do të përballohet problemi i ndotjes nga mbetjet e ngurta dhe të lëngëta. Por sigurisht, kusht është realizimi i saktë i këtyre veprave, me qëllim që të mbrojnë me efikasitet faktorin mjedisor të tokës.
- Respektivisht, do të ketë ndikim pozitiv edhe në ajër, ndërsa do të përballohet çështja e ndotjes së mjedisit atmosferik nga djegia e pakontrolluar e plehrave.
- Për ujin gjithashtu do të ketë ndikim pozitiv me Aksin e Prioritetit 6, përse i përket ekonomizimit të tij në rrjetet e furnizimit me ujë dhe kryesisht përse i përket mbrojtjes së burimeve ujore sipërfaqësore dhe nëntokësore, të cilët sot janë marrësit e ujërave të zeza të banesave, por edhe të devijimeve që vijnë nga hedhja e pakontrolluar e plehrave në shtratet e përrenjve, por jo vetëm.
- Biodiversiteti mund të ndikohet pozitivisht nga ndërtimi i rrjeteve urbane të infrastrukturave dhe mbrojtja e mjedisit, me përpunimin e ujërave të zeza dhe menaxhimin e sigurt të mbetjeve të ngurta do të mbrohet mjedisi natyror, flora dhe fauna e tij.
- Mbetjet, të lëngëta dhe të ngurta, lidhen drejtëpërdrejtë me ndikimin pozitiv me Aksin e Prioritetit 6, ndërsa menaxhimi i tyre arrihet vetëm brenda një sistemi të plotë reduktimi, riciklimi, parandalimi, kompostimi, groposjeje, për të ngurtat dhe përpunimi dhe dispozicioni për të lëngëtat (ujërat e zeza të banesave).
- Përmirësimi dhe modernizimi i rrjeteve urbane të përbashkëta do të sjellë pasoja në cilësinë e jetës të qytetarëve dhe zonat e banuara do të jenë më tërheqëse, kështu do të ketë ndikim pozitiv si në faktorin mjedisor të popullsisë edhe të aseteve pasurore materiale.
- Përse i përket faktorëve klimaterikë, peisazhit, trashëgimisë kulturore dhe zhurmës, ashtu si u përmend edhe në paragrafin 6.2, nuk përcaktohet ndikim i Aksit të Prioritetit 6 në faktorët mjedisorë konkretë.

Aksi i Prioritetit 7 që i përket përmirësimit të infrastrukturave sociale (arsimimit dhe shëndetit), parashikohet të ndikojë pozitivisht ose negativisht në faktorët mjedisorë, si më poshtë vijon:

- Propozimet e Aksit të Prioritetit 7 do të kenë ndikim pozitiv indirekt në popullsi dhe në elementët pasurorë materialë, pasi shërbimet e arsimit përmirësojnë nivelin e dijeve të qytetarëve dhe për rrjedhojë, mundësitë profesionale të banorëve dhe sjelljen e tyre mjedisore, ndërsa kujdesi, rritjen e pritshmërisë së jetës së tyre. Në vazhdim, popullsia e Bashkisë bëhet edhe më shumë konkurruese nga aspekti ekonomik dhe aktive, dhe ka shanse rritjeje të nivelit të jetesës.
- Përse i përket tokës, ajrit, faktorëve klimaterikë, ujit, biodiversitetit, mbetjeve, zhurmës, trashëgimisë kulturore dhe peisazhit, ashtu si u përmend edhe në paragrafin 6.2, nuk përcaktohet ndikim i Aksit të Prioritetit 7 në faktorët mjedisorë konkretë.

Aksi i Prioritetit 8 që i përket që i përket ndërhyrjeve urbane dhe infrastrukturore – përmirësimit të zonave, parashikohet të ndikojë pozitivisht ose negativisht në faktorët mjedisorë, si më poshtë vijon:

- Parashikohet të ketë ndikim pozitiv të shkallës së vogël në tokë, në një shkallë të tillë që me ndihmën e reformimeve të rritet përqindja e hapësirave të gjelbërta në zonat urbane.
- Në ajër dhe në cilësinë e atmosferës brenda vendbanimeve me ndërhyrjet në rrjetin urban, reformimet, reformat dhe ndërhyrjet qarkulluese, pritët të reduktohet emetimi i gazrave të

ndotur nga automjetet dhe në këtë mënyrë, do të ketë ndikim pozitiv të propozimeve të Aksit të Prioritetit 8 në faktorin mjedisor të ajrit.

- Respektivisht, pritjet të jetë pozitiv edhe ndikimi i këtyre ndërhyrjeve urbane dhe infrastrukturore në mikroklimën e çdo banese, por në shkallë të vogël, për shkak të madhësisë së vogël respektive të vendbanimeve dhe të strukturës së tyre të rrallë.
- Ndikimi pozitiv i propozimeve të Aksit të Prioritetit 8 në ujëra dëshmohej në thelb nga reformimet e mundshme dhe ndërhyrjet në rryma dhe përrenj brenda rrjeteve urbane, me krijimin e hapësirave të gjelbërta, të shëtitjeve dhe të argëtimit. Dhe meqë suksesi i këtyre reformimeve presupozon ujë të cilësisë së mirë në sistemet ekzistuese ujore urbane p.sh. rryma ose zona bregore që ndodhen në fqinjësi të drejtëpërdrejtë me vendbanimet, rezultojnë se ujërat do të mbrohen edhe si pol atraksioni dhe argëtimi.
- Reformimet dhe ndërhyrjet me karakter infrastrukturor do të reduktojnë zhurmën në zonat urbane, në atë shkallë që ajo vjen nga qarkullimi i automjeteve dhe rrjedhimisht, do të ketë ndikim pozitiv të shkallës së vogël në mjedisin akustik.
- Parashikohet ndikim pozitiv i shkallës së vogël në popullsi dhe në elementët pasurorë materialë nga propozimet e Aksit të Prioritetit 8, pasi këto ndikojnë pozitivisht në kushtet e jetesës brenda zonave urbane, por edhe në zhvillimin demografik të popullsisë që jeton dhe ushtron aktivitetin e saj brenda tyre, pasi bëjnë atraktiv edhe mjedisin akustik. Aksi i Prioritetit 8 synon gjithashtu në përmirësimin e rezervës ndërtimore të një qyteti dhe përbën element pasuror material të banorëve të tij.
- Propozimet e Aksit të Prioritetit 8 synojnë të kenë ndikim pozitiv në trashëgiminë kulturore, sepse ndërhyrjet në peisazhin urban do t'u përkasin edhe monumenteve kulturore të rrjetit urban, në një përpyetje mbrojtjeje dhe promovimi të tyre.
- Aksi i Prioritetit 8 lidhet me ndërhyrjet në rrjetin urban, domethënë me nënbashkësinë e konceptit të peisazhit, nëse sigurisht ndikimi është pozitiv apo negativ, kjo varet nga shumë faktorë. Nëse mendojmë se këto reformime dhe ndërhyrje infrastrukturore propozohen në zona urbane apo rrugë me nënvlerësim respektiv, atëherë do të mund të supozojmë se me këto propozime të Aksit të Prioritetit mund të ketë vetëm përmirësim në peisazhin urban.
- Përsa i përket biodiversitetit dhe mbetjeve, ashtu si u përmend edhe në paragrafin 6.2, nuk përcaktohet ndikim i Aksit të Prioritetit 8 në faktorët mjedisorë konkretë.

Aksi i Prioritetit 9 që i përket përmirësimit të lëvizshmërisë dhe të transporteve publike në nivelin e Bashkisë, parashikohet të ndikojë pozitivisht ose negativisht në faktorët mjedisorë, si më poshtë vijon:

- Do të ketë ndikim pozitiv të Aksit të Prioritetit 9 në ajër, pasi ndryshon për mirë të dhënat e qarkullimit – sigurisht ky është objektivi - p.sh. ngarkesat në qarkullim dhe në këtë mënyrë, ndikon në cilësinë dhe sasinë e ndotësve atmosferikë që emetohen nga automjetet, duke minimizuar përqëndrimin e ndotësve të rrezikshëm.
- Do të ketë ndikim të faktorët klimaterikë si rezultat i korrelacionit të tyre me ajrin, duke reduktuar emetimet për frymë të ndotësve të fenomenit të “serrës”.
- Do të ketë pasoja të zhurma, pasi kjo është drejtëpërdrejtë e lidhur me sektorin e transporteve dhe kushtet e qarkullimit që ekzistojnë dhe meqë Aksi i Prioritetit propozon forma alternative lëvizjeje (p.sh. biçikleta) dhe ndërhyrje në akset rrugore, do të ketë ndikim edhe në mjedisin akustik.

- Aksi i Prioritetit 9 do të ketë pasoja pozitive për popullsinë, pasi ndërhyrjet e mundshme do të kenë si qëllim përfundimtar lehtësimin e lëvizjes së banorëve dhe përdorimin nga aspekti teknologjik të mjeteve të mëparshme të transportit që përbëjnë elementë pasurorë materialë për Bashkinë dhe për banorët e saj. Pra, kontributi në përmirësimin e cilësisë së jetës së qytetarëve është i qartë, dhe rrjedhimisht, do të kontribuojë në përballimin e fenomenit të emigrimit, veçanërisht të të rinjve.
- Trashëgimia kulturore, monumentet dhe hapësirat arkeologjike, parashikohet të përfitojnë nga propozimet e Aksit të Prioritetit 9, pasi do të jenë më lehtësisht të aksesueshme edhe nga komunitetet lokale, por edhe nga vizitorët dhe turistët.
- Lidhja ndërmjet Aksit të Prioritetit 9 dhe peisazhit dëshmohet nga fakti i ndërtimit të veprave rrugore duke respektuar relievin morfologjik, mjedisin natyror dhe peisazhin, i ndërtimit të rrugëve për biçikleta dhe të infrastrukturave të tjera të komunikacionit në zona peisazhi me bukuri të veçantë natyrore dhe së fundmi, një lidhje pozitivisht e formuluar do të japë mundësinë e aksesit të vizitorëve dhe të turistëve në zonat e Bashkisë me një peisazh të veçantë.
- Përsa i përket tokës, ujit, biodiversitetit dhe mbetjeve, ashtu si u përmend edhe në paragrafin 6.2, nuk përcaktohet ndikim i Aksit të Prioritetit 9 në faktorët mjedisorë konkretë.

Aksi i Prioritetit 10 që i përket qeverisjes elektronike dhe përmirësimit të infrastrukturave elektronike, parashikohet të ndikojë pozitivisht ose negativisht në faktorët mjedisorë, si më poshtë vijon:

- Do të ndikojë pozitivisht në cilësinë e ajrit pasi do të ndikojë indirekt në reduktimin e qarkullimit të automjeteve për lëvizjen e banorëve nga dhe drejt shërbimeve për realizimin e çështjeve të tyre. Reduktimi i qarkullimit të automjeteve do të shkaktojë reduktimi respektiv në emetimin e ndotësve atmosferikë, nga ku rezulton edhe lidhja pozitive ndërmjet Aksit të Prioritetit 10 dhe ajrit.
- Pritet të reduktojë mbetjet e ngurta, ndërsa ndikon në përdorimin e lëndëve të para (p.sh. të letrës – lëndës grafike) nga shërbimet dhe nga qytetarët për realizimin e çështjeve të tyre, e cila do të realizohet elektronikisht.
- Negativ do të jetë edhe ndikimi në mjedisin akustik, pasi reduktimi i qarkullimit të automjeteve, ashtu si u përmend edhe më lart, do të çojë në reduktimin e zhurmës, veçanërisht në zonat urbane, sepse do të kufizohen lëvizjet e qytetarëve, me mendimin se çështjet e tyre i realizojnë me ndihmën e kompjuterit të tyre.
- Aksi i Prioritetit 10 presupozon pajisjet teknologjike të shërbimeve dhe të banorëve me kompjutera elektronikë, por edhe sisteme rajonale që përbëjnë elementë pasurorë materialë. Për më tepër, transaksionet me shërbimet bëhen më të lehta, më të shpejta duke përmirësuar kushtet e jetesës së banorëve. Kjo përbën një shtysë për qëndrimin e banorëve në vendin e tyre, dhe për pasojë kjo do të ndikojë në zhvillimin e popullsisë së Bashkisë, si edhe në elementët pasurorë materialë.
- Trashëgimia kulturore, monumentet dhe hapësirat arkeologjike, në kuadrin e Aksit të Prioritetit 10, pritet t'u shërbejnë, nëpërmjet promovimit të përshtatshëm nga interneti, me qëllim që trashëgimia kulturore të bëhet e njohur për vizitorët dhe turistët, me përfitime si për mjedisin kulturor, ashtu edhe për ekonominë e komuniteteve lokale.

- Përsa i përket tokës, faktorëve klimaterikë, ujit, biodiversitetit dhe peisazhit, ashtu si u përmend edhe në paragrafin 6.2, nuk përcaktohet ndikim i Aksit të Prioritetit 10 në faktorët mjedisorë konkretë.

Aksi i Prioritetit 11 që i përket shfrytëzimit të Burimeve të Rinovueshme të Energjisë, parashikohet të ndikojë pozitivisht ose negativisht në faktorët mjedisorë, si më poshtë vijon:

- Cilidoqoftë ndikimi negativ i Burimeve të Rinovueshme të Energjisë në tokë lidhet vetëm nëpërmjet ndërtimit të digave, të cilat përveç qëllimeve për vaditje, do të përfshijnë edhe fabrikë hidroelektrike, pasi do të përmbytet një grykë mali dhe toka nga uji i rezervuarit.
- Ekziston ndikim pozitiv i Aksit të Prioritetit 11 në ajër, pasi me prodhimin e energjisë nga burimet e rinovueshme dhe nga reduktimi i energjisë që prodhohet nga lëndët djegëse fosile, do të shkaktojë pasoja pozitive në ajër dhe në atmosferë, veçanërisht në lidhje me emetimin e ndotësve të «serrës».
- Burimet e Rinovueshme të Energjisë pritet të ndikojnë te faktorët klimaterikë, por kryesisht te digat hidroelektrike, ndërsa rezervuarët e mëdhenj, do të shkaktojnë ndryshime në mikroklimën e zonave më të gjera të vendosjes së tyre. Nëse do ta zgjerohet çështjen në fenomenin e ndryshimit botëror klimaterik, atëherë ndikimi i Burimeve të Rinovueshme të Energjisë do të jetë shumë qartë pozitiv.
- Aksi i Prioritetit 11 pritet të ketë ndikim në ujë, në thelb vetëm nëpërmjet digave hidroelektrike, të cilat nëse do të kombinohen me rrjetet vaditëse, atëherë pritet të kenë pasoja pozitive në burimet ujore. Në vepra të tjera të Burimeve të Rinovueshme të Energjisë nuk pritet ndikimi i tyre në faktorin mjedisor të ujit, vetëm si faktor i mundshëm i ndotjes së burimeve ujore, pas “jetës” së fundit të tyre, domethënë, gjatë përfundimit të funksionit të tyre.
- Faktori mjedisor i biodiversitetit parashikohet të rëndohet për shkak të Burimeve të Rinovueshme të Energjisë, në veçanti të parqeve eolike. Është gjerësisht i njohur fakti se parqet eolike të cilat vendosen në majat e vargmaleve malore, shpesh shkaktojnë pasoja negative në faunën e zogjve, e cila vjen nga zonat e vendosjes së parqeve eolike. Nga ana tjetër, ekziston edhe leximi diametralikisht i kundërt, domethënë, prodhimi i energjisë “së pastër” pritet të shkaktojë pasoja pozitive në speciet e florës dhe të faunës, domethënë në bashkësinë e biodiversitetit.
- Mjedis i akustik pritet të ndikohet negativisht nga ndërtimi i veprave të infrastrukturës së Burimeve të Rinovueshme të Energjisë, ndërsa edhe funksionimi i faciliteteve dhe kryesisht i parqeve eolike, mund të shkaktojë më shumë zhurmë.
- Ndikimi i Burimeve të Rinovueshme të Energjisë në popullsi parashikohet të jetë pozitiv, në shkallën që do të forcojë prodhimin e elektricitetit në Shqipëri dhe do ta bëjë atë të pavarur nga aspekti energjik, duke përmirësuar cilësinë e jetës së banorëve. Elementët pasurorë materialë të qytetarëve parashikohet të forcohen, në shkallën që qytetarët kanë mundësinë të realizojnë vepra të Aksit të Prioritetit 11 p.sh. me panele fotovoltaike në çatitë e ndërtesave.
- Ndikimi i Burimeve të Rinovueshme të Energjisë në peisazh pritet kryesisht negativ. Vendosja e shpërndarë e parqeve fotovoltaike në hapësirën bujqësore, vendosja e parqeve fotovoltaike në majat e vargmaleve malore dhe vendosja e digave hidroelektrike ndryshojnë peisazhin e hapësirës bujqësore, i cili në disa raste kur është me vlerë, kërkon mbrojtje kundrejt shtrirjes së ardhshme të Burimeve të Rinovueshme të Energjisë.

- Përsa i përket mbetjeve dhe trashëgimisë kulturore, ashtu si u përmend edhe në paragrafin 6.2, nuk përcaktohet ndikim i Aksit të Prioritetit 11 në faktorët mjedisorë konkretë.

Aksi i Prioritetit 12 që i përket përmirësimit dhe forcimit të infrastrukturave ndërbashkiake të transportit, parashikohet të ndikojë pozitivisht ose negativisht në faktorët mjedisorë, si më poshtë vijon:

- Aksi i Prioritetit 12 do të ketë ndikim pozitiv në ajër, pasi ndryshon për mirë të dhënat e qarkullimit ndërmjet Bashkive – ky është objektivi sigurisht - p.sh. ngarkesat e qarkullimit dhe kështu, ndikon në cilësinë dhe në sasinë e ndotësve atmosferikë që emetohen nga automjetet, duke reduktuar përqëndrimin e ndotësve të rrezikshëm.
- Do të ketë ndikim në faktorët klimaterikë si rezultat i korrelacionit të tij me ajrin, duke reduktuar emetimet për frymë të ndotësve të fenomenit të “serrës”.
- Do të ketë pasoja në zhurmë, pasi ajo është drejtëpërdrejtë e lidhur me sektorin e transporteve dhe kushtet e qarkullimit që mbizotërojnë në akst rrugore dhe sepse Aksi i Prioritetit propozon përmirësim të akseve rrugore, do të ketë ndikim pozitiv në mjedisin akustik.
- Aksi i Prioritetit 12 do të shkaktojë pasoja pozitive në popullsi, sepse të gjitha ndërhyrjet kanë si objektiv final lehtësimin në lëvizjen e banorëve nga edhe drejt Bashkisë, dhe përdorimi i mjeteve të mëparshme teknologjike të transportit që përbëjnë elementë pasurorë materialë për Bashkinë dhe banorët. Kontributi, pra, në përmirësimin e cilësisë së jetës së qytetarëve është i qartë, rrjedhimisht do të kontribuojë në përballimin e fenomenit të emigrimit, veçanërisht të të rinjve.
- Trashëgimia kulturore, monumentet dhe hapësirat arekologjike, në zonën më të gjerë të Bashkisë, parashikohet të përfitojnë nga propozimet e Aksit të Prioritetit 12, pasi do të jenë të aksesueshme më lehtësisht edhe nga komunitetet lokale, por edhe nga vizitorët dhe turistët.
- Lidhja ndërmjet Aksit të Prioritetit 12 dhe peisazhit dëshmohej nga fakti i ndërtimit të veprave rrugore duke respektuar relievin morfologjik, mjedisin natyror dhe peisazhin, i ndërtimit të rrugëve për biçikleta dhe të infrastrukturave të tjera të komunikacionit në zona peisazhi me bukuri të veçantë natyrore dhe së fundmi, një lidhje pozitivisht e formuluar do të japë mundësinë e aksesit të vizitorëve dhe të turistëve në zonat e Bashkisë me një peisazh të veçantë, por edhe në zonat e Bashkive fqinje.
- Përsa i përket tokës, ujit, biodiversitetit dhe mbetjeve, ashtu si u përmend edhe në paragrafin 6.2, nuk përcaktohet ndikim i Aksit të Prioritetit 12 në faktorët mjedisorë konkretë.

Aksi i Prioritetit 13, që i përket promovimit të bashkëpunimeve me Bashkitë fqinje të Qarkut Berat për zhvillimin e aktiviteteve të përbashkëta, nuk është e mundur të parashikohet nëse pritet të shkaktojë pasoja mjedisore pozitive apo negative, ndërsa në analogji me sektorin në të cilin do të zhvillohen veprimet e përbashkëta (transporte, infrastruktura, Burime të Rinovueshme të Energjisë, etj.), do të ekzistojnë korrelacionet respektive dhe ndikimi pozitiv apo negativ ndërmjet veprimeve të përbashkëta dhe faktorëve mjedisorë që u përmenden më lart.

Në tabelat që vijnë paraqitet parashikimi i pasojave mjedisore në faktorët mjedisorë të Akseve të Prioritetit dhe parametrave mjedisorë, ashtu si edhe u paraqit në paragrafët e mësipërm:

	Toka	Ajri	Faktorët klimatike	Uji	Biodeversiteti
Objektivi strategjik 1 "Zhvillimi i qëndrueshëm ekonomik"					
Prioriteti 1: Forcimi i ekonomisë lokale nëpërmjet mundësisë për të punuar në sektorin primar dhe në prodhimin e kulturave vendase, duke siguruar stimuj, veçanërisht për fermerët e rinj, për të lehtësuar vendosjen e tyre fillestare dhe rregullimin strukturor të pronave të tyre					
Prioriteti 2: Fuqizimi i sektorit të punimit të produkteve primare					
Prioriteti 3: Shfrytëzimin i avantazheve krahasuese të Bashkisë për të nxitur sektorin e prodhimit terciar					
Objektivi strategjik 2 "Mbrotjtja dhe shfrytëzimi i qëndrueshëm i bujqësisë"					
Prioriteti 4: Përmirësimi i prodhimit bujqësor, me qëllim harmonizimin me standardet evropiane dhe përmbushjen e kërkesave të tregut ndërkombëtar					
Prioriteti 5: Menaxhimi efektiv i ujit për vaditje					
Objektivi strategjik 3 "Përmirësimi i standardeve të jetesës të banorëve"					
Prioriteti 6: "Përmirësimi / modernizimi i rrjeteve urbane të shërbimeve (furnizimi me ujë, kanalizimet, energjia, menaxhimi i mbeturinave) në qytet dhe në vendbanimet e tjera					
Prioriteti 7: Përmirësimi i infrastrukturës sociale (arsim dhe shëndetësi)					
Prioriteti 8: Ndërhijet urbane dhe planifikimit – Konsolidimi zonave urbane					
Prioriteti 9: Përmirësimi lëvizshmërisë dhe të transportit publik në nivel Bashkie					
Prioriteti 10: Qeverisja elektronike dhe përmirësimi i infrastrukturës elektronike					
Prioriteti 11: Shfrytëzimi i Burimeve të Ripërtëritshme të Energjisë					
Objektivi Strategjik 4: "Shfrytëzimi i pozitës gjeografike kyçe të Bashkisë"					
Prioriteti 12: Përmirësimi dhe forcimi i infrastrukturës së transportit ndërbashkiak					
Prioriteti 13: Promovimi i partneriteteve me bashkitë fqinje të Qarkut Berat për të zhvilluar veprimtari të përbashkëta					

Tabela 6.3.1.a: Tabela e Parashikimit të Pasojave Mjedisore për çdo Aks Prioriteti dhe Faktor Mjedisor, në bazë të memorandumit që vijon.

	<i>Ndikimi i Aksit të Prioritetit në faktorin mjedisor do të jetë shumë pozitiv.</i>
	<i>Ndikimi i Aksit të Prioritetit në faktorin mjedisor do të jetë pak pozitiv.</i>
	<i>Ndikimi i Aksit të Prioritetit në faktorin mjedisor do të jetë pak negativ.</i>
	<i>Ndikimi i Aksit të Prioritetit në faktorin mjedisor do të jetë shumë negativ.</i>
	<i>Në bazë të Fazës së Njohjes së Pasojave Mjedisore, Aksi i Prioritetit nuk lidhet me faktorin mjedisor.</i>
	<i>Në bazë të Fazës së Njohjes së Pasojave Mjedisore, Aksi i Prioritetit përfshin veprime në bashkëpunim me Bashki të tjera dhe rrjedhimisht, pasojat e këtyre veprimeve në faktorët mjedisorë tashmë janë vlerësuar nga dymbëdhjetë Akset e tjerë të Prioritetit.</i>

	Mbetjet	Zhurma	Popullsia dhe asetet materiale	Trashëgimia Kulturore	Peisazhi
Objektivi strategjik 1 "Zhvillimi i qëndrueshëm ekonomik"					
Prioriteti 1: Forcimi i ekonomisë lokale nëpërmjet mundësisë për të punuar në sektorin primar dhe në prodhimin e kulturave vendase, duke siguruar stimuj, veçanërisht për fermerët e rinj, për të lehtësuar vendosjen e tyre fillestare dhe rregullimin strukturor të pronave të tyre					
Prioriteti 2: Fuqizimi i sektorit të punimit të produkteve primare					
Prioritet 3: Shfrytëzimin i avantazheve krahasuese të Bashkisë për të nxitur sektorin e prodhimit terciar					
Objektivi strategjik 2 "Mbrotjtja dhe shfrytëzimi i qëndrueshëm i bujqësisë"					
Prioritet 4: Përmirësimi i prodhimit bujqësor, me qëllim harmonizimin me standardet evropiane dhe përmbushjen e kërkesave të tregut ndërkombëtar					
Prioriteti 5: Menaxhimi efektiv i ujit për vadijtje					
Objektivi strategjik 3 "Përmirësimi i standardeve të jetesës të banorëve"					
Prioriteti 6: "Përmirësimi / modernizimi i rrjeteve urbane të shërbimeve (furnizimi me ujë, kanalizimet, energjia, menaxhimi i mbeturinave) në qytet dhe në vendbanimet e tjera					
Prioriteti 7: Përmirësimi i infrastrukturës sociale (arsim dhe shëndetësi)					

	Mbetjet	Zhurma	Popullsia dhe asetet materiale	Trashëgimia Kulturore	Peisazhi
Prioriteti 8: Ndërhijet urbane dhe planifikimit –Konsolidimi zonave urbane					
Prioriteti 9: Përmirësimi lëvizshmërisë dhe të transportit publik në nivel Bashkie					
Prioriteti 10: Qeverisja elektronike dhe përmirësimi i infrastrukturës elektronike					
Prioriteti 11: Shfrytëzimi i Burimeve të Ripërtëritshme të Energjisë					
Objektivi Strategjik 4: "Shfrytëzimi i pozitës gjeografike kyçe të Bashkisë"					
Prioriteti 12: Përmirësimi dhe forcimi i infrastrukturës së transportit ndërbashkiak					
Prioriteti 13: Promovimi i partneriteteve me bashkitë fqinje të Qarkut Berat për të zhvilluar veprimtari të përbashkëta					

Tabela 6.3.1.b: Njësot me Tabelën 6.3.1.a.

7. VLERËSIMI I NDIKIMEVE MJEDISORE

7.1. Hyrje – Metodologjia

Me synim vlerësimin e ndikimeve mjedisore të planit të propozuar, ndiqet metodologjia që është propozuar nga «Handbook on SEA for cohesion Policy 2007-2013» (Helander and Grant 2006), i përshtatur për nevojat dhe karakteristikat specifike të PPV të Bashkisë dhe të propozimeve të tij. Për këtë qëllim, fillimisht, vendosen tetë karakteristika që kanë lidhje me ndikimin e mundshëm të propozimeve të PPV të Bashkisë në mjedisor. Këto karakteristika të ndikimeve kanë të bëjnë me: në mundësitë e ndikimit, në vlerësimin e tij me një shkallë cilësore, si pozitiv apo negativ, shpeshtësinë dhe kohëzgjatjen e shfaqjes së tij, kthyeshmërinë apo jo të tij, kufitare apo jo, faktorin e pasigurisë, sekuencën e ndikimit dhe ndërveprimin e ndikimeve.

Karakteristika të ndikimit	Simbole	Shpjegime
Probabiliteti	!!	Shumë I mundur
	!	I mundur
	0	Asnjë mundësi
Shkalla	++	Jashtzakonisht positive
	+	Positive
	0	Asnjë
	–	Negative
	--	Jashtëzakonisht negative
Frekuenca/Kohëzgjatja	>>	Zakonisht si e qëndrueshme/afatgjatë si e përhershme
	>	E rastësishme/Afatshkurtër
	0	Asnjë ndikim
Kthyeshmëria	IR	E pa kthyeshme
	R*	E kthyeshme me kushte
	R	E kthyeshme
Dimensioni Nderkufitar	TR	Ndikime të mundshme kufitare
	0	Asnjë mundësi ndikimesh kufitare
Pasiguria	?	Ndikimi i mundshëm varet nga zbatimi i PPV
Sekuenca	P	Ndikim parësor
	S	Ndikimi dytësor
Ndërveprimi	C	Ndikim grumbullues
	SI	Ndikimi sinergjik
	0	Asnjë ndikim me parametra të tjerë

Tabela 7.1.1: Vlerësimi përmes simboleve të karakteristikave të ndikimeve mjedisore (burimi: Helander and Grant, 2006 dhe përpunimi – pasurim nga studimi).

Gjithashtu, përdoren simbole, siç tregohet në Tabelën 7.1.1 për karakterizimin e ndikimeve, në bazë të probabilitetit të shfaqjes së tyre, shkallës së tyre (domethënë sesa serioze janë), shpeshtësisë së

shfaqjes dhe kohëzgjatjes, kthyeshmërisë së tyre, karakterin e tyre ndërkufitar, renditjen dhe ndërveprimin e tyre.

Në vazhdim, vlerësohen ndikimet e propozimeve të Boshteve të Prioritetit të PPV të Bashkisë tek faktorët mjedisorë që u përmendën në paragrafët 6.2 dhe 6.3 dhe që përcaktohen saktësisht nga ligji 91/2013 "Për Vlerësimin Strategjik Mjedisor", me anë të tabelave, në paragrafët në vijim. Gjithashtu theksohen sa në vijim:

- Nëse një ndikim në një faktor mjedisor është i kthyeshëm apo jo, plotësohet në tabelat e mëposhtme vetëm kur ndikimi është negativ, sepse kur ndikimi i parashikuar është pozitiv, me sa duket nuk ka kuptim faktori i pakthyeshmërisë.
- Kur faktor i pasigurisë nuk ekziston në vlerësimin e ndikimit, si në rastin më e mëparshëm, vendi bosh përkatës në tabelën e mëposhtme nuk plotësohet.
- Kur një ndikim mund të jetë pozitiv ose negativ, në varësi të zbatimit të propozimeve të Planit dhe nëse në këtë fazë nuk është e mundur të vlerësohet në mënyrë të detajuar, atëherë në kolonën e shkallës në tabelat e mëposhtme, ai shënohet si "+/-".
- Në mënyrë të ngjashme, vlerësimi nëse një ndikim paraqet ndikim kumulativ ose synergjik ose asnjë ndërveprim, komentohet vetëm në efekte negative, sepse vetëm atëherë ka kuptim. Prandaj, kolona e fundit në tabelat e mëposhtme plotësohet vetëm për ndikime negative të parashikuara.
- Së fundi, vlerësimi nëse një ndikim është me karakter ndërkufitar apo jo, realizohet vetëm për ndikimet negative sepse vetëm atëherë ka kuptim.

7.2. Vlerësimi i ndikimeve mjedisore të Planit

7.2.1. Ndikime në terren

Faktori mjedisor i terrenit, në përputhje me paragrafët 6.2 dhe 6.3, pritët të ndikohet pozitivisht nga Boshti i Prioritet 4, 5, 6 dhe 8 dhe negativisht nga Boshti i Prioritetit 11. Njëkohësisht, Boshtet e Prioritetit 2, 3, 7, 9, 10 dhe 12 nuk janë të lidhura me faktorin mjedisor të terrenit, ndërsa Boshti Prioritar 1, i cili ka të bëjë me forcimin dhe zhvillimin e mëtejshëm të sektorit primar, mund të shkaktojë në terren ndikime negative si edhe ndikime pozitive, në varësi të parametrave të tjerë dhe në sinergji me zbatimin e Boshteve të tjera Prioritare (p.sh. me Boshtin e Prioritetit 5 që ka lidhje me menaxhimin e ujit për ujitje).

Në përputhje edhe me analizën u kryer në paragrafin 6.2 dhe 6.3, vlerësohet se përmirësimi i prodhimit bujqësor dhe harmonizimi i tij sipas standardeve evropiane, menaxhimi i qëndrueshëm i ujit për ujitje, përmirësimi i infrastrukturës së rrjetit të furnizimit me ujë, kanalizimi, trajtimi i ujërave të zeza dhe menaxhimi i mbetjeve të ngurta, si edhe ndërhyrjet urbanistike dhe rikonstruktionet/rigjenerimet, do të kenë ndikim pozitiv në terren.

I vetmi efekt negativ vlerësohet nga promovimi i Burimeve të Ripërtëritshme të Energjisë dhe vetëm për rastin e ndërtimit të hidrocentralit, rast në të cilin do të krijohet një rezervuar i madh, kështu që do të shkaktojë një efekt negativ në terrenin e këtij rajoni. Së fundi, forcimi i sektorit primar, nëse nuk kombinohet me menaxhimin e qëndrueshëm të ujit për ujitje dhe përmirësimin e

prodhimin bujqësor, atëherë ka të ngjarë të shkaktojë efekte negative në terren, për shkak të maksimizimit të përdorimit të ujit për ujë dhe ndotjes që do të rezultojë nga përdorimi përkatës i pesticideve dhe plehrave kimike. Dhe për këtë arsye, ndikimi është i kthyeshëm, në kombinim me zbatimin e propozimeve të Boshteve të Prioritetit 4 dhe 5 të Planit.

Sa më lart përmendur mund të përmbledhen, me ndihmën e simboleve, në Tabelën 7.2.1.1 më poshtë:

Boshtet e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilat pritet të ndikojnë në terren, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Karakteristika të ndikimit të parashikuar							
	Mundësia	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Kthyeshmëria	Përmasat Nderkufitar	Pasiguria	Shpeshtësia	Ndërveprimet
Prioriteti 4: Përmirësimi i prodhimin bujqësor, me qëllim harmonizimin me standardet evropiane dhe përmbushjen e kërkesave të tregut ndërkombëtar	!!	++	>>				P	
Prioriteti 5: Menaxhimi efektiv i ujit për ujë	!!	++	>>				P	
Prioriteti 6: “Përmirësimi / modernizimi i rrjeteve urbane të shërbimeve (furnizimi me ujë, kanalizimet, energjia, menaxhimi i mbeturinave) në qytet dhe në vendbanimet e tjera	!!	+	>>				P	
Prioriteti 8: Ndërhjert urbane dhe planifikimit – Konsolidimi zonave urbane	!!	+	>>				S	
Prioriteti 11: Shfrytëzimi i Burimeve të Ripërtëritshme të Energjisë	!	-	>>	IR	0		P	0
Prioriteti 1: Forcimi i ekonomisë lokale nëpërmjet mundësisë për të punuar në sektorin primar dhe në prodhimin e kulturave vendase, duke siguruar stimuj, veçanërisht për fermerët e rinj, për të lehtësuar vendosjen e tyre fillestare dhe rregullimin strukturor të pronave të tyre	!	+/-	>	R	0	?	P	C

Tabela 7.2.1.1: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore në terren të propozimeve të PPV, për çdo Bosht Prioriteti që parashikuan në paragrafët 6.2 dhe 6.3 që ndikon në terren.

7.2.2. Ndikime në ajër

Faktori mjedisor i ajrit, në përputhje me paragrafët 6.2 dhe 6.3, pritet të ndikohet pozitivisht nga Boshtet e Prioritetit 6, 8, 9, 10, 11 dhe 12. Në të njëjtën kohë, Boshtet e Prioritetit 1, 2, 3, 4, 5 dhe 7 nuk kanë lidhje me faktorin mjedisor të ajrit. Si rrjedhim, rezulton se nga propozimet e Planit, siç ato pasqyrohen në Boshtet e Prioritetit, do të ketë vetëm ndikime pozitive për ajrin, për cilësinë e atmosferës. Në veçanti, ndërhyrjet urbane dhe të planifikimit si dhe rehabilitimet, pritet të shkaktojnë efekte pozitive në ambientin atmosferik, kryesisht në selinë e Bashkisë dhe në përgjithësi në vendbanimet më të mëdha; përmirësimi i lëvizshmërisë do të ndryshojë të dhënat e trafikut drejt kushteve më të mira, kështu që do të ketë një reduktim të emetimeve ndotëse të

automjeteve që lëvizin; organizimi i shërbimeve elektronike të Bashkisë do të reduktojë nevojat e lëvizshmërisë së qytetarëve, në mënyrë që të kryejnë ndonjë çështje të tyre, dhe si rrjedhim reduktohen edhe emetimet ndotëse nga automjetet e tyre; Burimet e Ripërtërishme të Energjisë do të kontribuojnë pozitivisht në cilësinë e atmosferës, në masën që do të zvogëlohet energjia e prodhuar nga qymyri dhe fosilet e karburanteve, dhe për këtë arsye reduktohen edhe ndotësit përkatës të emetuar në atmosferë; edhe forcimi i transportit ndër-komunitar do të inkurajojë më shumë mënyra miqësore transporti për mjedisin.

Sa më lart përmendur përmbledhen, me ndihmën e simboleve, në Tabelën 7.2.2.1 më poshtë:

Boshtet e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilat pritet të ndikojnë në ajër, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Karakteristika të ndikimit të parashikuar							
	Mundësia	Shkalla	Shpeshtësia / Kohezgjatja	Kthyeshmëria	Përmasat Nderkufitar	Pasiguria	Sekuenca	Nderveprimet
Prioriteti 6: “Përmirësimi / modernizimi i rrjeteve urbane të shërbimeve (furnizimi me ujë, kanalizimet, energjia, menaxhimi i mbeturinave) në qytet dhe në vendbanimet e tjera	!!	+	>>				P	
Prioriteti 8: Ndërhjyret urbane dhe planifikimit – Konsolidimi zonave urbane	!!	+	>>				P	
Prioriteti 9: Përmirësimi lëvizshmërisë dhe të transportit publik në nivel Bashkie	!!	+	>>				P	
Prioriteti 10: Qeverisja elektronike dhe përmirësimi i infrastrukturës elektronike	!!	+	>>				S	
Prioriteti 11: Shfrytëzimi i Burimeve të Ripërtërishme të Energjisë	!	+	>>				P	
Prioriteti 12: Përmirësimi dhe forcimi i infrastrukturës së transportit ndërbashkiak	!	+	>				P	

Tabela 7.2.2.1: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore në ajër të propozimeve të PPV, për çdo Bosht Prioriteti që parashikuan në paragrafët 6.2 dhe 6.3 se ndikon në ajër.

7.2.3. Ndikime në faktorët klimaterikë

Faktorët klimaterikë, në përputhje me paragrafët 6.2 dhe 6.3, pritet të ndikohen pozitivisht nga Boshtet e Prioritetit 8, 9, 11 dhe 12. Ndërsa, Boshtet e Prioritetit 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 dhe 10 nuk kanë lidhje me faktorët klimaterikë. Si rrjedhim, rezulton se nga propozimet e Planit, siç ato pasqyrohen në Boshtet e Prioritetit, do të ketë vetëm ndikime pozitive për faktorët klimaterikë. Në veçanti, ndërhjyret urbane dhe të planifikimit si dhe rehabilitimet, pritet të ndikojnë pozitivisht mikroklimën e vendbanimeve, ku ato do të realizohen. Gjithashtu, përmirësimi i lëvizshmërisë do të ndryshojë të dhënat e trafikut drejt kushteve më të mira, kështu që do të ketë një reduktim të emetimeve ndotëse të automjeteve që lëvizin dhe reduktim të ndotësve të efektit “serë”; Burimet e Ripërtërishme të Energjisë do të kontribuojnë pozitivisht në fenomenin sere, në shkallën që do të zvogëlohet energjia e prodhuar nga qymyri dhe fosilet e karburanteve, dhe për këtë arsye reduktohen edhe ndotësit

përkates të emetuar në atmosferë të cilat ndikojnë në ndryshimet klimatrike ndërkombëtare; edhe forcimi i transportit ndër-komunitar do të inkurajojë më shumë mënyrat miqësore të transporti për mjedisin, me pasoja përkatëse positive për fenomenin sere ashtu si ato që përmendeëm më lart.

Sa më lart përmendur përmbledhen, me ndihmën e simboleve, në Tabelën 7.2.3.1 më poshtë:

Boshtet e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilat pritët të ndikojnë në faktorët klimaterikë, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Karakteristika të ndikimit të parashikuar							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuena	Nderveprimet
Prioriteti 8: Ndërhjyret urbane dhe planifikimit – Konsolidimi zonave urbane	!!	+	>>				P	
Prioriteti 9: Përmirësimi lëvizshmërisë dhe të transportit publik në nivel Bashkie	!!	+	>>				P	
Prioriteti 11: Shfrytëzimi i Burimeve të Ripërtëritshme të Energjisë	!!	+	>>				P	
Prioriteti 12: Përmirësimi dhe forcimi i infrastrukturës së transportit ndërbashkiak	!!	+	>>				S	

Tabela 7.2.3.1: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore tek faktorët klimaterikë të propozimeve të PPV, për çdo Bosht Prioriteti që parashikuan në paragrafët 6.2 dhe 6.3 se ndikon tek faktorët klimaterikë.

7.2.4. Ndikimet në ujëra

Faktori mjedisor i ujërave, në përputhje me paragrafët 6.2 dhe 6.3, pritët të ndikohet pozitivisht nga Boshti i Prioritet 4, 5, 6 dhe 8 dhe negativisht nga Boshti i Prioritetit 1, 2 dhe 3. Njëkohësisht, Boshtet e Prioritetit 7, 9, 10 dhe 12 nuk janë të lidhura me faktorin mjedisor të ujërave, ndërsa Boshti Prioritar 11, i cili ka të bëjë me promovimin e Burimeve të Ripërtërotshme të Energjisë, mund të shkaktojë ndikime negative si edhe ndikime positive tek ujërat, në varësi të parametrave të tjerë dhe në sinergji me zbatimin e Boshteve të tjera Prioritare (p.sh. me Boshtin e Prioritetit 5 që ka lidhje me menaxhimin e ujit për ujitje).

Në përputhje edhe me analizën u kryer në paragrafin 6.2 dhe 6.3, vlerësohet se përmirësimi i prodhimit bujqësor dhe harmonizimi i tij sipas standardeve evropiane, menaxhimi i qëndrueshëm i ujit për ujitje, përmirësimi i infrastrukturës së rrjetit të furnizimit me ujë, kanalizimi, trajtimi i ujërave të zeza dhe menaxhimi i mbetjeve të ngurta, si edhe ndërhjyret urbanistike dhe rikonstruksionet/rigjenerimet, do të kenë ndikim pozitiv tek ujërat.

Ndikime negative parashikohen nga promovimi dhe rritja e sektorit të prodhimit primar, nëse këto propozime nuk shoqërohen me veprime për menaxhimin e qëndrueshëm të ujit për ujitje, rritjen e sektorit të përpunimit të produkteve primare dhe promovimin e sektorit tretësor të prodhimit, me theks të veçantë në format alternative të turizmit.

Së fundi, propozimet për promovimin e Burimeve të Ripërtëritshme të Energjisë parashikohet të kenë potencialisht ndikime positive dhe negative. Ndikimet positive do të lindin nëse ndërtohet

hidrocentral, nga rezervuari i të cilit do të ujitën sipërfaqet e kultivuara. Në rastin e kundërt, ndikimet e pritshme mund të jenë edhe negative. Dhe për këtë arsye, ndikimi është i kthyeshëm, në kombinim me zbatimin e propozimeve të Boshtit të Prioritetit 4 dhe 5 të Planit.

Sa më lart përmendur mund të përmbliidhen, me ndihmën e simboleve, në Tabelën 7.2.4.1 më poshtë:

Boshtet e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilat pritet të ndikojnë në ujërat, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Karakteristika të ndikimit të parashikuar							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuena	Nderveprimet
Prioriteti 4: Përmirësimi i prodhimit bujqësor, me qëllim harmonizimin me standardet evropiane dhe përmbushjen e kërkesave të tregut ndërkombëtar	!!	++	>>				P	
Prioriteti 5: Menaxhimi efektiv i ujit për vaditje	!!	++	>>				P	
Prioriteti 6: “Përmirësimi / modernizimi i rrjeteve urbane të shërbimeve (furnizimi me ujë, kanalizimet, energjia, menaxhimi i mbeturinave) në qytet dhe në vendbanimet e tjera	!!	++	>>				P	
Prioriteti 8: Ndërhjertje urbane dhe planifikimit – Konsolidimi zonave urbane	!!	+	>>				P	
Prioriteti 1: Forcimi i ekonomisë lokale nëpërmjet mundësisë për të punuar në sektorin primar dhe në prodhimin e kulturave vendase, duke siguruar stimuj, veçanërisht për fermerët e rinj, për të lehtësuar vendosjen e tyre fillestare dhe rregullimin strukturor të pronave të tyre	!	--	>	R	0		P	C
Prioriteti 2: Fuqizimi i sektorit të punimit të produkteve primare	!	-	>	R	0		P	0
Prioriteti 3: Shfrytëzimin i avantazheve krahasuese të Bashkisë për të nxitur sektorin e prodhimit terciar	!	-	>	R	0		P	0
Prioriteti 11: Shfrytëzimi i Burimeve të Ripërtëritshme të Energjisë	!	+/-	>	R	0	?	P	0

Tabela 7.2.4.1: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore tek ujrat të propozimeve të PPV, për çdo Bosht Prioriteti që parashikuan në paragrafët 6.2 dhe 6.3 se ndikon ujrat sipërfaqësore dhe ato nëntokësore.

7.2.5. Ndikime në biodiversitet

Faktori mjedisor i biodiversitetit, në përputhje me paragrafët 6.2 dhe 6.3, pritet të ndikohet pozitivisht nga Boshti i Prioritet 5 dhe 6 ndërsa njëkohësisht, Boshtet e Prioritetit 1, 2, 3,4,7,8,9,10 dhe 12 nuk janë të lidhura me faktorin mjedisor të biodiversitetit. Boshti Prioritar 11, i cili ka të bëjë me promovimin e Burimeve të Ripërtërotshme të Energjisë, mund të shkaktojë ndikime negative si edhe ndikime positive tek biodiversiteti, në varësi me llojin e burimeve të rinovueshme që do të

promovohen. Në mënyrë të veçantë nëse ndërtohen dhe instalohen parqe foto volatike, ato nuk pritët të ndikojnë negativisht në biodiversitet. Por nëse instalohen parqe eolike në kreshtat e zonave malore, ka gjasa të dëmtohet fauna e shpendëve, sidomos nëse në këto zona vijnë shpendë shtegtarë. Por, ngaqë nuk ekziston dhe nuk është përgatitur një studim në lidhje me potencialin e zonës për parqe eolike dhe si rrjedhim nuk është i sigurt instalimi i tyre, si dhe gjithashtu, nuk ka të dhëna zyrtare mbi biodiversitetin në rajon, rezultojnë se ndikimet nga Burimet e Ripërtërishme të Energjisë vlerësohen me një shkallë pasigurie. Gjithashtu, Në rastin e ndërtimit të një projekti hidroelektrik, atëherë krijimi i rezervuarit në këtë rajon ka shumë të ngjarë të forcojë biodiversitetin e saj.

Ndërmjet të tjerash, menaxhimi efektiv i ujit për ujtime, në atë masë që do të ketë efekte pozitive në burimet ujore të Bashkisë, do të shkaktojë efekte pozitive edhe në faktorin mjedisor të biodiversitetit, pasi llojet e florës dhe faunës varen nga prania e ujit. Gjithashtu, ndërtimi i rrjeteve të infrastrukturës urbane, në lidhje me trajtimin e ujërave të zeza dhe menaxhimin e mbetjeve të ngurta, do të ketë padyshim një ndikim pozitiv në mjedisin natyror dhe në biodiversitet.

Sa më sipër përmbledhen, me ndihmën e simboleve, në Tabelën 7.2.5.1 më poshtë:

Boshtet e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilat pritët të ndikojnë në biodiversitet, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Karakteristika të ndikimit të parashikuar							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuena	Nderveprimet
Prioriteti 5: Menaxhimi efektiv i ujit për vaditje	!!	+	>>				S	
Prioriteti 6: “Përmirësimi / modernizimi i rrjeteve urbane të shërbimeve (furnizimi me ujë, kanalizimet, energjia, menaxhimi i mbeturinave) në qytet dhe në vendbanimet e tjera	!!	+	>>				P	
Prioriteti 11: Shfrytëzimi i Burimeve të Ripërtërishme të Energjisë	!	+/-	>	R	0	?	P	0

Tabela 7.2.5.1: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore tek biodiversiteti i propozimeve të PPV, për çdo Bosht Prioriteti që parashikuan në paragrafët 6.2 dhe 6.3 se ndikon në biodiversitet.

7.2.6. Ndikimet në mbetjet

Mbetjet, të ngurta dhe të lëngëta, në përputhje me paragrafët 6.2 dhe 6.3, pritët të ndikohen pozitivisht nga Boshti i Prioritetit 1, 6 dhe 10 dhe negativisht nga Boshti i Prioritetit 2 dhe 3. Njëkohësisht, Boshtet e Prioritetit 4, 5, 7, 8, 9, 11 dhe 12 nuk janë të lidhura me mbetjet. Pra, në përputhje me analizën e mësipërme, në paragrafët 6.2 dhe 6.3, vlerësohet se përmirësimi i prodhimit bujqësor dhe harmonizimi i tij me standardet Evropiane, do të ketë një ndikim pozitiv në mbetjet: kulturat bujqësore do të marrin mbetjet e përpunuara nga Njësitë alternative dhe të decentralizuara të trajtimit të ujërave të zeza, duke pasuruar kështu sipërfaqet e fushave me lëndë organike. Në të njëjtën kohë, menaxhimi i qëndrueshëm i mbetjeve të ngurta me deponim, riciklim dhe kompostim do të sjellë si rezultat prodhimin e kompostit, i cili përsëri do të jetë shumë i dobishëm për kultivimet e bujqësisë. Ndikime veçanërisht pozitive mbi mbetjet, padyshim do të ketë zbatimi i

propozimeve të Boshtit të Prioritetit 6, i cili përfshin projektet e mbrojtjes së mjedisit që lidhen me menaxhimin e mbetjeve të lëngshme dhe të ngurta. Menaxhimi i tyre me një plan të qëndrueshëm ka të bëjë me aktivitete të varrimit - riciklimit - kompostimit, me qëllim që të ketë edhe shfrytëzim të mbetjeve, përveç përpunimit të thjeshtë dhe asgjësimit të tyre. Për më tepër, përhapja e qeverisjes elektronike (Boshti i Prioritetit 10) vlerësohet se do të çojë në një reduktim të mbetjeve të ngurta të prodhuara, kështu do të sjellë efekt pozitiv.

Ndikime negative parashikohen nga forcimi i sektorit të përpunimit të produkteve të sektorit primar, pasi këto procese pritet të shkaktojnë prodhimin e mbetjeve të lëngshme dhe sidomos atyre të ngurta, dhe promovimin e sektorit tretësor të prodhimit, me theks të veçantë në format alternative të turizmit, në atë masë që turistët do të prodhojnë edhe ata mbetje gjatë pranisë së tyre në zonën e Bashkisë. Së fundi, ndikimet e mësipërme negative me siguri do të jenë të kthyeshme, duke u kombinuar me zbatimin e propozimeve të Boshtit të Prioritetit 6 të Planit. Është fakt se prodhimi i mbetjeve shtesë në të ardhmen, për shkak të rritjes së prodhimit të sektorit dytësor dhe tretësor, do të trajtohet në mënyrë efektive nga projektet përkatëse për mbrojtjen e mjedisit që do të zbatohen.

Sa më sipër do të përmbledhet, me ndihmën e simboleve, në Tabelën 7.2.6.1 më poshtë:

Boshtet e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilët pritet të ndikojnë mbi mbetjet, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Karakteristika të ndikimit të parashikuar							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuena	Nderveprimet
Prioriteti 1: Forcimi i ekonomisë lokale nëpërmjet mundësisë për të punuar në sektorin primar dhe në prodhimin e kulturave vendase, duke siguruar stimuj, veçanërisht për fermerët e rinj, për të lehtësuar vendosjen e tyre fillestare dhe rregullimin strukturor të pronave të tyre	!!	+	>>				P	
Prioriteti 6: “Përmirësimi / modernizimi i rrjeteve urbane të shërbimeve (furnizimi me ujë, kanalizimet, energjia, menaxhimi i mbeturinave) në qytet dhe në vendbanimet e tjera	!!	++	>>				P	
Prioriteti 10: Qeverisja elektronike dhe përmirësimi i infrastrukturës elektronike	!	+	>>				P	
Prioriteti 2: Fuqizimi i sektorit të punimit të produkteve primare	!	–	>	R	0		P	0
Prioriteti 3: Shfrytëzimin i avantazheve krahasuese të Bashkisë për të nxitur sektorin e prodhimit terciar	!	–	>	R	0		P	0

Tabela 7.2.6.1: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore mbi mbetjet i propozimeve të PPV, për çdo Bosht Prioriteti që parashikuan në paragrafët 6.2 dhe 6.3 se ndikon mbi mbetjet.

7.2.7. Ndikime në mjedisin akustik/zhurma

Faktori mjedisor i zhurmës, në përputhje me paragrafët 6.2 dhe 6.3, pritete të ndikohet pozitivisht nga Boshtet e Prioritetit 8, 9, 10 dhe 12 dhe negativisht nga Boshtet e Prioritetit 2 dhe 11. Njëkohësisht, Boshtet e Prioritetit 1, 3, 4, 5, 6 dhe 7 nuk kanë lidhje me faktorin mjedisorë të zhurmës. Pra, në përputhje me analizën e mësipërme në paragrafët 6.2 dhe 6.3, është vlerësuar se ndërhyrjet e planifikimit urban dhe rigjenerimit, do të kenë efekte pozitive mbi zhurmën, veçanërisht atë që rezulton nga lëvizja e automjeteve, pasi ka mundësi ta reduktojë në segmente rrugore dhe zona ku duket të jetë më e madhe. Gjithashtu, zhvillimi i mëtejshëm i transportit komunitar, në atë masë që do të ndihmojë në uljen e volumit të trafikut në shumë segmente rrugore, është vlerësuar se do të reduktojë zhurmën e gjeneruar nga trafiku në rrugë të veçanta ku paraqiten probleme të ngjashme. Së fundi, efekte pozitive në reduktimin e zhurmës do të shkaktojë edhe strategjia e qeverisjes elektronike, pasi ajo do të zvogëlojë nevojën e lëvizjes së njerëzve për dhe nga shërbimet publike për trajtimin e çështjeve të tyre, kështu që përsëri do të zbutet ngarkesa e trafikut dhe repektivisht do të ulet dhe zhurma.

Efekte negative parashikohen nga forcimi i sektorit të përpunimit të produkteve primare, pasi njësitë e përpunimit do të përdorin makineri që prodhojnë zhurmë në proceset e tyre, por në praktikë zhurma do të ketë lidhje vetëm me të punësuarit në këto njësi, pasi ato do të vendosen jashtë vendbanimeve urbane. Së fundi, propozimet për promovimin e Burimeve të Ripërtëritshme të Energjisë parashikohet të kenë efekte negative, duke shkaktuar zhurmë, por vetëm për rastet e turbinave të erës. Në turbinat me erë, zhurma e emetuar mund të vendoset në dy kategori, në varësi të origjinës së saj: mund të jetë mekanike dhe aerodinamike. E para vjen nga komponentët mekanikë rrotulluese (kutia e shpejtësive, elektrogjeneratori, kushinetat, etj). E dyta vjen nga rrotullimi i helikave. Turbinat e erës moderne janë makina shumë të qetë në krahasim me fuqinë e tyre dhe përmirësime të vazhdueshme nga prodhuesit bëhen gjithmonë e më të pazhurshme. Pra, sot, në një distancë prej 200 metra nga mullinjtë me erë, zhurma e gjeneruar, nuk është e ndjeshme.

Sa më lart përshkruar, në lidhje me vlerësimin e ndikimeve të Boshteve të Prioritetit në mjedisin akustik, përmbledhet, më ndihmën e simboleve, në Tabelën 7.2.7.1 më poshtë:

Boshtet e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilët pritet të ndikojnë mbi mjedisin akustik/zhurmat, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Karakteristika të ndikimeve të parashikuara							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuena	Nderveprimet
Prioriteti 8: Ndërhyrjet urbane dhe planifikimit – Konsolidimi zonave urbane	!!	+	>>				P	
Prioriteti 9: Përmirësimi lëvizshmërisë dhe të transportit publik në nivel Bashkie	!!	+	>>				S	
Prioriteti 10: Qeverisja elektronike dhe përmirësimi i infrastrukturës elektronike	!	+	>>				S	

	Karakteristika të ndikimeve të parashikuara							
Boshtet e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilët pritet të ndikojnë mbi mjedisin akustik/zhurmat, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuenca	Nderveprimet
Prioriteti 12: Përmirësimi dhe forcimi i infrastrukturës së transportit ndërbashkiak	!	+	>>				P	
Prioriteti 2: Fuqizimi i sektorit të punimit të produkteve primare	!	-	>	R	0		P	0
Prioriteti 11: Shfrytëzimi i Burimeve të Ripërtëritshme të Energjisë	!	-	>	R	0		P	0

7.2.8. Ndikime në popullsi dhe në asetet aktive

në mbrojtjen e aseteve fizike nga problemet e ndotjes ose fatkeqësive natyrore p.sh. përmbytjet në rrjedhat.

- Përmirësimi dhe rehabilitimi i infrastrukturës sociale, me theks të veçantë në arsim dhe shëndetësi, pritet të ndihmojë në përmirësimin e cilësisë së jetës së banorëve. Në veçanti, trajnimi profesional dhe të mësuarit gjatë gjithë jetës i shumë profesionistëve do të kontribuojë në mënyrë të veçantë dhe pozitivisht në zhvillimin ekonomik të zonës Bashkisë. Kështu, ndikimet pozitive mbi popullsinë dhe mbi asetet materiale do të jenë të rëndësishme.
- Ndërhyrjet urbanistike dhe renovimet do të kenë një ndikim pozitiv në përmirësimin e cilësisë së jetës së banorëve. Në të njëjtën kohë, do ti bëjnë zonat e banuara më tërheqëse për turistët që vizitojnë rajonin, në kuadrin e nxitjes së agroturizmit, si rrjedhim, të gjitha këto do të kenë një ndikim pozitiv si mbi popullsinë ashtu dhe mbi asetet pasurore të prekshme.
- Përmirësimi i lëvizshmërisë dhe transportit publik në nivel bashkiak do të kontribuojë pozitivisht në shëndetin e banorëve, përmes uljes së ndotjes së ajrit dhe rritjes së përdorimit të biçikletave, do të kontribuojë në komunikimin e të gjitha vendbanimeve të Bashkisë në mes tyre, pra, të gjitha këto priten të kenë një efekt të tërthortë pozitiv mbi popullsinë dhe asetet e pasurive të prekshme.
- Edhe qeverisja elektronike dhe përmirësimi i infrastrukturës elektronike do të përmirësojë cilësinë e jetës së qytetarëve, do të nxisë profesionistët (p.sh. fermerët, tregtarët, njerëzit e përfshirë në sektorin e turizmit), do të kontribuojë, domethënë, pozitivisht dhe në mënyrë indirekte mbi popullsinë dhe asetet aktive.
- Shfrytëzimi i Burimeve të Rinovueshme të Energjisë do të krijojë një zhvillim ekonomik rreth kësaj industrie, me shfaqje të profesioneve të reja dhe krijim të mëtejshëm të pasurisë për banorët e Bashkisë, kështu do të shkaktojë ndikime pozitive mbi popullsinë dhe asetet aktive.
- Përmirësimi dhe fuqizimi i infrastrukturës së transportit ndër-bashkiak pritet të ketë efekte pozitive mbi zhvillimin ekonomik të zonës së bashkisë, sepse do të kontribuojë për hapjen e saj p.sh. promovimin më të shpejtë të produkteve bujqësore në tregje, qasje të lehtë për turistët, etj, kështu, do të kontribuojë pozitivisht mbi popullsinë dhe asetet pasurore.

Sa më lart përshkruar përmbledhen, me ndihmën e simboleve, në Tabelën 7.2.8.1 më poshtë:

Boshtet e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilët pritet të ndikojnë mbi popullsinë dhe asetet aktive, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Karakteristika të ndikimit të parashikuar							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuena	Nderveprimet
Prioriteti 1: Forcimi i ekonomisë lokale nëpërmjet mundësisë për të punuar në sektorin primar dhe në prodhimin e kulturave vendase, duke siguruar stimuj, veçanërisht për fermerët e rinj, për të lehtësuar vendosjen e tyre fillestare dhe rregullimin strukturor të pronave të tyre	!!	+	>>				P	
Prioriteti 2: Fuqizimi i sektorit të punimit të produkteve primare	!!	+	>>				P	
Prioriteti 3: Shfrytëzimin i avantazheve krahasuese të	!	+	>>				P	

Boshtet e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilët pritet të ndikojnë mbi popullsinë dhe asetet aktive, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Karakteristika të ndikimit të parashikuar							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuenca	Nderveprimet
Bashkisë për të nxitur sektorin e prodhimit terciar								
Prioriteti 4: Përmirësimi i prodhimit bujqësor, me qëllim harmonizimin me standardet evropiane dhe përmbushjen e kërkesave të tregut ndërkombëtar	!	+	>>				S	
Prioriteti 5: Menaxhimi efektiv i ujit për vaditje	!!	+	>>				S	
Prioriteti 6: “Përmirësimi / modernizimi i rrjeteve urbane të shërbimeve (furnizimi me ujë, kanalizimet, energjia, menaxhimi i mbeturinave) në qytet dhe në vendbanimet e tjera	!!	+	>>				S	
Prioriteti 7: Përmirësimi i infrastrukturës sociale (arsim dhe shëndetësi)	!	+	>>				S	
Prioriteti 8: Ndërhjertje urbane dhe planifikimit – Konsolidimi zonave urbane	!	+	>>				S	
Prioriteti 9: Përmirësimi lëvizshmërisë dhe të transportit publik në nivel Bashkie	!!	+	>>				P	
Prioriteti 10: Qeverisja elektronike dhe përmirësimi i infrastrukturës elektronike	!	+	>>				S	
Prioriteti 11: Shfrytëzimi i Burimeve të Ripërtëritshme të Energjisë	!!	+	>>				P	
Prioriteti 12: Përmirësimi dhe forcimi i infrastrukturës së transportit ndërbashkiak	!!	+	>>				P	

Tabela 7.2.8.1: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore mbi popullsinë dhe në asetet aktive i propozimeve të PPV, për çdo Bosht Prioriteti që parashikuan në paragrafët 6.2 dhe 6.3 se ndikojnë mbi popullsinë dhe asetet pasurore.

7.2.9. Ndikimet mbi trashëgiminë kulturore

Faktori mjedisor i trashëgimisë kulturore, në përputhje me paragrafët 6.2 dhe 6.3, pritet të ndikohet pozitivisht nga Boshtet e Prioritetit 3, 8, 9, 10 dhe 12, dhe Boshtet e Prioritetit 1, 2, 4, 5, 6, 7, dhe 11 nuk ka të bëjë me faktorin e mjedisit të trashëgimisë kulturore. Pra, në përputhje me analizën e mësipërme në paragrafët 6.2 dhe 6.3, vlerësohet se forcimi i sektorit terciar me theks agroturizmin, përmirësimi i lëvizshmërisë dhe i transportit komunitar, i qeverisjes elektronike dhe zhvillimi i infrastrukturës së transportit ndër-komunitar do të kenë pasoja pozitive mbi trashëgiminë kulturore, pasi ekziston mundësia për të rritur vizitueshmërinë në monumentet dhe në vendet arkeologjike nga vizitorët e aktiviteteve të agroturizmit dhe në të do të kontribuojë, natyrisht, përmirësimi i sektorit të transportit, atij bashkiak dhe ndërbashkiak. Gjithashtu, me qeverisjen elektronike do të ketë mundësi për promovimin dhe reklamimin e elementëve të trashëgimisë kulturore, por edhe të informimit të turistëve gjatë vizitës së tyre në njësitë agroturistike.

Veçanërisht ndikime pozitive pritet të rezultojë nga ndërhyrjet e planifikimit dhe rigjenerimit, përmes së cilave do të krijohen kushtet për zhvillimin e mëtejshëm të elementeve të trashëgimisë kulturore. Me studimet specifike që do të zhvillohen, do të krijohen mundësi për lidhjen e monumenteve dhe vendeve arkeologjike, në mënyrë që vizitori të perceptojë me një mënyrë të integruar rëndësinë e tyre si edhe korrelacionin e tyre.

Sa më lart përshkruar përmbledhen, me ndihmën e simboleve, në Tabelën 7.2.9.1 më poshtë:

Boshtet e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilët pritet të ndikojnë mbi trashëgiminë kulturore, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Karakteristike të ndikimeve të parashikuara							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuena	Nderveprimet
Prioriteti 3: Shfrytëzimin i avantazheve krahasuese të Bashkisë për të nxitur sektorin e prodhimit terciar	!	+	>>				S	
Prioriteti 8: Ndërhyrjet urbane dhe planifikimit – Konsolidimi zonave urbane	!!	++	>>				P	
Prioriteti 9: Përmirësimi lëvizshmërisë dhe të transportit publik në nivel Bashkie	!	+	>>				S	0
Prioriteti 10: Qeverisja elektronike dhe përmirësimi i infrastrukturës elektronike	!!	+	>>				P	0
Prioriteti 12: Përmirësimi dhe forcimi i infrastrukturës së transportit ndërbashkiak	!	+	>>				P	0

Tabela 7.2.9.1: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore tek trashëgimia kulturore i propozimeve të PPV, për çdo Bosht Prioriteti që parashikuan në paragrafët 6.2 dhe 6.3 se ndikojnë mbi trashëgiminë kulturore.

7.2.10. Ndikime mbi peisazhin

Faktori mjedisor i Peisazhit, në përputhje me paragrafët 6.2 dhe 6.3, pritet të ndikohet pozitivisht nga Boshtet e Prioritetit 3, 5, 8 dhe 9, dhe negativisht nga Boshtet e Prioritetit 2 dhe 11. Ndërkohë, Boshtet e Prioritetit 4, 6, 7, 10 dhe 12 nuk janë të lidhura me faktorin mjedisor të Peisazhit, ndërsa Boshti i Prioritetit 1, që ka lidhje me forcimin dhe promovimin e aktiviteteve të prodhimit primar, mund të shkaktojë si ndikime negative ashtu edhe ndikime pozitive mbi peisazh, në varësi të parametrave të tjerë dhe në lidhje gjithmonë me implementimin dhe zbatimin e Boshti të Prioritetit. Pra, në përputhje me analizën e bërë në paragrafët 6.2 dhe 6.3 vlerësohet se ndryshimet pozitive në peisazhin e zonës së Bashkisë mund të shkaktohen nga: promovimi i agroturizmit, nëse ndërtohen njësi agroturistike të integruara në Peisazhin e zonës dhe me materiale miqësore për mjedisin; në rastin kur sipërmarrësit e rinj mund të jenë të interesuar për ruajtjen e cilësisë së lartë të Peisazhit sepse aktivitetet e tyre do të varen nga gjendja e mirë e mjedisit natyror, nga menaxhimi efikas i ujit për ujtitje, dhe ndërtimi i rezervuareve/liqeneve artificiale dhe digave, do të kontribuojë në përmirësimin estetik të Peisazhit, pasi uji është një element natyror dhe gjithmonë kontribuon pozitivisht në peisazh; ndikime në veçanti pozitive do të rezultojnë për Peisazhin nga zbatimi i projekteve për mbrojtjen e mjedisit, menaxhimin e mbetjeve të lëngshme dhe të ngurta, pasi do të ketë landfillle mbeturinash si edhe aktivitete riciklimi dhe kompostimi; ndërhyrjet e planifikimit dhe

rigjenerimit padyshim që do të ndryshojnë Peisazhin urban, në të gjitha ato vendbanime ku do të zbatohen, dhe ndryshimi vlerësohet të jetë në drejtim pozitiv (por theksohet se këto ndryshime në peisazhin urban nuk janë gjithmonë të pranueshme nga komunitetet lokale, pasi vijnë në kundërshtim me kujtimet e banorëve më të vjetër, kështu që nëse efekti në peizazh është pozitiv apo negativ, deri në një farë mase, është subjektive); edhe përmirësimi i lëvizshmërisë dhe transportit publik, së bashku me rigjenerimin urban, do të ndryshojnë Peisazhin urban në një drejtim pozitiv.

Ndikime negative parashikohen nga promovimi dhe forcimi i përpunimit të produkteve bujqësore, pasi njësitë e përpunimit, me ndërtesat e tyre, do të shkaktojnë një ndikim relativisht të kufizuar negativ në Peisazhin rural; edhe promovimi i Burimeve të Ripërtëritshme të Energjisë do të ketë ndikim negativ në peizazh. Në veçanti, në lidhje me Burimet e Ripërtëritshme të Energjisë, pritet të ndikojë në Peisazhin urban nga instalimi i panele fotovoltaike në kulmet dhe në strukturat e ndërtesave, ndërsa në Peisazhin rural, ndikimi kryesor mund të rezultojë nga mullinjtë me erë, nëse ka potencial eolik dhe ndërtohen parqe eolike. Ndikimi mbi Peisazhin, dhe në këtë rast dhe në rastin tjetër, nuk pritet të jetë i rëndësishëm. Shumë shpesh, turbinat e erës nuk janë të dukshme pasi nuk kalojnë rrugët pranë majave të larta dhe as rrugë me shumë lëvizje, për më tepër, prania e turbinave me erë në një peizazh rural krijon ndjenja të këndshme, në lidhje me prodhimin e energjisë "së pastër" të energjisë.

Së fundi, propozimet për promovimin dhe forcimin e sektorit primar parashikohet të kenë pasoja potencialisht pozitive dhe negative. Pozitive do të rezultojnë, pasi Peisazhi rural do të "presë" një pazëll ngjyrash nga kulturat dhe pemishtet e ndryshme. Në rast të kundërt, ndikimet e pritshme mund të jenë edhe negative, nëse ndërtohen shumë sera, njëra pranë tjetrës, dhe kështu në vazhdim Peisazhi do të ngjajë me një lagje të varfër barakash. Dhe për këtë arsye, ndikimi negativ është i kthyesëm, nëse kontrollohet dendësia e ndërtimit të serave.

Sa më sipër përmbledhet, me anë të simboleve, në Tabelën 7.2.10.1 më poshtë:

Boshtet e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilët pritet të ndikojnë mbi peisazhin, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Karakteristika të ndikimeve të parashikuara							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuenca	Nderveprimet
Prioriteti 3: Shfrytëzimin i avantazheve krahasuese të Bashkisë për të nxitur sektorin e prodhimit terciar	!	+	>>				P	
Prioriteti 5: Menaxhimi efektiv i ujit për vaditje	!!	+	>>				P	
Prioriteti 8: Ndërhyrjet urbane dhe planifikimit – Konsolidimi zonave urbane	!!	++	>>				P	
Prioriteti 9: Përmirësimi lëvizshmërisë dhe të transportit publik në nivel Bashkie	!	+	>>				S	
Prioriteti 2: Fuqizimi i sektorit të punimit të produkteve primare	!!	-	>>	IR	0		P	0
Prioriteti 11: Shfrytëzimi i Burimeve të Ripërtëritshme të Energjisë	!!	-	>>	IR	0		P	0

Boshtet e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilët pritet të ndikojnë mbi peisazhin , sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Karakteristika të ndikimeve të parashikuara							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuenca	Nderveprimet
Prioriteti 1: Forcimi i ekonomisë lokale nëpërmjet mundësisë për të punuar në sektorin primar dhe në prodhimin e kulturave vendase, duke siguruar stimuj, veçanërisht për fermerët e rinj, për të lehtësuar vendosjen e tyre fillestare dhe rregullimin strukturor të pronave të tyre	!!	+/-	>>	R	0	?	P	0

Tabela 7.2.10.1: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore tek peisazhi i propozimeve të PPV, për çdo Bosht Prioriteti që parashikuan në paragrafët 6.2 dhe 6.3 se ndikojnë mbi peisazhin.

7.3. Propozime, drejtimet dhe masat për trajtimin e ndikimeve në mjedis të Planit

7.3.1. Hyrje

Në paragrafët e mësipërm 7.2.1 - 7.2.10 u vlerësuan ndikimet mjedisore të propozimeve të Planit, siç ato përshkruhen në Boshtet Prioritare. Në kuadër të këtij vlerësimi u cituan ndikimet negative dhe pozitive, dhe në vazhdim u komentuan mundësitë e shfaqjes së ndikimeve, shkalla e tyre, shpeshtësia e shfaqjes së tyre dhe kohëzgjatja, kthyeshmëria, karakteri i tyre ndërkuftar, karakteri i tyre kumulativ ose synergjik etj. Hapi i ardhshëm në VSM është të bëhen propozimet për masat në lidhje me trajtimin e ndikimeve të mësipërme mjedisore, për çdo faktor mjedisor dhe u konstatua se pritet të ndikohet negativisht. Është e qartë se masat e propozuara për trajtimin e ndikimeve mjedisore do të duhet të harmonizohen me Boshtet e Prioritetit të propozuara nga PPV dhe të jenë, nga pikëpamja ekonomike, në gjendje për t'u zbatuar.

7.3.2. Trajtimi i ndikimeve në terren

Terreni, siç u analizua në paragrafët e mësipërm dhe në Kapitullin 6, pritet të ndikohet negativisht nga ndërtimi i digave për prodhim të energjisë elektrike, në kuadrin e Burimeve të Rinovueshme të Energjisë, në kuptimin e presionit që do të ushtrojë uji në terren me rrezik erozionin e mëtejshëm etj. Ky ndikim i mundshëm do të jetë i kthyeshmë, nëse hartohen studime gjeologjike dhe hidrogeologjike të përshtatshme në lidhje me pozicionet që do të përzgjidhen për të ndërtuar digat, në mënyrë që përmes këtyre studimeve të minimizohet rreziku i erozionit dhe të rreziqeve apo dështimit të digës.

Gjithashtu, siç rezulton nga paragrafët e mësipërm dhe nga Kapitulli 6, propozimet për fuqizimin dhe promovimin e sektorit primar, përmbajnë edhe rrezikun e ndotjes së tokës nga pesticidet dhe plehrat kimike, si dhe uljen e cilësisë së tokës, pasi dihet se kur tokat kultivohen intensivisht gjatë një periudhe të gjatë kohore, përdorimi i vazhdueshëm i plehrave dhe pesticideve e bën atë më të

varfër në lëndë organike, dhe kështu tokat karakterizohen si "të lodhura". Ky ndikim i mundshëm, mund të trajtohet në mënyrë parandaluese, nëse:

- Ekziston mbështetja e përshtatshme shkencore për bujqit dhe për ata që angazhohen profesionalisht në sektorin primar, nga agronomë dhe specialistë të tjerë, të cilët do të analizojnë për ta problemet dhe pasojat e përdorimit të tepërt të plehrave dhe pesticideve, dhe të zgjidhen alternativa për fermerët, duke mbështetur prodhimin e tyre, psh., me metoda organike apo duke përdorur përzierje plehrash organike për rritje të lëndëve organike të tokës, ose duke testuar kultura të reja të përshtatshme për tokën e rajonit dhe që nuk kërkojnë shumë përdorim të plehrave kimike.
- Nëse ka organizim të fermerëve në kooperativa, në mënyrë që këto skema bashkëpunuese të mund të zgjidhin më lehtë problemet e mundshme dhe të udhëheqin, me informacionin e duhur, fermerët.
- Nëse ndiqen praktikrat e mira bujqësore, në përputhje me Direktivat e Bashkimit Evropian, kështu do të ketë minimizim të përdorimit të plehrave dhe pesticideve.

7.3.3. Trajtimi ndikimeve në ajër dhe tek faktorët klimatikë

Ajri dhe cilësia e atmosferës, si dhe faktorët klimatikë, nuk pritet të preken nga propozimet e Planit, siç u analizua në paragrafët e mësipërm dhe në Kapitullin 6. Për këtë arsye, nuk propozohet ndonjë masë zbutëse.

7.3.4. Trajtimi i ndikimeve në ujëra

Uji, siç u analizua në paragrafët e mësipërm dhe në Kapitullin 6, pritet të ndikohet negativisht: a) nga intensifikimi dhe fuqizimi i prodhimit primar, b) nga promovimi i sektorit të përpunimit të produkteve bujqësore, c) nga zhvillimi dhe promovimi i sektorit të agrturizmit dhe d), nga promovimi i Burimeve të Ripërtëritshme të Energjisë, nëse ndërtohen diga hidrocentralesh.

Kështu, intensifikimi i konsumit të sasive të mëdha të ujit për ujitje nga fuqizimi i prodhimit primar, është e mundur të trajtohet në mënyrë parandaluese, me ndihmën:

- E zbatimit të një plani të qëndrueshëm të menaxhimit të ujit për ujitje, siç edhe propozohet në Boshtin e Prioritetit 6.
- E mbështetjes së fermerëve nga agronomët dhe specialistët e tjerë me qëllim për të zgjedhur kultura që nuk kërkojnë sasi të mëdha të ujitjes.
- E ndërtimit të rrjeteve moderne të ujitjes kolektive, në mënyrë që të minimizohet sasia e ujit për ujitje që humbet me anë të avullimit dhe të ujitet bima direkt e në rrënjë, e cila thith ujin, në mënyrë që të ketë maksimizim të efikasitetit të sistemeve të ujitjes.
- E ndërtimit të rezervuarëve dhe digave, për të mbështetur ujitjen dhe minimizimin e pompimit të ujërave nëntokësore.
- E kontrollit të shpimeve të shpërndara të fermerëve, në mënyrë që të mund të bëhet i mundur zbatimi i një plani realist të menaxhimit të ujit për ujitje.

Konsumi i ujit nga aktivitetet e përpunimit mund të kontrollohet në mënyrë parandaluese: me ushtrimin e një politike të përshtatshme të faturimit të ujit, në mënyrë që të mos inkurajohet

keqpërdorimi; me organizimin hapësinor dhe përqendrimin e njësive përpunuese në zona ekonomike të prodhimit, në mënyrë që të ketë një menaxhim kolektiv të ujit dhe një përgjegjësi kolektive të përbashkët në aspektin e konsumimit të tij; me kontrollin e puseve individuale të njësive, në mënyrë që të mund të zbatohet një plan i qëndrueshëm i menaxhimit të burimeve ujore të Bashkisë; dhe me përdorimin e makinerive bashkëkohore në njësitë prodhuese, në mënyrë që të mos konsumohet sasi e madhe uji dhe të kursehet ai. Në të ardhmen, adaptimi nga njësitë prodhuese i Sistemeve të Menaxhimit të Mjedisit p.sh. ISO 14000, EMAS, etj do të kontribuojë gjithashtu pozitivisht në kursimin e ujit.

Rritja e konsumit të ujit nga zhvillimi i aktiviteteve të turizmit rural do të rezultojë nga uji për ujitje që do të përdoret për qëllimet përkatëse që lidhen me njësitë e agroturistike, si edhe nga uji për pirje që do të konsumohet nga turistët, por edhe nga shërbimet që do të ofrohen atyre. Për ujin për ujitje, është e mundur të zbatohen masat e përmendura më parë. Për furnizimin me ujë, është i mundur reduktimi i konsumit të tij nëpërmjet aplikimit të sistemeve të kursimit p.sh. në ambientet sanitare të dhomave, kuzhinë, etj. Gjithashtu, ndërgjegjësimi i vizitorëve përmes një informacioni të matur, përmes tabelave të vendosura në dhoma etj. është i dobishëm, në mënyrë që të mos keqpërdorohet uji që ata përdorin.

Së fundi, ndërtimi i digave hidroelektrike në kuadër të promovimit të Burimeve të Rinovueshme të Energjisë mund të sjellë një ndikim negativ në menaxhimin e ujit për ujitje, kështu do të duhet të merret në konsideratë mundësia e ndërtimit dhe përcaktimi i përshtatshëm i pozicionit të tyre, duke marrë parasysh seriozisht nevojat e sektorit bujqësor. Gjithashtu, është e nevojshme të institucionalizohet një kuadër rregullator funksionimi i digave, veçanërisht nëse menaxhimi dhe funksionimi i tyre realizohet nga individët privatë, pasi është vënë re se në mënyrë që të maksimizohen të ardhurat e tyre, kompanitë që prodhojnë energji elektrike, mbushin digat me shumë ujë, kështu në periudha me reshje të shumta, nuk ka më mundësi të ruajtjes së ujërave të shiut dhe ata detyrohen të hapin portat e digave duke shkaktuar përmytje në zonat poshtë saj.

7.3.5. Trajtimi i ndikimeve në biodiversitet

Biodiversiteti, siç u analizua në paragrafët e mësipërm dhe në Kapitullin 6, pritet të ndikohet negativisht nga nxitja e Burimeve të Ripërtërishme të Energjisë dhe në veçanti nga ndërtimi i parqeve eolike, të cilat, siç u përmend shkaktajnë efekte negative në faunën e shpendëve, sidomos tek shpendët shtegëtarë. Këto ndikime është e mundshme të përballohen vetëm në mënyrë parandaluese. Është e nevojshme të përgatitet një Plan Kombëtar për Burimet e Ripërtërishme të Energjisë në Shqipëri, i cili do të përcaktojë se cilat rajone janë të përshtatshme për zhvillimin e gjeotermisë, cilat rajone kanë potencial të erës dhe janë të përshtatshme për zhvillimin e energjisë së erës, cilat rajone janë të përshtatshme për parqe fotovoltaike, etj. Për rajonet që do të konsiderohen si të përshtatshme për zhvillimin e energjisë së erës, do të duhet gjithashtu të përgatitet edhe një studim ornitologjik me qëllim për të regjistruar faunën e shpendëve, në mënyrë që në fund, të vendoset në nivel kombëtar, në cilat rajone do të zhvillohen parqet eolike, bazuar edhe në informacion në lidhje me rëndësinë e faunës së shpendëve. Për shkak se pavarësia energjetike e vendit është një çështje kombëtare dhe zhvillimi i Burimeve të Ripërtërishme të Energjisë është gjithashtu me rëndësi Kombëtare, është e nevojshme që kriteret e zhvillimit të parqeve eolike të përcaktohen në të njëjtin nivel kombëtar planifikimi, duke marrë parasysh

ndikimet mbi faunën e shpendëve dhe biodiversitetin. Dhe si rezultat, planet territoriale të Bashkive nuk do të kenë mundësinë të përjashtojnë nga planifikimi ndonjë formë të Burimeve Të Ripërtëritshme të Energjisë nëse është miratuar Plani i më lartpërmendur Kombëtar për Burimet e Ripërtëritshme të Energjisë.

7.3.6. Trajtimi i ndikimeve mbi mbetjet

Mbetjet, siç u analizua në paragrafët e mësipërm dhe në Kapitullin 6, pritet të ndikohen negativisht nga zhvillimi i aktiviteteve prodhuese primare të produkteve, si dhe nga fuqizimi dhe promovimi i turizmit rural. Në thelb, krijimi i mbetjeve nga aktivitetet prodhuese do të zgjidhet përmes infrastrukturës së menaxhimit të mbetjeve që do të ndërtohet në vitet e ardhshme në të gjitha qarqet e Shqipërisë, dmth, me vendndodhjen, ndërtimin dhe funksionimin e landfilleve të përshtatshme, si edhe promovimin e riciklimit të materiale të ndryshme dhe kompostimit të bio-mbetjeve - biosolide (<40% lagështi). Kështu, nuk do të ketë problem në sektorin e mbetjeve. Për më tepër, veçanërisht për njësitë e turizmit rural, si pjesë e aktiviteteve të tyre, është e mundur të zhvillojnë edhe aktivitete të kompostimit në hapësirat e tyre. Mbetjet nga gatimi, mbetjet nga ushqimi, mbetjet e "gjelbra" nga krasitja e pemëve dhe kositja dhe prerja e bimëve etj, është e mundur të përbëjnë lëndën e parë për kompostim brenda njësisë së agroturizmit, në mënyrë që të prodhohet kompost cilësor, të cilin më pas mund ta përdorin në aktivitetet e tyre bujqësore. Kështu, me zhvillimin e turizmit rural, është e mundur që në këto njësi të minimizohen mbetjet që do të dërgohen për varrim në hapësirat e përshtatshme të organizuara.

Së fundi, theksohet nevoja e informimit të banorëve në lidhje me çështjet e mbetjeve. Është e dobishme që të kuptohet nga të gjithë se ndërtimi dhe funksionimi i landfilleve sanitare kërkon një kosto dhe një pagesë e cila do të mbulohet nga ekonomitë shtëpiake të Bashkive dhe Bashkitë në Agjencinë e Menaxhimit të Mbetjeve. Dhe për shkak se kjo kosto do të varet nga sasia e mbetjeve që do të rezultojnë për varrosje në zonën zyrtare të organizuar për këtë qëllim, është shumë i dobishëm zhvillimi i procesit të riciklimit të materialeve të ndryshme psh letër, metale, bateri, plastike, etj (dhe për arsye, gjithashtu, të ndikimit të tyre në mjedisit). Këto detaje do të duhet të bëhen të ditura tek komunitetet lokale, në mënyrë që të pranohen nga gjithë komuniteti gjithë infrastrukturat për menaxhimin e mbetjeve që do të ndërtohen në të ardhmen, por të bëhet edhe të kuptohet se në Bashkitë e vogla me më pak se 500.000 banorë nuk është ekonomikisht i mundshëm ndërtimi i projekteve me shkallë të gjerë për menaxhimin e mbetjeve për shkak se kostot e tyre operative janë të mëdha dhe të papërbalueshme për qytetarët. Si rrjedhim, informimi dhe pjesëmarrja aktive e komuniteteve lokale për reduktimin, parandalimin, riciklimin, kompostimin dhe varrimin (ose djegien) e mbeturinave është shumë e nevojshme për sigurimin e suksesit të menaxhimit të qëndrueshëm të mbetjeve të ngurta.

7.3.7. Trajtimi i ndikimeve në mjedisin akustik-zhurmat

Mjedisi akustik/zhurma, siç u analizua në paragrafët e mësipërm dhe në Kapitullin 6, pritet të ndikohet negativisht nga aktivitetet e përpunimit të produkteve bujqësore, si dhe promovimi i Burimeve të Ripërtëritshme të Energjisë, nëse ndërtohen parqe eolike, të cilat shkaktojnë prodhimin e zhurmës. Zhurma nga aktivitetet prodhuese nuk do të shkaktojë shqetësim për mjedisin urban,

pasi makineritë e ndryshme nuk do të jenë jashtë ndërtesave dhe këto aktivitete pozicionohen dhe zbatohen në zonat ekonomike të Bashkisë, të cilat do të ndodhen jashtë zonave të banimit. Si rrjedhim, vendndodhja e propozuar e njësive të prodhimit jashtë zonave të banuara nga PPV është zgjidhja për mjedisin akustik të vendbanimeve. Lidhur me zhurmën nga parqet eolike, fillimisht propozohet vendosja e kriterit që distanca minimale e skajit ekstrem të turbinës, të jetë 500 metra nga kufiri i ri i çdo rajoni vendbanimi. Dhe kjo pasi është e pranuar se në këtë distancë zhurma e shkaktuar nga turbina pothuajse nuk perceptohet. Një masë e dytë e trajtimit të zhurmës nga parqet eolike është zgjedhja e teknologjisë bashkëkohore të turbinave, pasi dihet se nga turbina e parë që është instaluar në një park eolik e deri më sot, teknologjia e tyre është përmirësuar dhe problemi i zhurmës gjithashtu është zbutur. Rrjedhimisht, Vlerësimet e Ndikimeve në Mjedis për investimet e ardhshme në parqe eolike, do të duhet të paraqesin përkushtimin e investitorëve të mundshëm për përdorimin e turbinave të erës të teknologjisë së fundit, me qëllim që të kenë një zhurmë të reduktuar gjatë funksionimit të tyre.

7.3.8. Trajtimi i ndikimeve në popullsi dhe në asetet aktive

Popullsia dhe asetet aktive nuk pritet të preken nga propozimet e Planit, siç edhe u analizua në paragrafët e mësipërm dhe në Kapitullin 6. Për këtë arsye, nuk propozohet ndonjë masë zbutëse. Në të vërtetë, siç u konstatua nga analiza e mësipërme, efekti i propozimeve të Planit do të jetë pozitiv si për popullatën e Bashkisë ashtu edhe për asetet aktive.

7.3.9. Trajtimi i ndikimeve mbi trashëgiminë kulturore

Trashëgimia kulturore, monumentet, vendet arkeologjike nuk pritet të preken nga propozimet e Planit, siç edhe u analizua në paragrafët e mësipërm dhe në Kapitullin 6. Për këtë arsye, nuk propozohet ndonjë masë zbutëse.

7.3.10. Trajtimi i ndikimeve mbi Peisazhin

Mjedis akustik/zhurmat, siç edhe u analizua në paragrafët e mësipërm dhe në Kapitullin 6, pritet të ndikohen negativisht nga aktivitetet e përpunimit të produkteve bujqësore apo nga njësitë industriale, nga promovimi i Burimeve të Ripërtëritshme të Energjisë, nëse do të instalohen parqe eolike, apo instalimi i shumë paneleve fotovoltaike në kulmet apo strukturat e ndërtesave në vendbanime, ndërsa potencialisht, nëse ndërtohen shumë sera në hapësirën bujqësore, me dendësi të madhe, atëherë forcimi dhe zhvillimi i mëtejshëm i sektorit primar, do të shkaktojë një ndikim negativ mbi Peisazhin.

Për njësitë e përpunimit të produkteve bujqësore dhe për forcimin e sektorit sekondar merret parasysh propozimi i PPV për vendosjen e tyre në zonat ekonomike të propozuara. Këto zona do të jenë zona të organizuara të pritjes së biznesit dhe njësive prodhuese dhe përqendrimi i tyre në rajone të caktuara ka një tjetër avantazh: do të jetë e mundur zbatimi i një zone periferike të gjelbër në çdo zonë ekonomike, dhe madje me pemë të larta dhe me gjelbërim, me qëllim që të ketë izolim vizual nga rrugët aty pranë dhe nga zonat e banuara. Si rrjedhim, për çdo shqetësim vizual dhe ndikim mbi Peisazhin ekziston mundësia të minimizohen.

Panelet fotovoltaike në kulmet e ndërtesave dhe në strukturat e tyre do të instalohen në çati pa u ngritur shumë nga tjegullat, kështu që minimizohet shqetësimi vizual. Parqet eolike do të vendosen lart në kreshtat e maleve, ato do të jenë të dukshme nga larg, por shqetësimi mbi Peisazhin do jetë i kufizuar, ndërsa nga afër nuk do të jetë i dukshëm, sepse rrallë ndonjë rrugë lidhëse vendbanimesh kalon aty afër.

Në lidhje me serat, të mos krijohet një zonë e vazhdueshme, ato që gjenden në parcela që janë ngjitur me segmentet rrugore, duhet të jenë së paku 5 metra larg nga kufijtë e çdo parcelë, me qëllim që midis tyre të ketë një hapësirë të dobishme.

Së fundi, theksohet se ndikimi vizual dhe ndikimi në peisazh ka lidhje gjithmonë me nëse një ndërhyrje e njeriut në mjedisin natyror është e dukshme tek shumë njerëz apo tek disa apo pothuajse tek asnjë.

7.3.11. Konkluzion për trajtimin e ndikimeve mjedisore të propozimeve të Planit

Theksohet se Vlerësimi i Ndikimit në Mjedis që do të hartohet në të ardhmen për projekte të ndryshme të propozuara të infrastrukturës teknike apo për projekte zhvillimi në rajonin e Bashkisë, do të duhet të marrin parasysh këtë Vlerësim Strategjik Mjedisor (VSM), me qëllim që të jenë më efektiv në identifikimin, parashikimin dhe vlerësimin e ndikimeve mjedisore të planeve, si edhe në formulimin e masave për trajtimin e këtyre ndikimeve mjedisore. Është fakt, në përgjithësi i konstatuar, në komunitetin global shkencor se Studimet Strategjike të Ndikimit Mjedisor mund të sigurojnë kuadrin për hartimin e Vlerësimeve më të mira dhe më të sukseshme të Ndikimit Mjedisor në plane të ndryshme të propozuara në të ardhmen. Njëkohësisht, ky Vlerësim Strategjik i Ndikimit Mjedisor është e mundur të përbëjë një "mjet kontrolli" të Vlerësimeve të ardhshme të Ndikimit në Mjedis që do të përgatiten për projekte të ndryshme të propozuara, pasi komunitetet lokale dhe të gjitha palët e interesuara që do të marrin pjesë në procedurat e konsultimit të Vlerësimit të Ndikimit në Mjedis, do të kenë mundësinë të përdorin këtë Vlerësimin Strategjik Mjedisor si një ndihmë.

7.4. Program Monitorimi i Ndikimit në Mjedis

Bazuar në sa u përmendën më lart në lidhje me vlerësimin e ndikimeve mjedisore të propozimeve të Planit të propozuar (PPV), si edhe për masat e propozuara për trajtimin e tyre, shumë prej të cilave në thelb janë masa parandaluese, përshkruhet Programi i Monitorimit të Ndikimit në Mjedis, i cili përfshin, sipas literaturës botërore, përcaktimin e personit përgjegjës për monitorimin dhe zbatimin e masave të trajtimit, kohën dhe shpeshtësinë e monitorimit, hartimin e raportit mbi harmonizimin e zbatimit të Planit të propozuar me angazhimet e Vlerësimit Strategjik Mjedisor (VSM Studimit), në lidhje me masat e trajtimit që u përmendën në paragrafët e mësipërm. Ndikimet e parashikuara mjedisore dhe masat e propozuara të trajtimit janë përmbledhur në tabelën e mëposhtme 7.4.1, për secilin faktor mjedisor, për të cilat u vlerësuan efekte negative:

Faktorë mjedisorë	Ndikime të parashikueshme negative	Masa të propozuara të trajtimit
Terren	Promovim të Burimeve të Rinovueshme të Energjisë (hidrocentralet) Ndotje të terrenit nga pesticidet dhe plehurat kimike në kuadër të fuqizimit të sektorit primar	Hartimi i studimeve hidrogeologjike dhe gjeologjike për pozicionet e përzgjedhjes së ndërtimit të digës, për minimizimin e rrezikut nga erozioni ose dështimit të digave Mbështetje shkencore i fermerëve – krijimi i kooperativave bujqësore – adaptimi i praktikave dhe rregullave të drejta dhe nga Udhëzimet e Bashkimit Evropian
Ujëra	Ndotje dhe ndikim në sasinë e ujërave nëntokësore nga intensifikimi dhe forcimi i prodhimit primar Përdorim u ujit për promovimin e përpunimit të produkteve bujqësore Përdorim të ujit për zhvillimin dhe promovimin e agroturizmit	Zbatim i një plani të qëndrueshëm të menaxhimit të ujit për ujitje - mbështetje shkencore të fermerëve - ndërtim i rrjeteve moderne kolektive të ujitjes - ndërtim të rezervuareve dhe digave - kontrolli i shpimeve të shpërndara të fermerëve Ushtrim i politikës së përshtatshme të faturimit për ujin - organizim hapësinor dhe përqendrim i njëjësive prodhuese në rajonet ekonomike me qëllim menaxhimin kolektiv të ujit - kontroll i njëjësive individuale të shpimeve për ujë - përdorim të makinerive bashkëkohore tek njësitë prodhuese - adaptim nga njësitë prodhuese të Sistemeve të Menaxhimit Mjedisor Reduktim të konsumit të ujit për ujitje, përmes zbatimit të sistemeve të kursimit – përmes informimit dhe ndërgjegjësimin të vizitorëve
Biodiversiteti	Prpmovim të Burimeve të Rinovueshme të Energjisë (parqe eolike)	Hartim të Planit Kombëtar për Energjinë e Ripërtërishme në Shqipëri - përcaktim të zonave të përshtatshme për zhvillimin e energjisë gjeotermale, shfrytëzimin e energjisë së erës dhe energjisë diellore - hartim të studimeve ornitologjike në zonat me potencial eolik - përcaktim i kriterëve për zhvillimin e energjisë eolike në të gjithë vendin
Mbetje	Shtim të mbetjeve nga përpunimi i produkteve bujqësore Shtim të mbetjeve nga aktivitetet agroturistike	Ndërtim i landfillit - promovim i riciklmit të materialeve të ndryshme - promovim i bio-kompostimit dhe mbetjeve të " gjelbërta" - informim të banorëve në lidhje me çështjet e menaxhimit të mbetjeve të ngurta Informim dhe ndërgjegjësim i vizitorëve për menaxhimin e mbetjeve dhe ndarja e tyre për përpunimin e tyre optimal dhe

Faktorë mjedisorë	Ndikime të parashikueshme negative	Masa të propozuara të trajtimit
		shfrytëzimin e tyre
Mjedisi akustik/zhurma	Zhurma nga aktivitetet e përpunimit të produkteve bujqësore Zhurma nga parqet eolike (Burimet e Ripërtësitshme të Energjisë)	Izolim akustik i ndërtesave - organozim hapësinor i njësive të përpunimit në zonat ekonomike Përdorim të teknologjisë optimale dhe moderne të turbinave të erës - vendosje të parqeve eolike në një distancë më të madhe se 500 metra nga kufiri i zonave të banuara
Peisazhi	Ndryshime në peizazh nga aktivitetet e përpunimit të produkteve bujqësore Ndryshime në peizazh nga fuqizimi i sektorit primar të prodhimit (serat) Ndryshime nga parqet eolike (Burimet e Ripërtësitshme të Energjisë)	Organizim hapësinor i njësive të përpunimit në zonat ekonomike – zona perimetrike të gjelbërta në çdo zonë ekonomike Distancë minimale prej të paktën 5 metra nga kufijtë e secilës parcelë për serat në zonat bujqësore me densitet të lartë Vendosje të parqeve eolike me preferencë në kreshtat të largëta të zonave malore, pa qasje rrugore - respektim i Planit Kombëtar për Burimet e Ripërtësitshme të Energjisë në Shqipëri

Tabela 7.4.1: Përmbledhje e ndikimeve mjedisorë të parashikuara negative tek faktorët mjedisorë dhe të masave të propozuara të trajtimit të tyre.

Bazuar në tabelën 7.4.1, hartohet Tabela 7.4.2, ku paraqiten treguesit përkatës të përshtatshëm të monitorimit, frekuenca e përgatitjes së raportit informativ dhe organi përgjegjës për monitorimin:

Faktorët mjedisorë	Masa të propozuara të trajtimit	Tregues monitorimi	Shpeshtësia e hartimit të raportit	Përgjegjësi i Programit të Monitorimit
Terren	Hartimi i studimeve hidrogeologjike dhe gjeologjike për pozicionet e përzgjedhjes së digave, me qëllim për të minimizuar rrezikun e erozionit ose dështimin e digave Mbështetja shkencore e fermerëve - krijimi i kooperativave	Gjetje dhe konkluzione të studimeve gjeologjike Numri i seminareve / vit Numri i kooperativave /	Nuk kërkohet hartim raporti. Studimet gjeologjike do të zhvillohen për çdo digë hidrocentrale Raport vjetor ku do të përshkruhet objekti i trajnimit për secilin seminar,	Ministria e Energjisë dhe Industrisë Çdo kooperativë, në bashkëpunim me Bashkinë që do të ketë mbikëqyrjen e

Faktorët mjedisorë	Masa të propozuara të trajtimit	Tregues monitorimi	Shpeshtësia e hartimit të raportit	Përgjegjësi i Programit të Monitorimit
	bujqësore - adaptimi i rregullave dhe praktikave të drejta bujqësore në përputhje me direktivat e Bashkimit Evropian	vit Numri i anëtarëve të kooperativave / vit Numri i produkteve të certifikuara organike / vit	numri i kooperativave dhe objekti i veprimtarisë së tyre, numri i anëtarëve të kooperativave me regjistrim të prodhimit bujqësor të gjithësecilit dhe numrin dhe llojin e produkteve organike	kooperativave
Ujëra	Zbatim i një plani të qëndrueshëm të menaxhimit të ujit për ujitje - mbështetje shkencore të fermerëve - ndërtim të rrjeteve moderne kolektive të ujitjes - ndërtim të rezervuarëve dhe digave - kontrolli i puseve të shpërndara të fermerëve Ushttrim i politikës së përshtatshme të faturimit të ujit - organizim hapësinor dhe përqendrim i njësisë prodhuese në rajonet ekonomike për menaxhimin kolektiv të ujit - kontroll të shpimeve individuale nga njësitë - përdorim të makinerive bashkëkohore nga njësitë prodhuese - adaptim të Sistemeve të Menaxhimit Mjedisor prej këtyre	Kodifikim të propozimeve të planit të menaxhimit të ujit për ujitje Numri i seminareve / vit Kilometra të rrjeteve të ujitjes kolektive / vit Vëllimi i ujit të rezervuarëve dhe digave Vendndodhja dhe sigurim të shpimeve private të ujitjes Kostoja e ujit për ujitje / m ³ në vit për konsumatorët Konsumi i ujit m ³ / vit për përpunuesit Vendndodhja dhe sigurim i shpimeve private industriale Përshkrim i makinerive dhe pajisjeve në Studimet e Ndikimit në Mjedis Numri i ndërmarrjeve me Sistem Menaxhim të Mjedisit	Raport vjetor me përmbledhjen e propozimeve të planit të menaxhimit të ujit për ujitje, objektin e trajnimit në çdo seminar, evoluimin përmasave të rrjeteve të ujitjes, evoluimin e vëllimit të rezervuarëve të ujit dhe tabelë me vendndodhjen dhe sigurimin e puseve private të ujitjes Raport vjetor me koston e ujit për ujitje/ m ³ vit për konsumatorët, konsumin e ujit m ³ / vit për përpunuesit, vendndodhjen dhe sigurimin e shpimeve private industriale, si edhe numri i kompanive me Sistemin e Menaxhimit të Mjedisit	Bashkia në bashkëpunim me shërbimin kompetent të ujërave të Prefekturës apo të Ministrisë Bashkia në bashkëpunim me shërbimin kompetent të ujërave të Prefekturës apo të Ministrisë Shënim: Në Vlerësimin e Ndikimit në Mjedis që do të miratohet nga agjencia kompetente licencimit mjedisor, të shqyrtohen me kujdes makineritë.

Faktorët mjedisorë	Masa të propozuara të trajtimit	Tregues monitorimi	Shpeshtësia e hartimit të raportit	Përgjegjësi i Programit të Monitorimit
	njësive prodhuese Reduktim i konsumit të ujit të pijshëm, përmes zbatimit të sistemeve të kursimit - përmes informimit dhe ndërgjegjësimit të vizitorëve	Përshkrimi i masave të menaxhimit të ujit në njësitë agroturistike në Vlerësimin e Ndikimit në Mjedis Numri i njësive agroturistike me sisteme të kursimit të ujit Numri i njësive të agroturizmit me Sistem Menaxhim të Mjedisit	Raport vjetor për konsumin e ujit m³ / vit për çdo njësi të Agroturizmit, numri dhe kapaciteti i njësive agroturistike dhe numri i njësive të agroturizmit me Sistemin e Menaxhimit të Mjedisit	Bashkia në bashkëpunim me shërbimin kompetent të ujërave të Prefekturës ose të Ministrisë
Biodeversiteti	Hartim të Planit Kombëtar për Burimet e Ripërtërishme të Energjisë në Shqipëri - përcaktim i zonave të përshtatshme për zhvillimin e energjisë gjeotermale, shfrytëzimin e energjisë së erës dhe energjisë diellore - zhvillim i studimeve ornitologjike në zonat me potencial eolik - përcaktimi i kriterëve për zhvillimin e energjisë eolike në të gjithë vendin	Rajone ku do të pozicionohen parqet eolike dhe zona të rëndësishme për mbrojtjen e shpendëve Përmbledhje e kriterëve për zhvillimin e energjisë eolike	Nuk kërkohet hartimi i ndonjë raporti, por hartimi i Planit Kombëtar për Burimet e Ripërtërishme të Energjisë në Shqipëri	Ministria e Energjisë dhe Industrisë për hartimin e Planit Kombëtar
Mbetje	Ndërtim i landfillit për mbetjet - promovim i riciklimit të materialeve të ndryshme - promovimin e bio-kompostimit dhe mbetjeve "të	Numri i landfilleve të mbetjeve Hapësirë e disponueshme e mbetur për varrosje e mbetjeve në çdo njësi	Raport vjetor me të dhënat ku referohen treguesit, në lidhje me ambientet e landfilleve, por edhe të eventeve informative	Prefektura në bashkëpunim edhe me Bashkinë

Faktorët mjedisorë	Masa të propozuara të trajtimit	Tregues monitorimi	Shpeshtësia e hartimit të raportit	Përgjegjësi i Programit të Monitorimit
	gjelbërta" - informim të banorëve në lidhje me çështjet e menaxhimit të mbetjeve të ngurta Informim dhe ndërgjegjësim i vizitorëve për menaxhimin e mbetjeve dhe ndarja e tyre për një përpunimin optimal	Regjistrim të numrit të eventeve informative, të përmbajtjes dhe numri i pjesëmarrësve Sasia e mbetjeve organike që ndahen, me qëllim kompostimin e tyre Sasia e materialeve që ndahen për riciklim (qelqi, metali, plastike, letër, etj)	Raport vjetor mbi sasi të mbetjeve sipas treguesve, sipas të dhënave të marra nga prodhuesit e mbetjeve	Bashkia në bashkëpunim me Prefekturat, duke mbledhur të dhëna nga prodhuesit e mbetjeve dhe njësitë e menaxhimit të tyre
Mjedisi akustik/zhurma	Izolimi akustik i ndërtesave - organizim hapësinor i njërive të përpunimit në zonat ekonomike Përdorim optimal i teknologjisë moderne të turbinave të erës - vendosje e parqeve eolike në një distancë më të madhe se 500 metra nga kufiri i zonave të banuara	Shqyrtim të studimeve të ndërtesave për njësitë e përpunimit, me qëllim që të konstatohet pajisjet mekanike dhe masat e izolimit akustik Regjistrim i numrit të turbinave të erës dhe të parqeve eolike në Bashki dhe theksim të distancës së tyre nga kufiri i zonave të banuara	Nuk kërkohet ndonjë raport Nuk kërkohet ndonjë raport, por regjistrimi do të bëhet në një sistem informativ	Institucionet kompetente të Bashkisë për licencim do të marrin në konsideratë dhe do të shqyrtojnë studimet e ndërtimit të njërive të përpunimit Regjistrimi do të bëhet nga Bashkia në bashkëpunim me Prefekturën Shënim: Në Vlerësimin e Ndikimit Mjedisor të referohet në mënyrë të veçantë çështja e zhurmës, në teknologjinë e turbinave të erës dhe të shqyrtohet vendosja e parqeve eolike në lidhje me kufijtë e zonave të banuara
Peisazhi	Organizim hapësinor i njërive të përpunimit në	Numri i njërive të përpunimit në çdo zonë ekonomike	Raport vjetor me numrin e njërive të përpunimit dhe	Bashkia në bashkëpunim me Autoritetin Drejtues

Faktorët mjedisorë	Masa të propozuara të trajtimit	Tregues monitorimi	Shpeshtësia e hartimit të raportit	Përgjegjësi i Programit të Monitorimit
	zona ekonomike - zone periferike e gjelbër në çdo zonë ekonomike Distancë minimale prej të paktën 5 metra nga kufijtë e secilës parcelë për serat në zonat bujqësore me densitet të lartë Vendosje e parqeve eolike me preferencë në kreshta të largëta të uonave malore, pa qasje rrugore - respektim të Planit Kombëtar për Burimet e Ripërtëritshme të Energjisë në Shqipëri	dhe numri i pemëve të mbjellë për kilometër në pjesën rrethuese të zonës ekonomike Densitet i serave Serat e matur si: sipërfaqe e serave/ sipërfaqe e tokës bujqësore Harta e serave Krahasimi i çdo parku eolik të propozuar me Planin Kombëtar për Burimet e Ripërtëritshme të Energjisë në Shqipëri	konstatim të gjendjes së mirë të mbjelljes rreth perimetrit të zonës ekonomike Raport vjetor për dendësinë e serave dhe harta me vendndodhjen e tyre	të Zonës Ekonomike Shërbimet kompetente të ndërtimit të Bashkisë Autoriteti përgjegjës për licencimin mjedisor të çdo park eolik

Tabela 7.4.2: Të dhëna bazë për Programin e Monitorimit të ndikimeve mjedisore dhe të masave për trajtimin e tyre.

7.5. Konkluzione

Ky Vlerësimi Strategjik i Ndikimeve Mjedisore (VSM) identifikoi, parashikoi dhe vlerësoi ndikimin mjedisor të propozimeve të planit që po përgatitet (PPV), propozoi masa për trajtimin e ndikimeve mjedisore dhe formuloi një program për monitorimin e tyre, në mënyrë që të verifikohet se Plani në të ardhmen zbatohet në drejtimin e duhur dhe se masat e trajtimit, nëse është e nevojshme, zbatohen, në mënyrë që të mos të ketë shqetësime dhe efekte negative në mjedis. Siç rezultoi nga analiza e mësipërme, efektet negative kufizohen në faktorë të veçantë mjedisorë (në terren, ujë, biodiversitet, mbetje, akustika mjedisore/zhurma dhe peizazh), ndërsa efektet pozitive të Planit të propozuar janë më të rëndësishme dhe kanë të bëjnë me të gjithë faktorët e mjedisit. Kjo është e drejtë të ndodh dhe është e pritshme, pasi që nga fillimi i hartimit të propozimeve, Plani kishte marrë parasysh kriteret e zhvillimit të qëndrueshëm, duke integruar në kohë dimensionin mjedisor dhe parametrin e mbrojtjes dhe përmirësimit të mjedisit natyror, kulturor dhe njerëzor në çdo objektiv strategjik dhe në secilin Bosht Prioriteti. Kështu, që nga fillimi Plani kishte orientim miqësor me mjedisin dhe si rrjedhim, nuk është për t'u habitur se në vlerësimin e ndikimeve mjedisore, shumë ndikime janë pozitive dhe sa prej tyre janë negative, shpesh herë varen nga

mënyra e zbatimit të Planit dhe jo direkt nga rekomandimet e Planit, siç ato identifikohen nga Boshtet e propozuara të Prioritetit.

8. RAPORTI I KONSULTIMIT

Raport për Fazën e 4^{rt} të konsultimit publik të studimit «Hartimi i Planit të Përgjithshëm Vendor (PPV) të Bashkisë Ura Vajgurore»

Data e zhvillimit: 02/09/2016

Vendi i zhvillimit: Qendra Kulturore, Poliçan

Në përputhje me Ligjin 107/2014, VKM 671/2015, VKM 219/2015 dhe Termat e Referencës së studimit, u zhvillua konsultimi për fazën e 4rt të studimit «Hartimi i Planit të Përgjithshëm Vendor (PPV) të Bashkisë Ura Vajgurore». Faza e katërt përfshin Vlerësimin Strategjik Mjedisor.

Qëllimi i konsultimeve publike është (a) diskutimi me grupet e interes publik për të njohur dhe diskutuar pikëpamjet e banorëve dhe në përgjithësi të të gjithë atyre që preken nga zbatimi i studimit, në lidhje me cilësinë dhe raportin paraprak të kësaj faze, (b) arritja e transparencës në procesin e hartimit të studimit dhe (c) familjarizimi i stafit të Bashkisë me proceset e organizimi dhe zbatimi të planifikimit pjesëmarrës dhe qeverisjes urbane.

Në ditët e sotme, mbrojtja dhe ruajtja e mjedisit përfaqësojnë një shqetësim ndërkombëtar, i cili dëshmohet nga takime dhe konventa të ndryshme, në një pjesë të konsiderueshme të të cilave edhe Shqipëria është tanimë palë, si p.sh Konventa përmbrojtjen e Detit Mesdhe, Konventa mbi Ndryshimet Klimaterike, Konventa e Ramsarit, Konventa e Arhusit, etj. Rritja dhe zhvillimi i ekonomisë së Shqipërisë ka ardhur për shkak të energjisë krijuese dhe aftësisë për t'u përballur me sfidat të shqiptarëve, qoftë nëpërmjet inisiativës së lirë, ashtuedhe nga mbështetja gjatë gjithë kësaj kohe e partnerëve ndërkombëtarë. Zhvillimi i aktiviteteve ekonomike si dhe periudha e gjatë dhe e vështirë e tranzicionit drejt ekonomisë së tregut, kanë rritur ndjeshëm presionin ndaj mjedisit duke patur impakte negative mbi të. Parandalimi i ndotjes së një zone rezulton gjithmonë më efektiv në shumë drejtime, sesa rehabilitimi i mëvonshëm i saj. Raporti i vlerësimit strategjik mjedisor është bazuar në rëndësinë e hartimit të studimeve urbanistike rajonale dhe mjedisore me standarte bashkëkohore, duke mbajtur parasysh pasuritë natyrore dhe njerëzore të zonës në studim, vlerat e veçanta të tyre, si dhe kërkesat e pronarëve të zonës. Identifikimi i efekteve negative dhe pozitive dhe përcaktimi i masave zbutëse është bërë duke patur parasysh ruajtjen e interesave të investitorëve, shfrytëzimin racional të resurseve natyrore, si dhe përputhjen e zhvillimit ekonomik e social të zonës me kërkesat e zhvillimit të qëndrueshëm.

Monitorimi duhet të kryhet për të kontrolluar nëse janë adoptuar masa zbutëse dhe efektiviteti i tyre. Gjatë hartimit të P.P.V. do të monitorohet për të kontrolluar nëse projekti në specifikimet e tij ka përfshirë masa të përshtatëshme për të minimizuar ndikimet negative dhe që mundësojnë uljen e humbjes së drurëve dhe bordurave të gjelbëra. Kjo formon pjesën e procedurës të “Sigurisë së Sistemit të menaxhimit të Mjedisit” të Konsulentit. Kushtet e duhura të zbatimit nga kontraktuesit dhe sheshet e ndërtimit, duhet të monitorohen here pas here, për të siguruar që masat mbrojtëse mjedisore po zbatohen.

Përveç kësaj duhet të ketë një vëzhgim sistematik, të përditshëm, në gjithë vendet e aktiviteteve, sidomos në sheshet e ndërtimit dhe në vendet e sistemit të mbetjeve, për të siguruar që kërkesat e kontratës për problemet mjedisore të përmbushen.

Pas afro tetë muajsh përpjekje për të hartuar Planin e Përgjithshëm Vendor të Lotit 5, Bashkia Ura Vajgurore dorëzoi vlerësimin strategjik mjedisor (VSM) në Ministrinë e Mjedisit. Objektivi i VSM është të vlerësojë potencialin mjedisor, trashëgiminë kulturore dhe ndikimet socio-ekonomike të Planit të Përgjithshëm Vendor të propozuar, si dhe të shmangen ose të minimizohen ndikimet negative.

Në muajin prill 2016 dhe në Muajin Shtator 2016 Bashkia e Ura Vajgurore, në bashkëpunim me Ministrinë e Mjedisit kanë iniciuar konsultime me publikun dhe grupet e interesit me titull “Diskutimi Mjedisor i VSM-së së Planit të Përgjithshëm Vendor të Bashkisë Ura Vajgurore”, prej nga janë theksuar edhe një herë prioritetet mjedisore të Bashkisë, në zbatim e PPV-së.

Prezantimi i Fazës së 4rt i Vlerësit Strategjik Mjedisor, u krye nga anëtarë të grupit të studimit të shoqërisë GAIA S.A. STUDIMESH, z. Elton Toska dhe z. George Bellas zëvendës Drejtor i Përgjithshëm, znj. Borianna Golgota dhe znj. Evgenia Karanasiopoulou. Prezantimi përfshinte:

- (a) Përmbledhje të shkurtër të fazave të mëparshme si edhe përmbajtjen e fazës së katërt.
- (b) Përshkrimi i synimeve të VSM-së, përdorimi dhe problematika e aplikimit të tij.
- (c) Qëllimi i Planit të propozuar dhe lidhja me plane e programe të tjera, si edhe strategji kombëtare të Shqipërisë dhe synime Evropiane.
- (ç) Përshkrim të gjendjes aktuale të mjedisit (territorit, florës, faunës, biodiversitetit, ujërave, ajrit, ekosisteme të ndjeshme etj.).
- (d) Pasojat e zgjidhjes “zero” (mos zbatimi i projekteve të parashikuara).
- (dh) Identifikim dhe parashikim i ndikimeve në mjedis.
- (e) Vlerësim të ndikimeve në mjedis të Planit të Përgjithshëm Vendor.
- (ë) Trajtimi i ndikimeve mjedisore, kryesisht me masa të karakterit parandalues.
- (f) Hartimi i programit të ndjekjes së ndikimeve mjedisore.
- (g) Hartat e VSM-së.

Sipas degjesave publike, të cilat janë organizuar me këtë tematikë, parashikohen ndryshimet që pësojnë pesë sistemet si edhe ndikimin që këto sisteme kanë në mjedis. Gjithashtu, janë marrë në konsideratë komentet në lidhje me zonat strikte të mbrojtura natyrore, burimet ujore, zonat e mbrojtura dhe kullotat, livadhet e pyjet. Komentet lidhen me zonat buferike, të cilat janë marrë në konsideratë nga Plani i Përgjithshëm Vendor, bazuar në legjislacionin në fuqi.

Vlerësimi Strategjik Mjedisor është një material që duhet të përdoret nga Bashkia për të reduktuar ndikimin mjedisor të parashikuar në planet e studimit me një afat kohor 2016-2030. Në këtë material janë dhënë premiset për krijimin e një sistemi menaxhimi të mjedisit si edhe për hartimin e Vlerësimeve të ndikimit në Mjedis për projektet me rëndësi kombëtare dhe ndërkombëtare.

Sipas prioritetëve të zhvillimit të Bashkisë, nëpërmjet edhe plan veprimeve të propozuara, do të ketë problematika të cilat lidhen me mundësitë e djegies së pyejeve, me mbrojtjen e burimeve ujore, me ruajtjen e zonave të mbrojtura si dhe peisazheve natyrore, dhe për këtë Bashkia duhet të ngre një sistem menaxhimi të Mjedisit, të zbatojë rregulloren e Planit të Përgjithshëm Vendor në bashkëpunim me të gjithë aktorët që janë pjesë e zbatimit të këtij plani. Shumica e veprimtarive të menaxhimit mjedisor të projektit të PPV-së do të kryhen gjatë fazës së zbatimit, kur mund të priten të dalin shumica e ndikimeve. Menaxhimi do të lidhet me ndikimet kontrolluese që mund të rezultojnë prej veprimeve të kontraktuesit, përmes forcimit të kushteve të kontratave ndërtimore që lidhen me mbrojtjen e mjedisit. Përsa i takon kësaj, zbutje e suksesshme e ndikimit ndërtimor mund

të arrihet vetëm nëse masat mbrojtëse mjedisore siç dalin në kontratën ndërtimore, janë përforcuar si duhet.

Përgjegjësia e plotë për supervizionin e ndërtimit, menaxhimin e kontratës dhe menaxhimi mjedisor gjatë ndërtimit do të ketë të bëjë me Konsulentin.

Sidoqoftë, autoritet që kanë të bëjnë me supervizionin e përditshëm, do t'ja delegojnë inxhinierit vendas. Nëse kërkohet prej Klientit, një ekspert mjedisor do të mund të kryente kontroll për të mbështetur Konsulentin dhe ekipin vendor të tij.

Një vëmendje e veçantë i duhet kushtuar vendosjes së procedurave me anë të të cilave aksionet emergjente mund të merren prej stafit të bashkisë në rastin e zëvendës kontraktuesit të papërgjegjshëm që mund të shkaktojë dëme mjedisor imediate dhe të konsiderueshme (për shembull probleme që shoqërohen me ndotjen e tokës, ujrave nëntokësore e sipërfaqësore si pasojë e përdorimit të papërshtatshëm të substancave të kontaminuara).

Përfitimet nga zbatimi i projektit të Planit të Përgjithshëm Vendor të Bashkisë Ura Vajguore do të arrihen kur ai të kryhet në kohën e duhur. Menaxhimi dhe monitorimi mjedisor do të jetë përgjegjësi e Klientit.

Në Planin e Përgjithshëm Vendor pjesëmarrja publike, si një nga shtyllat kryesore të Konventës së Aarhusit, është pjesë e pandarë e projektit. Në prezantim u ftuan dhe morën pjesë përfaqësues të Bashkisë dhe nga institucionet: Ministria e Mjedisit, Pyjeve dhe Administrimit të Ujrave; Instituti i Shëndetit Publik; Ministria e Shëndetësisë; Ministria e Brendshme dhe e Pushtetit Vendor; Ministria e Transportit dhe Punëve Publike; Agjencia Rajonale e Mjedisit; Inspektorati i Mjedisit.

Ministria e Mjedisit dhe Inspektorati i Mjedisit, Ministrinë e linjës dhe organet e Pushtetit Vendor e kanë detyrë të kontrollojnë e monitorojnë gjendjen e mjedisit.

Konsulenti ka marrë intervista nga banorët si pjesë e procesit të grumbullimit të të dhënave për ndotjen industriale, trafikun, mbeturinat urbane, shpronësimin e tokës dhe pronave.

Çdo shqetësim madhor mjedisor do të tërheqë vëmendjen e Klientit dhe masat e përshtatshme zbutëse do të përfshihen në punimet.

Aktualisht Bashkia është ende larg trajtimit perfekt të problematikës mjedisore në të gjitha sistemet, por është e vendosur të vazhdojë të përmirësojë më tej modelin e menaxhimit të ndikimit në mjedis. Bashkepunimi me të gjithë aktorët, sikurse e treguan edhe komentet apo sygjerimet në këto dëgjesa publike, është i domosdoshëm. Aktualisht ky draft i Vlerësimit Strategjik Mjedisor ka marrë në konsideratë komentet e dëgjësës publike dhe është sjellë version final i tij.

Në kontekstin e PPV-së, menaxhimi mjedisor, lidhet me zbatimin e masave të nevojshme për të pakësuar dhe mënjeluar ndikimet negative dhe rritjen e ndikimeve përfituese. Për të qenë efektiv, menaxhimi mjedisor duhet të jetë plotësisht i integruar në përpjekjet e përgjithshme të menaxhimit të projektit në të gjithë nivelet, me synim kryerjen në nivel të lartë të kontrollit të cilësisë, si dhe zbatimin dhe funksionimin efektiv të projektit.

Një njoftim publik me detajet e vlerësimit do të publikohet në mediat kombëtare dhe lokale.

Në përfundim, paraqesim temat e diskutuara, si edhe mënyra e trajtimit të tyre nga studimi PPV.

	Temat që u trajtuan	Mënyra e trajtimit/përfshirjes në studim
1	Landfill: vendndodhje, mënyra e funksionimit, zona e shërbimit. Marrja parasysh se landfilli do të shërbejë në nivel rajonal.	Gjatë studimi, në bashkëpunim me Bashkinë, u përzgjedh një zonë në parim e përshtatshme për vendosjen e landfillit. Kjo do të shërbejë Bashkisë pasi ka nevojë urgjente për depozitim të mbeturinave. Në fazat e mëvonëshme, bashkitë do të bashkëpunojnë për caktimin e një landfilli në nivel rajonal dhe landfillet e vogla mund të kthehen në qendër transferimi mbetjesh.
2	Impianti i Përpunimit të Mbetjeve i propozuar: lokacioni, zona e shërbimit, funksioni.	Propozohen në vende pilote dy njësi që do të shërbejnë dy zonave më të mëdha urbane ku përqëndrohet shumica e popullatës dhe aktivitetet më ekonomike.
3	Të merret parasysh projekti SELEA, i zhvilluar në vitin 2014, për caktimin e pozicioneve të mundshme të landfilleve në disa qytete të Shqipërisë	Studimi u morr në konsideratë.
4	Të merret parasysh dhe të zbatohet Ligji 10440, datë 7.7.2011 “Për vlerësimin e ndikimit në mjedis”	Ligji është marrë në konsideratë.

Fotografia 1

Fotografia 2

Fotografia 3

ANNEX

Ftese për pjesmarrje në Degjese Publike

On Friday, August 26, 2016 4:52 PM, Altin Pali <altinpali@yahoo.com> wrote:

Përshëndetje

Bashkia e Ura Vajgurore në bashkëpunim me AKPT dhe Ministrinë e Zhvillimit Urban do të organizojë dëgjесën publike në date 2 Shtator 2016, orën 11.00 në qytetin e Policanit në sallën e Pallatit të Kulturës. Qëllim i dëgjесës është prezantimi i draftit të Vlerësimit Strategjik Mjedisor të Planit të Përgjithshëm Vendor të Bashkisë Ura Vajgurore për konsultim me publikun dhe grupet e interesit. Materialet i gjeni të printuara në zyrat e Bashkisë Ura Vajgurore. Takimi i konsultimit për Vlerësimin Mjedisor Strategjik të Planit të Përgjithshëm Vendor të Bashkisë, organizohet në përputhje me paragrafin 5 të nenit 10 të Ligjit 91/2013 dhe Vendimin Nr.219/11.3.2015 (Nr 40/2015).

Plan i Përgjithshëm Vendor i Bashkisë është zhvilluar nga shoqëria GAIA SA, për llogari të Bashkisë, dhe deri më sot janë zhvilluar: Faza A' e analizës së situatës aktuale, Faza B' që përfshin analizën SWOT, vizionin e Bashkisë, objektivat strategjike të vizionit, boshtet e prioriteteve për secilin objektiv strategjik dhe një sërë projektesh për secilin bosht prioriteti, të cilat propozohen për t'u zbatuar në pesëmbëdhjetë vitet e ardhshme, dhe Faza C' e cila përfshin planin e zhvillimit territorial, rregulloren e ndërtimeve dhe kapacitetin e ndërtimit. Plan i Përgjithshëm Vendor përbën një plan strategjik të domosdoshëm për Bashkinë, me qëllim që të përcaktohet konteksti i zhvillimit të saj, përdorimet e tokës brenda dhe jashtë vendbanimeve të saj, si edhe kuadri rregullator për ndërtimin brenda dhe jashtë vendbanimeve. Në të njëjtën kohë, kontribuon për mbrojtjen dhe përmirësimin e mjedisit natyror dhe kulturor, dhe integron në planifikimin e Bashkisë një sërë projektesh të infrastrukturës dhe projekteve të zhvillimit, me qëllim që ato të zbatohen në kuadër të një programi të koordinuar.

Në kuadër të Planit të Përgjithshëm Vendor, i cili do të miratohet nga Ministria, është i nevojshëm shqyrtimi i ndikimeve mjedisore të Planit si edhe Vlerësimi Strategjik Mjedisor, në përputhje me ligjin 91/2013. VSM studion qëllimin dhe objektivat e Planit të Përgjithshëm Vendor, lidh objektivat e Planit me plane dhe programe të tjera të Shqipërisë, si edhe me strategji kombëtare të saj, shqyrton mundësinë zero, analizon gjendjen aktuale të mjedisit të Bashkisë dhe merret me identifikimin, njohjen, parashikimin dhe vlerësimin e ndikimeve mjedisore të Planit, masat e nevojshme të trajtimit të ndikimeve të mësipërme, me qëllim që ato të eliminohen apo të reduktohen, si edhe harton program monitorimin e ndikimeve në mjedis.

Në takimin e konsultimit për VSM, pjesëmarrësit janë të ftuar të japin mendimet e tyre për:

- rëndësinë e burimeve natyrore të Bashkisë, ndjeshmërinë e tyre si edhe cilësinë aktuale të burimeve natyrore,
- ndikimin negativ ose pozitiv të propozimeve të Planit mbi burimet natyrore dhe faktorët mjedisorë (p.sh. terrenin, ujin, klimën, florën, faunën, etj)

- ndikimet kryesore mjedisore që mund të rezultojnë nga zbatimi i Planit dhe
- masat e nevojshme për trajtimin e ndikimeve mjedisore.

Rezultatet e konsultimit do të merren në konsideratë nga studiuesit për përfundimin e VSM finale të Planit të Përgjithshëm Vendor si dhe miratimin e saj, si kusht për miratimin e PPV.

Duke ju falenderuar për bashkëpunimin

Altin Pali

Drejtor i Planifikimit të Territorit

Bashkia Ura Vajguore

tel: +355 69 40 10911

BIBLIOGRAFIA

- Arce, R. and Gullón, N. (2000), "The application of Strategic Environmental Assessment to sustainable assessment of infrastructure development", *Environmental Impact Assessment Review*, **20**, pp.393-402.
- Bloëers, A. (1992), "Sustainable Urban Development: the Political Prospects", in Breheny, M.J. (Ed.), *Sustainable Development and Urban Form*, London: Pion Limited, pp. 24-38.
- Breheny, M. (1992), "The Contradictions of the Compact City: A Review", in Breheny, M.J. (Ed.), *Sustainable Development and Urban Form*, London: Pion Limited, pp. 138-157.
- Breheny, M. and Rookwood, R. (1996), "Planning the Sustainable City Region", in Blowers, A. (ed.), *Planning for a sustainable environment*, London: Earthscan Publications Ltd, pp. 150-189.
- Breheny, M. (1997), "Urban compaction: feasible and acceptable?", *Cities*, **14** (4), pp. 209-217.
- Dalal-Clayton, B. and Sadler, B. (1999), *Strategic Environmental Assessment: A Rapidly Evolving Approach*, London: International Institute for Environment and Development.
- Dalal-Clayton, B. and Sadler, B. (2003), *The Status and Potential of Strategic Environmental Assessment*, London: International Institute for Environment and Development.
- Davidson, F. (1996), "Planning for Performance: Requirements for Sustainable Development", *Habitat International*, **20** (3), pp. 445-462.
- Desmond, M. (2007), "Identification and development of waste management alternatives for Strategic Environmental Assessment (SEA)", *Environmental Impact Assessment Review*, **29**, pp.51-59.
- Fischer, T.B. (2002a), "Strategic Environmental Assessment Performance Criteria – The Same Requirements for Every Assessment?", *Journal of Environmental Assessment Policy and Management*, **4** (1), pp.83-99.
- Fischer, T.B. (2002b), *Strategic Environmental Assessment in Transport and Land Use Planning*, London: Earthscan Publications Ltd.
- Fischer, T.B. (2003), "Strategic environmental assessment in post-modern times", *Environmental Impact Assessment Review*, **23**, pp.155-170.
- Glasson, J., Therivel, R. and Chadwick, A. (2012), *Introduction to Environmental Impact Assessment*, London: Routledge.
- Hautekeur, G. (2005), "Community development in Europe", *Community Development Journal*, **40** (4), pp. 385-398.
- Lahiri-Dutt, K. (2004), "‘I plan, you participate’: A southern view of community participation in urban Australia", *Community Development Journal*, **39** (1), pp. 13-27.
- Macedo, J. (2004), "City profile Curitiba", *Cities*, **21** (6), pp. 537-549.
- Mahizhnan, A. (1999), "Smart Cities – the Singapore case", *Cities*, **16** (1), pp. 13-18.

- Mega, V. (2000), "Cities inventing the civilization of sustainability: an odyssey in the urban archipelago of the European Union", *Cities*, **17** (3), pp. 227-236.
- Morrison-Saunders, A. & Arts, J. (2004), *Assessing Impact – handbook of EIA and SEA Follow-up*, London: Earthscan Publications Ltd.
- Murdoch, S. (2005), "Community development and urban regeneration", *Community Development Journal*, **40** (4), pp. 439-446.
- Noble, B.F. (2000), "Strategic Environmental Assessment: What is it? & What Makes it Strategic?", *Journal of Environmental Assessment Policy and Management*, **2** (2), pp.203-224.
- Noble, B.F. (2003), "Auditing Strategic Environmental Assessment Practice in Canada", *Journal of Environmental Assessment Policy and Management*, **5** (2), pp.127-147.
- Noble, B.F. (2010), *Introduction to Environmental Impact Assessment – A guide to Principles and Practice*, Oxford: Oxford University Press.
- Risse, N., Crowley, M., Vincke, Ph., Waaub, J.-Ph. (2003), "Implementing the European SEA Directive: the Member States' margin of discretion", *Environmental Impact Assessment Review*, **23**, pp. 453–470.
- Roberts, I. (2000), "Lester environment city: learning how to make Local Agenda 21", *partnerships and participation deliver Environment & Urbanization*, **12** (2), pp. 9-26.
- Rookwood, R. (1996), "Make it Happen", in Blowers, A. (ed.), *Planning for a sustainable environment*, London: Earthscan Publications Ltd, pp. 190-208.
- Roseland, M. (2000), "Sustainable community development: integrating environmental, economic, and social objectives", *Progress in Planning*, **54**, pp. 73-132.
- Sadler, B. & Verheem, R. (1996), *Strategic Environmental Assessment Status, Challenges and Future Directions*, The Hague: Ministry of housing.
- Satterthwaite, D. (1999), *Sustainable Cities*, London: The Estates Gazette Ltd.
- Scheurer, J. (2001), *Urban ecology, innovations in housing policy and the future of cities*, PhD Thesis, Murdoch University.
- Selman, P. (1996), *Local Sustainability – Managing and Planning Ecologically Sound Places*, London: Paul Chapman Publishing Ltd.
- Seo, J-K. (2002), "Re-urbanisation in Regenerated Areas of Manchester and Glasgow", *Cities*, **19** (2), pp. 113-121.
- Smith, M., Whitelegg, J. and Williams, N. (1998), *Greening the Built Environment*, London: Earthscan Publications Ltd.
- Stead, D. and Hoppenbrouwer, E. (2004), "Promoting an urban renaissance in England and the Netherlands", *Cities*, **21** (2), pp. 119-136.
- Tallon, A.R., Bromley, R.D.F. and Thomas, C.J. (2005), "City profile Swansea", *Cities*, **22** (1), pp. 67-76.

Therivel, R. and Partidario, M.R. (1996), *The Practice of Strategic Environmental Assessment*, London: Earthscan Publications Ltd.

Therivel, R. (1998), "Strategic Environmental Assessment of Development Plans in Great Britain", *Environmental Impact Assessment Review*, **18**, pp.39-57.

Therivel, R. (2004), *Strategic Environmental Assessment in Action*, London: Earthscan Publications Ltd.

Von Seht, H. (1999), "Requirements of a comprehensive strategic environmental assessment system", *Landscape and Urban Planning*, **45**, pp.1-14.

Wilson, G.A. and Bryan, R.L. (1997), *Environmental Management – New Directions for the Twenty-First Century*, London: UCL Press Ltd.

Wood, Ch. (2003), *Environmental Impact Assessment – A Comparative Review*, Essex: Pearson Prentice Hall.

Hartimi I Planit Të Përgjithshm Vendor (PPV) – Bashkia Ura Vajguore, Faza I.

Hartimi I Planit Të Përgjithshm Vendor (PPV) – Bashkia Ura Vajguore, Faza II – Strategjia Territoriale.

Strategjia dhe Plani I Veprimit per Biodiversitetin, Ministria e mjedisit, 2015.

Dokumenti i politikave strategjike për mbrojtjen e biodiversitetit, Tiranë. 2015.

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21